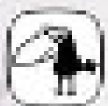
PER PETTERSON

AT ÇALMAYA GİDİYORUZ

roman



metis

Per Petterson

AT ÇALMAYA GİDİYORUZ

Çeviren: **Deniz Canefe**



Per Petterson

1952'de Oslo'da dünyaya gelen yazar, 1987'de öykülerden oluşan ilk eseri *Aske i munnen, sand i skoa*'yı yazmadan önce kitapçılıkla uğraşıyordu. Daha sonra yazdığı *Ekkoland* (1989), *Det er greit for meg* (1992), *Til Sibir* (1996), *I kjølvannet* (2000) adlı eserleriyle Norveç'in en iyi romancıları arasına girdi. *At Çalmaya Gidiyoruz* ile büyük bir çıkış yapan yazar hem Norveç Kitapçılar Ödülü'nü hem de Norveç Edebiyat Eleştirmenleri Ödülü'nü kazandı. Eser İngilizceye çevrildikten sonra dünya çapında ün kazandı. Petterson'un son eseri *Månen over Porten*'dir (2004).

Metis Edebiyat
Voices from Europe / Avrupa'dan Sesler

At Çalmaya Gidiyoruz, Per Petterson
Orijinal Basımı: Ut og stjæle hester, Forlaget Oktober, 2003

İlk Basım: Şubat 2008

Avrupa Birliği Kültür Programı'nın (2007-2013)
kitabın çevirisi için yaptığı destekle yayımlanmıştır.

*Published with the support of the Culture Programme (2007-2013)
of the European Union.*

Yayın Yönetmeni: Müge Gürsoy Sökmen
Kapak İllüstrasyonu: Emine Bora

ISBN-13: 978-975-342-656-5

Trond T. için

I

1

KASIM BAŞLARI. Saat dokuz. Saka kuşları cama çarpıyor. Kimi zaman yalpalaya yalpalaya uzaklaşıyor, kimi zaman yere düşüyorlar ve yeniden kanatlarını açıp uçmaya başlamadan önce yeni yağmış karların üstünde çırpınıyorlar. Benden ne istediklerini bilmiyorum. Pencereden ormana bakıyorum. Göl kıyısındaki ağaçların üzerinde kızıl bir ışık var. Rüzgâr esmeye başlıyor. Rüzgârın şeklini suyun üzerinde görüyorum.

Artık burada, Norveç'in doğu ucunda bir gölün kenarındaki küçük evde yaşıyorum. Göle dökülen bir ırmak var. Yazın ortalarında suyu iyice çekilen küçük bir ırmak, ama ilkbaharda ve sonbaharda coşkulu akıyor, içinde alabalıklar var. Ben de birkaç tane yakaladım. Irmağın ağzı buradan yalnızca birkaç yüz metre ileride. Huş ağaçlarının yaprakları döküldüğünde mutfak penceresinden orayı seçebiliyorum. Irmak kıyısında bir kulübe var, ışığı yanıyorsa kapının önüne çıktığımda görebiliyorum. Orada benden daha yaşlı olduğunu tahmin ettiğim bir adam yaşıyor. Belki de benden daha yaşlıymış gibi görünüyor sadece. Ama belki de ben nasıl göründüğümün farkında olmadığım içindir, ya da hayat bana davrandığından daha sert davranmıştır ona. Bunu göz ardı etmemek lazım. Bir köpeği var, bir koli.

Evin yakınında bir sırığın tepesine oturtulmuş bir kuş yemliğim var. Sabahları ortalık aydınlandığında bir fincan kahveyle mutfak masasına geçip kuşların kanat çırparak gelişlerini seyrediyorum. Yemliğe gelen sekiz farklı tür saydım. Yaşadığım başka yerlerde bu kadar çok tür yoktu, ama sadece sakalar pencereye çarpıyor. Pek çok yerde yaşadım. Şimdi buradayım. Gün ışıdığında ben saatler öncesinden uyanmış oluyorum. Sobayı yakmış, etrafta gezinmiş, dünün gazetesini okumuş, dünden kalan bulaşığı yıkamış oluyorum; pek bulaşık çıkmıyor. BBC’yi dinliyorum. Günün büyük bir bölümünde radyo açık duruyor. Haberleri dinliyorum, bu alışkanlığımı bırakamıyorum ama artık ne işime yarıyor bilmiyorum. Altmış yedi yaşın günümüzde çok fazla bir şey olmadığını söylüyorlar,

bana da fazlaymış gibi gelmiyor, kendimi sağlıklı hissediyorum. Ama dinlediğim haberlerin hayatımdaki yeri aynı değil artık. Eskiden olduğu gibi dünyaya bakışımı değiştirmiyorlar. Belki de hata haberlerde, haberlerin veriliş tarzındadır, belki çok fazla haber vardır. Sabah erken saatte yayın yapan BBC World Service'in iyi yanı her şeyin kulağa yabancı gelmesi, Norveç hakkında hiç ama hiçbir şey söylenmemesi. Jamaika, Pakistan, Hindistan ve Burma gibi ülkelerin kriket gibi bir spordaki durumları konusunda son bilgileri alabiliyorum, gerçi şimdiye kadar hiç oynandığım görmediğim ve bana kalırsa hiç de görmeyeceğim bir spor. Ama “anavatan” İngiltere'nin hiç durmadan, yenilmesi dikkatimi çekti. Bu da bir şeydir.

Benim de bir köpeğim var. Adı Lyra. Hangi cinsten olduğunu söylemek zor. Çok da önemi yok bunun. El fenerini alıp birlikte dışarı çıkalı çok oldu. Üzeri birkaç milim buzla kaplı gölün kıyısında, sonbaharda sararmış otların arasında her zamanki yolumuzdan yürüdük. Karanlık gökyüzünden sessizce lapa lapa yağan kar Lyra'yı sevinçle hapşırtıyordu. Şimdi ocağa iyice sokulmuş uyuyor. Artık kar yağmıyor. Gün ağarınca hepsi eriyecek. Bunu termometreden anlıyorum. Kırmızı çizgi güneşe doğru yükseliyor.

Bütün yaşamım boyunca buna benzer bir yerde yalnız başıma kalmanın özlemini çektim. En güzel zamanlarımda bile, ki bunlar hiç de ender değildi. Bu kadarını söyleyebilirim, güzel zamanların ender olmadığını. Şanslıydım. Ama o zamanlar bile, örneğin bir kucaklaşmanın ortasında birisi kulağıma çok duymak istediğim bir şeyi fısıldarken, birdenbire kendimi uzakta, sessiz sakin bir yerde bulmayı özlediğim oluyordu. Bunu hiç düşünmeden yıllar geçtiği de olurdu ama orayı özlemediğim anlamına gelmiyordu bu. Şimdi buradayım, neredeyse tam hayal ettiğim gibi bir yer.

İki aya kalmadan bu binyıl bitecek. Ait olduğum köyde havai fişekler atarak kutlayacaklar bunu. Oraya gitmeyeceğim. Lyra ile birlikte evde kalacağım, belki göle inip buz ağırlığımı çekiyor mu diye bakarım. Hava tahminen eksi on derece olacak ve ay çıkacak. Sonra ateşi canlandırırım, ellili yıllarda bir kere Oslo Colosseum'da dinlediğim, neredeyse fısıldar gibi bir sesle, tükenmişçesine ama yine de büyülü bir şekilde şarkı söyleyen Billie

Holliday'in bir plağını eski pikaba koyarım, dolapta sakladığım bir şişe içkiyi içip biraz çakırkeyif olurum. Plak bittiğinde yatağıma yatıp ölmeden ne kadar ağır uyunabilirse o kadar ağır bir uyku çekerim ve yeni bir binyıla uyanırım; bunun benim için hiçbir özel anlamı olmasına müsaade etmem. Bunu hevesle bekliyorum.

O zamana kadar burayı adam etmekle vakit geçiriyorum. Yapılacak işler hiç de az değil, burayı ucuza aldım. Dürüst olmak gerekirse, evi ve araziyi ele geçirmek için çok daha fazla para dökmeye hazırdım ama pek bir rekabet yoktu. Şimdi bunun sebebini anlıyorum ama fark etmez. Her şeye karşın halimden memnunum. Aslında hiç de parasız değilim, pekâlâ bir marangoz tutabilirdim, ama işlerin çoğunu kendim yapmaya çalışıyorum, yoksa her şey çabucak biterdi. Ne kadar zaman alacaksa o kadar alsın istiyorum. Artık zamanın benim için önemli olduğunu hissediyorum. Daha hızlı ya da yavaş geçsin diye değil, yalnızca *zaman* olsun diye; içinde yaşadığım, fiziksel olaylar ve etkinliklerle bölebildiğim bir şey olarak benim için belirginleşsin ve farkına varmadan geçip gitmesin diye.

Dün gece bir şey oldu. Mutfağın yanındaki küçük odanın penceresinin önüne koyduğum seyyar yatakta uyuyordum. Saat on ikiyi geçmişti, dışarısı zifiri karanlık ve soğuktu. İşemek için evin arka tarafına en son gittiğimde fark etmiştim bunu. Kendime dışarı işeme özgürlüğü tanıyorum. Zaten yalnızca dışarıda bir tuvalet var şimdilik. Nasıl olsa hiç kimse görmez. Orman batıya doğru iyice sıklaşıyor.

Kısa aralarla yinelenen keskin ve yüksek bir sesle uyandım, sonra sessizlik çöktü, ardından yeniden başladı. Yatakta doğruldum, pencereyi aralayıp dışarı baktım. Karanlığın içinde ırmağa giden yolun biraz aşağısında bir el fenerinden çıkan sarı ışığı görebiliyordum. Elinde feneri tutanın benim duyduğum sesi çıkaran kişi olduğu kuşkusuzdu ama bunun ne tür bir ses olduğunu, adamın bu sesi niye çıkardığını anlayamamıştım. Bir *adamsa* tabii. Sonra ışık huzmesi adeta umutsuzca sağa sola savruldu, bir an için komşumun yüzünü seçebildim. Ağzında sigaraya benzeyen bir şey vardı,

sonra ses yeniden duyulduğunda bunun bir köpek düdüğü olduğunu anladım; oysa hiç böyle bir düdüğüm olmamıştı, hatta daha önce hiç görmemiştim. Ardından adam köpeğine seslenmeye başladı; Poker, diye bağırdı. Köpeğin adıydı bu. Poker, gel oğlum, diye bağırıyordu. Yatağa yatıp gözlerimi yumdum, ama yeniden uyuyamayacağımı biliyordum.

Aslında tek istediğim uyumaktı. Uyumaya ayrılan zamanlara özen gösterir olmuştum, artık geriye çok fazla kalmamıştı, ama onlara eskisinden çok daha farklı bir biçimde ihtiyacım vardı. Kötü geçmiş bir gece, ardından gelen birkaç günü karartıyor, beni sinirli ve ne yapacağını bilmez bir duruma getiriyor. Buna zamanım yok benim. Odaklanmam gerekiyor. Yine de yatakta yeniden doğrulup oturdum, ayaklarımı yere sarkıttım, kalkıp karanlıkta sandalyenin arkasına asılı giysilerimi buldum. Ne kadar soğuk olduklarını hissettiğimde bir an soluğum kesildi. Sonra mutfaktan hole geçtim, eski kabanımı giydim ve raftan el fenerini alıp sahanlığa çıktım. Karanlıkta göz gözü görmüyordu. Yeniden kapıyı açtım, elimi içeri sokup dışarının ışığını yaktım. İşe yaradı. Evin kırmızı boyalı duvarından avluya sıcak bir aydınlık yayıldı.

Şanslıymışım, diye düşündüm. Pekâlâ geceleyin köpeğini arayan bir komşu için dışarı çıkabilirim, uykusuzluk sadece birkaç günümü yer, sonra yine her şey yoluna girer. El fenerini yaktım, hafif eğimli yamacın aşağısında durmuş, fenerini sağa sola çeviren adama doğru çayırdan yürümeye başladım. Işık orman kıyısından yolun üzerine geçti, ırmak boyunca gidip başladığı yere dönen bir çember çizdi. Poker, diye sesleniyordu, Poker, sonra düdüğünü üflüyordu, gecenin sessizliğinde bu ses rahatsız edecek kadar tiz geliyordu, adamın yüzü ve bedeni karanlığın içine gizlenmişti. Onu tanımıyordum, yalnızca birkaç kez sabahın çok erken saatlerinde Lyra ile dışarı çıktığımızda kulübesinin önünden geçerken konuşmuştum onunla ve birden içimde yeniden eve girip bütün bunları unutma isteği uyandı; benim elimden ne gelebilirdi ki, ama el fenerimin ışığını görmüş olmalıydı, artık çok geçti, ayrıca ne olursa olsun gecenin ortasında yalnız başına duran o zar zor görebildiğim siluette bir şey vardı. Böyle yalnız olmaması gerekiyordu. Bu doğru değildi.

“Hey,” diye seslendim sessizliğe saygılı, alçak bir sesle. Bana doğru döndüğünde bir an için hiçbir şey göremedim çünkü ışığı tam yüzüme tutmuştu, bunu anladığında feneri aşağı çevirdi. Gece görüşümü geri kazanmak için birkaç saniye kımıldamadan durdum, sonra onun yanına indim; ikimiz de kalça hizamızda tuttuğumuz ışık huzmeleri çevremizdeki manzaraya çevrili olarak duruyorduk, hiçbir şey gündüz göründüğü gibi görünmüyordu. Karanlığa alışkındım. Karanlıktan korktuğumu hiç hatırlamıyorum ama elbette korktuğum olmuştur, oysa şimdi içinde neler gizliyor olursa olsun doğal, güvenli ve saydam gibi geliyor bana. Bedenin rahatlığına ve özgürlüğüne karşı koyan hiçbir şey yok, belirli bir yükseklik, sınırlı bir uzaklık yok, çünkü karanlıkta bunlardan hiçbiri bulunmaz. Yalnızca içinde hareket edilecek büyük bir boşluk.

“Yine kaçtı,” dedi komşum. “Poker. Şu benim köpek. Bazen yapıyor bunu. Her zaman geri gelir aslında. Ama o ortalıkta olmayınca uyumak kolay değil. Şimdi ormanda kurtlar vardır. Kapıyı da kapatmak gelmiyor içimden.”

Biraz canı sıkılmış gibi görünüyordu. Köpeğim böyle kaçmış olsaydı ben de onun gibi olurdum. Söz konusu Lyra olsaydı ben ne yapardım, gece yarısı onu aramak için yalnız başıma dışarı çıkar mıydım bilmiyorum.

“Koliler için dünyanın en zeki köpekleri dendiğini biliyor musunuz?” dedi.

“Duymuştum,” dedim.

“Benden daha zekidir Poker, üstelik bunu biliyor,” Komşum başını salladı. “Korkarım idareyi ele geçirmek üzere.”

“Pek iyi bir şey olmasa gerek,” dedim.

“Değil,” dedi.

Aklıma şimdiye kadar adamakıllı tanışmadığımız geldiği için elimi kaldırdım, görebilmesi için feneri üzerine tuttum ve “Trond Sander,” dedim. Kafası karışmıştı. Bir-iki saniye durakladı, sonra el fenerini sol eline alıp kendi sağ eliyle benimkini tutarak yanıt verdi:

“Lars, Lars Haug. G'yle.”

“Memnun oldum,” dedim ama karanlık gecenin içinde bu iki sözün, babamın çok uzun yıllar önce bir ormanın derinliklerindeki bir cenaze töreninde “başınız sağ olsun” dediği zamanki kadar garip ve yersiz kaçtığını anladığım için söyler söylemez pişman oldum, neyse ki Lars Haug fark etmişe benzemiyordu. Belki de bu sözler ona yersiz gelmemişti, rasgele iki yetişkin erkeğin bir meydanda birbirleriyle tanışmalarından daha tuhaf görünmüyordu durumumuz.

Çevremiz sessizdi. Yağmurlu, rüzgârlı, çam ve köknarların bitmeyen uğultularıyla dolu günler ve geceler geçirmiştik ama şimdi orman derin bir sessizlik içindeydi, tek bir gölge kımıldamıyordu, biz, yani komşum ve ben de sessizce durmuş karanlığın içine bakıyorduk, sonra birden arkamda bir şey olduğu duygusuna kapıldım. Sırtımdan aşağı doğru inen bu ani ürpermeyi durdurmayı başaramadım, Lars Haug da farkına vardı; ışığı benden birkaç metre ileride bir noktaya tuttu, dönüp baktığımda Poker orada duruyordu. Kaskatı ve tetikteydi; bunu daha önce görmüştüm, bir köpeğin suçluluk duygusunu hem anlayabildiğini hem gösterebildiğini ve pek çoğumuz gibi onun da bundan hiç hoşlanmadığını biliyordum. Bir kış gecesini dışarıda geçirmenin yabancısı olmadığını ve zorlukların, engellerin üstesinden gelmeyi, karışık işlerin ve ağır durumların altından kalkmayı kesinlikle bildiğini daha tokalaşırken anladığım sahibi, kırış kırış yüzüne pek yakışmayan neredeyse çocuksu bir tonla onunla konuşmaya başlayınca köpeğin huzursuzluğu arttı.

“Oof, neredeydin bakayım Poker, seni aptal köpek, babanın sözünü dinlemedin yine, yaramaz şey, bak bir daha sakın böyle şeyler yapma, yoksa çok kızarım,” diyerek köpeğe doğru bir adım attığında hayvan boğazının derinlerinden alçak sesle hırlayarak kulaklarını yatırdı. Lars Haug durdu. Fenerin ışığını yere çevirdiğinde köpeğin kürkündeki beyazlıklardan başka bir şey göremez oldum, siyahlıklar karanlığın içinde kayboluyordu ve alçak hırıltıları biraz daha belirsiz bir yerden gelmeyi sürdürürken tuhaf bir şekilde çarpık ve biçimsiz görünüyordu.

Komşum, “Daha önce bir köpeği vurmuştum ve o zaman böyle bir şeyi bir daha asla yapmayacağıma yemin ettim,” dedi. “Ama şimdi bilemiyorum.” Kendine güveni sarsılmıştı, bunu görmek zor değildi, bir sonraki hamlesinin ne olacağına karar veremiyordu. Birden içimde ona karşı müthiş bir acıma duygusu uyandı. Beni saran bu duygunun nereden geldiğini bilmiyordum; belki karanlıkta bir yerlerden, bambaşka bir zamandan geliyordu, belki de benim başımdan çoktan unutulmuş bir olay geçmişti; bu beni duygulandırıyor, huzursuz ediyordu. Öksürdüm, pek de denetleyemediğim bir sesle sordum:

“Vurmak zorunda kaldığın köpeğin cinsi neydi?” Aslında ilgimi çekenin bu olduğunu sanmıyordum ama göğsümdeki o şaşırtıcı ürpermeyi durdurmak için bir şey söylemem gerekiyordu.

“Bir kurt köpeği. Ama benim değildi. Benim büyüdüğüm çiftlikte oldu. İlk gören annemdi. Orman kıyısında iki geyiği kovalıyordu; günlerdir kuzeydeki çayırın kenarında çalıların arasında otlamalarını pencereden seyrettiğimiz ödü patlamış iki yavrucak. Her zaman birlikteydiler ve şimdi de birlikte kaçıyorlardı. Köpek onları kovaladı, sıkıştırdı, bacaklarını ısırdı; sonunda adamakıllı yorulmuşlardı, hiç şansları yoktu. Annem daha fazla bakmaya dayanamadı, muhtara telefon edip ne yapması gerektiğini sorduğunda adamın yanıtı, 'Al tüfeğini, köpeği vur,' oldu.

“'Bu senin işin Lars,' dedi telefonu kapadığında, 'yapabilecek misin, ne dersin?' Doğruyu söylemek gerekirse hiç istemiyordum, tüfeğe neredeyse elimi bile sürmezdim, ama geyik yavrularına çok acımıştım ve bunu yapmasını da *annemden* isteyemezdim, evde başka hiç kimse yoktu. Ağabeyim denizdeydi, üvey babam yılın bu zamanlarında hep yaptığı gibi ormana gitmiş komşu çiftçi için odun kesiyordu. Bu yüzden tüfeği aldım, çayırdan geçip ormana doğru yürüdüm. Oraya vardığımda köpek ortalarda yoktu. Durup kulak kabarttım. Sonbahardı, gün ortasında hava çok açıktı, neredeyse rahatsız edecek kadar sessizdi ortalık. Arkamı döndüm, çayırın ötesindeki eve baktım, annemin pencerede durmuş bütün yaptıklarımı dikkatle izlediğini biliyordum. Kurtulamayacaktım. Yeniden ormana

döndüm, içerilere uzanan bir patikaya baktım, o sırada iki geyik koşarak bana doğru geldi. Diz çöktüm, tüfeği kaldırdım, dipçiği yanağıma dayadım. Geyikler o kadar korkmuşlardı ki bana bakmıyorlardı, belki de bir düşmanı daha önemseyecek güçleri kalmamıştı. Yönlerini hiç değiştirmediler, doğruca üzerime geldiler, omzumun birkaç parmak yakınından neredeyse sürtünerek geçip gittiler; soluk alıp verişlerini duymuş, kocaman açılmış gözlerinin bembeyaz parladığını görmüştüm."

Lars Haug bir an durdu, feneri kaldırıp ışığı arkamda hiç kımıldamadan duran Poker'in üzerine tuttu. Arkamı dönmedim ama hayvanın alçak sesle hırladığını duyuyordum. Rahatsız edici bir sesti, önümdeki adam dudağını ısırdı, sol elinin parmaklarını kararsız bir hareketle alnında gezdirdi, sonra anlatmayı sürdürdü:

"Otuz metre arkalarından kurt köpeği geliyordu. Dev gibi bir hayvandı. Anında ateş ettim. Vurduğuma emindim ama köpek ne hızını ne yönünü değiştirmişti, belki yalnızca vücudu hafifçe sarsılmıştı, yemin ederim bilmiyorum, sonra yeniden ateş ettim, dizlerinin üzerine yıkıldı, yeniden doğruldu, koşmayı sürdürdü. Ne yapacağımı şaşırmıştım, bir kere daha ateş ettim, benden yalnızca birkaç metre uzaktaydı, vurulduğunda havaya sıçradı, çizmemin ucuna kadar geldi. Ama ölmemişti. Felç olmuş halde yattığı yerden bana bakıyordu, birden ona acıdım ve başını son bir kez okşamak için eğildim, ama hırlayıp elimi kapmaya çalıştı. Ödüm patlamıştı, öfkeden gözüm döndü, dosdoğru kafasına iki el daha ateş ettim."

Lars Haug yüzü gölgelere çevrili duruyordu, bitkince tuttuğu fenerden yalnızca küçük sarı bir ışık huzmesi düşüyordu yere. Çam iğneleri. Küçük taşlar. İki kozalak. Poker kımıldamadan duruyor, hiç ses çıkarmıyordu, köpeğin soluğunu tutup tutmadığını merak ettim.

"Çok berbat bir şey," dedim.

"On sekiz yaşımı yeni doldurmuştum," dedi. "Çok zaman önceydi ama hiç unutmuyorum."

"Bir daha asla bir köpeğe ateş etmek istememeni şimdi çok iyi anlıyorum."

“Göreceğiz,” dedi Lars Haug. “Ama şimdi şu köpeği içeri şoksam iyi olacak. Geç oldu. Gel buraya Poker,” dedi sert ve otoriter bir sesle, sonra yoldan aşağı yürümeye başladı. Poker söz dinler bir tavırla birkaç metre gerisinden onu izliyordu. Küçük köprüye geldiklerinde komşum durup el fenerini salladı.

“Yanıma geldiğin için sağ ol,” dedi karanlığın içinde yüksek sesle. Ben de kendi fenerimi sallayarak yanıt verdim, yamaçtan eve yürüdüm, kapıyı açtım, aydınlık hole girdim. Nedense kapıyı arkamdan kilitledim, buraya taşındığımdan beri hiç yapmadığım bir şeydi bu. Bunu yapmak hoşuma gitmemişti ama yaptım yine de. Soyundum, yatağa yatıp yorganı üzerime çektim, gözlerimi tavana dikip ısınmayı bekledim. Kendimi biraz aptal gibi hissediyordum. Sonra gözlerimi yumdum. Uyurken bir ara kar yağmaya başlamış ve ben uykumda havanın döndüğünü, soğuduğunu fark ettiğimden; kıştan korktuğumu, karın çok artmasından korktuğumu, buraya taşınmakla kendimi çaresiz bir duruma düşürdüğümü anladığımdan eminim. Bu yüzden bütün gücümle yaz rüyaları gördüm ve aklımda bu rüyalarla uyandım. Rüyamda herhangi bir yaz görebilirdim ama öyle yapmadım, çok özel bir yaz gördüm ve şimdi mutfak masasında oturmuş göl kıyısındaki ağaçların aydınlanışım seyrederken hâlâ o yazı düşünüyorum. Dün gece hiçbir şey eskisi gibi görünmüyordu ve kapıyı kilitlemiş olmam için hiçbir neden bulamıyorum. Yorgunum ama korktuğum kadar yorgun değilim. Akşama kadar dayanabilirim, bunu hissediyorum. Biraz uyuşmuş bir şekilde masadan kalkıyorum, bu sırt eskisi gibi değil artık. Lyra ocağın yanından başını kaldırıp bana bakıyor. Yine dışarı çıkacak mıyız? Çıkmayacağız, henüz değil. Birden canımı sıkmaya başlayan şu yazla işim var benim. Bunu yıllardır yapmamıştı.

2

AT ÇALMAYA GİDECEKTİK. O yaz babamla birlikte yaşadığımız yayla kulübesinin kapısında dururken böyle demişti Jon. On beş yaşındaydım. 1948 yılıydı, haziranın ilk günlerinden biriydi. Almanlar ülkeyi terk edeli üç yıl olmuştu ama o sıralar hâlâ onlardan bahsediyor muyduk hatırlayamıyorum. En azından babam bahsetmezdi. Savaş hakkında hiç konuşmazdı o.

Jon hiç saate aldırmadan kapımıza gelip beni dışarı çıkarmak isterdi; tavşan avlamak için, her yana derin bir sessizlik çökmüşken solgun ay ışığında ormandan yukarı çıkmak için, ırmakta alabalık yakalamak için, son temizliklerin bitiminden çok sonra bile akıntıyla gelip kulübemizin hemen önünden geçmeyi sürdüren pırıltılı tomrukların üzerinde dengede durmak için. Bu tehlikeliydi ama hiç itiraz etmemiş, babama neyle uğraştığımızı hiç söylememiştim. Mutfak penceresinden ırmağın bir kısmını görebiliyorduk ama bizim sanat gösterilerimizi yaptığımız yer burası değildi. Her zaman neredeyse bir kilometre daha aşağıdan başlardık ve kimi zamanlar tomrukların üzerinde o kadar hızlı ve o kadar uzağa giderdik ki sonunda sırılsıklam, titreyerek karaya çıktığımızda ormanın içinden geri dönmek bir saatimizi alırdı.

Jon benden başka kimseyle gezmek istemiyordu. İki erkek kardeşi vardı, Lars ve Odd ikizdi ama yaşlan küçüktü, oysa Jon ve ben aynı yaştaydık. Yılın geri kalanında ben Oslo’dayken kiminle geziyordu bilmiyorum. Bu konuda asla bir şey söylemedi, ben de ona Oslo'dayken ne yaptığımı hiç söylemedim.

Kapıyı vurmazdı, küçük kayığını kıyıya çekip patikadan sessizce yukarı çıkar, kapının önünde dikilir, onun orada olduğunu fark etmemi beklerdi. Beklemesinin uzun sürdüğü ender olurdu. Hatta sabahın erken saatinde, daha uykudan uyanmamışken bile rüyamın içinde birden, sanki tuvalete

gitmem gerekiyormuş gibi bir huzursuzluk hisseder, geç kalmadan uyanmak için kendimi zorlardım ve gözlerimi açtığımda gitmem gereken yerin tuvalet olmadığını anlar, doğruca gidip kapıyı açardım, Jon karşımda duruyor olurdu. İşte yine hafifçe gülümsüyor, her zaman yaptığı gibi gözlerini kısıyordu.

“Geliyor musun?” dedi. “At çalmaya gidiyoruz.”

Biz derken her zamanki gibi yalnızca kendisinden ve benden söz ettiğini, eğer ben onunla gitmezsem yalnız kalacağını ve bunun hiç eğlenceli olmayacağını biliyordum. Ayrıca yalnız başına at çalmak da zordu. Hatta olanaksızdı.

“Çok bekledin mi?” diye sordum.

“Şimdi geldim.”

Hep böyle derdi ama bunun doğru olup olmadığını hiç öğrenemedim. Ayağımda yalnızca şortumla eşikte durup omzunun üzerinden arkaya baktım. Irmağın üzerine sis çökmüştü, ortalık şimdiden aydınlanıyordu ve biraz soğuktu. Sis birkaç dakikaya kadar kalkacaktı ama şimdi bacaklarımda ve karnımda tüylerimin ürperdiğini hissediyordum. Yine de durduğum yerden kımıldamadan aşağıdaki ırmağa baktım, biraz yukarıdaki kıvrımı dönüp sisin altından pırıltılarla usul usul gelişini ve önümüzden geçişini seyrettim. Bu görüntü zaten zihnime kazınmıştı. Bütün kış boyunca rüyalarımda görmüştüm.

“Peki hangi atları?” diye sordum.

“Barkald'ınkileri. Çiftliğin arkasına düşen ormandaki otlakta tutuyor onları.”

“Biliyorum. İçeri gir de üstümü giyineyim.”

“Burada dururum,” dedi.

Hiç içeri girmezdi, belki de babam yüzünden. Babamla asla konuşmazdı. Ona selam vermezdi. Bakkal yolunda birbirleriyle karşılaştıklarında dosdoğru yere bakıyordu yalnızca. O zaman babam durur, arkasını dönüp

ona bakar ve sorardı:

“Jon değil miydi o?”

“Oydu,” derdim.

“Nesi var böyle?” derdi babam her seferinde biraz rahatsız olmuş bir tavırla, her seferinde ben de aynı yanıtı verirdim:

“Bilmiyorum.”

Gerçekten de bilmiyordum, sormayı da hiç düşünmemiştim. Jon aslında yalnızca genişçe bir taştan ibaret olan sahanlıkta durmuş ırmağa bakarken ben de giysilerimi sandalyelerden birinin arkasında asılı oldukları yerden aldım, elimden geldiğince hızla giyindim. Kapıyı açık bıraktığım için beni her an görebiliyor olmasına karşın orada durup beklemesi hoşuma gitmiyordu.

O temmuz sabahının özel bir yanı olduğunu, belki ırmağın üzerindeki siste, dağın üzerine çöken bulutta, gökyüzündeki beyaz ışıkta, Jon'un söyleyeceklerini söyleyişinde veya hareketlerinde ya da sahanlıkta dikilip durmasında bir şeyler olduğunu anlamam gerekirdi elbette. Ama daha on beş yaşındaydım ve *benim* farkına vardığım tek şey belki yolunun üzerine bir tavşan çıkabilir diye her zaman yanında taşıdığı tüfeğini almamış olduğuydu ki bu da çok garip sayılmazdı, at peşinde koşarken tüfek yalnızca engel olurdu. Sonuçta atları vurmayacaktık. Görebildiğim kadarıyla her zaman nasılsa öyleydi; kısılmış gözleriyle aynı anda hem sakin, hem tetikte, en küçük bir sabırsızlık belirtisi göstermeden yapacağımız şeye odaklanmış. Bana göre hava hoştu, çünkü onun yanında benim yaptığımız şeylerin pek çoğunda yavaş kaldığım bir sır değildi. O yıllardır antrenmanlıydı. Yalnızca ırmaktaki tomrukların üzerinde ben gerçekten iyiydim, doğal bir yeteneğim, içsel bir dengem olduğunu düşünüyordu Jon, gerçi tam olarak böyle demiyordu.

Jon'un bana öğrettiği şey pervasız olmaktı; kendimi rahat bırakırsam,

önceden çok fazla düşünüp duraksamazsam, yapmayı hayal bile edemeyeceğim şeyleri yapabileceğimi öğretmişti.

“Tamam. Rahat, hazır ol, uygun adım, marş,” dedim.

Birlikte patikadan ırmağa yürüdük. Daha erkendi. Güneş yamaçtan bir ışık yelpazesi gibi kayarak yükseldi, çevremizdeki her şey yeni renkler kazandı, sis sanki suyun içinde erimiş gibi yok oldu. Kazağımın içine birden sıcak dolduğunu hissettim, gözlerimi yumdum, kıyıya geldiğimizi hissedene kadar bir kere bile yanlış bir yere basmadan yürüdüm. Orada gözlerimi açtım, ıslak ıslak parlayan çakıl taşlarına basarak aşağı indim, küçük kayığın en arkasına oturdum. Jon kayığı itip üzerine sıçradı, kürekleri aldı, kısa, sert çekişlerle hızla akan suyun ortasına ilerledi, kayığı bir süre kendi başına gitmeye bıraktı, sonra yeniden küreklere asılıp yaklaşık elli metre aşağıda karşı kıyıya ulaştı. Burası kayığın kulübeden görünmemesi için yeterli uzaklıktaydı.

Sonra önde Jon, arkasında ben küçük yamacı tırmandık, tül gibi bir sis örtüsünün altındaki, yakında biçilip güneşte kurutulmak üzere serilecek olan uzun otlarla kaplı çayırı çevreleyen dikenli tel boyunca yürüdük. Kalçalarımıza kadar çıkan suyun içinde yürümek gibiydi ama direnç yoktu, bir rüyayı andırıyordu. Rüyamda sık sık su görürdüm, suyla iyi dosttum.

Burası Barkald'ın otlağıydı, kendimize dergi, karamela ya da paramızın yettiği başka şeyler almak için tarlaların arasından bakkala giderken bu yoldan pek çok kez geçmiştik; attığımız her adımda cebimizde bir öreler, iki öreler ve nadiren beş öreler şıngırdardı; kimi zaman da öteki tarafa yürüyüp Jon'un evine giderdik, kapıdan içeri girdiğimizde annesi beni sanki ülkenin prensiymişim ya da ona benzer bir şeymişim gibi coşkuyla karşılar, babası yerel gazeteye gömülür ya da birden çıkıveren çok acele bir iş için ahıra gidip kaybolurdu. Bunda anlamadığım bir yan vardı. Ama beni rahatsız etmiyordu. Ahırda istediği kadar kalabilirdi. Umurumda bile değildi. Yaz bittiğinde nasıl olsa eve dönecektim.

Barkald'ın çiftliği yolun öteki tarafında, her yıl değiştire değiştire arpa ve yulaf ektiği tarlaların arkasından ormana kadar uzanıyordu, en ucunda

samanlık vardı, ormanın içinde de ağaçtan ağaca gerdiği iki sıra tel örgüyle çevrelediği büyük bir alanda dört atını serbest bırakıyordu. Ormanın sahibi Barkald'dı ve orman çok büyüktü. Barkald bölgenin en büyük toprak sahibiydi. Adamı görmeye hiçbirimiz tahammül edemiyorduk ama niye böyle olduğundan tam olarak emin değilim. Bildiğim kadarıyla bize bir kez bile kötü davranmamış ya da kötü söz etmemişti. Ama büyük bir çiftliği vardı, Jon da küçük bir çiftlik sahibinin oğluydu. İsveç sınırına yalnızca birkaç kilometre uzaktaki bu vadide ırmak boyunca hemen herkes küçük çiftçilik yapıyor, çoğu çiftliklerinde ürettikleriyle, mandıraya sattıkları sütle, ağaç kesme sezonunda ormandan kestikleri ağaçlarla geçimini sağlıyordu. Ağaç kesim alanları arasında Barkald'ın ormanı ve Baerumlu zengin bir şeytanın sahip olduğu orman vardı; kuzeye ve batıya doğru binlerce dönüm. Anlayabildiğim kadarıyla kimsede pek para yoktu. Belki Barkald'ın çok parası olabilirdi ama Jon'un babasının hiç yoktu, *benim* babamın da kesinlikle yoktu, en azından benim bildiğim kadarıyla. Bu yüzden o yaz kaldığımız yayla kulübesini alacak parayı nasıl bir araya getirdiği benim için hâlâ bir sırdır. Gerçekten dürüst olmak gerekirse, babamın geçinmeye yetecek parayı kazanmak için ne tür bir işle uğraştığını hiç bilmezdim. Kendi karnını ve benim karnımı doyuracak, başka şeyler yapacak parayı nereden buluyordu? Sık sık iş değiştirirdi, ama her zaman çeşit çeşit aletler, küçük makinalar vardı; kimi zaman bir sürü plan yapar, elinde kalemle uzun uzun düşünür, ülkenin benim hiç gitmediğim ve neye benzediklerini bile düşünemediğim çeşit çeşit yerlerine yolculuk ederdi, ama kimseden maaş almazdı. Sık sık yapılacak çok işi olurdu, kimi zamanlar da az işi vardı, ama her ne olursa olsun geçinmeye yetecek kadar para kazanırdı ve geçen yıl buraya ilk geldiğimizde çevresine bakınıp hafifçe gülümseyerek dolaşmış, ağaçları okşamış, ırmak kıyısında büyük bir taşın üzerine oturup çenesini avcunun içine almış, sanki bunların hepsi eski tanıdıklarmış gibi gözlerini suya dikmişti. Ama öyle olamazdı herhalde, yoksa olabilir miydi?

Jon'la birlikte patikadan çıkıp çayırı geçerek yoldan aşağı yürüdük. Buradan daha önce birçok kez geçmiş olmamıza karşın şimdi farklıydı. At çalacaktık ve bunun halimizden belli olduğunu biliyorduk. Bizler suçluyduk. Böyle

olmak insanları değiştirirdi, bakışlarını farklılaştırır, onlara öyle bir yürüyüş tarzı verirdi ki buna karşı kimsenin elinden bir şey gelmezdi. At hırsızlığı hepsinden daha kötüydü. Pecos'un batısında yasanın ne olduğunu biliyorduk, kovboy dergileri okumuştuk elbette; bizim Pecos'un *doğusunda* olduğumuz söylenebilirdi belki, ama o kadar doğuda kalıyorduk ki pekâlâ tersi de söylenebilirdi, çünkü her şey dünyaya bakmak için hangi yolu seçtiğinize bağlıydı; bu yasanın acıması yoktu. Yakalanırsan boynunda bir halatla dosdoğru bir ağaca götürülürdün; hassas tenini dalayan kaba bir halatla. Birisi atın sağrısına pat diye vurur, at ayaklarının altından kaybolur, sen yaşamak için boşlukta tepinirken yaşamın giderek zayıflayan resimler halinde bir gösteri gibi gözünün önünden geçer, sonunda resimlerin içinden sen ve bütün gördüklerin silinir, resimler bulutlanmaya başlar ve her şey kararırdı. Yalnızca on beş yıl, olurdu son düşüncen, ne kadar az, hem de yalnızca bir at için, oysa her şey için artık çok geçtir. Barkald'ın evi orman kenarında ağır ve karanlık duruyordu, her zamankinden daha tehditkâr bir havası vardı. Sabahın bu erken saatinde pencereleri karanlıktı ama belki içeride durmuş yola bakıyordu, bizim nasıl yürüdüğümüzü görmüş ve *anlamıştı*.

Ama artık geri dönemezdik. Çakıllı yoldan kaskatı adımlarla birkaç yüz metre yürüdük, ev bir dönemecin arkasında kaldı, yine Barkald'a ait bir çayırdan geçen bir patikadan yürüyüp ormana daldık. Başlangıçta sık çam dallarının arası karanlıktı, kocaman bir halı gibi yerleri kaplayan, yürürken ayağa yumuşacık gelen koyu yeşil yosunlardan başka hiç bitki yoktu zeminde, çünkü ışık hiçbir zaman buraya kadar ulaşamıyordu, peş peşe patika boyunca yürürken attığımız her adımda yerin yaylandığını hissediyorduk. Ayaklarımızda eskilikten incelmiş spor ayakkabılarla önde Jon, arkada ben yürüyorduk, sonra bir dönüş yaptık, sürekli sağa doğru ilerledik, yavaş yavaş üstümüzdeki dallar açılmaya, ışık gelmeye başlamıştı, sonunda aniden çift sıra dikenli telin parıltısını gördük, gideceğimiz yere ulaşmıştık. Arkalarında hiçbir destek olmadığı için tuhaf biçimde uzun ve yalnız görünen, kimileri rüzgâra dayanamadığı için devrilmiş, kökleri havada yatan köknar ve huş ağaçları dışında her şeyin temizlenip toplanmış

olduğu bir ağaç kesim alanı vardı karşımızda. Ama ağaç kökleri arasında sulu ve sık otlar bitmişti, biraz ilerideki çalıların arkasında sinekleri ve sivrisinekleri uzaklaştırmak için kuyruklarını sallayan atların sağrılarını gördük. At pisliği kokusu, çamurdan ıslanmış yosun kokusu ve bizden büyük, kavrayışımızın ötesinde bir şeyin tatlı, keskin, her şeyi kaplayan kokusunu alıyorduk. Kuzeye uzanıp İsveç'in içlerinde ilerleyen, Finlandiya'yı geçip Sibirya'ya kadar yayılan ormanın kokusuydu bu. Ormanın içinde kaybolursanız yüzlerce kişi haftalarca arasa bulamazdı; yine de bu ormanda kaybolmak o kadar kötü olmamalı, diye düşündüm, ama o sırada bu düşüncenin ne kadar ciddi olduğunu bilmiyordum.

Jon eğildi, eliyle alttakini bastırarak iki sıra dikenli telin arasından kayıp içeri girdi, ben de sürünerek altlarından geçtim. İkimizin de ne kazağında ne pantolonunda tek bir çizik vardı. Yavaşça ayağa kalkıp otların arasından atların yanına yürüdük.

“Şuradaki huş ağacı,” diye gösterdi Jon, “ona tırman.” Atlardan çok uzak olmayan bir yerde sağlam ve kalın dallan olan bir huş ağacı vardı, en alçak dalı yerden neredeyse üç metre yüksekteydi. Ağır adımlarla ama hiç duraksamadan huş ağacının yanına gittim. Atlar başlarını kaldırıp benim yürüdüğüm tarafa çevirdiler, ama yerlerinden kımıldamadan geviş getirmeyi sürdürdüler. Jon onların öteki tarafından dolaştı. Spor ayakkabılarımı ayağımdan fırlattım, iki elimle ağacın gövdesini yakaladım, ağaç kabuğunun bir çatlağına tutundum, ilk önce bir ayağımı attım, sonra ötekini kaldırıp ağacın gövdesine dayadım, sol elimle dalı kavrayana kadar bir maymun gibi ağır ağır tırmandım, uzanıp sağ elimle de dalı yakaladım, ayaklarım pütürlü gövdeden kaydı, bir an için dala ellerimle asılı kaldım, sonra kendimi yukarı çekip ayaklarımı iki yana sarkıtarak dala oturdum. O zamanlar böyle şeyler yapabiliyordum.

“Tamam,” diye seslendim usulca. “Hazırım.”

Jon neredeyse atların tam karşısına çömelmiş, alçak sesle onlarla konuşuyordu. Atlar kafaları ona dönük, kulakları öne dikilmiş kımıldamadan duruyor, fısıldarcasına konuşmasını dinliyorlardı. En azından

ben dalın üzerinde oturduğum yerden onun ne dediğini duyamıyordum ama “Tamam,” diye seslendiğimde Jon birden ayağa fırlayıp bağırdı:

“Hoy!” Kollarını iki yana açtığında atlar geri sıçradılar ve koşmaya başladılar. Çok hızlı koşmuyorlardı ama çok yavaş da koşmuyorlardı, ikisi sola doğru gidiyordu, ikisi de dosdoğru benim ağacıma doğru geliyordu.

“Hazır ol,” diye bağıran Jon izci selamındaki gibi üç parmağını havaya kaldırdı.

“Daima hazırım,” diye seslendim, kamım dala gelecek şekilde yüzükoyun uzandım, ellerimle dengemi sağlayıp bacaklarımı havada bir makas gibi açtım. Göğsümde yeri döven nalların ağaçtan geçip bana kadar ulaşan titreşimini hissettim, bir de bambaşka bir yerden bir titreme geldi, benim kendi içimden gelen bu titreme kamımda başladı ve kalçalarıma yerleşti. Ama durdurmak için yapabileceğim bir şey yoktu, üzerinde düşünmedim. Hazırdım.

Sonra atlar geldi. Hızlı soluklarını duyabiliyordum, ağacın titreşimleri artmıştı, nalların sesi kafamın içine doluyordu, aşağıdan gelenlerden bana en yakın olanın burnunu seçer seçmez bacaklarım gergin bir şekilde yanlara açılmış olarak daldan kaydım, ellerimi bıraktım, atın sırtına, biraz yukarıya, boynuna yakın bir yere iniş yaptım, omuz kemikleri kasıklarıma çarpınca midem ağzıma geldi. Zorro sinemada bunu yaparken ne kadar da kolay görünüyordu, oysa şimdi gözlerimden yaşlar akmaya başlamıştı, öğürüyordum, ama aynı zamanda iki elimle yeleyi sıkıca yakalamam gerekiyordu, öne doğru uzandım, ağzımı sımsıkı kapadım. At başını deli gibi sağa sola çeviriyor, sırtı kasıklarıma vuruyordu, dörtnala koşmaya başladı, öteki at da aynısını yaptı, birlikte fırtına gibi ağaç köklerinin arasına daldık. Jon'un seslendiğini duyuyordum: “Yihuu!” Arkamdaydı, ben de bağırmak istiyordum, zafer çığlığı atmalıydım ama sesimi çıkaramadım, ağzım kusmukla o kadar doluydu ki soluk alamıyordum, bu yüzden ağzımı açıp içindekileri atın ensesine akıttım. Şimdi biraz kusmuk ve keskin bir at kokusu vardı, artık Jon’un sesini duymuyordum. Kulaklarım uğulduyordu, nal sesleri uzakta kalmıştı, atın sırtının vücuduma çarpışı kendi nabzım

gibiydi, aniden çevremi saran sessizlik her şeyi bastırdı, bu sessizliğin içinde kuşların öttüğünü duydum. Bir çamın tepesinde öten ardıçkuşunun sesini ayırt edebiliyordum, çok yukarılarda tarlakuşunun ve adlarını bilmediğim başka kuşların öttüğünü açıkça duyuyordum, bu çok garipti, başka bir sesin eklendiği sessiz bir film gibiydi, aynı anda iki yerdeydim ve hiçbir şey canımı acıtmıyordu.

“Yihuu!” diye bağırdığımda sesim iyi çıkmıştı ama sanki başka bir yerden, kuşların öttüğü geniş uzaydan geliyormuş gibiydi, sessizliğin içinde bir kuş çığlığıydı, bir anlığına içimi tam bir mutluluk kapladı. Göğsüm bir akordeonun körüğü gibi genişledi, her soluk alışımda notalar yükseldi. Sonra önümdeki ağaçların arasında bir şey parladı, dikenli teldi bu, otlağı dörtnala boylu boyunca geçmiştik, öteki taraftaki çite doğru büyük bir hızla yaklaşıyorduk, atın sırtı yeniden kasıklarıma sert sert çarpmaya başladı, sımsıkı yapışıp düşündüm: Şimdi atlıyoruz. Ama atlamadık. Tam dikenli telin önünde iki at da bir anda geri döndüler, fizik yasaları beni atın sırtından çekip aldı, taklalar attırarak ileri, havaya fırlattı ve çitin hemen öteki tarafına kondurdu. Dikenli telin kazağımın kolunu yırttığını hissettim, yakıcı bir sızı duydum, sonra otların arasında yatıyordum, çarpmanın etkisiyle bedenimdeki bütün hava boşalmıştı.

Sanırım birkaç saniyeliğine kendimi kaybettim, çünkü gözlerimi yeni bir başlangıca açar gibi açtığımı hatırlıyorum; gördüğüm hiçbir şey tanıdık değildi, beynim boştu, tek bir düşünce yoktu, her şey tertemizdi, gökyüzü saydam bir maviydi, adımı bilmiyordum, vücudumu bile hissedemiyordum. Adsız sansız bir halde uçmaya başladım, dünyayı ilk kez görüyordum, garip bir aydınlığı ve camı andıran bir güzelliği olduğunu düşündüm, sonra bir inleme ve gök gürültüsü gibi nal sesleri duydum, ardından her şey fırıl fırıl dönen bir bumerang gibi geri geldi, alnıma sertçe çarptı, hay kör şeytan, diye düşündüm, şimdi felç oldum. Otların arasından çıkmış çıplak ayaklarıma baktım, onlarla aramda hiçbir bağ kalmamıştı.

Jon'un, ağzına bir ip bağlayarak dizginlediği atın sırtında çite doğru geldiğini gördüğümde hâlâ hiç kımıldamadan yatıyordum. İpi çekip öteki

tarafta çitin hemen dibinde durdu, at yan yan dikenli telin iyice yanına geldi. Jon eğilip bana baktı.

“Niye yatıyorsun orada?” diye sordu.

“Felç oldum,” dedim.

“Hiç sanmıyorum,” dedi.

“Peki öyleyse,” dedim. Yeniden ayaklarıma baktım. Sonra ayağa kalktım. Sırtım ve yan tarafım ağrıyordu ama içimde hiçbir şey zarar görmemişti. Kolumdaki bir kesikten kan sızıyordu, kazağımın üzerinde tam o noktada büyük bir leke oluşmuştu, ama hepsi bu kadardı. Kazağın kolundan geri kalanı yırttım, yaralı koluma bağladım. Cidden acıyordu. Jon sakin sakin atın üzerinde oturuyordu. Şimdi bir elinde spor ayakkabılarımın olduğunu gördüm.

“Yeniden binecek misin?” diye sordu.

“Pek sanmıyorum,” dedim. “Popom ağrıyor,” aslında en çok ağrıyan yerim tam olarak orası sayılmazdı, sanırım Jon da hafifçe gülümsemişti, ama emin değildim çünkü güneş gözüme geliyordu. Atın sırtından kayarak indi, hayvanın ağzındaki ipi çözdü, bir el hareketiyle atı uzaklaştırdı. At da zaten bunu bekliyordu.

Jon çitin içine girdiği yoldan dışarı çıktı; çevik hareketlerle, tek bir yerinde bir çizik olmadan. Yanıma gelip ayakkabılarımı otların arasına bıraktı.

“Yürüyebilir misin?” dedi.

“Sanırım,” dedim. Ayaklarımı ayakkabıların içine soktum, eğilmekten kurtulmak için bağcıkları bağlamadım, ormanda yürümeye başladık. Önde Jon, arkada ben; adımlarım ağrılı, sırtım kaskatı, bir bacağımı biraz sürüyerek, bir kolumu iyice kendime bastırmış halde ormanın derinlerine doğru ilerlerken belki de bütün yolu yürümeye gücümün yetmeyeceğini düşündüm kendi kendime. Sonra aklıma babamın bir hafta önce benden yayla kulübesinin arkasındaki otları biçmemi istemesi geldi. Otlar o kadar uzamıştı ki yan yatıyorlardı, yakında kuruyacak, altında hiçbir şeyin

büyümesine izin vermeyen kaskatı bir kilime dönüşeceklerdi. Kısa orağı kullanabileceğimi söylemişti, amatörlerin eline daha uygundu. Orağı odunluktan alıp bütün gücümle işe giriştim, babamın bu işi yaparkenki hareketlerini taklit ediyordum, kan ter içinde kalana kadar çabaladım, gerçekten de orağı kullanmaya alışkın olmamama rağmen hiç fena gitmemişti. Ama kulübe duvarı boyunca geniş bir alanda sık ve yüksek ısırganlar vardı, onların çevresinden geniş bir kavis çizerek ot biçmeyi sürdürdüm, o sırada babam kulübenin çevresini dolaşıp yanıma geldi, durup beni seyretmeye başladı. Eliyle çenesini ovuştururken başını yana eğmişti, sırtımı doğrulttum, ne diyecek diye beklemeye başladım.

“Isırganları niye biçmiyorsun?” dedi.

Orağın kısa sapına ve ilerideki ısırganlara baktım.

“Acıtıyorlar,” dedim. Bunun üzerine yarım bir tebessümle bana bakıp hafifçe başını salladı.

“Ne zaman acıtacağına sen kendin karar verirsin,” deyip bir anda ciddileşti, kulübenin duvarının dibine yürüdü, çıplak elleriyle yakıcı bitkileri kavradı, büyük bir sükûnetle onları birer birer koparıp yığmaya başladı ve hepsini bitirene kadar durmadı. Yüzünde acı çektiğini gösteren tek bir iz yoktu. Bunu hatırlayınca patikada Jon'un arkasında yürürken biraz utandığımı hissettim, dikleştim, hızımı arttırdım, başka zamanlar yürüdüğüm gibi yürümeye başladım, daha birkaç adım attıktan sonra niye en başından beri böyle yapmadığımı anlamaz olmuştum.

“Nereye gidiyoruz?” diye sordum.

“Sana bir şey göstereceğim,” dedi. “Çok uzak değil.”

Artık güneş yükselmişti, ağaçların arası ısınmıştı, sıcak bir koku vardı, ormanın her yanından sesler geliyordu; çarpan kanatların, eğilen dalların, kırılan sürgünlerin, çığlık atan şahinin, son nefesini veren tavşanın, çiçeklerin taçyapraklarına çarpan arıların sesleri. Otların arasından geçen karıncaların adımlarını duyuyordum, yürüdüğümüz patika yamaca doğru yükselmeye başlamıştı, burnumdan derin bir soluk aldım, hayat ne getirirse

getirsin, ne kadar uzaklara gidersem gideyim bu yeri hep tam şimdi olduğu gibi hatırlayacağımı ve her zaman özleyeceğimi düşündüm. Arkamı döndüğümde çam ve köknarlarla dolu vadiyi, aşağılarda kıvrılarak akan ırmağın parıltısını, ırmağın kıyısının biraz güneyinde Barkald'ın evinin kırmızı kiremitli çatısını, dar su şeridi boyunca uzanan yeşilliğin içine saçılmış küçük çiftlikleri gördüm. Oralarda yaşayan aileleri tanıyordum, her evde kaç kişinin yaşadığını biliyordum, karşı kıyıda kendi kulübemizi göremesem bile tam tamına hangi ağaçların arkasında olduğunu gösterebilirdim, babam hâlâ uyuyor mu yoksa beni bulmak için dışarı mı çıktı, nasıl olsa birazdan eve döneceğimi bildiği için hiç endişelenmeden benim nereye gitmiş olduğumu, birazdan dönüp dönmeyeceğimi, kahvaltıyı hazırlamaya başlaması gerekip gerekmediğini mi düşünüyor diye merak ettim ve birden ne kadar acıkmış olduğumu fark ettim.

"İşte," dedi Jon, "şurada." Patikanın biraz dışında büyük bir çam ağacını gösteriyordu. Sessizce durduk.

"Çok büyük," dedim.

"Büyüklüğü değil," dedi Jon. "Gel." Çamın yanına gidip tırmanmaya başladı. Zor değildi, alt dallar sağlam ve uzundu, ağırlıklarından yere eğilmişlerdi, yakalamak kolaydı, birkaç hareketle metrelerce yukarı tırmanmıştı, ben de peşinden gittim. Hızlı tırmanıyordu ama yaklaşık on metre sonra durup oturdu, benim de aynı yüksekliğe gelmemi bekledi. Bol bol yer vardı, ikimiz de kendi kalın dallarımızın üzerinde güzelce yan yana oturabiliyorduk. Üzerinde oturduğu dalın çatallaştığı ilerideki bir noktayı işaret etti. Çatalın altından derin bir kâse gibi ya da neredeyse bir dondurma külahı gibi bir kuş yuvası sallanıyordu. Çok fazla kuş yuvası görmüştüm ama hiç bu kadar küçük, bu kadar hafif, yosunlardan ve tüylerden böylesine güzel yapılmış olanını görmemiştim. Asılı değildi. Uçuyordu.

"Çalıkuşu," dedi Jon alçak sesle. "İkinci yumurtlayışı." Eğildi, elini yuvaya uzattı, üç parmağını tüyle örtülü yuva ağzından içeri soktu, öyle küçük bir yumurta çıkardı ki oturduğum yerde bakakaldım. Yumurtayı parmak uçlarının arasında dengeleyerek yakından inceleyebilmem için bana uzattı,

bu minicik, oval topa bakarken, yalnızca birkaç hafta sonra küçük kanatlarıyla en tepedeki dallardan kendini aşağıya bırakıp içgüdüsüyle ve iradesiyle yerçekimini yenerek yere çarpmadan yükselebilecek bir kuş olacağını düşünmek başımı döndürdü. Bunu söyledim de:

“Vay canına,” dedim, “bu kadar minik bir şeyin canlanacağını, uçup gideceğini düşünmek tuhaf bir şey,” belki iyi söze dökememiştim, içimdeki uçucu, hafif duygunun yanında çok cılız kalıyordu sözlerim. Ama o anda hiç anlayamadığım bir şey olmuştu herhalde, çünkü bakışlarımı Jon'a çevirdiğimde yüzünün gergin ve bembeyaz olduğunu gördüm. Bunun nedeni söylediğim birkaç sözcük mü yoksa elindeki yumurta mıydı, asla anlayamadım, ama onu aniden değiştiren *bir şey* olmuştu, beni daha önce hiç görmemiş gibi dimdik gözlerimin içine bakıyordu ve her nasılsa bu kez gözlerini kısmamıştı, gözbebekleri kocaman ve simsiyahtı. Sonra elini açtı, yumurtayı bıraktı. Yumurta gövdenin yanından aşağı düşerken gözlerimle takip ettim; aşağılardaki dallardan birine çarptığını, parçalandığını, her yana saçılan küçük, solgun parçalar halinde dağıldığını, parçaların neredeyse ağırlıksız kar taneleri gibi yere doğru indiğini ve gözden kaybolduğunu gördüm. Ya da aklımda böyle bir şey kalmış ve beni bu kadar üzen başka bir şey gördüğümü hatırlamıyorum. Yeniden Jon'a baktığımda öne eğilmişti, bir eliyle yuvayı dala tutunduğu yerden kopardı, kolunu uzatarak önünde tuttu, gözlerimin birkaç santim ilerisinde parmaklarıyla un ufak etti. Bir şey söylemek istiyordum, ama ağzımdan tek bir söz bile çıkmadı. Jon’un yüzü kireç gibi bembeyaz, ağzı açık bir maskeydi, bu ağızdan kanımı donduran sesler çıkıyordu, hiç böyle bir şey duymamıştım; hayatımda görmediğim ve görmeyi de hiç istemediğim bir hayvanın gırtlağından geliyordu sanki bu sesler. Yeniden elini açtı, açık avcunu ağacın gövdesine vurup yuvayı ağacın kabuğuna bastırarak ovaladı, her yan uçuşan küçük parçacıklarla doldu, sonunda geriye yalnızca görmeye dayanamadığım bir leke kalmıştı. Gözlerimi yumdum, öylece durdum, yeniden gözlerimi açtığımda Jon epey aşağılardaydı. Daldan dala neredeyse kayarak iniyordu, aşağı baktığımda dik, kahverengi saçlarını görüyordum, bir kez bile yukarı bakmadı. Son birkaç metre kaldığında kendini aşağı bıraktı, oturduğum yerden bile

duyabildiğim bir sesle yere düştü, boş bir çuval gibi dizlerinin üzerine yığıldı, alnını toprağa çarptı, bana sonsuz gelen bir süre boyunca öylece oturdu, ben de bütün o sonsuz süre boyunca soluğumu tutmuş, yerimden bile kımıldamamıştım. Neler olduğunu anlamıyordum ama bunun benim suçum olduğunu hissediyordum. Yalnızca niye olduğunu bilmiyordum. Sonunda kaskatı ayağa kalktı, yeniden patikadan aşağı inmeye başladı. Soluğumu bıraktım, ağır ağır yeniden soluk aldığımda göğsümden bir hırıltı çıktı, bunu açıkça duymuştum, astım gibi geliyordu kulağa. Astımlı bir adam tanıyordum, Oslo'daki evimizin olduğu sokakta oturuyordu. Soluk alıp verdiğinde böyle sesler çıkardı. Astım oldum, diye düşündüm, lanet olsun, demek insan böyle astım oluyormuş. Bir şey olduğu zaman. Sonra ağaçtan aşağı inmeye başladım, Jon kadar hızlı değildim, her dal tek bir önemli şeyi bile gözden kaçırmamak için uzun süre ellerimin arasında tutmam gereken birer yol göstericiymiş gibi iniyordum ve bütün bu süre boyunca soluk alıp verme konusunu *düşündüm.*

Hava o zaman mı bozmuştu? Galiba. Patikada duruyordum, Jon ortalıkta görünmüyordu, geldiğimiz yolda gözden kaybolmuştu, birden üzerimdeki ağaçların uğultusunu duydum. Yukarı baktığımda çamların tepelerinin savrulup kırbaç gibi birbirlerine çarptıklarını, yüksek köknarların rüzgârla eğildiklerini gördüm, ayağımın altında orman zemininin dalgalandığını hissettim. Suyun üstünde durmak gibiydi, başımı döndürüyordu, çevreme bakınıp tutunacak bir şey aradım ama her şey hareket ediyordu. Daha biraz önce masmavi olan gökyüzü şimdi çelik grisi olmuştu, vadinin öteki tarafındaki yamacın üzerine hastalıklı, sarı bir ışık düşüyordu. Sonra yamaçta güçlü bir ışık patlaması oldu. Hemen ardından gök öyle bir gürledi ki bütün vücudum titredi, ısının hızla düştüğünü hissediyordum, dikenli telde yaralanan kolum acımaya başlamıştı. Oraya çıktığımız patikadan aşağıya, atların otladığı yere doğru hızlı adımlarla, adeta koşarak inmeye başladım. Vardığımda dikenli telin üzerinden ağaçların arasına baktım ama ortalıkta hiç at göremiyordum, bir an için oradan geçen kestirmeden gitmeyi düşündüm ama sonra vazgeçip çitin çevresinden dolaşarak yola açılan patikaya kadar yürüdüm. Burada sola döndüm, aşağı doğru koşmaya

başladım, artık rüzgâr esmiyordu ama ormanda ürpertici bir sessizlik vardı, yeni farkına vardığım astım göğsümü yamyassı ediyordu.

Yolun üzerinde durdum. İlk damlalar alnıma çarptı. Biraz ileride Jon’un sırtını gördüm. Koşmamıştı, bunun için fazla yakındı, hızlı yürümüyordu ama yavaş da yürümüyordu. Yalnızca yürüyordu. Ona seslenip beklemesini istemeyi düşündüm, ama soluğumun buna yeteceğinden emin değildim. Üstelik görünüşünde beni uzak tutan bir şey vardı, onun için peşinden yürümeyi sürdürdüm, aramızdaki uzaklığı yol boyunca korudum, şimdi kararmış olan gökyüzüne karşı pencerelerinden ışıklar saçan Barkald'ın evinin önünden geçerken acaba içeride durmuş bize bakıyor mudur, nereden geldiğimizi anlamış mıdır diye merak ettim. Başımı kaldırıp havaya baktım, yağmurun belki yalnızca yüzüme çarpan damlalarla kalacağını umdum, ama birden yamacın üzerinde yeniden bir şimşek çaktı ve aynı anda gök gürledi. Şimdiye kadar hiç şimşekli havalardan korkmamıştım, şimdi de korkmuyordum ama şimşek ve gök gürültüsü bu kadar birbirine yakın olduğunda çevremde herhangi bir yere yıldırım düşmüş olabileceğini biliyordum. Sığınacak hiçbir yer olmayan yolun üzerinde yürümek özel bir duygu veriyordu. Sonra yağmur bir duvar gibi üzerime geldi, aniden bu duvarın arkasında kalmıştım, saniyeler içinde iliklerime kadar ıslandım, çıplak olsaydım da hiçbir şey değişmeyecekti. Bütün gökyüzü sudan grileşmişti, yüz metre önümden giden Jon'u güçlükle görebiliyordum. Ama onun bana yolu göstermesine ihtiyacım yoktu, nereye gideceğimi biliyordum. Barkald'ın çayırından geçen patikaya saptım, şimdiden bu kadar ıslanmış olmasaydım bile otlar pantolonumu sırılsıklam edip ağırlaştırırdı. Ama şimdi bunun hiç önemi yoktu. Artık Barkald çayırı biçmek için günlerce otların kurumasını beklemek zorunda, diye düşündüm. Islak otları biçemezsiniz. Acaba geçen yıl yaptığı gibi hasat zamanı babamdan ve benden yardım isteyecek mi, diye düşündüm ve Jon kayığına binmiş yalnız başına ırmağın üzerinde kürek mi çekiyor yoksa kıyıda beni mi bekliyor, diye merak ettim. Bakkalın önünden geçen yola geri dönüp köprüyü geçebilir, öteki tarafta yeniden ormanın içine girebilirdim ama bu uzun ve zor bir yoldu. Ya da ırmağı yüzerek geçebilirdim. Şimdi kesinlikle

soğuk olmalıydı, ayrıca akıntı güçlüydü. Islak giysilerin içinde üşüdüğümü hissettim, onlar olmasa daha iyi olacaktı. Patikanın üzerinde durup kazağımı ve gömleğimi çıkarmaya giriştim. Kolay değildi, çünkü ıslanıp vücuduma yapışmışlardı ama sonunda çıkarmayı başardım, katlayıp bir bohça gibi kolumun altına sıkıştırdım. Artık her şey o kadar ıslaktı ki neredeyse gülünecek bir durumdu, çıplak bedenime çarpan yağmur garip bir şekilde beni ısıtıyordu. Elimle tenimi ovuşturduğumda neredeyse hiçbir şey hissetmedim, hem parmaklarım hem tenim uyuşmuştu, kendimi yorgun ve mahmur hissediyordum, birazcık uzanıp gözlerimi kapayabilsem ne güzel olacaktı. Birkaç adım attım. Yüzümdeki sulan elimle sildim. Biraz başım dönüyordu. Sonra kendimi ırmağın tam kıyısında buldum, sesini duymamıştım. Önümde kayığın içinde Jon duruyordu. Her zaman sert öbekler halinde dimdik duran saçları sırılsıklam kafasına yapışmıştı. Kürekle iterek kayığın kıçını kıyıya yanaştırırken bana bakıyordu ama hiçbir şey söylemedi.

“Selam,” deyip sarsak adımlarla kaygan, yuvarlak taşların üzerinde son metreleri yürüdüm. Bir kere tökezledim ama düşmedim, kayığa bindim, en arkadaki tahtanın üzerine oturdum. Ben biner binmez kürek çekmeye başladı, zor oluyordu, bunu görebiliyordum, çünkü akıntı ters yöndeydi, çok ağır açılıyorduk. Yorgun olduğu kesindi, yine de kürek çekerek beni eve kadar götürmek istiyordu. Kendisi akıntı yönünde oturuyordu, beni götürmesine gerek olmadığını, yalnızca karşıya geçirmesinin yeteceğini, yolun kalanını yürüyebileceğimi söylemek istedim. Ama hiçbir şey demedim. Diyecek gücüm yoktu.

Sonunda eve ulaştık. Jon küreğe asılıp kayığı döndürdü, bizi kıyıya öylesine yanaştırdı ki dosdoğru karaya inebilirdim. Öyle de yaptım, karaya indim, kıyıda durup ona baktım.

“Hoşça kal,” dedim, “yarın görüşürüz,” ama yanıt vermedi. Yalnızca kürekleri sudan kaldırdı, kayığı akıntıya bıraktı; giderken, bir daha asla unutmayacağımı daha o zaman anladığım kısılmış gözlerle arkasına bakıyordu.

3

BABAM VE BEN iki hafta önce Oslo'dan trene binmiştik, sonra Elverum'da trenden inip saatlerce otobüs yolculuğu yaparak buraya gelmiştik. Otobüs benim hiç anlamadığım bir düzene göre mola veriyordu, ama en azından sık sık durduğunu biliyordum, kimi zamanlar sıcak koltukta, güneşin altında pişerek uyuyordum, yeniden uyanıp camdan dışarı baktığımda bir milim bile ilerlememişiz gibi görünüyordu, çünkü manzara ben uyumadan öncekinin aynısıydı: iki yandaki tarlalar arasından kıvrılarak uzanan çakıllı bir yol; beyaz boyalı ahırları, kırmızı boyalı samanlıklarıyla irili ufaklı çiftlik evleri; yola kadar inen dikenli tellerin arkasındaki otların üzerine uzanmış, güneşin altında gözlerini kısarak geviş getiren, neredeyse hepsi kahverengi, birkaç tanesi de beyaz üzerine kahverengi ya da siyah benekli inekler; çiftliklerin arkasında orman ve hiç değişmediğinden emin olduğum bir yamacın üzerindeki maviliğin içinde bulutlar.

Bu yolculuk hemen hemen bütün gün sürdü, ama en tuhaf yanı hiç canımın sıkılmamasıydı. Gözkapaklarım ısınıp ağırlaşana kadar camdan dışarıyı seyretmek hoşuma gidiyordu, uykuya dalıyor, yeniden uyanıyor, belki bin birinci kez camdan dışarıyı seyrediyordum ya da arkamı dönüp bütün yolculuk boyunca teknikle, ev yapımıyla, makinalarla ya da motorlarla ilgili bir kitaba burnunu gömüp oturan babama bakıyordum, bu tür şeylere müthiş bir düşkünlüğü vardı. Ben baktığımda kafasını kaldırıp bana bakıyor, başını sallayarak gülümsüyordu, ben de ona gülümsüyordum, sonra yeniden kitabına gömülüyordu. Sonra bir kez daha uykuya dalıp sıcak, yumuşak şeylere dair rüyalar görüyordum; son kez uyandığımda babam omzumu sarsıyordu.

“Selam şef,” dediğinde gözlerimi açıp çevreme bakındım. Otobüs durmuş, motoru susmuştu, dükkânın önündeki büyük huş ağacının gölgesindeydik. Irmağın üzerindeki köprüye giden yolu, tam orada daralıp köpürerek akan ırmağı ve ağaçların tepesinde parlayan alçalmış güneşi gördüm. Şimdi son

kez dışarı çıkacaktık. Burası son duraktı. Daha öteye gitmek olanaksızdı, geri kalanını yürümek zorundaydık, beni Norveç'te gidilebilecek en uzak yere kadar getirmiş olmanın tam babama göre bir davranış olduğunu düşündüm; niçin özellikle *buraya* geldiğimiz konusunda hiçbir şey sormadım, çünkü sanki beni bir sınava sokmuş gibiydi ve benim de buna hiç itirazım yoktu. Babama güveniyordum.

Otobüsün arkasındaki bagajdan torbalarımızı ve aletlerimizi aldık, köprüye doğru yürümeye başladık. Köprünün tam ortasında durup aşağıda hızla akan yeşilimtırak suları seyrettik, olta kamışlarını sımsıkı tutup yeni yapılmış tahta korkuluğa vurduk, ırmağa tükürdük ve babam seslendi:

“Sen bekle bakalım Jakob!”

Bütün balıklara Jakob derdi; ister evimizde, tuzlu Oslo fiyordunda olsun, ister burada, İsveç sınırını geçip bir yarım daire çizerek bu köyün içinden geçtikten sonra birkaç mil güneyde İsveç'e geri dönen ırmağın başında olsun, korkuluktan yarı beline kadar sarkar, yüzünde alaycı bir gülümsemeyle yumruğunu derinlere doğru sallayarak, “Sen bekle bakalım Jakob, şimdi gelip seni yakalayacağız,” derdi. Bir yıl önce köpürerek akan sulara gözlerini dikip baktığımı, suyun gerçekten İsveçli olduğunu, sınırın bu yanında yalnızca geçici olarak bulunduğunu görmenin, anlamanın ya da tatmanın bir yolu olup olmadığını merak ettiğimi hatırlıyordum. Ama ben o zamanlar çok daha küçüktüm, dünyayı çok az tanıyordum, zaten yalnızca öylesine bir düşünceydi bu. Babam ve ben köprüde durmuş birbirimize bakarak gülümsüyorduk ve en azından *ben* beklenti hissinin göğsüme yayıldığını duyumsuyordum.

“Nasıl gidiyor?” diye sormuştu.

“İyi,” derken elimde olmadan gülmüştüm.

Şimdi ırmaktan gelen patikada yağmurun altında yürüyordum. Arkamda Jon kayıkta oturmuş, akıntı yönünde gidiyordu. Benim yalnız başınayken sık sık yaptığım gibi kendi kendine konuşup konuşmadığını merak ettim. Biraz önce neler yaptığımı yüksek sesle söyleyip üzerinde kafa yorduktan

sonra başka bir seçeneğimin olmadığında karar kılardım. Ama onun böyle bir şey yapmadığı kesindi.

Her yanım buz gibi olmuştu, dişlerim takırdıyordu. Kolumun altında kazağım ve gömleğim vardı ama artık onları giymek için çok geçti. Gökyüzü normalde geceleri olduğundan bile daha karanlıktı. Babam kulübede gaz lambasını yakmıştı, pencerelerden sıcak, sarı bir ışık geliyordu, bacadan kıvrılarak yükselen gri dumanı yağmur çıkar çıkmaz çatıya doğru savuruyor, su ve duman gri bir çorba gibi çatının kenarından aşağı akıyordu. Çok garip bir görüntüydü.

Kapı aralıktı. Doğruca sahanlığa çıktım, aydınlık aralıktan sızan kızarmış domuz pastırması kokusu burnuma geldi. Küçük çatı oluğunun altında durdum. Uzun zamandır ilk kez yağmur gürültüler çıkararak kafama inmiyordu. Orada birkaç dakika durduktan sonra kapıyı açıp içeri girdim. Babam kuzineli sobanın başında kahvaltı hazırlıyordu. Kapı eşiğinde durup elimdeki paçavraya dönmüş giysileri yere bıraktım. Beni duymamıştı. Saatin kaç olduğunu bilmiyordum ama yemeği hazırlamaya başlamak için bekleyebileceği kadar çok beklediğini biliyordum. Oduncu gömleğinin üzerine çalışmadığı zamanlar giymeyi sevdiği eski, delik deşik kazağını geçirmişti. Sakallıydı, buraya geldiğimizden beri tıraş olmamıştı. Saçı sakalı birbirine karışmış ve özgür, der, çenesini okşardı. Karşımda hoşuma giden bir adam duruyordu. Öksürdüm; döndü, kafasını yana eğip bana baktı. Durup söyleyeceklerini bekledim.

“Vay be, işte buna ıslak bir çocuk derim,” dedi.

Başımı salladım. “Ne demezsin,” dedim takırdayan dişlerimin arasından.

“Oradan kımıldama.” Tavayı kararmış ocağın kenarına çekti, yatak odasına gitti, büyük bir havluyla geri döndü.

“Pantolonunu ve ayakkabılarını çıkar,” dedi. Dediğini yaptım. Kolay değildi. Kilimin üzerinde çıplak kaldım sonunda. Kendimi yeniden küçük bir oğlan çocuğu olmuşum gibi hissediyordum.

“Buraya, sobanın yanına gel,” dedi. Sobanın yanına gittim. İçine iki yeni

odun atıp küçük kapağını kapadı. Kapağın aralığından alevlerin parladığını gördüm, siyah dökme demirden neredeyse canımı yakan sıcak dalgaları yükseldi. Sonra havluyu vücuduma sarıp ovalamaya başladı, ilkin yavaş yavaş, sonra gittikçe daha sert. Sanki beni tutuşturmaya çalışıyordu, tıpkı ateş yakmak için iki çubuğu birbirine sürten Kızılderililer gibi. Ben kaskatı, kuru bir sopaydım, sonra alev saçmaya başlamıştım.

“Şimdi biraz tut bakayım şunu,” dedi. Havluyu omuzlanma sardım, yeniden yatak odasına gitti, temiz bir pantolon, kalın bir kazak ve çoraplarla geldi. Çok yavaş hareketlerle giyindim.

“Aç mısın?” diye sordu.

“Evet,” dedim ve uzun süre başka bir şey söylemedim. Masaya oturdum. Sahanda yumurta ve kızarmış domuz pastırması getirdi, eski kuzinede kendi pişirdiği ekmekten kalın dilimler kesip üzerlerine yağ sürdü. Önüme koyduğu her şeyi yedim, o da yemeğe oturdu. Çatıyı döven yağmuru duyuyorduk, ırmağın üzerine, Jon'un kayığının üzerine, bakkala giden yola, Barkald'ın otlaklarına yağıyordu, ormana, çayırdaki atlara, bütün ağaçlardaki bütün kuş yuvalarına yağmur yağıyordu, ama kulübenin içi sıcak ve kuruydu. Soba çıtırdıyordu, tabağın içi boşalana kadar yedim, babam sanki sıradan bir sabahmış gibi dudağında yarım bir gülümsemeyle yiyordu ama öyle değildi aslında; sonra birden kendimi çok yorgun hissettim, masaya eğildim, başımı ellerimin üzerine yasladım ve orada uyuyakaldım.

Uyandığımda ranzanın alttaki yatağında, babamın yerinde yorganın altında yatıyordum. Bütün giysilerim üzerimdeydi. Kulübenin arkasındaki gökyüzünde parlayan güneş pencereden içeri doluyordu, bunu görünce saatin on ikiyi çoktan geçmiş olduğunu anladım. Yorganı yana atıp yataktan fırladım, ayaklarımı yere bastım. Kendimi iyi hissediyordum. Bir yanım sızlıyordu ama önemli bir şey değildi. Kapı sonuna kadar açıktı, çayır güneşlikti. Otların üstü ıslak ıslak parlıyordu, yerden bir metre yüksekte pamuk gibi bir pus örtüsü vardı. Pencerede bir sinek vızıldıyordu. Köşedeki dolabın önünde babam durmuş, sırt çantasından çıkardıklarını raflara

yerleştiriyordu. Ben uyurken uzun bakkal yolunu gidip gelmişti.

Beni hemen fark etmişti, durdu, elinde bir torba vardı. Hiç ses çıkarmıyordu, babam çok ciddiydi.

“Nasıl oldun bakalım?” diye sordu.

“İyi,” dedim. “Kendimi iyi hissediyorum.”

“Bu güzel,” deyip bir süre sustu, ardından yine konuştu.

“Bu sabah, sen dışarıdayken, Jon'la mı birlikteydin?”

“Evet,” dedim.

“Ne yapmaya gitmiştiniz?”

“At çalmaya gittik.”

“Ne diyorsun sen öyle?” Babam biraz afallamışa benziyordu. “Hangi atları çaldınız peki?”

“Barkald'ınkileri. Yani onları sahiden çalmadık aslında. Yalnızca biraz bindik. Ama buna çalmak diyoruz, o zaman daha heyecanlı oluyor.” Çekinerek gülümsedim ama o bana gülümsemedi. “Ben pek beceremedim,” dedim, “at beni üzerinden dosdoğru dikenli tellere fırlattı.” Kesiği açıkça görünen kolumu öne uzattım ama babam dimdik yüzüme bakıyordu.

“Jon nasıldı peki?”

“Jon mu? Her zaman olduğu gibiydi. Yani son yaptıkları dışında. Bana bir çam ağacının tepesindeki çalıkuşu yuvasında duran yumurtaları gösterecekti, sonra birden bütün yuvayı eliyle şöyle ezip parçaladı,” derken yeniden kolumu uzattım, yumruğumla eziyormuş gibi bir hareket yaptım ama babam bir yandan bana bakıp başını sallarken son torbayı da dolaba koydu, ardından dolabın kapısını kapadı, sakallı çenesini ovuşturdu, ben anlatmayı sürdürdüm.

“Sonra kaçıp gitti, ardından da gök gürlemeye başladı.”

Babam çantayı kapıya taşıdı, oraya bıraktı, sırtı bana dönük durup çayıra

bakmaya başladı. Ensesini kaşıyordu, sonra döndü, geri geldi, masanın başına oturdu ve sordu:

“Bakkalda herkesin neden söz ettiğini bilmek istiyor musun?”

Bakkalda insanların neden söz ettiklerini öğrenmek özellikle ilgimi çekmiyordu ama nasıl olsa anlatacaktı.

“Evet,” dedim.

Bir gün önce Jon tüfeğiyle her zamanki gibi tavşan avına çıkmıştı. Tavşanlara ateş etmeye niye o kadar meraklı olduğunu anlamıyordum ama bu onun uzmanlığı olmuştu, üstelik de ustaydı, iki atıştan birinde isabet ettirirdi. Bu kadar ufak ve hızlı bir hayvan için bu hiç fena sayılmazdı. Ailesinin bütün o tavşanları yiyip yemediğini bilmiyordum. Biraz tekdüze olurdu herhalde. Her neyse, dün de Jon eve kulaklarından bir ipe asılmış sallanan iki tavşanla, bir güneş gibi gülerek gelmişti, çünkü o sabah yalnızca iki el ateş etmiş ve ikisini de isabet ettirmişti. Bu onun için ender bir durumdu. Eve girdiğinde avını göstermek için annesiyle babasını aramaya başlamış, ama annesi o gün bir tanıdıklarını ziyaret etmek için Innbygda'ya gitmiş, babası da ormandaymış. Sabah dışarı çıkma telaşında evde kimin olduğuna bakmayı unutmuş, ama o gün ikizlere onun bakması gerekiyormuş. Tüfeğini kapının ağzına dayayıp ipe bağlı tavşanları bir kancaya asmış ve kardeşlerini bulmak için koşarak bütün evi dolaşmış ama hiçbir yerde yoklarmış, sonra yeniden çayıra koşmuş, odunluğa, samanlığa bakmış ama onları bulamamış. Bunun üzerine endişeye kapılmış. Irmağa koşmuş, evlerinin yakınındaki iskeleden suyun içine girmiş, ırmağın aşağısına, yukarısına, karşı kıyılara bakmış ama tek gördüğü şey bir köknarın tepesindeki bir sincap olmuş.

“Canın cehenneme ağaç ayısı,” demiş. Suya eğilip sanki altını daha iyi görmesine yarayacakmış gibi elleriyle iki yana açmaya çalışmış ama bu aslında çok saçmaymış çünkü su ancak dizlerine kadar geliyormuş ve dibi olduğu gibi görünüyormuş zaten. Yeniden doğrulmuş, bir soluk almış,

düşünmeye çalışıyormuş ki o anda evden bir silah sesi duymuş.

Tüfek. Eve döndüğünde hep yaptığı şeyleri yani tüfeğin emniyetini kapamayı, son mermiyi tüfekten çıkarmayı unutmuş. Bu silah Jon'un sahip olduğu tek değerli şeydi, ona sanki bebeğiymiş gibi bakar, temizler, onarırdı; on iki yaşındayken babası doğum gününde ona tüfeği hediye edip ne için kullanılacağı ve özellikle de ne için kullanılmayacağı konusunda çok sert uyanlarda bulunduğundan beri böyle yapmıştı. Her zaman emniyeti kapatır, mermiyi çıkarır, tüfeği dolabın üzerinde yüksek bir kancaya asardı. Oysa şimdi kapının ağzına bırakmıştı çünkü birden aklına unuttuğu şey gelmişti; evde yalnız kalan ikizlerden o sorumluydu. İkizler daha on yaşındaydılar.

Jon çevresine sular saçarak ırmaktan çıkmış, kıyı boyunca koşup oradan eve doğru tırmanmaya başlamış, yol birden uzamış sanki, pantolonunun paçaları dizlerine kadar ıslanmış, ağırlaşmış, ayakkabıları vıcık vıcık su doluymuş, attığı her adımda midesini bulandıran bir gıcırtı çıkarıyorlarmış. Ev yolunun yarısına geldiğinde evin öteki tarafındaki ormandan fırlayan babasını görmüş. Daha önce babasını hiç koşarken görmemiş, o kocaman, ağır adamın uzun, bastığı yeri göçerten adımlarla ormandan fırlayıp çalılara dalmasını, omuz hizasına kaldırdığı kollarıyla suda ters akıntıya karşı yüzüyormuş gibi ilerlemesini görmek öylesine ürkütücüymüş ki Jon durmuş, olduğu yerde otların arasına oturmuş. Her ne olduysa artık nasıl olsa çok geçmiş, eve ilk varan babası olacakmış ve Jon içeride neler olduğunu görmek istemediğini hissediyormuş.

Olan şuymuş: İkizler bütün sabah bodrumda kutulara doldurulmuş elbiselerle ve eski ayakkabılarla oynamışlar. Sonra gülerek merdivenlerden çıkmışlar, bodrum kapısından hole girmişler, orada kancaya takılı tavşanları ve duvara dayalı tüfeği görmüşler. Bunun Jon'un tüfeği olduğunu çok iyi biliyorlardı, ağabeyleri Jon onların kahramanıydı ve eğer onların da benim onların yaşındayken kurduklarıma benzer hayalleri varsa Jon onların gözünde hem Davy Crockett, hem Geyikayak, hem de Huckleberry Finn'i

tek başına temsil ediyordu. Jon'un yaptığı her şey taklit edilebilir, bir oyuna çevrilebilirdi.

İlk gelen Lars olmuş, tüfeği kapıp havada sallayarak bağırmış:

“Hey bana bak!” Sonra tüfek ateş almış. Gürültü ve namlunun darbesi Lars'ın bir çığlık atarak yere yuvarlanmasına neden olmuş, hem zaten hiçbir şeye nişan almıyormuş ki, yalnızca o harika tüfeği elinde tutup *Jon* olmak istiyormuş, pekâlâ odun sandığını, sahanlıktaki küçük pencereyi, büyükbabanın altın yaldızlı çerçevenin içinde bir kancaya asılı sakallı resmini, tavandan sarkan, karanlıkta eve gelen birinin penceredeki ışığı görmesi ve böylece yolunu şaşırmaması için hiç söndürülmeyen çıplak ampulü vurabilirmiş. Ama bunlardan hiçbirini vurmamış, o hemen yanı başında duran Odd'u kalbinden vurmuş. Bu kovboy romanlarında geçen bir olay olsaydı merminin üzerinde zaten Odd’un adının yazılı olduğu, bunun yıldızlarda ya da yazgının kalın kitabının yapraklarından birinde yazdığı anlatılıyor olurdu sararmış sayfalarda. O yakıcı anda birleşen çizgilerin başka yollara sapmalarını sağlayacak bir şey yapabilmek ya da söyleyebilmek hiç kimsenin elinde olmazdı. İnsanlarınkinden başka güçlerdi tüfeğin ağzını tam o yöne çevirenler. Ama böyle değildi işte ve otların arasında iki büklüm oturan Jon babasının kucağında kardeşini taşıyarak dışarı çıktığını gördüğünde böyle olmadığını biliyordu, Odd'un adının yazıldığı ve asla silinmeyeceği tek kitap kilise kayıtlarıydı.

Babam bana bütün bunları anlatmış olamaz, en azından bütün bu ayrıntıları. Yine de belleğimde böyle kalmış, hemen o anda mı bu renklere boyamıştım yoksa bunu geçen yıllar içinde mi yapmıştım bilmiyorum. Ama olayın soğuk gerçeklerinin tartışılabilir yanı yoktu, olan olmuştu, babam masanın üzerinden soran gözlerle bana bakıyordu, sanki bu drama katılanları daha iyi tanıyor olabileceğim için *ben* akıllıca bir şeyler söyleyebilirmişim gibi bekliyordu ama gördüğüm tek şey Jon'un bembeyaz yüzü ve kayığı itip kendi yaşadığı, onu bekleyenlerin bulunduğu eve doğru sürüklenmesi için akıntıya bıraktığı zaman ırmağın köpüklü sularına yağan yağmurdu.

“Yine de en kötüsü bu değil,” dedi babam.

Lars’ın ikiz kardeşi Odd'u vurduğu günden bir gün önce sabah erken saatte anneleri bakkala mal getiren arabayla Innbygda’ya gitmişti. Ertesi gün, bütün bunlar olduğu sırada babaları at arabasıyla gidip onu getirecekti. Atlarının adı Bramina'ydı, on beş yaşında, beyaz alınlı, beyaz bacaklı doru bir attı. Bana sorarsanız güzeldi ama pek çevik sayılmazdı ve Jon onun alerjisi olduğu için soluk almakta zorlandığını düşünüyordu, bu bir at için pek alışıldık bir durum değildi. Onunla Innbygda’ya gidip geri dönmek neredeyse bütün günü alıyordu.

Babaları kucağında ölü oğlu ile çayırda duruyordu. En büyük oğlu hiç kımıldamadan, sanki o da ölüymüş gibi otların arasında yatıyordu. Gitmesi gerektiğini biliyordu. Gideceğini söylemişti. Başka bir seçeneği yoktu. Arkasını dönüp yeniden eve girdi. Koridorda Lars kaskatı, hiç ses çıkarmadan duruyordu, babası onu gördü ama aynı anda birden çok büyük düşünceyi kafasına sığdırmayı başaramadığı için doğruca yatak odasına gitti, Odd'u çift kişilik yatağa yatırdı, bir örtü bulup küçük bedeni örttü. Kanlı gömleğini değiştirdi, pantolonunu değiştirdi, Bramina'yı eyerlemek için dışarı çıktı. Göz ucuyla Jon'un ayağa kalktığını, ahıra doğru yürüdüğünü görmüştü. Atı arabanın önüne bağladığı sırada Jon da ahıra ulaşmıştı. Babası döndü, onu omzundan yakaladı, bir an sonra aşırı sert yakaladığını düşünmüştü ama çocuğun ağzından tek bir söz çıkmıyordu.

“Ben yokken Lars'la sen ilgileneceksin. Bu kadarını yapabilirsin,” diyerek, güneşe çıkan Lars’ın sert ışıktan gözlerini kırpıştırdığı sahanlığa doğru baktı. Babası elini yüzüne götürdü, bir an için gözlerini yumdu, sonra öksürdü, arabanın önüne geçip oturdu, dizginleri çekti, arabanın tekerlekleri döndü. Babası kapıdan dışarı çıktı, anayoldan aşağı indi, bakkalın önünden geçti, ağır ağır Innbygda'ya giden uzun yola koyuldu.

Jon, Lars'ı yanına alıp kayığa götürdü, balık tutmak için ırmağa açıldılar, aklına başka hiçbir şey gelmemişti, saatlerce ırmakta kaldılar. O sırada neler konuştuklarını hayal etmeyi hiç başaramadım. Belki hiç konuşmamışlardır. Belki yalnızca kıyıda, ikisi de ellerinde oltalarla dikilip balık tutmuşlardır;

aralarında epey bir aralıkla, çevrelerinde yalnızca ormanı hissederek büyük bir sessizlik içinde oltalarını durmadan atıp çekmişlerdir. İşte bunu hayal edebiliyorum.

Geri döndüklerinde yakaladıkları birkaç balıkla samanlığa gidip oturdular ve orada beklemeye başladılar. Evin içine hiç girmediler. Akşamın geç saatlerinde çakıllı yolda Bramina'nın nallarının ve arabanın tekerleklerinin sesini duydular. Birbirlerine baktılar. Orada biraz daha oturmayı yeğlerlerdi aslında. Sonra Jon ayağa kalktı, Lars da ayağa kalktı, ikizlerin bebekliğinden beri ilk kez el ele tutuştular, avluya çıkıp çiftlik yolundan içeri giren arabanın yavaşlayıp durmasını izlediler, Bramina'nın astımlı soluğunu ve babasının atı avutmak için bazı sözler söylediğini duydular; yumuşak, iyi sözler, babasının bir insana hiçbir zaman söylemediği sözler.

Anneleri sarı çiçekli mavi elbisesiyle, kucağında çantasıyla arabada oturuyordu, onlara gülümseyerek seslendi:

“İşte döndüm eve, her şey yolunda değil mi?” diyerek doğruldu, ayağını tekerleğin üzerine koyup aşağı sıçradı.

“Odd nerede?” diye sordu.

Jon babasına baktı ama babası ona bakmıyordu, gözlerini samanlık duvarına dikmiş, sanki ağzı tütün doluymuş gibi bir şey çiğniyordu. Anlatmamıştı. Ormandan geçen uzun yol boyunca ikisi yalnızdı ve babaları annelerine hiçbir şey anlatmamıştı.

Cenaze töreni üç gün sonra yapıldı. Babam gidecek miyiz diye sorduğunda evet dedim. Bu benim ilk cenaze törenimdi. Annemin ağabeylerinden biri 1943'te Sörlandet'te bir polis karakolundan kaçmaya çalışırken Almanlar tarafından vurulmuştu ama bu olduğunda ben orada değildim elbette ve bir cenaze töreni yapılıp yapılmadığını bile bilmiyorum.

Odd'un cenaze töreninden çok iyi hatırladığım iki şey var. Bir tanesi babamla Jon'un babasının bir kez bile birbirleriyle göz göze gelmedikleri.

Babam ona elini uzatıp, “Başın sağ olsun,” dedi ama birbirlerine hiç bakmadılar. Kulağa çok yabancı gelen bu sözleri o gün ondan başka kimse kullanmamıştı.

Öteki hatırladığım şey Lars. Kiliseden çıkıp açık mezarın başında durduğumuzda Lars giderek huzursuzlanmaya başladı, rahip törenin yarısına gelmişken, küçük tabut köşelerine takılan halatlarla aşağı indirileceği sırada daha fazla dayanamadı, annesinin elinden kurtulup mezar taşlarının arasından neredeyse kilise bahçesinin sonuna kadar koştu, taş duvarın dibinde koşarak dönmeye başladı. Kafası öne eğik, gözleri yerde koşarak dönüp duruyordu. Başlangıçta siyah giysili insan yığınından yalnızca birkaç kişi dönüp baktı ama sonra sayıları arttı, nihayet herkes kardeşinin yattığı tabuta bakmak yerine dönüp Lars'a bakmaya başladı ve bir komşu, sakin bir şekilde çimenlerin üzerinden yürüyerek çemberin en dışında durup tam önünden geçtiği sırada Lars’ı yakaladığı gibi havaya kaldırana kadar da böylece sürdü. Lars’ın bacakları hâlâ koşuyordu ama ağzından hiç ses çıkmıyordu. Dönüp Jon'a baktım, o da bana baktı, hafifçe başımı salladım ama Jon buna yanıt vermedi, yalnızca gözlerini hiç kırpmadan dosdoğru gözlerimin içine bakmayı sürdürdü. Öyleyse artık bir daha hiç at çalmaya gitmeyeceğiz, diye düşündüğümü hatırlıyorum ve bu beni kilise bahçesinde bütün olanlardan daha çok üzmüştü. Bunu da hatırlıyorum. Demek ki üç şey hatırlıyormuşum.

4

BABAMIN yayla kulübesiyle birlikte satın aldığı arazide orman da vardı. Çoğunluğu köknardı ama aralarında çamlar, daha koyu renk dalların arasına sıkışmış tek tük ufak huş ağaçları da vardı ve bunların hepsi ırmak kıyısına kadar uzanıyor; kıyıdaki çakıl taşlarının hemen dibinde büyümüş, neredeyse altından akan köpüklü sulara uzanıyormuş gibi duran bir köknarın tepesinde gizemli bir tahta haç asılıydı. Sonra orman çayırın, kulübenin, odunluğun, arkadaki samanlığın çevresinde tam bir daire çiziyor, ileride, arazimizin bittiği yerdeki dar yola doğru iyice sıklaşıyordu. Bu yol aslında köknarların arasında her yana uzanan köklerle kaplı, çakıl dökülmüş bir patikadan başka bir şey değildi, doğu tarafında bir süre ırmağı takip ettikten sonra bir tahta köprünün üzerinden geçip bakkalın ve kilisenin olduğu “merkez”e doğru dönüyordu. Haziran sonunda otobüsle geldiğimizde, ya da salağın biri kayığı yanlış kıyıda, yani doğudaysak batıda, batıdaysak doğuda bıraktığında bu yoldan yürümemiz gerekiyordu. Genellikle de bu salak ben olurdum. Normalde çit boyunca Barkald’ın çiftliğinin yanından yürüyüp ırmağın üzerinden kayıkla geçerdik.

Sabahları yaklaşık iki saat boyunca kulübemiz güneydeki sık orman yüzünden gölgede kalırdı, babamın bütün bu pisliği kesip satmaya karar vermesinin nedeni bu muydu bilmiyorum. Paraya ihtiyacı olduğu doğruydu ama o kadar da acil gibi görünmemişti bana ve anladığım kadarıyla bu ırmağın yanına yolculuk yapmamızın ve bir de üstelik arka arkaya iki kez gelmemizin nedeni babamın arkasında bıraktığından daha farklı bir yaşam için planlar yapmak üzere zamana ve huzura ihtiyacı olması, bunu başka bir yerde, Oslo'da yaşadığımız yerdekinden daha farklı bir manzaranın karşısında yapmasının gerekmesiydi. Bu yıl bir yol ayrımı olacak, demişti. Beni de yanına almış olması, benden üç yaş daha büyük olmasına karşın annemle birlikte şehirde kalması gereken ablamın bile sahip olmadığı bir konum vermişti bana.

“Ben zaten gelmek istemiyordum ki, siz balığa çıktığınız zaman benim bulaşık yıkamaktan başka işim olmayacaktı. Aptal değilim herhalde,” demişti ve bu konuda haklıydı. Babamın ne demek istediğini anladığımı düşünüyordum, birçok kez etrafta kadınlar varken düşünmeyi başaramadığını söylediğini duymuştum. Benim hiç böyle bir sorunum olmamıştı. Tersine.

Daha sonra belki de *bütün* kadınları kastetmediğini düşündüm.

Ama şimdi sözünü ettiği şey o ufacık gölgemizdi; lanet olası gölge, diyordu, canı cehenneme, bizim yaz tatilimiz bu, deyip annem ortalarda olmadığında kimi zamanlar yaptığı gibi sövüp sayıyordu. Annem herkesin durmadan küfür ettiğini söylediği bir kentte büyümüştü ve artık daha fazla küfür duymak istemiyordu. Ormanın parlak ışık altında iyice hareketsizleştiği, beni halsiz ve bitkin düşüren, günün ortasında uyutabilecek kadar baygın kokuların her yanı kapladığı en sıcak saatlerde bir süreliğine güneşten kurtulmaya benim şahsen hiç itirazım yoktu.

Nedeni her ne olursa olsun, babam kararını vermişti. Ormanın çoğu kesilecek, tomruklar ırmağa çekilecek, ırmağın akıntısıyla kesim için İsveç'e gönderilecekti. En çok bir kilometre uzağımızdaki Barkald'ın bir bıçkısı olduğu için bu sonuncusunun nedenini anlamıyordum ama belki de Barkald'ın bıçkısı çok küçüktü, bizim göndereceğimiz kadar tomruğu kaldırmazdı. Gerçi İsveçliler herkesin yaptığı gibi tomrukları oldukları yerde satın almak yerine yalnızca bıçkıya ulaşanlara para vermek istiyorlardı. Taşımanın da sorumluluğunu almak istemiyorlardı üstelik. Temmuz ayında olmaz, diyorlardı.

“Belki parça parça yapabiliriz,” dedim. “Birazını şimdi, birazını önümüzdeki yıl.”

“Ağaçlarımın ne zaman kesileceğine ben karar veririm,” dedi babam. Ben karar verenin kim olacağından bahsetmiyordum, ama konuyu kapattım. Benim için bunların hiçbir anlamı yoktu. Düşündüğüm şey beni de bu işe katmak isteyip istemeyeceği, başka kimlerin katılacağıydı, çünkü ağır bir işti ve kuşkusuz tehlikeliydi, yani eğer ne yaptığınızı bilmiyorsanız ki

anladığım kadarıyla babamın daha önce ağaç kesimiyle pek bir ilgisi olmamıştı. Bugün anlıyorum ki gerçekten de ilgisi yoktu ama neredeyse her türlü işe kalkışacak ve işlerin yolunda gideceğine inanacak kadar kendine güveniyordu.

Ama her şeyden önce otların biçilmesi ve kurutulması gerekiyordu. Şimşeklerden sonra daha fazla yağmur yağmadı, iki gün içinde otlar kurumuştu, bir sabah Barkald yeni taranmış saçlarıyla, elleri ceplerinde çayırın ortasında durmuş birkaç günlüğüne ona yardım edip edemeyeceğimizi soruyordu. Söylediğine göre babamla benim, özellikle de benim katkılarım olmasaymış bütün geçen yılın otları ziyan olup gidecekmiş, övücü sözlerinden bunu çıkarmıştım, ama aslında yalnızca kendine bedava yardımcı bulma peşinde olduğunu anlayacak kadar büyüktüm.

Babam sakallı çenesini ovuşturdu, bir an için gözlerini kısıp güneşe baktı, sonra basamakların üzerinde durduğumuz yerden yan yan bir bakış fırlattı bana.

“Ne dersin Trond T?” dedi. İkinci adım Tobias'tı, ama bu adı hiç kullanmamıştım, babam ciddiymiş gibi görünmek istediğinde bir T çıkardı ortaya, bu benim için şimdi biraz dalga geçmenin tam sırası anlamına gelen bir işaretti.

“Tabii canım,” dedim, “neden olmasın?”

“Bizim de yapacak biraz işimiz var aslında,” dedi.

“Elbette,” dedim, “bizim de yapıp bitirmemiz gereken bir şeyler var, yani konu bu değil, ama araya birkaç gün sıkıştırabiliriz belki, bu da olmayacak şey değil ne de olsa.”

“Olmayacak şey değil ama biraz zor,” dedi babam.

“Tamam, biraz zor olacak,” dedim, “bunu itiraf etmek gerek. Ama bir değiş tokuş da işe yarardı sonuçta.”

“Bak bunda haklısın,” diyen babam şimdi meraklı gözlerle bana bakıyordu. “Bir değiş tokuş kesinlikle aptalca bir fikir değil.”

“Eyerlenmiş bir at belki,” dedim, “önümüzdeki hafta ya da ondan sonraki hafta birkaç günlüğüne.”

“Çok doğru,” dedi babam yüzünde kocaman bir gülümsemeyle. “Tam bu işte. Sen ne diyorsun Barkald?”

Barkald yüzünde şaşkın bir ifadeyle çayırın ortasında durmuş, dolambaçlı konuşmalarımızı dinliyordu, şimdi tuzağa düşmüştü. Elini saçlarında gezdirdi.

“Tabii, olur elbette. Brona'yı alabilirsiniz isterseniz,” derken aslında bizim atla ne yapacağımızı sormak istediğini görebiliyordum ama ipleri elinden kaçırmıştı ve ne olursa olsun salak gibi görünmek istemiyordu.

Barkald ertesi gün, geriye kalan nem de kuruduğunda otları biçeceğini söyledi, kuzey çayırına gitmemiz yeterdi, sonra hoşça kal der gibi elini kaldırdı, bu işten paçayı sıyırdığı için rahatlamış bir tavırla ırmağa inip teknesine bindi, babam da ellerini beline koyup bana baktı ve sordu:

“Bu neredeyse dâhice bir şey oldu, nereden aklına geldi?” Tomruk işini ne kadar ayrıntılı bir şekilde önceden düşünmüş olduğum konusunda hiçbir fikri yoktu ve bir ata dair tek bir söz bile ettiğini duymadığım için devreye girmiştim, çünkü tomrukları ırmağa kol gücüyle sürükleyemeyeceğimizi biliyordum. Ama yanıt vermedim, sadece gülümseyerek omuz silktim. Saçımı yakalayıp başımı hafifçe sarstı.

“Kafan iyi işliyor,” dedi, ben de öyle düşünüyordum. Hep de öyle düşünmüştüm zaten; aptal değilim ben.

Odd'un cenazesinin üzerinden dört gün geçmişti, o günden beri Jon'u görmemiştim. Tuhaf bir duyguydu. Sabahları uyandığımda çayırda ve merdivenlerde onun ayak seslerini duymak için kulak kabartıyordum, kayığın küreklerinin ıskarmozlarda çıkardığı gıcırtıları, kayığın dibi ırmak

kıyısındaki çakıllara vurduğunda çıkan hafif gürültüyü duymaya çalışıyordum. Ama her sabah duyduğum sesler yalnızca öten kuşların, ağaçların tepelerinde esen rüzgârın, sahipleri yamaçlardan gelip akşam saat beşte şarkı söyleyerek onları evlerine götürecekleri zamana kadar kulübemizin arkasındaki yamacın yeşil çayırlarında bütün gün otlamaya bırakılan inekler kuzeyimizdeki ve güneyimizdeki yerlerden getirilirken boyunlarında çalan çanların sesi oluyordu. Üst ranzada, açık pencerenin önünde yatıp metalik ve canlı çıngırtıların araziye uyum sağlayarak yükselip alçalmasını dinlerken ne olursa olsun babamla birlikte oturduğumuz bu kulübeden başka hiçbir yerde olmak istemediğimi düşünüyordum ve yataktan her kalkışımda Jon'un kapıda olmadığını görünce tuhaf bir şekilde rahatladığımı hissediyordum. O zaman utanıyordum, boğazımda bir burukluk hissediyordum ve bu burukluğun tam olarak geçmesi saatler alıyordu.

Onu ırmakta da görmüyordum, elinde oltasıyla ırmak kıyısında, kayığında yukarı ya da aşağı doğru kürek çekerken de görmedim, babam onunla birlikte olup olmadığımızı sormuyordu, ben de ona Jon'u görüp görmediğini sormuyordum. Böyleydi işte. Kahvaltımızı ettik, iş kıyafetimizi giyip kulübeyle birlikte satın aldığımız eski kayığa indik, ırmağın üzerinde kürek çekmeye başladık.

Güneş vardı. Işığa karşı ve babamın tanıdık yüzüne karşı gözlerimi yummuş kayığın en arka tahtasında oturuyordum, babam hızlı hareketlerle kürek çekiyordu, o kadar erken yaşamını yitirmenin nasıl bir şey olduğunu düşünüyordum. Yaşamını yitirmek, sanki elinde bir yumurta varmış, sonra yumurtayı bırakmışsın, yere düşüp kırılmış gibi; bu duygunun başka hiçbir şeye benzemediğini anladım. Ölmüşsen ölmüşsündür, ama tam ölmeden önceki o kısacık anda; acaba bunu anlıyor musun, yani bittiğini ve nasıl bir duygu olduğunu? Orada küçük bir açıklık vardı, sonuna kadar açık bir kapı gibi, arasından geçebileceğim bir açıklık, çünkü girmek *istiyordum*; gözkapaklarımın arasından sarı güneş ışığı şeritleri parlıyordu ve birden içeri kaydım, kısacık bir an için kesinlikle orada olmuştum; bu beni hiç mi hiç korkutmadı, yalnızca üzdü ve etrafın bu kadar sessiz olması karşısında

şaşırttı. Gözlerimi açtığımda geriye yalnızca bu duygu kalmıştı. Suyun üzerinden karşı kıyıya baktım, hâlâ oradaydı. Çok uzaklarda bir yerden bakar gibi babamın yüzüne baktım, birkaç kez gözlerimi kırpıştırdım, derin bir soluk aldım ve biraz da titremiş olmalıyım çünkü babam bana merakla gülümsedi.

"İyi misin sen şef?"

"Öyleyim herhalde," dedim bir an durakladıktan sonra. Ama kıyıya yanaşıp kayığı çektikten sonra çit boyunca çayırda yürürken içimde bir yerlerde onu hissediyordum; küçücük bir artık, belki de asla kurtulamayacağım minik, sapsarı bir leke.

Kuzey çayırına ulaştığımızda insanlar çoktan gelmişti. Barkald, dizginler elinde ot biçme makinasının başında durmuş, harekete geçmek üzereydi. Atı tanımıştım, birlikte yaptığımız geziden sonra kasıklarım hâlâ sızlıyordu. Köyden tanımadığım iki adam ve çiftçi kadınlara benzemeyen bir kadın vardı ama belki de çiftliktekilerin akrabasıydı. Bayan Barkald, Jon'un annesiyle konuşuyordu. İkisi de saçlarını tepede toplamış, soluk renkli, çiçek desenli bol elbiseler ve çıplak ayaklarına yarım çizmeler giymişlerdi, ellerinde sapları kendilerinin iki katı uzunluğunda tırmıklar vardı. Sabah havasının içinde seslerini daha yoldan duyabiliyorduk, Jon'un annesi bu açık çayırda dar evinde olduğundan çok farklı görünüyordu. Bu fark o kadar açıktı ki görür görmez anlamıştım ve babamın da aynı şeyi fark etmiş olduğu belliydi. Neredeyse istemeye istemeye başlarımızı çevirip bakıştık ve o anda ikimiz de karşısındakinin gördüğü şeyin ne olduğunu anladık. Yüzüm kızarmış, heyecanlanmıştım, aynı zamanda utanmıştım da, ama bunun nedeni benim kendi şaşırtıcı düşüncelerim miydi yoksa babamın da benim gibi düşündüğünü görmüş olmam mıydı bilmiyordum. Benim kızardığımı görünce alçak sesle güldü ama bu kesinlikle aşağılayıcı bir gülüş değildi, bunu söylemem gerek. Yalnızca gülmüştü. Neredeyse coşkuyla.

Otların arasından makinanın yanına gittik, Barkald'la ve karısıyla

selâmlaştık, Jon'un annesi bizimle el sıkıştı, Odd'un cenazesine geldiğimiz için teşekkür etti. Ciddi görünüyordu, gözleri biraz şişmişti ama yıkılmamıştı. Güneşte çok güzel yanmıştı, elbisesi maviydi, gözleri mavi ve parlaktı, benim annemden yalnızca birkaç yaş daha küçüktü. Çevresine ışık saçıyordu, sanki onu ilk kez böylesine aydınlık görüyormuş gibiydim, bunun nedeninin başına gelenler olup olmadığını merak ettim, belki de bu tür şeyler insanı daha dikkat çekici, daha parlak yapıyordu. Jon’un annesinin bakışından kaçmak için gözlerimi yere ve çayırın ilerilerine dikmem gerekiyordu, bu yüzden yanında aletler duran kazık yığınına gittim, kocaman bir tırmık aldım, tırmığa dayandım, görmeyen gözlerle çevreme bakınarak Barkald'ın işe başlamasını bekledim. Babam onlarla biraz konuştuktan sonra yanıma geldi, iki sıra çelik tel makarasının arasındaki otlardan bir tırmık alıp yere sapladı ve benim gibi beklemeye başladı, ama ikimiz de birbirimize bakmamaya çalışıyorduk. Ot biçme makinasının koltuğuna yerleşen Barkald kırbacını şaklattı, bıçakları aşağı bıraktı ve harekete geçti.

Çayır, yığacağımız ot balyalarının sayısına göre dörde ayrılmıştı, Barkald ilk parçanın ortasından düz bir çizgi boyunca otları biçiyordu. Çayırın sonuna birkaç metre kala çekiçle yere sağlam bir kanca çaktık, çelik tel makaralarından birinin ucunu kancaya geçirip sıkıca bağladık; ardından makarayı aşınıp parlamış iki sapından yakalayıp kaldırmak, Barkald'ın biçmiş olduğu alanda geri geri giderken teli gergin tutmaya dikkat ederek açmak benim işimdi. Ağır bir işti, daha birkaç metre sonra bileklerim ağrımaya, omuzlarım sızlamaya başlamıştı çünkü ağır makarayla aynı anda üç şeyi birden yapmam gerekiyordu ve kaslarım henüz ısınmamıştı. Tel çözüldükçe makara hafifledi ama o zaman benim yorgunluğum da iyice artmıştı, birden içimde her türden fiziksel işe karşı öyle bir direnç uyandı ki çok öfkelendim, oradakilere kendimi süt kuzusu bir şehir çocuğu gibi göstermeye hiç mi hiç niyetim yoktu, özellikle de Jon'un annesi o göz kamaştırıcı mavi gözleriyle bana bakarken. Ne zaman canımın acıyacağına ben kendim karar verirdim, acımı belli edip etmemeye de. Canımın acısını bedenimin dibine gömdüm ki yüzümden belli olmasın, kollarımı kaldırıp

makarayı döndürmeye devam ettim, çayırın sonuna gelene kadar halat çözülmeyi sürdürdü, sona geldiğimde makarayı kısacık biçilmiş ot köklerinin üzerine halat gergin olacak şekilde, elimden geldiğince rahat bir tavırla bıraktım, aynı rahat hareketlerle doğruldum, ellerimi ceplerime soktum, ancak o zaman omuzlarımın çökmesine izin verdim. Enseme bıçaklar saplanıyordu, ağır adımlarla ötekilerin yanına gittim. Babamın yanından geçerken sanki tesadüfen olmuş gibi elini kaldırdı, sırtımı okşadı, alçak sesle, “Çok iyiydi,” dedi. Bu kadarı yetmişti. Ağrılarım uçup gitmişti, bir sonraki sefer için hazırdım.

Barkald çayırın ilk parçasını biçmeyi bitirmiş, bir sonrakinin ilk şeridini de biçmişti, şimdi atın yanında durmuş sigara içerek bizim geri kalan işleri yapmamızı bekliyordu. O şefti ve babamın deyişiyle oturarak çalışan ve ayakta dinlenen tiplerdendi, yani çok uzun süre ayakta kalmadıkça, çünkü o zaman yeniden oturması gerekirdi. Yani dinlenmesini gerektirecek bir şey varsa. Bundan o kadar da emin değildim. Ata binmek pek de yorucu bir şey sayılmazdı. At bu işi daha önceden o kadar çok kez yapmıştı ki her şeyi gözü kapalı halledebilirdi, durunca canı sıkılmıştı, devam etmek istiyordu ama edemezdi, çünkü Barkald sistemli çalışmayı seven biriydi, bütün çayırı tek bir seferde biçmeye hiç niyeti yoktu. Önce bir parçası, sonra öteki parçası, zaten güneş bulutsuz gökyüzünde parlıyor ve gün boyu da parlamayı sürdürecekmiş gibi görünüyordu. Gün artık o kadar ilerlemişti ki gömleğimizin sırtının terden sırılsıklam olduğunu hissediyorduk, ne zaman ağır bir şey kaldırsak alnımızdan terler akıyordu. Güneş tam güneydeydi, vadide hemen hiç gölge yoktu, kıvrılarak akan ırmağın yüzeyi pırıl pırıldı, bakkalın yanındaki köprünün altından geçerken akışının hızlandığını duyabiliyorduk. Bir deste kazığı kucaklayıp götürdüm, çelik tel boyunca eşit aralıklarla dağıttım, ellerim boşalınca daha fazlasını almak için geri döndüm. Babam ve köyden başka bir adam aralıktan ölçtüler, hat boyunca iki metrede bir halatın bir o yanına bir öteki yanına küsküyle toplam otuz iki delik açtılar, babam artık atletiyle dolaşıyordu, koyu renk saçları, güneşten yanmış kahverengi teni yüzünden atleti çok beyaz görünüyordu, kollarının üst kısımları parlak ve pürüzsüzdü. Kocaman küsküyü kaldırıyor,

ıslak toprağı yoklayıp bütün ağırlığıyla indiriyordu, makina gibiydi babam ve mutluydu. Babam ve deliklere kazıkları sokan Jon'un annesi çelik tel makarasına kadar bütün yolu geldiler, burada çiti desteklemek için yeni bir kanca çakıldı. Onları izlemeyi bırakamıyordum.

Bir keresinde Jon’un annesi durdu, kazığı otların arasına bıraktı, birkaç adım attı, sırtı bize dönük durdu, ırmağı seyrederken omuzları titriyordu. Bunun üzerine babam doğruldu, eldivenli ellerini pantolon askılarına takıp biraz dinlendi, sonra Jon'un annesi yeniden aydınlanmış, gözyaşlarıyla ıslanmış yüzünü bize doğru çevirdi, babam gülümseyerek ona başını sallayınca saçları alnına döküldü, yeniden küsküyü kaldırdı, Jon'un annesi de ona gülümsedi, yanına geldi, eğilip kazığı yerden aldı, kıvrak bir hareketle deliğe soktu ve kazık öylece kaldı. Sonra aynı tempoyla işlerine devam ettiler.

Jon da babası da gelmemişlerdi, oysa ben geleceklerinden emindim, çünkü geçen yıl gelmişlerdi, ama belki yapacak başka işleri vardı, ya da gelmeye güçleri yetmemişti. Annesinin gücünün yetmesi de ilginçti ama onun ortalıkta dolaşmasını bir süre izledikten sonra bunu daha fazla düşünmedim. Belki babam tomruk taşımaya yardım etmeleri için üçünü de çağırırdı. Bu olmayacak bir şey değildi, çünkü Jon'un babası çok tecrübeliydi, ama aynı zamanda bu işin nasıl olacağını da merak ediyordum, yani şimdiye kadar olduğu gibi birbirlerinin yüzüne bile bakamazlarsa.

Bütün kazıklar çayır boyunca zikzaklı bir sıraya dizildiklerinde çelik telin onların arasına diz yüksekliğinde gerilmesi, halatın tam ortada kalabilmesi için bir sağdan bir soldan düğüm atılması gerekiyordu. Bu işi köyden gelen iki adam üstlendi; adamlardan biri uzun boyluydu, öteki kısa boylu. Bunun çok iyi bir düzenleme olduğu açıktı, çünkü bu işi daha önce yapmışlardı, hızlı ve düzenli çalışıyorlardı, tel son kazığa kadar gitar teli kadar gergin bir şekilde yerleştirilmiş, Barkald’ın öteki uca çaktığı kancaya sıkıca bağlanmıştı. Geri kalanlarımız tırmıkları alıp aramızda belli bir mesafe bırakarak yelpaze gibi açılmış yürüyor, çitin çevresindeki bütün otları ortaya doğru yığıyorduk, tırmık saplarının niye bu kadar uzun olduğu şimdi

anlaşılmıştı. Bize bütün alanı toplamamıza yetecek geniş bir çap sağlıyorlardı, geriye tek bir saman çöpü bile kalmamıştı, ama ellerimizin arasında tuttuğumuz tırmıkları binlerce kez ileri geri sürmek avuçlarımızı harap etmişti, ellerimizin daha bir saat geçmeden su toplayıp yara bere içinde kalmaması için eldiven takmamız gerekiyordu. Sonra kimileri uzun saplı yabaları kullanarak, babam ve benim gibi bu konuda çok tecrübeli olmayanlar da ellerimizle ilk sıraya samanları özenle, dengeleyerek yerleştirdik. Ama elle de iyi gidiyordu, çıplak kollarımızın iç tarafları yavaş yavaş yeşile boyandı, telin üzeri dolmuştu, yeni bir tel gerdik, onu da doldurduk, sonra bir tane daha, nihayet tıklım tıklım dolu beş sıra yüksekliğe ulaştık. En üstteki biraz daha ince ot katmanı eğik bir çatı gibi iki yana uzanıyordu, böylece yağmur yağdığında üzerinden akıp gidecekti, alt sıralardaki otlara hiçbir şey olmayacaktı. Barkald'ın dediğine bakılırsa neredeyse samanlıktaki kadar kuru kalırlardı bu iş doğru yapıldığı zaman ve benim görebildiğim kadarıyla da hiç yanlış yapılmamıştı. Otla yüklü çit sanki her zaman oradaymış gibi görünüyordu, arazi boyunca güneş ışığının altında parlayarak uzanıyor, arka tarafına uzun bir gölge bırakıyordu, toprağın bütün engebeleriyle uyumluydu, sonunda yalnızca tek bir yapıya benzemişti, ilkel zamanlardan kalma bir yapıya, ama ben o günlerde bunu tam olarak bu sözlerle düşünmüyor olsam da yalnızca bakmak bile içimi sevinçle dolduruyordu. Bugün bile bir kitapta böyle toplanıp yığılmış otların resmini gördüğümde aynı duygulan hissedebiliyorum, ama bütün bunlar artık çok geride kaldı. Ülkenin bu bölgelerinde artık hiç kimse bu yöntemi kullanmıyor; günümüzde traktörün üzerinde yalnız bir adam, kurutulmak için yerlere serilen otlar, biçme makinaları, balyalama makinaları, beyaz plastik örtüler, leş gibi silo kokan yuvarlak paketler var. Bu yüzden sevincim geçip giden, çok gerilerde kalan zamanı hissetmeye dönüşüyor ve birden ihtiyarladığımı fark ediyorum.

5

ONU İLK BİRKAÇ KEZ gördüğümde tanımamıştım, Lyra'ya giderken yolda öylesine selâmlaşıyordum, çünkü kafamdan o tür düşünceler geçmiyordu, hem niye geçsindi? Kulübesinin önünde durmuş, çatının altına odun yığarken ben aklımda bambaşka şeylerle yoldan geçiyordum. Adını söylediğinde bile aklıma herhangi bir şey gelmemişti. Ama o gece içeri girip yattığımda kafa yormaya başladım. O adamda, el fenerlerinin titrek ışığında gördüğüm o yüzde bir şeyler *vardı*. Şimdi bir anda emin oldum. Bu adam Lars'ın ta kendisi, onu son gördüğümde daha on yaşında olmasına, şimdiyse altmışını geçmiş olmasına, bunu bir romanda okusam belki de biraz sinirimi bozacak olmasına karşın. Sonuçta epey kitap okudum, özellikle de son yıllarda, ama daha öncesinde de okudum kesinlikle, okuduklarım üzerine kafa yordum, bu tür rastlantılar edebiyat kitaplarında biraz zorlama gibi gelir, en azından modern romanlarda böyledir ve bunlara inanmakta zorluk çekerim. Belki Dickens'ta bunlar sorun olmayabilir ama Dickens okurken artık yitirilmiş bir dünyayla ilgili uzun bir şarkı okuyor gibisinizdir, bu dünyada her şey en sonunda bir dengeye ulaşır, tanrıların gülümseyebilmesi için başlangıçta bozulan dengenin yeniden kurulması şarttır. Ekseninden sapmış bir dünya karşısında bir avunma, bir protesto belki, ama artık böyle değil, benim dünyam böyle değil ve yazgının yaşamlarımızı yönettiğini söyleyen insanlara hiç tahammül edemem. Sızlanırlar, ellerini ovuştururlar, şefkat beklerler. Bence yaşamlarımızı biz kendimiz yaratıyoruz, en azından ben kendi yaşamımı yarattım, ne kadar değerli bir yaşamdır bilemem, bütün sorumluluğu da yalnızca kendi üzerime alıyorum. Ama taşınabileceğim bunca yer varken kendimi tam da burada bulmam gerekiyor muydu?

Bir şeyi değiştireceği için değil. Bu yerle ilgili planımı değiştirmiyor, burada yaşamakla ilgili duygularımı değiştirmiyor, her şey eskisi gibi ve onun *beni* tanımadığına eminim, böyle de kalsın istiyorum. Ama durum

ortada. Yine de *bir şeyler* var.

Bu yerle ilgili planım çok basit. Yaşadığım en son yer olacak. Bunun ne kadar süreceği üzerine kafa yormadım. Burada günübirlik yaşıyorum. Her şeyden önce, eğer çok kar yağarsa kışı atlatmayı nasıl başaracağımı düşünüyorum. Lars'ın kulübesine giden yol iki yüz metre, oradan da karayoluna kadar elli metre var. Sırtım bu haldeyken bu kadar yoldaki karı kürekle temizlememe imkân yok. Sırtım sağlam olsa bile altından kalkamazdım. Başka hiçbir şey yapmaya zamanım kalmazdı.

Kar küremek önemli, arabanın aküsünün sağlamlığı da öyle, gerçekten çok soğuk olursa. Kooperatif dükkânının olduğu köy merkezi altı kilometre uzakta. Soba için yeterince odun olması da önemli. Evde iki elektrikli ısıtıcı var ama çok eskiler, verdikleri ısıdan çok daha fazla elektrik harcıyormuş gibi görünüyorlar. Duvarda bir fişe takabileceğiniz, tekerlekleri üzerinde istediğiniz yere götürebileceğiniz modern, yağlı radyatörlerden iki tane satın alabilirdim ama kendi başıma elde etmeyi başardığım ısınmayla yetinmek, daha fazlası olmadan idare etmek, zorunda olduğumu düşünüyordum. Neyse ki buraya geldiğimde odunlukta büyük bir yığın eski huş odunu vardı, ama kesinlikle yetmez ve odunlar o kadar kuru ki çabucak yanıp bitiyor; bu yüzden birkaç gün önce satın aldığım motorlu testereyle kurumuş bir çam ağacı devirdim ve şimdiki projem çamın dallarını kesmek, odun yapıp çok geç olmadan eskilerinin üzerine yığınak. Şimdiden huş odunlarından çoğunu tüketmiş durumdayım.

Motorlu testere Jonsered marka. Jonsered’in en iyi marka olduğunu düşündüğümden değil ama burada yalnızca Jonsered kullanıyorlar ve köyde bunu satın aldığım adam kopmuş bir zincirle gelip de tamir istersem başka hiçbir markaya ellerini bile sürmediklerini söyledi. Testere kesinlikle yeni değil ama bakım yapılmış ve yepyeni bir zincir takılmış, ayrıca adam da çok kararlı görünüyordu. Demek buralarda Jonsered egemen. Bir de Volvo. Daha önce hiç bu kadar çok Volvo'yu bir arada görmemiştim; en yeni lüks modellerinden eski Amazon modeline kadar, özellikle bu ikinciler çok daha fazla, 1999 gibi bir tarihte postanenin önünde yuvarlak burunlu,

altmışlardan kalma bir PV bile görmüştüm. Bu durum bana burasıyla ilgili bir şeyler söylüyor olmalı ama ne söylediğinden pek emin değilim, yani İsveç'e ve ucuz yedek parçalara yakın olduğumuz dışında. Belki de zaten mesele bundan ibarettir.

Arabaya binip yola çıkıyorum. Yoldan aşağı inip ırmağı ve Lars'ın kulübesini geçiyor, ormanın içinden devam edip karayoluna çıkıyorum ve bütün bu süre boyunca sağ tarafımda ağaçların arasından ışıldayan gölü görüyorum, sonra aniden arkamda kalıyor, iki yanında çoktan biçilmiş sarı tarlalar uzanan bir yola çıkıyorum. Tarlaların üzerinde karga sürüleri kanat çırpıyor. Gün ışığında hiç ses çıkarmıyorlar. Ovanın öteki ucunda benim evimden göründüğünden çok daha büyük görünen ama yine aynı göle akan bir ırmağın yanında bir bıçkıhane var. Irmak eskiden tomruk taşımacılığında kullanılırmış, bıçkıhanenin orada olmasının nedeni bu, ama bu çok eskidenmiş, şimdi nereye olsa kurabilirler, çünkü günümüzde her tür tomruk taşımacılığı karayoluyla yapılıyor ve kasası tepeleme doldurulmuş bu kamyonlardan birisiyle küçük bir köy yolunun dönemecinde karşılaşmak kesinlikle eğlenceli değil. Kamyoncular Yunanlar gibi araba kullanıyorlar ve fren yerine korıalarını kullanıyorlar. Daha birkaç hafta önce dev bir kamyon konvoyunun uğultular çıkararak benim şeridimden üstüme doğru geldiğini gördüğümde düşünmeden direksiyonu kırıp mıcıra çıkmak zorunda kaldım, bir an için gözlerimi yummuş bile olabilirim çünkü öleceğimi sanmıştım ama yalnızca sağ sinyal lambası bir tomruğa çarpıp kırılmıştı. Yine de uzun süre alnım direksiyona dayalı oturdum. Hava yeni kararmıştı, motor durmuştu ama ışıklarım yanıyordu, kafamı direksiyondan kaldırdığımda farların ışığında yalnızca on beş metre uzağımda bir vaşak gördüm. Daha önce hiç vaşak görmemiştim ama gördüğümün ne olduğunu biliyordum. Çevremize akşam sessizliği çökmüştü, vaşak ne sağa ne sola döndü. Yalnızca yürüyordu. Usulca, gücünü idareli kullanarak, kendinden başka hiçbir şeyi önemsemeden ilerliyordu. Arabayı yeniden yola çıkarıp sürmeye başladığımda kendimi en son ne zaman böylesine yaşam dolu hissettiğimi hatırlayamıyordum. Ben olan her şey tenimin altında

capcanlıydı.

Ertesi gün bakkalda vaşağı anlattım. Bir köpek olmalı, dediler. Hiç kimse bana inanmadı. O gün konuştuğum hiç kimse vaşak görmemişti, öyleyse niye buraya daha bir ay önce gelen benim gibi biri böyle bir şeyi görecek kadar şanslı olsundu? Onlardan biri olsaydım belki ben de aynı şeyi düşünürdüm ama gördüysem görmüştüm, koca kedinin resmi içimde bir yerlerde, canım ne zaman istese gözümün önüne getirebilirim ve umarım bir gün, hatta mümkünse bir gece onu yine göreceğim. Bu çok güzel bir şey olurdu.

Arabayı Statoil istasyonunun önüne park ediyorum. Sinyal lambası gitmişti. Yeni bir cam bulamadım henüz, ampulü de değiştirmedim, onsuz sürüyordum arabayı. Akşamları böyle şeyler için biraz fazla karanlık olmaya başlıyor, ayrıca sinyal lambası olmadan sürmek yasalara aykırı. Onun için içeri girip tamirhanedeki adamla konuşuyorum. Sürgülü kapının penceresinden dışarı bakıyor, ampulü hemen değiştireceğini, bir hurdacıya da yeni cam siparişi vereceğini söylüyor.

“Eski bir arabada yeni parçalara para harcamanın âlemi yok,” diyor. Doğru söylüyor gerçekten. Araba on yaşında bir Nissan beş kapılı, aslında daha yeni bir araba da satın alabilirdim, buna yetecek param var, ama evi de satın alınca birikmişlerimden epey bir harcama yapmam gerekeceği için vazgeçmiştim. Aslında dört çekişli bir tane almayı planlıyordum, buralara iyi giderdi, ama sonra dört çekişlilerin biraz aldatmaca, biraz da görmemişlik olduğunu anladım, böylece şimdiye kadar sürdüğüm bütün arabalar gibi arkadan çekişti olan bu arabada karar kıldım. Şimdiden çok sayıda sorun yüzünden tamirciye uğramıştım, bunların arasında bir de eskimiş bir dinamo vardı ve tamirci her seferinde aynı şeyi söyleyip aynı hurdacıya parça ısmarlıyor. Yenilerin yarısı kadar bile tutmuyor bunlar, ayrıca bence tamirci de çok az para alıyor. Ama çalışırken ıslık çalıyor, tamirhanenin radyosu haber kanalına ayarlı ve fiyat politikasının bilinçli olduğu çok açık. O kadar dostça ve samimi davranıyor ki bu beni şaşırtıyor. Ben birazcık direnç bekliyordum aslına bakılırsa, özellikle de Volvo

kullanmadığım için. Belki o da benim gibi dışarıdan gelmiştir.

Arabayı benzin istasyonuna bırakıyorum, kilisenin önünden yürüyüp kavşaktan karşıya geçerek bakkala gidiyorum. Bu alışılmadık bir şey. Burada herkesin nereye ve ne kadar uzağa gidecek olursa olsun arabalarına atlayıp öyle gittiğini daha önce fark etmiştim. Kooperatif dükkânı yüz metre mesafede ama park yerinin dışından *yürüyen* bir tek ben varım. Kendimi çok açıkta hissediyorum, kapıdan içeri girdiğimde rahat ediyorum.

Sağa sola selam veriyorum, artık bana alıştılar, buraya kalmak üzere geldiğimi, her yaz ve paskalya tatilinde gündüzleri balık tutup akşamları poker oynayarak kafayı çekmek için kocaman arabalarıyla buraya doluşan tatilcilerden olmadığımı anladılar. Bu biraz zaman aldı, sonra kasanın önündeki kuyrukta beklerken bana çekingence sorular sormaya başladılar, şimdi herkes kim olduğumu ve nerede yaşadığımı biliyor. Hangi işlerde çalıştığımı, kaç yaşında olduğumu, karımın üç yıl önce bir kazada öldüğünü, benim de canımı zor kurtardığımı, onun ilk karım olmadığını, daha önceki bir evliliğimden iki yetişkin çocuğum olduğunu, onların da kendi çocukları olduğunu biliyorlar. Onlara bu tür şeyler anlattım; karım öldüğünde artık aynı hayatı daha fazla sürdürmek istemediğim için emekliye ayrıldığımı, taşınmak için kendime yepyeni bir yer aramaya başladığımı, şimdi içinde yaşadığım evi bulunca çok memnun olduğumu biliyorlar. Herkes diyor ki, o evin ne durumda olduğunu, bir yığın insanın çok güzel olduğu için burada yaşamak istediğini ama iş yapmaya üşendikleri için evlerden çok azının oturulabilir durumda olduğunu burada kime sorsam bana anlatırmış, ama yine de memnun olduğumu duymak hoşlarına gidiyor. Bunları bilmediğim iyi olmuş, diyorum, yoksa insan hemen çok fazla beklentiye kapılmadan, her şeyi birer birer düzeltmeye girişirse burada yaşamanın ne kadar güzel bir şey olduğunu anlayamayacaktım. Bana böylesi uyuyor, diyorum, bol bol zamanım var, hiçbir yere gitmiyorum nasıl olsa.

İnsanlar onlara bir şeyler anlatmanızdan hoşlanıyorlar, mütevazı ve güven veren bir ses tonuyla yeterince şey anlatırsanız sizi tanıdıklarını sanıyorlar,

ama aslında tanımıyorlar, sizin hakkınızda bir şeyler öğreniyorlar sadece, çünkü öğrendikleri şeyler olgular, duygular değil; herhangi bir şey hakkında ne düşündüğünüzü, başınıza gelenlerin ve verdiğiniz kararların sizi nasıl siz yaptığını bilmiyorlar. Onların yaptıkları şey kendi duyguları, düşünceleri ve tahminleriyle boşlukları doldurmak, sizinkiyle çok az ilgisi olan yepyeni bir yaşam yaratmak, böylece artık güvendesiniz. Siz istemedikçe kimse size dokunamaz. Yalnızca kibar olmak, gülümsemek, paranoyakça düşünceleri kafalarından uzak tutmak gerek, çünkü ne tür bir oyun oynarsanız oynayın sizin hakkınızda konuşacaklar, bundan kaçamazsınız ve zaten siz de aynısını yapardınız.

Alacağım çok fazla şey yok, yalnızca bir ekmek, biraz peynir; hepsini çabucak hallediyorum. Alışveriş sepetimin ne kadar boş olduğunu fark ediyorum, yalnız yaşayınca ne kadar az şeye ihtiyaç oluyormuş meğer. Birden kapıldığım saçma bir hüzünle parayı ödemek için ceplerimi yoklarken kasadaki kadının gözlerini alnımda hissediyorum, *dul erkek,* gördüğü şey bu kadar, hiçbir şey anlamıyorlar ve bundan rahatsız değilim.

“Buyrun,” diyor ipek gibi yumuşak bir sesle ve bana para üstünü uzatıyor. Ben de ona “Teşekkür ederim,” derken, lanet olsun, neredeyse ağlamak üzereyim. Elimde torbayla çabucak dışarı çıkıp benzin istasyonuna dönüyorum. Şanslıydım, diye düşünüyorum. Hiçbir şey anlamıyorlar.

Sinyal lambasının ampulünü değiştirmiş. Alışveriş torbasını yolcu tarafındaki koltuğa koyuyorum, pompaların arasından geçip dükkâna giriyorum. Tezgâhın arkasında duran karısı gülümsüyor.

“Merhaba,” diyor.

“Merhaba,” diyorum, “şu ampul için gelmiştim. Ne kadar ödeyeceğim?”

“Çok değil. Bekleyebilir. Bir bardak kahve ister misin? Olav beş dakika ara vermişti,” diyerek başparmağıyla dükkânın arkasındaki odanın açık kapısını işaret ediyor. Hayır demek kolay değil. Biraz kararsız adımlarla kapı aralığına yaklaşıp içeri bir göz atıyorum. Olav adındaki tamirci içeride, sıra sıra parlak sayılarla dolu bir bilgisayar ekranının karşısında oturuyor.

Görebildiğim kadarıyla sayılardan hiçbiri kırmızı değil. Bir elinde dumanı tüten kahve bardağı, ötekinde bir gofret var. Kesinlikle benden yirmi yaş daha genç ama yaşı ilerlemiş erkeklerin benden çok daha genç olduklarını fark edince şaşırmayı bırakalı çok oldu.

“Otur, biraz dinlen,” diyor, plastik bir bardağa kahve dolduruyor, boş bir sandalyenin bulunduğu tarafa koyuyor, eliyle işaret edip kendi sandalyesine yığılır gibi oturuyor. Eğer benim kadar erken kalkıyorsa, ki galiba öyle yapıyor, uzun zamandır çalışıyor olmalı ve kesinlikle yorulmuştur. Sandalyeye oturuyorum.

“Tepe'de işler nasıl gidiyor?” diye soruyor. “Biraz yoluna girdi mi?” Benim yerimin adı Tepe, çünkü yukarıdan göle bakıyor.

“Ben de iki kez oraya gitmiştim,” diyor, “bakmaya. Teklif versem mi diye düşünmüştüm. Araba tamiri için bol bol yer var orada, ama evin o kadar çok işi vardı ki vazgeçtim. Ben somun sıkmayı seviyorum marangozluğu değil. Ama belki senin için de tam tersidir?” İkimiz birden ellerime bakıyoruz. Elleriyle çalışan birininkilere hiç benzemiyorlar.

“Tam olarak öyle denemez,” diyorum. “Ben ikisinde de pek usta değilim, ama biraz zamana bırakıyorum, sonunda evi bir düzene koyacağım elbette. Eninde sonunda bakarsın biraz yardıma ihtiyacım olabilir.”

Nasıl yaptığımı hiç kimseye anlatmıyorum; günlük zorunlu işlerimin dışında ne zaman pratik bir şey yapmam gerekse gözlerimi yumuyorum, babam olsa bunu nasıl yapardı diye düşünüyorum ya da gerçekten yaptığını gördüysem nasıl yaptığını gözümün önüne getiriyorum ve doğru tempoyu yakalayana, önümdeki iş kendini açıp gözle görülür hale gelene kadar onu taklit ediyorum. Kendimi bildim bileli böyle yaparım, sanki işin sırrı yapılacak şeye karşı vücudun tavrında, başlangıçtaki belli bir dengede yatıyormuş gibi, tıpkı uzaktaki bir tahtaya sıçrarken atlamadan hemen önce ne kadar az ya da çok güç verileceğini sakince tartmak gibi, her işte hep bu iç mekanik bulunur; önce biri ardından öteki, işin her parçasına sinmiş bir bağlantıyı kullanarak, evet, sanki iş şimdiden bitmiş, vücudun hareket ettiği zaman yaptığı şey perdeyi yana çekerek bakan birinin okuyabilmesi için her

şeyi açığa çıkarmakmış gibi. Burada bakan *ben* oluyorum, gözümün önüne getirdiğim, hareketlerini okuduğum kişi daha kırkına varmamış bir erkek, tıpkı on beş yaşında son kez gördüğüm ve ardından yaşamımdan sonsuza dek çıkan babamın o zaman olduğu yaşta. Benim için o hiç yaşlanmıyor.

Bu dost canlısı tamirciye bütün bunları anlatmak çok zor, onun için yalnızca şunu söylüyorum:

“Pratik işlerde usta bir babam vardı. Ondan çok şey öğrendim.”

“Babalar iyidir,” diyor. “Benim babam öğretmendi. Oslo'nun içinde. Kitap okumayı ondan öğrendim, onun dışında pek bir şey öğrenmedim. Hiç kimse onun pratik işlerde usta olduğunu söyleyemez. Ama iyi bir adamdı. Her zaman birbirimizle konuşabiliyorduk. On dört gün önce öldü.”

“Bilmiyordum,” diyorum. “Üzüldüm.”

“Nereden bilebilirdin? Uzun zamandır hastaydı, kurtulduğu iyi oldu. Ama onu özlüyorum, gerçekten.”

Sessizce orada oturuyor, babasını özlediğini görebiliyorum, içten ve yalın, ben de her şeyin bu kadar yalın olmasını isterdim; insanın babasını yalnızca özlemesini ve her şeyin bu kadarla bitmesini.

Ayağa kalkıyorum. “Gitsem iyi olur,” diyorum. “Şu ev yüzünden. İşleri yoluna koymalıyım. Kış geliyor.”

“Öyle ya,” diyerek gülümsüyor. “İçinden çıkamadığın bir şey olursa söyle. Biliyorsun, biz hep buradayız.”

“Aslında bir şey vardı. Benim evime çıkan yol. Epey uzun. Kar yağdığında o yolu kendi başıma küremem hiç kolay olmayacak. Traktörüm de olmadığına göre.”

“Tabii. Şu numaraya telefon edebilirsin,” diyen tamirci Olav sarı bir kâğıda bir ad ve bir numara yazıyor, “sana en yakın traktörlü komşunun adı bu. O kendi yolunun karlarını kürerken pekâlâ seninkini de küreyebilir. Orası bir çiftlik, sabahları yoldan aşağı inip yukarı çıkmaktan başka işi yok zaten. Eminim anlaşırsınız ama zahmeti için bir şeyler isteyecektir. Herhalde her

seferde bir elli kâğıt yeter.”

“Bu hesaplıdan da öte. Büyük bir zevkle öderim. Çok teşekkürler, hem yardımın için hem kahve için,” diyorum.

Dükkâna çıkıyorum, sinyal lambasının ampulünün parasını ödüyorum, tamircinin karısı gülümseyerek güle güle diyor, dışarı çıkıyorum, arabama binip eve doğru gidiyorum. Cüzdanıma koyduğum sarı kâğıt yakın geleceğin çok daha az karmaşık olmasını sağladı. Kendimi hafif ve iyi hissediyorum, bunun için daha fazlası gerekmez miydi, diye düşünüyorum. Ama artık kış gelebilir.

Tepe'ye geri döndüğümde arabayı avludaki ağacımın önüne park ediyorum. Çok yaşlı, gövdesi neredeyse boşalmış bir huş ağacı bu, hemen bir şeyler yapmazsam çok yakında devrilecekmiş gibi görünüyor. Torbadaki eşyalarla mutfağa giriyorum, kahve yapmak için su koyup ocağı yakıyorum. Sonra odunluktan motorlu testereyi, testereyle birlikte gelen kulaklığı ve bir tane de küçük, yuvarlak zımpara alıyorum. Garajdan benzin ve motor yağı getiriyorum, hepsini kapının önündeki sahanlığa, şimdi en tepede olduğu için biraz da olsa sıcaklık veren güneşin altına yerleştiriyorum, yeniden içeri giriyorum, tezgâhın üzerinde duran termosu alıyorum, kaynayan kahvenin yanına gidiyorum. Termosu dumanı tüten kahveyle dolduruyorum, üzerime kalın iş giysileri geçirip yeniden dışarı çıkıyorum; sahanlıkta oturup testereyi öyle yavaş hareketlerle ve öyle sistemli bir şekilde zımparalamaya başlıyorum ki testerenin dişlerine takılı zincirin her halkası iyice parlıyor. Bunu yapmayı nereden öğrendiğimi bilmiyorum. Herhalde bir filmde görmüşümdür; büyük ormanlarla ilgili bir belgeselde ya da ormanda geçen bir sinema filminde. Eğer iyi bir hafızanız varsa filmlere bakarak çok şey öğrenebilirsiniz, insanların işleri nasıl yaptıklarını, bu işlerin hep nasıl yapılmış olduğunu görebilirsiniz, ama modern filmlerde çok fazla iş yapılmıyor, yalnızca fikirler var. Zayıf fikirler ve mizah dedikleri birtakım şeyler, artık her şeyin gülünç olması gerekiyor. Ama ben eğlendirilmekten nefret ediyorum, buna zamanım yok.

En azından motorlu testereyi zımparalamayı babamdan öğrenmedim, bunu

yaptığını hiç görmedim ve belleğimi ne kadar tararsam tarayayım onu taklit edemiyorum. Tek kişilik testere 1948 yılında henüz Norveç ormanlarına gelmemişti. Yalnızca taşımak için bile beş adamın gerektiği ya da atlarla taşman ve hiç kimsenin almaya parasının yetmediği birtakım ağır makinalar vardı. Bu yüzden yıllar önce o yaz mevsiminde babam ormanı keseceği zaman bu iş o yörelerde her zaman nasıl yapılıyorsa öyle yapılmıştı; testereyi ve baltayı kapan çok sayıda adam, tertemiz bir hava, tecrübeli bir at, kıyısında kurumaya bırakılmış, her birinin üzerine sahibinin adı kazınmış tomrukların yığılı olduğu ırmağa uzanan bir çekme zinciri; tomrukların hepsi aşağı indirilip kabukları elden geldiğince soyulduktan sonra her iki uçta sopalı birer adam tarafından tomrukların ırmağa yuvarlanışı, artık anlamını hiç kimsenin bilmez olduğu eski sözcüklerle atılan bir veda çığlığı, yumuşak bir şapırtı, hafifçe akıntıya kapılan, sonra hız kazanan tomruklar ve iyi yolculuklar!

Sahanlıkta doğruluyorum, elimdeki yeni zımparalanmış testereyi yan tarafa koyup iki kapağı açıyorum, içlerini benzin ve motor yağıyla doldurup kapakları yeniden güzelce kapatıyorum. Islık çalarak Lyra'yı çağırıyorum, evin arkasındaki ciddi kazı işini bırakıp hemen koşarak geliyor, termosum koltuğumun altında ormanın kıyısına, bir zamanlar bütün gövdesini kaplayan kabuğundan eser kalmamış, üzeri beyaz bir likenle kaplı kurumuş çam ağacının boylu boyunca uzandığı yere gidiyorum. İki hızlı denemeden sonra testereyi çalıştırıyorum, ayarını yapıyorum, zinciri boşa dönmeye bırakıyorum, ormanın içini bir vınlama kaplıyor, kulaklığımı takıyorum, testereyi ağaca daldırıyorum. Pantolonuma talaşlar sıçrıyor, bütün bedenim titriyor.

6

YENİ KESİLMİŞ tomruk kokusu vardı. Yoldan ırmağa doğru yayılıyor, suyun üstünde her yana dağılıyor, beni uyuşturuyor, başımı döndürüyordu. Her şeyin tam ortasındaydım. Reçine kokuyordum, giysilerim kokuyordu, saçlarım kokuyordu, gece uyumak için yatağıma girdiğimde tenim kokuyordu. Bu kokuyla uykuya dalıyor, bununla uyanıyordum ve gün boyu bu kokuyu alıyordum. Ben orman olmuştum. Dizime kadar yükselen çam iğnelerinin arasına baltayla dalıp babamın gösterdiği biçimde dalları kesiyordum; gövdeye çok yakın kesmek gerekiyordu ki hiçbir şey çıkıntı yapıp kabuğun soyulmasına engel olmasın, yüzen tomruklar birbirlerine karışıp da ırmağın üzerinde biriktiğinde onların üzerinde koşmak zorunda kalan birisi çıkıntılara takılmasın ya da ayağını yaralamasın. Baltayı rüyadaymış gibi sağa sola savuruyordum. Ağırdı, sanki dört bir yanımda her şey gerisin geri bana çarpıyordu, hiçbir şey kendini bırakmak istemiyordu ama aldırmıyordum, yorgundum ama hissetmiyor, yalnızca yaptığım işi sürdürüyordum. Ötekilerin beni durdurması gerekiyordu, omzumdan yakalayıp bir kökün üzerine oturtuyorlardı, bir süre orada dinlenmek zorunda kalıyordum, ama altımda reçine vardı, bacaklarım karıncalanıyordu, bunun üzerine derin bir soluk alıp tomruğun üzerinden kalkıyor, baltamı kapıyordum. Güneş yakıcıydı, babam gülüyordu. Sarhoş gibiydim gerçekten.

Jon’un babası oradaydı, günün kimi saatlerinde Jon'un annesi kayıktan inip o sapsarı saçları koyu yeşil çamların arasında parlayarak yanımıza gelir, bir sepetin içinde yemek getirirdi, Franz diye bir adam vardı, adı z ile yazılan. Kollarının dirsekten aşağısı kocamandı, soldakinde bir yıldız dövmesi vardı, hemen köprünün yanında küçük bir evde yaşardı, bu yüzden bütün yıl her gün önünden ırmağın akışını görüyordu, sularda neler olup bittiğiyle ilgili bilinecek her şeyi bilirdi. Sonra babam ve ben vardık, bir de Brona vardı. Jon yoktu, cenazeden birkaç gün sonra otobüsle Innbygda'ya gittiğini

söylemişlerdi ama ne yapmaya gittiğini hiç kimse söylemedi, ben de sormadım. O sıralar, acaba onu bir daha hiç görecek miyim, diye düşünüyordum.

Sabahları saat yedi olur olmaz başlıyor, akşam yatağa gidene kadar çalışıyor, ölü gibi uyuyor, gün ağarınca kalkıp yeniden başlıyorduk. Bir süre sanki ağaçlar hiç bitmeyecekmiş gibi göründü, çünkü bir patikadan yürürken çevrenizde küçük, güzel bir orman olduğunu düşünebilirsiniz ama çam ağaçlarını birer birer devirmek zorundaysanız ve saymaya başladıysanız çabucak cesaretinizi yitirip asla sonuna varamayacağınızı sanmanız kolaydır. Oysa bir kere işe girişip de herkes doğru tempoyu yakaladı mı başlangıcın ve sonun hiçbir anlamı kalmaz, orada ve o anda önemli olan bir tek şey vardır, o da her şeyin tek bir nabız atışını yakalayıp kendi başına ilerlediği ana kadar dayanmaktır, doğru zamanda ara verirsiniz, yeniden çalışmaya başlarsınız, yeterince yemek yersiniz ama asla çok yemezsiniz, yeterince su içersiniz ama asla çok içmezsiniz, zamanı geldiğinde iyi bir uyku çekersiniz; geceleri sekiz saat ve gün içinde de en az bir saat.

Gündüzleri uyuyordum, babam uyuyordu, Jon'un babası ve Franz uyuyordu, yalnızca Jon'un annesi uyumuyordu. Mola zamanı geldiğinde her birimiz kendi ağacımızın gölgesine yatıp gözlerimizi yumuyorduk, Jon'un annesi kayığa binip Lars'a bakmak için eve gidiyordu, uyandığımızda genellikle geri dönmüş oluyordu ya da ırmakta kürek çektiğini duyuyor, bize doğru geldiğini anlıyorduk. O zaman sık sık yanında ihtiyacımız olan şeyler, istediğimiz aletler ya da sepetinde kendi pişirdiği yeni yemekler olurdu ve bu hepimizi sevindirirdi. Bu gücü nereden bulduğunu anlamıyordum, çünkü bir erkek kadar ağır işler yapıyordu. O bize doğru gelirken her seferinde babamın yattığı yerden yarı kapalı gözleriyle ona baktığını görüyordum, ben de öyle yapıyordum, çünkü bakmamak elimden gelmiyordu ve *biz* böyle yaptığımız için Jon'un babası da bakıyordu, şimdiye kadar gördüğümden çok daha farklı bakışlarla bakıyordu ve bunda bir gariplik yoktu elbette. Ama aynı şeyi gördüğümüzü sanmıyorum, çünkü Jon'un babasının gördüğü şey onu utandırıyor ve belli ki şaşırtıyordu. Benim

gördüğüm şey bende en yüksek çam ağacını devirme isteği uyandırıyordu. Ağacın ıslık sesi çıkararak yana yatışını ve bütün vadide yankılanan bir çatırtıyla yıkılışını görmek, son hızla bütün dallarını kesmek, işin en zor kısmı olan kabuğunu soymayı da hiç ara vermeden kendi ellerimle yapmak, ne atın ne başka birinin yardımını almadan çıplak ellerimle tomruğu ırmağa kadar sürüklemek, birden içimi dolduran bir güçle suya fırlatmak, suların Oslo'da bir ev kadar yükseğe çıktığını görmek istiyordum.

Babamın ne düşündüğünü kimse bilmiyordu ama Jon'un annesi ortalarda olduğunda o da daha bir gayretli çalışıyordu ve Jon'un annesi sık sık ortalarda oluyordu, bu yüzden günler ilerledikçe ikimiz de iyice yorulmuştuk. Ama babam şakalar yapıyor, gülüyordu, o zaman ben de öyle yapıyordum. Niye olduğunu bilmeden ikimiz de mutluluktan uçar gibiydik, en azından ben niye olduğunu bilmiyordum, Franz'ın da keyfi yerindeydi, boğum boğum kaslı kollarıyla baltasını savururken, kocaman, kalın sesiyle birbiri ardına şakalar yapıp kahkahalar atıyordu, hatta dikkatsizliği yüzünden devrilen bir çamın altında kalmaktan kıl payı kurtulduğunda dallardan biri beresini kafasından çekip alınca bile neşesi kaçmamıştı. Baltayı bıraktı, ellerini iki yana açtı bir dansçı gibi dönmeye başladı. Yüzünde kocaman bir gülümsemeyle bağırıyordu:

“Yazgıyla kan kardeş oldum ben, başıma ne gelirse gelsin kucaklamaya hazırım!” Onun ağır, içi özsuyuyla çatlarcasına dolu bir ağaç devrilirken çıplak elleriyle onu durdurduğunu görür gibi oldum, kolundaki kırmızı yıldız dövmesinden akan parlak kırmızı kanlar gözümün önünde belirdi. Babam çenesini kaşıyıp başını salladı ama yine de gülümsemeden edemedi.

“Baban şansına güveniyor,” dedi bir mola sırasında Franz. Irmak kıyısında bir taşın üzerinde oturmuş sızlayan omuzlarıma masaj yapıyordum, Franz birden yanımda belirip konuşmaya başlamıştı. “Yaz ortasında tomruk kesip onları ırmaktan hemen göndermek istemekle bir risk alıyor. Belki sen de fark etmişsindir, ağaçlar özsuyuyla dolu.” Bunu fark etmiştim elbette ve bu durum işleri daha da ağırlaştırıyordu, çünkü her tomruk yılın başka bir mevsiminde olacağından yaklaşık iki kat daha ağırdı ve ihtiyar Brona başka

zaman çekebileceği kadar tomruk çekemiyordu.

“Tomruklar batabilir. Su seviyesinde de pek iş yok, giderek alçalıyor. Daha fazla bir şey söylemiyorum. Eğer şimdi yapmak istiyorsa biz de şimdi yaparız. Benim için sorun değil. Burada şef baban.”

Tam bir şef olmuştu gerçekten. Onu daha önce hiç böyle, yapılacak bir işin başında, yetişkin erkeklerle birlikte görmemiştim. Öyle bir otoritesi vardı ki ötekiler durup onun işin nasıl yapılacağını söylemesini bekliyor, sonra da dünyanın en doğal şeyiymiş gibi onun dediklerini yapıyorlardı, oysa kendileri çok daha doğrusunu biliyor olabilirlerdi ve en azından çok daha tecrübeli oldukları kesindi. O ana kadar babama bu gözle bakan, onu böyle kabul eden benden başka insanların da olabileceği, bunun başka türlü bir şey olduğu, bir baba oğul ilişkisinden daha fazlası olduğu hiç aklıma gelmemişti.

Irmak kıyısında tomruk istifi o kadar büyüdü ki artık tomrukları en üste koyamaz olduk ve yeni bir istif yapmaya başladık. Brona ormanımızın yukarı bölgelerinden geliyor, ırmağın kıyısında bizim durduğumuz yerde dönüp doğru pozisyona geliyordu; zincirlerini şakırdatıyor, sudan yansıyan ışıkta gözlerini kırpıştırıyordu; rengi koyulaşmış, ısınmış, üzerinde kocaman ter lekeleri belirmiş oluyordu, yalnızca atlara özgü o sert koku vardı üzerinde, bu kokuyu şehirde başka hiçbir yerde duymamıştım. Bu koku hoşuma gidiyordu, Brona yükü çekmeyi bitirip de başı öne eğik kımıldamadan dururken alnımı sağrısına dayayıp sert kıllarının tenimi dalamasını hissederek kokusunu derin derin içime çekiyordum. Hiç kimsenin onu sürmesine gerek yoktu, hatta yanında gitmesine bile gerek yoktu, çünkü iki kere gidip geldikten sonra işlerin nasıl yapılacağını çok iyi anlamıştı. Ama Jon'un babası yine de yanında geliyor, dizginlerini gevşek bir şekilde tutuyordu, ırmak kıyısında da babam duruyor, elinde İngiltere'nin şövalye döneminin savaş resimlerindeki mızraklar kadar uzun saplı bir kancayla hazır bekliyordu. İkisi birlikte tomrukları güçleri yettiğince yukarılara yerleştiriyorlardı. Bu başlangıçta basit bir işti,

sonraları giderek zorlaştı ama yine de vazgeçmiyorlardı, bir süre sonra birbirleriyle yarışmaya başladıkları iyice anlaşılır oldu. Ne zaman ikisinden biri artık vazgeçmek üzere olsa, daha yükseğe çıkamayacaklarını düşünse öteki devam etmek istiyordu.

“Haydi bakalım!” diye bağırıyordu Jon'un babası. Kancalarını tomruğun iki ucuna geçiriyorlardı, sonra babam bağırıyordu:

“İtsene!”

Jon'un babası da bağırarak yanıt veriyordu.

“Asılıp çek şunu yahu!” Sesini kontrol etmeyi zorlukla başarıyordu, bunu babamın otoritesini sarsmak için yaptığını anlamıştım. Tomrukları itiyor, çekiyor, zorluyorlardı; su gibi terliyorlardı, sırtlarındaki gömleklerin rengi koyulaşıyordu, alınlarında, boyunlarında ve kollarında dünya haritasındaki nehirler kadar mavi ve kalın damarlar kabarıyordu; Rio Grande, Bramaputra, Yangtsekiang. Sonunda iş büsbütün imkânsızlaştı, daha yukarı çıkamıyorlardı ve zaten bunun bir anlamı da yoktu, yeni bir istif yapmaya başlayabilirdik ve bu zaten son istif olacaktı, çünkü bir haftadır çalışıyorduk, artık ağaç kesmenin sonuna yaklaşmıştık ve ırmak kıyısına yığdığımız sapsarı tomruklar ve ağaç kabuğu yığınları gözüme o kadar etkileyici görünüyordu ki benim de bu işin içinde olduğuma inanamıyordum neredeyse. Ama babam ve Jon'un babası vazgeçmediler. Yukarı bir tomruk daha çıkarmak istiyorlardı, sonra bir tane daha, en azından içlerinden biri istiyordu bunu, hangisinin istediği değişiyormuş gibi görünüyordu. İstife eğik bir şekilde dayanmış iki yatay tomruğun üzerinden yuvarlayarak yukarı çıkarıyorlardı, burası o kadar dikti ki halat kullanmaları, halatı yukarıda bir yere bağlayıp en tepede durmaları, aşağıdaki tomruktan halatı geçirip boş ucunu çekerek, ağırlığını yarıya indirecek şekilde kaydıraktan kaydırır gibi tomruğu çıkarmaları gerekiyordu. Franz bunun nasıl yapılması gerektiğini bana göstermişti. Ama onlar böyle yapmıyorlardı, yalnızca iki taraftaki kancaları kullanıyorlardı ve tomruklar o kadar ağırdı ki artık iş tehlikeli olmaya başlamıştı, çünkü ayaklarını basacakları sağlam bir yer yoktu ve aynı tempoyla devam

etmeleri neredeyse olanaksızdı.

Aslında mola vermemiz gerekiyordu. Franz'ın umutsuzluğu açıkça hissedilen bir sesle bağırdığını duydum:

“Kahve zamanı! Ölüyorum ben!” dedi yolun yukarılarında bir yerden. Kollarım sızı içinde kalktım ve hiç aldırmadan devam eden iki yetişkin erkeğe baktım, sıcakta soluk soluğa kalmışlardı ama vazgeçmek istemiyorlardı. Jon'un annesi de eve, Lars'ın yanına gitmek için yoldan aşağıya doğru yürürken durdu, benim yanımda dikilip bakmaya başladı.

Onun sıcak teniyle, yıkanmaktan solmuş mavi elbisesiyle yanımda durduğunu hissediyordum, her zaman yaptığı gibi dosdoğru kayığa gidip kürek çekmeye başlamadığı için bir şeyler olacağından, bunun kötüye alamet olduğundan emindim, babama seslenip bu giriştiği saçmalığı artık kesmesini söylemem gerektiğini düşündüm. Ama bundan hoşlanacağından pek emin değildim, oysa genellikle benim görüşlerimi dinler ve onları önemserdi, yani akıllıca bir şeyler söylemişsem ki bunu da sık sık yapardım. Dönüp Jon'un annesine baktım, artık benim gözümde Jon'la hiç ilgisi kalmamış gibiydi, belki de aslında tam olarak buydu benim gözümde ama aslında iki farklı kişiydi ve ikimiz aynı boydaydık, yakıcı güneşin altında geçen haftalardan sonra ikimizin de saçları sapsarı olmuştu; fakat biraz öncesine kadar alabildiğine açık, adeta çıplak olan yüzü şimdi kapanıvermişti, yalnızca gözlerinde sanki burada değilmiş, benim gördüğümü görmüyormuş da bunun arkasında bir şeyleri, benim kavrayamadığım daha büyük bir şeyi görüyormuş gibi hülyalı bir bakış vardı, yine de iki adamı durdurmak için bir şey söylemek istemediğini anlamıştım, ona kalırsa ikisi bu işi sonuna kadar götürebilirlerdi, böylece *benim* bilmediğim bir şeyi ilk ve son kez bir karara bağlayabilirlerdi ve belki de aslında tam olarak bunu istiyordu. Bu da biraz ürkütücüydü. Ama bunu kendimden uzaklaştıracağıma beni içine çekmesine izin verdim, yoksa nereye gidebilirdim? Gidecek başka hiçbir yer yoktu, yalnız başına gidemezdim. Bir adım yaklaştım, ona öylesine sokuldum ki kalçam onun kalçasına değiyordu. Bunun farkına bile vardığını sanmıyorum, oysa *ben*

fark etmiştim, vücudumdan bir akım geçmişti sanki, istifin tepesindeki iki adam da fark etmişlerdi, aşağıya, bize baktılar, bir an için rollerini unuttular, o zaman beni de şaşırtan bir şey yaptım. Kolumu omzuna dolayıp onu kendime çektim, bunu daha önce bir tek anneme yapmıştım ama o benim annem değildi. Jon'un annesiydi, güneş ve reçine kokuyordu, tıpkı benim koktuğum gibi ama daha fazlası vardı, başımı döndüren bir koku, tıpkı ormanın başımı döndürmesi, gözlerimin dolması gibi bir şeydi bu ve ben onun hiç kimsenin annesi olmasını istemiyordum, ne yaşayan ne de ölmüş. Tuhaf olan şey benden uzaklaşmamasıydı, kolumu uzaklaştırmadı, hafifçe omzuma yaslandı, ne istediğini anlamıyordum, benim ne istediğimi de anlamıyordum ama ona daha sıkı sarıldım, ölümüne korkuyordum ve mutluydum, belki de bunun nedeni yalnızca ona yaslanacak omzu sunmak için en yakında benim olmamdı, ya da benim birilerinin oğlu olmamdı ve hayatımda ilk kez birinin oğlu olmak istemiyordum. Ne Oslo'daki annemin ne de istifin tepesinde duran adamın. Oysa o adam gördüklerine öyle şaşırmıştı ki doğruldu, tam tomruğu çekme işinin ortasında olmalarına karşın bir an için elindeki kanca sapını gevşetti, ama bu kadarı bile yetmişti, onun kadar şaşırmış olan Jon'un babası tomruğu durdurmaya çalıştı. Başaramadı, tomruk bir pervane gibi dönerek aşağı yuvarlanmaya başlamadan önce ayaklarının üzerinden geçti, bacaklarından birinin kuru bir dal gibi kırıldığını *duydum*, sonra öne doğru yıkıldı, istifin tepesinden aşağı yuvarlandı, güm diye omzunun üstüne düştü. Her şey o kadar hızlı olmuştu ki ben farkına vardığımda çoktan bitmişti bile. Yalnızca *bakmıştım.* Babam istifin tepesinde, bir elinde salladığı kanca sopasıyla yalnız başına, dengesiz bir biçimde duruyordu, arkasında köpürerek akan ırmak ve sıcaktan neredeyse beyaza dönmüş gökyüzü vardı. Jon'un babası yerde yatmış çok kötü inliyordu, daha bir an önce yumuşak ama sıkıca omzuna sarıldığım karısı daldığı rüyadan uyanmış, silkinip kendini kurtarmış, istife doğru koşuyordu. Dizüstü çöktü, kocasının üzerine eğildi, adamın başını kucağına koydu ama hiçbir şey söylemedi, yalnızca bin birinci kez yaramazlık yapmış söz dinlemez bir çocuğu artık ne yapacağını bilemez olmuş biri gibi başını iki yana salladı, en azından benim durduğum yerde öyle görünüyordu. Hayatımda ilk kez babama karşı içimde bir öfkenin

kabardığını hissettim, çünkü o güne dek yaşadığım en kusursuz ânı bozmuştu, birden bu duygu her yanımı kapladı, hiddetten çılgına döndüm, ellerim titriyordu, sıcak yaz gününün ortasında üşümeye başlamıştım ve acı çektiği belli olan Jon'un babasına bir kez bile acımadığımı hatırlıyorum; bacağını ve üzerine düştüğü omzunu kırmıştı. Sonra ulumaya başladı. Yetişkin bir erkeğin avutulamayacak şekilde ulumasıydı bu, çünkü canı acıyordu, hem de çok acıyordu, çünkü daha yeni oğullarından birini yitirmişti, bir başka oğlu evi terk etmişti, belki de sonsuza dek gelmeyecekti ve tam şimdi her şey alabildiğine umutsuz görünüyordu. Bunu anlamak zor değildi. Ama yine de ona acıdığımı sanmıyorum, çünkü kendi duygularımla dolup taşıyordum. Karısı yalnızca başını eğmiş iki yana sallıyordu, arkamdan Franz'ın ağır ağır patikadan aşağı indiğini duydum. Brona bile yelesini savurarak dizginlerini çekiştiriyordu. Şu andan sonra hiçbir şey eskisi gibi olmayacak, diye düşündüm.

Günlerdir boğucu bir sıcak vardı ve o gün de özellikle kötüydü. Şu havada bir ağırlık var dedikleri türden nemli bir gündü, yapış yapıştı, insanın her yanından ter fışkırıyordu, öğleden sonra ısının hiç düşmemesine karşın hava bulutlanmaya başladı. Akşam olmadan gökyüzü kapkara olmuştu. Ama o sırada biz Jon'un babasını teknelerden biriyle ırmaktan karşıya geçirmiş, köydeki iki arabadan biriyle, ki bu elbette Barkald’ın arabasıydı, Innbygda'ya göndermiştik, uzun yolculuk sırasında direksiyona Barkald’ın kendisi geçmişti. Lars'ı bu kadar uzun süre yalnız bırakamayacağı için Jon'un annesinin evde kalması gerekti. Evde, yanında konuşacak bir yetişkin olmadan, sadece oğluyla birlikte kaldığında kendini yalnız hissedeceğini, daha çok endişeleneceğini düşündüm. Arabayla giden iki adamın da yolda birbirlerine söyleyecek pek bir şeyleri olduğunu sanmıyordum.

İlk şimşek çaktığında babam ve ben kulübede oturmuş dışarıyı seyrediyorduk. Yemeğimizi yeni bitirmiştik ve birbirimizle hiç konuşmamıştık. Aslında havanın aydınlık olması gerekiyordu, daha temmuz

ayıydı, ama bir ekim akşamı kadar karanlıktı ve birden şimşek çaktığında kesimden artan ağaçları, ırmak kıyısındaki tomruk istiflerini ve karşı kıyıya kadar bütün ırmağı çok net olarak görebildik. Hemen ardından kulübeyi sarsan bir çatırtı koptu.

“Allah kahretsin,” dedim.

Babam pencereden başını çevirip kuşkulu gözlerle bana baktı.

“Ne dedin sen?” diye sordu.

“Allah kahretsin,” dedim.

Başını iki yana sallayıp içini çekti. “Bana bak, kilise kabul törenini aklından çıkarma,” dedi, “dikkat et.” Sonra yağmur yağmaya başladı, önce hafif hafif yağıyordu, birkaç dakika sonra çatıyı öyle bir dövmeye başladı ki masanın başında oturduğumuz yerde kendi düşüncelerimizi bile duyamaz olduk. Babam başını arkaya attı, sanki kiremitlerin, çatının kalaslarının arasındaki açıklıklardan suyu görebilecekmiş gibi yüzünü yukarı çevirdi, belki alnına birkaç damla düşmesini de umuyordu. Gözlerini yummuştu ve böyle bir günden sonra yüzümüze soğuk su çarpmanın ikimize de iyi geleceği kuşkusuzdu. O da aynı şeyi düşünmüş olmalı ki masadan kalkıp, “Bir duş almak ister miydin?” diye sordu.

“Hiç itirazım yok,” dedim. Birden heyecanlanmıştık, hemen fırladık, son hızımızla giysilerimizi çekiştire çekiştire çıkardık, tekmeleyerek sağa sola fırlattık, babam çırılçıplak lavaboya koştu, sabunu su kovasına daldırdı. Benim kadar garip görünüyordu; göbeğinden yukarısı kaslı, esmerleşmiş, göbeğinden aşağısı kireç gibi bembeyaz. Sabunu vücudunda elinin erişebildiği her yere sürdü, sonunda tümüyle köpüklerle kaplandığında bana attı, ben de elimden geldiğince hızla aynısını yaptım.

“Dışarı ilk çıkan kazanır,” diye bağırıp kapıya koştu. Ben onun yolunu kesip iterek dengesini bozmak için bir Amerikan futbolu oyuncusu gibi koştum, beni durdurmak için omzumdan yakaladı ama sabun yüzünden öyle kayganlaşmıştım ki kaçırdı. Gülerek bağırmaya başladı:

“Kahrolası kaygan şey!” O bunu söyleyebilirdi çünkü kiliseye kabul edileli yıllar olmuştu. İkimiz kapıya aynı anda ulaştık, birbirimizi vücutlarımızla iterek dar kapıdan ilk çıkan olmaya çalıştık, sonra yağmur oluğunun altında durup çevremizdeki her şeyin üzerine büyük bir hızla yağan yağmuru seyrettik. Çok etkileyiciydi, neredeyse ürkütücüydü ve bir an için yalnızca öylesine durup baktık. Sonra babam derin, gürültülü bir soluk alıp gösterişli bir edayla haykırdı:

“Şimdi veya asla!” Çayırın ortasına koştu, kollarım iki yana açtı, omuzlarından sular sıçratarak çırılçıplak dans etmeye başladı. Bardaktan boşanırcasına yağan yağmurun altında onun peşinden koştum, hoplayıp zıplayarak dans ettiği yere gelip durdum ve *Norveç kırmızı, beyaz ve mavilere bürünmüş'ü* söylemeye başladım, bunun üzerine o da bana katıldı, daha göz açıp kapamaya kalmadan vücudumuzdaki bütün sabun akıp gitmişti, sıcak da öyle. İki fok balığı gibi kaygan ve parlak deriliydik ve büyük olasılıkla bir o kadar da soğumuştuk.

“Üşüyorum,” diye bağırdım.

“Ben de öyle,” diye yanıtladı, “ama biraz daha kalalım!”

“Tamam,” diye haykırdım, uyuşmuş tenimin ısısını artırmak için avucumla karnıma vurmaya ve tepinmeye giriştim, sonra aklıma amuda kalkmak geldi, çünkü bu tür şeylerde çok çeviktim. Babama, “Haydi bakalım,” diye seslendim, öne eğilip amuda kalktım, bunun üzerine onun da aynı şeyi yapması gerekti. Sonra ıslak çimenlerde ellerimizin üzerinde yürümeye başladık ama popoma çarpan yağmur damlaları tuhaf, buz gibi bir duygu uyandırdığı için çok kısa bir süre sonra ayaklarımın üzerine dikildim, yine de hiç kimsenin poposu bizimki kadar temiz olmamıştır. Ardından kulübeye koştuk, kocaman iki havluyla kurulandık, uyuşukluğu geçsin ve ısınsın diye vücudumuzu havlunun kaba kumaşıyla ovaladık, babam başını yana yatırıp bana bakarak, “Sen büyümüşsün gerçekten,” dedi.

“Tam büyümedim,” dedim çünkü çevremde benim anlamadığım, yetişkinlerin anladığı birtakım şeyler olup bittiğini biliyordum, ama yine de çok kalmamıştı, neredeyse büyümüştüm.

“Yok, belki tam büyümemişsindir,” dedi.

Elini ıslak saçlarında gezdirdi, havluyu beline bağlayıp siyah sobanın başına geçti, eski bir gazeteyi rulo yapıp içine attı, kâğıdın çevresine üç odun yerleştirdi ve tutuşturdu. Sonra sobanın kapağını kapattı ama hava akımı olması için küllük kapağını açık bıraktı. Kupkuru odunlar hemen çatırdamaya başlamıştı. Kollarını yukarı kaldırıp sobaya iyice yaklaştı, eğilip siyah demir yüzeye iyice sokularak sıcağın kamından göğsüne doğru yayılmasını sağladı. Ben olduğum yerde duruyordum. Sırtına baktım. Bir şey söylemek istediğini biliyordum. O benim babamdı, onu iyi tanıyordum...

“Bugün olanlar,” derken sırtı dönüktü. “Tümüyle gereksizdi. Böyle direttiğimizde sonunda mutlaka bir terslik çıkacaktı. Benim çok daha önceden durmam gerekirdi. Bu benim elimde olan bir şeydi, onun değil. Anlıyor musun? Biz yetişkin insanlarız. Olanlar benim suçumdu.”

Hiçbir şey söylemedim. Benim ve kendisinin mi yetişkin olduğumuzu söylemek istiyordu, kendisinin ve Jon'un babasının mı bilmiyorum. İkincisi olduğunu tahmin ediyordum.

“Bağışlanmayacak bir şey bu.”

Bu dediği doğruydu, o kadarını anlıyordum, ama suçu bütünüyle üstlenmesi hoşuma gitmemişti, bence bu tartışılır bir şeydi, yine de eğer o suçluysa ben de suçluydum ve böyle şeylerin olmasından sorumlu olmak kötü bir şey olsa da beni bunun dışında tutmakla adam yerine koymamış oluyordu. İçimde yine aynı öfkeyi hissettim ama bu kez daha hafifti. Bana doğru döndü, düşüncelerimi okuduğunu yüzünden anlıyordum ama bu durumu kolaylaştırmak için söylenebilecek herhangi bir söz yoktu. Her şey çok karmaşıklaşmıştı, daha fazla düşünecek halim kalmamıştı, en azından o akşam için. Omuzlarımın düştüğünü, gözkapaklarımın kapandığını hissettim, ellerimi kaldırıp gözlerimi ovuşturdum.

“Yorgun musun?” diye sordu.

“Evet,” dedim. Gerçekten yorgundum. Vücudum yorgundu, kafam

yorgundu, derim uyuşmuştu, yatağımda, yorganın altında uyumaktan başka bir şey istemiyordum. Uyumak, uyumak, artık daha fazla uyuyamayacak hale gelene kadar uyumak.

Kolunu uzatıp saçlarımı karıştırdı, ocağın üzerindeki raftan bir kibrit kutusu aldı, masanın üzerindeki gaz lambasını yaktı, kibriti üfleyip söndürdü, sobanın kapağını açıp kibriti alevlerin arasına attı. Lambanın sarı ışığında kahverengili beyazlı vücutlarımızla belki daha da garip görünüyorduk. Gülümseyerek, “Haydi önden git yat sen,” dedi. “Ben de hemen arkandan gelirim.”

Ama öyle yapmadı. Gece uyanıp tuvalete gitmek için kalktığımda ortalıkta yoktu. Uyku sersemi salona gittim, orada değildi, dış kapıyı açıp dışarı baktım, yağmur dinmişti ama çayırda da yoktu ve geri döndüğümde yatağının asker disipliniyle düzeltilmiş olduğunu gördüm, bir önceki sabah nasılsa aynen öyleydi.

7

KURU ÇAM DALLARINI motorlu testereyle uygun büyüklüğe getirmiş ve bir el arabasıyla üçer üçer taşıyıp odunluğun önündeki açıklığa istiflemiştim, şimdi istif saçağın altındaki duvara dayalı, neredeyse iki metre yüksekliğinde, iki boyutlu bir piramit gibi duruyor. Sabah onları kırma işi başlayacak. Şimdilik işler iyi gitti, kendimden memnunum ama sırtım bugünlük daha fazlasına dayanamaz. Üstelik saat beşi geçiyor, güneş batı ya da güneybatı olması gereken yerden battı, alacakaranlık orman kıyısından, tam benim olduğum yerden çevreyi sarmaya başlıyor, işi bırakmanın tam zamanı. Testerenin üzerindeki yapışkan talaş, benzin ve yağ pisliğini bir paçavrayla iyice siliyorum, paçavrayı odunluktaki bir taburenin üzerine bırakıyorum, kapıyı kapatıyorum, koltuğumun altında boş termosla çayın geçiyorum. Sonra sahanlığın kenarına oturup ıslak çizmelerimi çıkarıyorum, içlerindeki talaşları yere vura vura boşaltıyorum, pantolon paçalarımı silkeliyorum. Çoraplarımı çırpıyorum, iş eldivenlerimle onlara sert sert vuruyorum ve son kalan parçaları parmaklarımla topluyorum. Çakılların üzerinde küçük bir yığın birikiyor. Lyra ağzında bir kozalakla oturmuş bana bakıyor, kozalak şişko bir adamın ağzından çıkan puroya benziyor. Lyra peşinden koşup geri getirebilmesi için kozalağı fırlatmamı istiyor, ama bu oyuna bir başladık mı hiç durmadan sürdürelim istiyor ve benim de buna gücüm kalmadı şimdi.

“Sorry,” diyorum, “başka sefere.” sarı kafasını okşuyorum, boynunu kaşıyorum, hafifçe kulağını çekiyorum, bunu çok seviyor. Kozalağı bırakıyor, doğruca yukarı çıkıp kapının önündeki paspasın üzerine oturuyor.

Çizmeleri hemen kapının dışına, topukları duvara bakacak şekilde bırakıp çoraplarımla koridordan geçip mutfağa giriyorum. Orada termosu musluktan akan kaynar suyla temizleyip daha sonra kullanmak üzere kuruması için tezgâha bırakıyorum. Şofbeni taktıralı daha iki hafta oldu. Burada daha önce böyle bir şey yokmuş. Yalnızca duvara takılı bir lavabo

ve soğuk su musluğu vardı. Yaşadığım yeri iyi tanıyan bir tamirciye telefon ettim, duvarın dışında su borusuna giden iki metre uzunluğunda bir kanal kazmam gerektiğini söyledi. Böylece borunun yönünü değiştirip temel duvarının altından geçirerek mutfağa sokabilecekti. Üstelik bunu bir an önce, don bastırmadan yapmam gerekiyordu. Tesisatçı kazma işini yapmak istemiyordu, kol işçisi olmadığını söyledi. Benim için sorun değildi ama ağır bir işti, dibe kadar yalnızca taşlar ve çakıllar vardı. Taşlardan kimileri çok büyüktü. Anlaşılan bir buzul kayasının üzerinde oturuyorum.

Şimdi herkes gibi benim de sıcak suyu akan bir mutfak tezgâhım var. Lavabonun üzerindeki aynada kendime bakıyorum. Aynadaki yüz, altmış yedi yaşında birinde görmeyi beklediğim yüzden farklı değil. Bu anlamda kendimle barışık sayılırım. Gördüğüm şey hoşuma gidiyor mu, bu bambaşka bir soru. Ama bir önemi yok. Kendimi göstereceğim çok fazla insan yok ve tek bir aynam var. Dürüst olmak gerekirse aynadaki yüze hiçbir itirazım yok. Onu tanıyorum, kendimi tanıyabiliyorum. Daha fazlasını da bekleyemem zaten.

Radyo açık. Yaklaşan binyıl kutlamalarından söz ediyorlar. Bütün bilgisayar sistemlerinde güvenilir 97, 98, 99 sayılarından 00'a geçmenin zorluklarını, kimsenin neler olabileceğini bilmediğini, ama herkesin olabilecek bir felakete karşı önlem alması gerektiğini, Norveç endüstrisinin önlem alma konusunda şaşırtıcı ölçüde ağır davrandığını anlatıyorlar. Ben bu tür şeylerden habersizim ve beni ilgilendirmiyor. Emin olduğum tek şey bunlardan en az benim kadar habersiz olan bir yığın danışmanlık şirketinin para kazanma peşinde olduğu. Biraz bir şeyler kazanacakları ve şimdiden kazanmış oldukları da kesin.

En küçük tencereyi buluyorum, birkaç patates yıkayıp tencereye koyuyorum ve içini suyla doldurup ocağın üzerine yerleştiriyorum. Acıktığımı hissediyorum, kuru çamla uğraşmak iştahımı açmış. Günlerdir canım pek bir şey yemek istemiyordu. Patatesleri bakkaldan satın aldım, önümüzdeki yıl odunluğun arkasındaki eski sebze bahçesinde kendi patateslerim olacak. Sebze bahçesini yaban otları kaplamış, toprağın iyice

kazılması gerekiyor, ama altından kalkarım elbet. Tek yapılacak şey buna gereken zamanı ayırmak.

Yalnız yaşıyorsanız yemek saatini atlamamak önemli. Tek kişi için yemek hazırlamak sıkıcı olduğundan bu sık sık başınıza gelebiliyor. Masanın üzerinde patates, sos, sebzeler, peçete, yeni yıkanmış bardak ve yanan mum olmalı, iş giysileriyle oturmamak gerek. Onun için patatesler pişerken odaya gidip pantolonumu değiştiriyorum, üstüme de beyaz bir gömlek giyip mutfağa geri dönüyorum, masaya bir örtü seriyorum, sonra tavaya yağ koyup gölden tuttuğum balığı kızartıyorum.

Dışarıda mavi saatler başlamış. Her şey yakına geliyor; odunluk, ormanın kıyısı, ağaçların arkasındaki göl. Sanki havadaki renk dünyayı birleştirmiş, dışarıda hiçbir şey kendi başına durmuyor. Bu güzel bir düşünce ama doğru olduğundan o kadar emin değilim. Tek başına durmak daha iyi, ama isteyip istemediğimi, ihtiyacım olup olmadığını bilemesem de, şu an için mavi dünya karşı çıkmadığım bir avunma sağlıyor. Hoş bir duyguyla masaya oturup yemeğe başlıyorum.

Sonra kapı vuruluyor. Kapının vurulmasında bir gariplik yok elbette, çünkü kapı zilim yok, ama burada yaşamaya başladığımdan beri hiç kimse bu kapıya eliyle vurmamıştı, birileri geldiği zaman da önceden arabanın sesini duyup karşılamak için sahanlığa çıkıyordum. Ama şimdi araba sesi duymamıştım, ışıkları da görmemiştim. Yeni başladığım yemeğimi bırakıp kalkıyorum, biraz rahatsız hissediyorum kendimi, koridora çıkıp kapıyı açıyorum. Sahanlıkta Lars duruyor, arkasında, avluda Poker söz dinler bir tavırla sessizce oturuyor. Dışarıda neredeyse yapay bir ışık var, gördüğüm filmlerdekilere benziyor ama her şey bir bir ayırt ediliyor, aynı zamanda aynı filtreden geçirilmişe benziyor, ya da her şey aynı maddeden yapılmış sanki. Hatta köpek bile mavileşmiş, yerinden kımıldamıyor; kilden yapılmış bir köpek.

“İyi akşamlar,” diyorum, aslında henüz akşam olmamasına karşın, ama bu ışıkta başka bir şey söylemek olanaksız. Lars biraz utanmış gibi duruyor, ya da başka bir şey var, yüzündeki bir şey, aynısı köpekte de var; ikisinde de

bir tutukluk var ve ikisi de bana bakmıyorlar, bekleyip duruyorlar, sonunda Lars konuşuyor:

“İyi akşamlar,” diyor, ardından yine susuyor, daha fazla bir şey söylemiyor, ne istediğini söylemiyor, ona yardımcı olmak için ne diyeceğimi bilmiyorum.

“Ben de tam yemek yiyecektim,” diyorum, “ama sorun değil, içeri gelsene.” Kapıyı sonuna kadar açıp elimle işaret ediyorum; bu teklifimi reddedeceğinden, söyleyeceği şeyi kapıda söyleyeceğinden, yalnızca sözcükleri kafasında şekillendirmekle uğraştığından eminim. Ama sonra kararım veriyor, kapıya doğru bir adım atıyor ve Poker'e dönüp, “Sen burada otur,” diyerek sahanlığı gösteriyor, Poker merdiveni tırmanıp oturuyor, ben bir adım yana çekiliyorum, Lars'ı hole alıyorum. Mutfağa önden girip Lars'ın arkasından kapıyı kapatmasıyla oluşan hava akımından titremeye başlayan mumun durduğu masanın başına geçiyorum.

“Aç mısın?” diyorum, “iki kişiye yetecek kadar yemek var.” Bu dediğim doğru sayılır, her zaman iştahımın çok olduğunu sandığım için gereğinden fazla yemek hazırlıyorum, ikinci porsiyon hep Lyra’ya gidiyor, o da bunu bildiğinden yemeğe oturduğumu gördüğü zaman çok mutlu oluyor. Sobanın yanında yatıp uyanık gözlerle beni izleyerek bekliyor. Şimdi yerinden kalkmış, kuyruğunu sallayarak Lars'ın pantolonunu kokluyor. Yıkansaymış iyi olurmuş, ikimiz de bunda hemfikiriz.

“Otursana,” diyorum, yanıt beklemeden köşedeki dolaptan bir tabak alıyorum, masaya çatal bıçak, peçete ve bardak koyuyorum. Onun bardağına ve kendi bardağıma bira dolduruyorum. Şimdi camlarda biraz da kar olsa Noel gecesine benzeyecekti. Lars masaya oturuyor, çekingen gözlerle temiz, beyaz gömleğime baktığını görebiliyorum. Onun üzerinde ne olduğu beni ilgilendirmiyor, koyduğum kurallar yalnızca benim için geçerli, ama söyleyeceği şey her neyse, şimdi bunu söylemesini kolaylaştırmamış olduğumu anlıyorum. Yerime oturuyorum, yemeklerden almasını söylüyorum, bir parça balık, iki patates, biraz sos alıyor. Lyra'dan yana bakmaya cesaret edemiyorum çünkü o da hemen hemen bunları

alacaktı. Yemeğe başlıyoruz.

“Çok güzelmiş,” diyor Lars, “sen mi tuttun?”

“Elbette,” diyorum, “aşağıda, ırmağın ağzında.”

“Orada iyi balık oluyor. Özellikle levrek,” diyor, “ama turna da var, hemen kayaların dibinde, şanslıysan alabalık bile tutabilirsin.” Başımı sallıyorum, büyük bir sükûnetle yemeğimi yemeyi sürdürüyorum, konuya gelmesini bekliyorum. Aslında sorun değil, istese pekâlâ bir işi olmasa da buraya gelip benimle birlikte yemek yiyebilir. Ama sonunda bira bardağından koca bir yudum alıyor, ağzını peçeteyle kuruluyor, ellerini kucağına koyuyor, öksürüyor ve nihayet, “Senin kim olduğunu biliyorum,” diyor.

Çiğnemeyi bırakıyorum. Biraz önce aynada gördüğüm yüzüm beliriyor gözümün önünde, *onun* kim olduğunu biliyor mu gerçekten? Bunu yalnızca ben biliyorum. Belki de üç yıl önceki gazetelerde çıkan büyük resmimi, buz gibi yağmurun altında, saçlarımdan alnıma akan, oradan gömleğime, kravatıma süzülen sular ve kanlarla, kameraya dönük gözlerimde bomboş, şaşkın bakışlarla, arkası iyice havaya kalkmış, önü aşağıdaki taş duvara gömülmüş mavi Audi'nin önünde dururkenki resmimi hatırlıyordur. Karanlık, ıslak dağ yamacı, arka kapılan açık ambulans, kanını içeri taşıdıkları sedye, mavi ışığı yanıp sönen polis arabası, omuzlarıma örttükleri mavi battaniye, sarı yol çizgisinin öteki tarafında tank gibi bir kamyon ve yağmur, tıpkı benim sonraki haftalarda her şeyi çift görmem gibi, her şeyi çift gösteren soğuk, parlak asfalta yağan yağmur. Bu resim bütün gazetelerde çıkmıştı. Kazadan sonra yarım saat içinde orada oluşan kuyruktaki arabalardan birindeki serbest çalışan bir fotoğrafçı tarafından kusursuz bir kompozisyonla çekilmiş bir resim. Can sıkıcı bir göreve gidiyordu, onun yerine yağmurda çektiği bu fotoğrafla bir ödül kazandı. Alçak, gri gökyüzü, parçalanmış yol bariyeri, arkadaki yamaçta beyaz koyunlar. Hepsi bir karede. Buraya bak, diye bağırmıştı.

Ama Lars bundan söz etmiyor. Belki bu fotoğraflardan birini görmüştür, pekâlâ olabilir bu, ama onun söz ettiği şey fotoğraf değil. Beni tanımış, tıpkı benim onu tanıdığım gibi. Elli yıldan fazla zaman geçti, o zamanlar daha

çocuktuk, o on yaşındaydı, ben daha on beşimdeydim, çevremde olup biten ve benim anlamadığım şeylerden korkmayı bırakmamıştım henüz, anlamama çok az kaldığını, elimi iyice uzatırsam sonuna kadar ulaşabileceğimi ve her şeyi anlayabileceğimi bilmeme rağmen hem de. En azından böyle hissediyordum ve 1948 yılının o yaz gecesinde, elimde giysilerimle yatak odasından dışarı koştuğumda birden paniğe kapıldığımı hatırlıyorum, çünkü babamın söylediği şeyin ne olduğunu, olayların arkasında aslında neyin yattığını, bunun benim sandığım şeyle aynı olmayabileceğini anlamıştım ve dünyam bir anda sıvılaşmış, sağlamlıktan yoksun bir yer haline gelmişti. Önümde öteki tarafını göremediğim bir karanlık belirmişti ve gecenin içinde, ırmağın bir kilometre aşağısında belki Lars da yatağında yalnız başına, uyanık yatarak *kendi* dünyasını sağlam tutmaya çalışırken nereden geldiğini anlayamadığı silah sesi küçük evin havasının her metreküpünü doldurmayı sürdürüyor, insanlar onunla konuşurlarken ne söylerse söylesinler başka hiçbir şeyi duymasına izin vermiyordu; uzun, çok uzun bir zaman duyacağı tek şey bu olacaktı.

Şimdi, elli yıldan fazla bir zaman sonra masada karşımda oturuyor, benim kim olduğumu biliyor ve benim buna karşı söyleyecek hiçbir şeyim yok. Gerçi kim bilir nedendir biraz öyleymiş hissi yaratmasına rağmen bu bir suçlama değil, bir soru da değil, onun için yanıt vermem gerekmiyor. Ama bir şeyler söylemezsem hava iyice sessizleşip ağır bir hal alacak.

“Evet,” diyorum, dosdoğru ona bakıyorum. “Ben de senin kim olduğunu biliyorum.”

Başını sallıyor. “Ben de öyle düşünmüştüm.” Yeniden başını sallıyor, çatal bıçağı alıp yemesini sürdürüyor, durumdan hoşnut olduğunu görebiliyorum. Söyleyeceği şey buydu. Daha fazlası değil, başka bir şey yoktu. Yalnızca bu ve karşılığında aldığı onay.

Yemeğin geri kalanında kendimi biraz sıkılmış, benim yaratmadığım bir durumun içine kısılmış hissediyorum. Pek konuşmadan yiyoruz, yalnızca öne eğilip pencereden dışarıya, hızla ve sessizce karanlığın çöktüğü çayıra bakıyoruz, birbirimize başımızı sallıyoruz, yılın bu mevsiminde hep böyle

olduğunu karşılıklı onaylıyoruz; amma da karanlık oldu, evet öyle, buna benzer şeyleri sanki önemli haberlermiş gibi söylüyoruz. Ama Lars halinden memnun görünüyor, tabağındakilerin hepsini bitiriyor, neredeyse sevinçli bir sesle “Yemek için teşekkürler,” diyor. “Şöyle adam gibi bir sofraya oturmak gerçekten güzelmiş,” diyerek gitmeye hazırlanıyor.

El feneri olmadan yoldan yürürken adımları çevikleşmiş, ama *ben* kendimi ağırlaşmış hissediyorum. Poker onun peşinden köprüyü geçiyor, küçük kulübeye doğru koşuyor, akşamın karanlığı onu ağır ağır yutuyor.

Bir süre sahanlıkta durup çakılların üzerindeki ayak seslerini dinliyorum, onlar da kesiliyor, biraz daha bekliyorum, Lars kapıyı kapatınca karanlıkta zayıf bir çarpma sesi duyuyorum, aşağıda ırmağın kenarındaki kulübede ışığın yandığını görüyorum. Dört bir yanımı gözden geçiriyorum ama gördüğüm tek ışık Lars'ın ışığı. Rüzgâr esmeye başlıyor ama ben olduğum yerde durup karanlığın içine bakıyorum, rüzgâr artıyor, orman kıyısından uğultular geliyor, hava gömlekle durulmayacak kadar soğuk, birden üşümeye başlıyorum, dişlerim birbirine çarpıyor, sonunda teslim oluyorum, içeri girip kapıyı kapatıyorum.

Mutfak masasını topluyorum, bu evde ilk kez örtünün üzerinde iki tabak var. Kendimi işgale uğramış gibi hissediyorum, sorun bu, üstelik de rasgele biri tarafından değil.

Sorun tam olarak bu. Lyra'nın yemek kabını dolaptan çıkarıyorum, içine kuru mama doldurup götürüyorum, sobanın karşısındaki yerine koyuyorum. Lyra bana bakıyor, onun beklediği bu değildi, yemeği kokluyor, yavaşça yemeye başlıyor, her lokmasını ağır ağır yutuyor, bir şey söylemek istermiş gibi dönüp yeniden bana bakıyor, uzun süre, hem de *o* gözlerle, içini çekiyor, sonra kabındaki yemek değil de zehirmiş gibi tabağını boşaltmaya devam ediyor. Şımarık köpek.

Lyra yemek yerken odaya gidip beyaz gömleğimi çıkarıyorum, bir askıya asıyorum, gündelik kareli gömleğimi, kafamdan geçiriyorum, kancaya asılı gocuğumu giyiyorum. El fenerini buluyorum, Lyra’ya ıslık çalıyorum, terliklerimle sahanlığa çıkıp çizmelerimi giyiyorum. Şimdi kuvvetli esiyor.

Yoldan aşağı yürüyoruz. Önde Lyra, birkaç metre arkasında ben. Açık renk postunu ayırt etmek zor, ama onu görebildiğim sürece bana yol gösterici oluyor, feneri yakmama gerek kalmıyor, yalnızca gözlerimi çok önceden sönmüş bir ışığı görmek için zorlamayı bırakmadan önce karanlığa alışmalarını bekliyorum.

Köprüye geldiğimizde tahta korkuluğun başladığı yerde bir an durup Lars'ın kulübesine bakıyorum. Pencerelerde ışık yanıyor, sarı çerçevenin içinde onun omuzlarını, tek bir beyaz saçı olmayan kafasının arkasını ve odanın öteki ucunda duran televizyonu görüyorum. Haberleri izliyor. Haberleri en son ne zaman izlemişimdir bilmiyorum. Buraya televizyon getirmedim, kimi zaman geceler uzadığında buna pişman oluyorum ama şimdi yalnız başına kalınca insan gözünün önünde uçuşan resimlere ve gecenin geç saatlerine kadar oturup kalacağı koltuğa çok çabuk alışabilir, böylece hareket etmeyi başkalarına bırakıp zamanın nasıl geçtiğini bile anlamaz, diye düşünmüştüm. Bunu istemiyorum. Ben kendime yeterim.

Yoldan dışarı çıkıyoruz, her zaman gittiğim patikadan ırmak boyunca yürüyoruz ama akan suyun sesini duymuyorum çünkü rüzgâr esiyor, ağaçların dalları ve çevremdeki çalılar hışırdıyor, ırmağın nerede olduğunu duyamadığımdan patikada yanlış bir yere basıp da dosdoğru suya yuvarlanmamak için el fenerini yakıyorum.

Göle vardığımızda sazlığın hemen dibinden yürüyorum, oturup ırmağın ağzındaki yaşamı seyretmek, sudan dışarı sıçrayan balıklara, kıyıya yuva yapmış kuğulara ve ördeklere bakmak için kendi ellerimle yapıp buraya taşıdığım tahta banka oturuyorum. Yılın bu mevsiminde yeni yavrular yok elbette, ama ilkbaharda yumurtadan çıkmış, artık neredeyse ana babalan kadar büyümelerine karşın renkleri hâlâ gri olan yavrularıyla birlikte kuğular sabahları buradalar. Garip bir görünüşleri var. Arka arkaya yüzen, aynı hareketleri yapan, büyük olasılıkla aynı olduklarını sanan, ama herkesin aynı olmadıklarını görebildiği iki değişik tür gibiler. Kimi zamanlar da yalnızca öylesine düşünmek için oturuyorum burada, o sırada Lyra alıştığı sırayla her zaman yaptığı işlerini yapmakla uğraşıyor.

Bankı bulup oturuyorum ama şimdi bakacak ya da izleyecek hiçbir şey yok elbette, bu yüzden feneri söndürüp karanlıkta oturuyorum, rüzgârın ince ve tuhaf bir sesle sazların arasında dolaşmasını dinliyorum. Günün sonunda ne kadar yorulmuş olduğumu hissediyorum, her zamankinden daha uzun süre çalıştım, gözlerimi kapatıyorum, şimdi uyumamam gerektiğini düşünüyorum, yalnızca burada biraz oturacağım. Ama yine de uyuyakalıyorum, rüzgâr kulaklarımda uğuldayarak, her yanım buz kesmiş halde uyandığımda ilk aklıma gelen, keşke Lars o sözleri söylemeseydi oluyor, söylediği şeyler beni arkamda bırakmak istediğim bir geçmişe bağlıyor, neredeyse hayasızca bir hafiflikle elli yılı bir çırpıda kenara itiveriyor.

Uyuşmuş bir şekilde ayağa kalkıyorum, Lyra'ya ıslık çalıyorum ama uyuşmuş dudaklarla pek iyi beceremiyorum; zaten hemen bankın dibinde oturmuş, ince bir ses çıkararak burnunu dizime sürtüyor. Feneri yakıyorum. Rüzgâr korkunç bir hızla esiyor, fenerin ışığının düştüğü yerde tam bir kargaşa hâkim, ışığı etrafta dolaştırıyorum, göl kıyısındaki yassı taşlar, suyun üzerinde beyaz köpükler, güneye doğru eğilmiş, çırpınan çıplak ağaçların uğultusu. Eğilip Lyra'nın başını okşuyorum.

“Good dog,” diyorum, kulağa aptalca geliyor olabilir, bir zamanlar gördüğüm bir filmden alınmış gibi, belki eskiden sinemada seyrettiğim *Lassie'dir*, böyleyse şaşırmam, belki de uykumda gördüğüm, uyanınca da unuttuğum bir rüyadandır. Sözlerim havada asılı kalıyor. En azından Dickens'tan değildi, onun kitaplarında hiç *“good dog”* diye bir şey okuduğumu hatırlamıyorum ama her neyse çok saçma. Yeniden doğruluyorum, gocuğun fermuarını çeneme kadar çekiyorum.

“Gel,” diyorum Lyra'ya, “eve gidiyoruz.” Bir anda ayağa fırlıyor, kuyruğunu havaya dikip hızla patikaya koşuyor, ben de peşinden gidiyorum ama onun kadar çevik değilim, başımı gocuğun yakasına gömmüş, elimdeki feneri sımsıkı tutarak yürüyorum.

8

YAYLA KULÜBESİNDE, babamın yatacağını söylediği halde yatmadığı o geceyi çok iyi hatırlıyorum. Yatak odasından salona çıkıp odun sobasının önünde aceleyle giyindim. Üzerine eğildiğimde hâlâ akşamdan kalma bir ılıklığı vardı. Çevremdeki geceyi dinledim ama hiç ses yoktu, yalnızca çok hızlı, tuhaf bir şekilde hırıltılı ve boğuk çıkan kendi soluğumu duyabiliyordum. Salon gözüme ucu bucağı yokmuş gibi görünüyordu oysa duvardan duvara tam olarak kaç adım atmam gerektiğini bile biliyordum. Daha yavaş soluk almaya zorladım kendimi, havayı iyice içime çektim, ağır ağır dışarı bıraktım; bu sırada o geceye kadar hayatımın ne kadar güzel olduğunu, asla gerçek anlamda yalnız kalmadığımı, babam zaman zaman saatlerce yanımdan uzak olsa bile şimdi uçup gitmiş olan bir güvenle uzaklığını kabul ettiğimi düşündüm.

Kapıyı açıp uzun çizmelerimle çayırda yürümeye başladığımda o yakıcı gün çok uzaklarda kalmıştı. Çayır bomboştu, neredeyse serindi, ama artık karanlık değildi; yaz gecesiydi, tepemde gökyüzünden büyük bir hızla akıp giden bulutların aralarında açıklıklar belirmişti, aralarından sızan solgun, titrek ışıkta ırmağa giden patikayı rahatça görebiliyordum. Sağanaktan sonra su şimdi daha hızlı akıyor, kıyıdaki kayaların üzerlerini örtüyordu; kabarmıştı, solgun, gümüşi bir pırıltısı vardı, ta ilerilere kadar görebiliyordum ve duyduğum tek ses akan suyun sesiydi.

Kayık yerinde değildi. Suyun içinde birkaç adım attım, durup kürek seslerini duymaya çalıştım, ama yalnızca ayaklarımın çevresinden akan ırmağın sesi vardı, ne yukarılarda ne de aşağılarda bir şey görebiliyordum. Tomruk istifleri oradaydı elbette, nemli havada mis gibi kokuyorlardı; gövdesine haç çivilenmiş yamru yumru köknar oradaydı, karşı kıyıda ırmak boyunca yola kadar uzanan çayırlar oradaydı, ama yalnızca gökyüzündeki bulutlar ve titreşen ışıklar hareket ediyordu. Gecenin içinde yapayalnız, ışıklar ve sesler bedenimin içinden geçiyormuş gibi durmak garip bir

duyguydu; çizmelerimin uzun konçlarının çevresinden yumuşak bir ay ya da çan sesleri gibi akan suların ortasında, çevremi saran her şey böylesine büyük, böylesine sessizken. Ama kendimi terk edilmiş gibi hissetmiyordum, seçilmiş gibi hissediyordum. Şimdi çok huzurluydum, durduğum yerin merkeziydim. Bunu yapanın ırmak olduğu kuşkusuzdu, çeneme kadar suya gömülebilir, kımıldamadan oturup vücuduma çarpan, beni sürüklemeye çalışan suyu hissedebilirdim ve yine kendim olmayı, merkez olmayı sürdürebilirdim. Arkamı dönüp yukarıdaki kulübeye baktım. Pencereler karanlıktı. Yeniden oraya girmek istemiyordum, içeride hiç ışıltı yoktu, nemli yorganları, sönmüş odun sobasıyla terk edilmiş ve boş görünüyordu, şimdi dışarıya göre daha serin olduğu kesindi, kulübede hiç işim yoktu. Sudan dışarı çıktım, yürümeye başladım.

İlkin yeni kesilmiş ağaç köklerinin arasından arazimizin arkasındaki çakıllı yola çıktım, ağaçların arasından yol boyunca güneye doğru yürüdüm, her zaman yürüdüğümüz kuzeye, köprü ve bakkal yönüne değil. Şimdi yolu görmek zor değildi çünkü bulutlar dağılmıştı, gecenin içinde her yana un gibi serpilen bir aydınlık vardı, kolayca görebildiğim, belki de istesem dokunabileceğim ama yine de dokunamayacağım bir elekten saçılıyordu adeta. Yine de dokunmayı denedim. Ağaçların arasından iki yanı sütunlu bir yoldan yürür gibi ilerlerken parmaklarımı açıp elimi yavaşça havada gezdirdim, pudralı ışıkta parmaklanma baktım ama hiçbir şey hissetmiyordum ve sanki bu gece sıradan bir geceymiş gibi her şey yerli yerindeydi. Oysa yaşam ağırlığını bir noktadan başkasına aktarmıştı, vadinin iri gölgelerinde gizlenen sessiz bir devin ağırlığını bir ayağından ötekine aktarması gibi. Kendimi o günün başlangıcındakiyle aynı kişiymiş gibi hissetmiyordum ve buna üzülüp üzülmediğimi bile bilmiyordum.

Gerçekten bilmiyordum ve dönüp arkama bakamayacak kadar gençtim, bu yüzden yoldan ilerlemeye devam ettim. Aşağıda, ormanın arkasında ırmağın sesini duyuyordum, bir süre sonra güneyde, kulübemizin en yakınındaki otlaktan gelen sesler duydum. Kütüklerden yapılmış duvarların arkasında inekler yemliklerinin başında geviş getiriyorlar ya da samanların üzerinde yatıyor, gölgelerin arasında bir yandan ötekine dönüyorlardı,

çanlarının belli belirsiz sesleri yoldan bana kadar ulaşıyordu. Gecenin ne kadar ilerlediğini merak ettim, birazdan sabah olup olmayacağını, patikadan ağıla kadar gidip kimseye belli etmeden içeri girip giremeyeceğimi düşündüm. Yoluma devam etmeden önce orada bir süre oturup iyice ısınabilirdim. Öyle de yaptım. Tek yapmam gereken her zaman ineklerin yürüdüğü yoldan aşağı inmekti, çünkü aşağıdaki küçük kulübede hiç ses yoktu, görebildiğim kadarıyla hiç kimse pencerede durmuş dışarıya bakmıyordu, o yüzden kapıyı açtım, yarı karanlık ağıla girdim. İçeride keskin bir koku vardı ama güzeldi, tam düşündüğüm gibi sıcacıktı içerisi. Tezek oluklarının arasından uzanan koridorda duran bir süt sağma taburesini aldım, arkamdan kapadığım kapının yanındaki duvarın dibine koyup üzerine oturdum, gözlerimi yumdum, ineklerin sakin soluklarını, yine aynı sakinlikle geviş getiren çenelerinin sesini, çanlarının şıngırtılarını, kütüklerin gıcırtılarını, çatıdan gelen uğultuyu, gecenin içime doldurmak istediği her şeyin toplamı olan sesleri dinlemeye başladım. Uyuyakalmışım.

Birinin yanağımı okşamasıyla uyandım. Bunun annem olduğunu sanmıştım. Küçük bir çocuk olduğumu sanmıştım. Benim bir annem var, diye düşündüm, bunu unutmuştum. Sonra nasıl göründüğü aklıma geldi, çizgi çizgi neredeyse tamamı gözümün önünde belirdi, her zaman gördüğüm gibiydi ama karşımda bana bakan yüz ona ait değildi, bir an için yarı açık iki gözüm iki farklı dünyadaymış gibi oldu, çünkü karşımda mandıranın sütçü kızı duruyordu ve saat sabahın beşi olmuştu. Onu pek çok kez görmüş, onunla konuşmuştum. Severdim onu. İnekleri çağırmak için yoldan yukarı çıkarken bağırdığında, sesinin gümüş bir flütün sesine benzediğini söylemişti babam. Ellerini ağzının hizasına, biraz yan tarafa kaldırıp parmaklarını oynatarak dudaklarını büzmüş, ne demek istediğini göstermişti. Gümüş bir flütten nasıl bir ses çıktığını bilmiyordum, bu tanıdık sesi daha önce hiç duymamıştım, ama kız gülümseyerek bana bakarak “Günaydın delikanlı,” dediğinde sesi gerçekten de çok güzeldi.

“Uyuyakalmışım,” dedim. “Burası öyle sıcak, öyle güzeldi ki.” Oturduğum

yerde sırtımı dikleştirdim, yüzümü ellerimle ovuşturdum.

“Tabure lazımdır,” dedim.

“Yok, yok,” diye başını salladı. “Sen otur orada. Bir taburem daha var, hiç dert değil.” Sonra iki elinde parlak kovalarla ortadaki boşluktan yürüdü, bir tabure bulup ilk ineğin yanına oturdu, pembe memeyi alışkın ve yumuşak hareketlerle yıkamaya başladı. Şimdiden bütün çöpleri süpürmüş, ortalığa talaş serpmişti, her yer çok temiz ve güzel görünüyordu, inekler şimdi yan yana sıraya dizilmişlerdi; iki yanda beklenti ve süt dolu dörder benekli inek. İkinci kovayı yanına çekti, meme başlarını aynı yumuşak hareketle kavradı, fışkıran beyaz süt metale çarpıp ses çıkarıyordu. Ne kadar da kolay görünüyordu, oysa ben pek çok kez denemiş ama bir damla bile süt çıkaramamıştım.

Sırtımı duvara dayamış, kenarda bir kancaya astığı lambanın ışığında onu izliyordum; saçına bağladığı eşarp, yüzündeki sarı ışıltı, kendi düşüncelerine dalmış bakışlar, yarım gülümseme, çıplak kollar, kovanın iki yanında eteğinin altından çıkan çıplak dizler. Tüm bunları görünce elimde olmadan pantolonumun içinde aniden öyle gerildim ki soluk soluğa kaldım, oysa hatırlayabildiğim kadarıyla ona bir kez bile o gözle bakmamıştım. İki elimle tabureyi sımsıkı yakaladım, asıl beni ilgilendiren konuya ihanet ediyormuş gibi hissediyordum kendimi, bir yandan da biliyordum ki bir santim bile kıpırdasam azıcık sürtünme her şeyin ters gitmesine yetecekti, kız da bunu görecekti, belki göğsümde bastırdığım, dışarı taşmak isteyen umutsuz iç çekişi duyacaktı, o zaman da benim ne kadar zavallı biri olduğumu anlayacaktı ve ben buna dayanamazdım. Bu yüzden gergin tenimdeki basıncı azaltmak için başka şeyler düşünmem gerekiyordu. İlkin köyde yol boyunca koştuklarını gördüğüm atları düşündüm, çeşit çeşit renklerde çok sayıda atın nallarının kupkuru çakılları dövdüğünü, tozların döne döne yükseldiğini, sıcak havada evlerle kilisenin arasında bu tozların sarı perdeler gibi asılı kaldıklarını gözümün önüne getirdim ama pek işe yaramadı, çünkü atların sıcaklığında, boyunlarının kıvrımında, koşarlarken hızlı hızlı solumalarında, atlarla ilgili her şeyde açıklaması güç ama orada

olduğunu *bildiğin* bir yan vardı, onun için ben de atlar yerine Bunne Fiyordu'nu düşünmeye başladım. Evin yakınındaki Bunne Fiyordu'nu, bir mayıs günü havanın rüzgârlı olup olmadığına bakmadan o yeşil sularda ilk kez denize girişimi düşündüm. Suyun ne kadar soğuk olduğunu, Katten kayalıklarından atlayıp ışıltılı yüzeye çarptığımda bir solukta vücudumdaki bütün havanın boşaldığını aklıma getirdim. Oradan ancak tek kişi atlayabiliyordu çünkü atlayana suda kramp girmesi olasılığına karşı cankurtaran görevini yapabilmek için diğerinin elinde uzun bir halatla karada beklemesi gerekiyordu. Ablam ve ben bunu her yıl yapmaya karar verdiğimizde ben daha yedi yaşındaydım. Çok hoşumuza gittiği için değil, bizden normalde beklenenden daha fazlasını gerektiren, canımızı yakan bir karar almak zorunda olduğumuz için almıştık bu karan ve kayadan atlamak yeterince canımızı yakıyordu. Ondan üç hafta önce Alman askerleri Oslo'ya girmiş, bitmez tükenmez sıralar halinde Karl Johan bulvarında yürüyüş yapmışlardı, soğuk bir gündü, yol boyunca hiç ses yoktu, yalnızca asker çizmelerinin uygun adım vuruşları bir kamçı gibi üniversite binasının sütunlarında patlıyor, duvarlara çarpıp geri döndüğünde parke taşlı Üniversite Meydanı'nda yankılanıyordu. Ardından fiyorttan, açık denizden, Almanya'dan şehre doğru alçaktan uçarak gelen Messerschmitt avcı uçağının uğultusu duyuldu; herkes konuşmadan durmuş bakıyordu, babam hiçbir şey söylemedi, ben hiçbir şey söylemedim, yan yana duranlardan hiçbiri bir şey söylemedi. Başımı kaldırıp babama baktım, o da bana bakıp yavaşça başını iki yana salladı, ben de aynısını yaptım. Elimi tuttu, kaldırımdaki kalabalığın arasından çıkarıp Parlamento Caddesi'nden götürdü; Mosse Yolu'ndan giden otobüs ya da güneye giden tren çalışıyor mu, yoksa o gün birden her yanı kaplayan Alman birlikleri dışında her şey durmuş mu diye görmek için Doğu Tren İstasyonu'na götürdü. Şehrin *içine* nasıl girdiğimizi hatırlayamıyordum, trenle mi, yoksa otobüsle mi gelmiştik, arabaya mı binmiştik bilmiyorum ama her nasılsa eve gelmiştik işte, belki yürümüş bile olabiliriz.

Bunun üzerinden çok geçmeden babam ilk kez ortadan kayboldu, ablam ve ben yüreğimiz ağzımızda soğuk fiyortta denize girmeye ve sırayla elimizde

halat kıyıda beklemeye başladık.

1940 ilkbaharını, *o* soğuk günlerde babamın nasıl biri olduğunu, denize girdiğimiz Katten ve Ingierstrand sahillerinde Bunne Fiyordu'nun soğuk sularını düşünmek içimdeki ateşi serinletmişti kesinlikle, çok geçmeden ahırdaki tabureyi yakalayan ellerim gevşedi, hiçbir terslik olmadan ayağa kalktım. Sütçü kız bir sonraki bölmeye geçmiş, öteki taburenin üzerinde, alnı ineğin karıına dayalı kendi kendine bir şarkı mırıldanıyor, görebildiğim kadarıyla inekten başka bir şey düşünmüyordu. Ben de taburemi güzelce duvarın dibine koydum, sessizce kapıdan dışarı, yola uzanan patikaya çıkmak üzereydim. Ama o sırada arkamda onun sesini duydum:

“Bir yudum içmek istemez misin?” dediğinde nedendir bilmem yüzüm kızardı, arkamı dönüp yanıt verdim:

“İstemez miyim, çok güzel olur,” dedim, oysa uzun zamandır taze süt içmekten uzak durmaya çalışıyordum. Yalnızca bardağa ya da süt kabına bakıp sütün ne kadar sıcak, ne kadar koyu olduğunu düşünmek bile midemi kaldırıyordu, ama onun ahırında uyuyakalmıştım, onunla ilgili hiç bilmediği ve kesinlikle hoşuna gitmeyecek şeyler geçmişti içimden, bu teklifini reddedemeyeceğimi hissediyordum. Yanına gittim, bana uzattığı ağzına kadar dolu kepçeyi aldım, hepsini bir yudumda içtim. Ağzımı iyice kurulayıp tamamının aşağı indiğine emin olana kadar bekledim, sonra “Teşekkür ederim,” dedim. “Ama şimdi gerçekten gitmem gerekiyor. Babam evde kahvaltı için beni bekliyordur.”

“Sahi mi, daha çok erken değil mi?” Sanki benim kim olduğumu, kafamdan neler geçtiğini anlamış gibi sükûnetle bana bakıyordu, oysa bundan ben kendim bile emin değildim. Biraz aşırı bir canlılıkla kafamı salladım, topuklarımın üzerinde döndüm, bölmelerin arasından yürüyüp ahır kapısından dışarı çıktım, ayağımın dibine kusmaya başladığımda neredeyse yola kadar gelmiştim. Yol kenarındaki lavantalardan biraz koparıp yerdeki beyaz pisliğin üzerini örttüm ki süt sağmayı bitirip de ineklerle birlikte yoldan yukarı çıkarken sütçü kız kusmuğu görüp üzülmesin.

Yol daralıp da çiğden sırılsıklam olmuş, uzun otlarla kaplı bir çayırdan ırmağa doğru kıvrılarak inen bir patikaya dönüşünceye kadar yürüdüm. Patikanın sonunda suyun doğu kıyısındaki sazların arasında neredeyse tümüyle gözlerden saklı bir iskele vardı. İskelenin üzerinde yürüyüp en ucuna oturdum, ayaklarımı aşağı sarkıttım, çizmelerim neredeyse suya değiyordu, şimdi güneş yamacın üzerine yükseldiği için her yarı aydınlıktı, sazların arasından ırmağın öteki yakasına, Jon'un yaşadığı, belki artık geri dönmeyeceği çiftliğin olduğu yere baktım. Onların da bir iskelesi vardı, iskelede üç kayık duruyordu; Jon’un her zaman bindiği kayık ve annesinin kesim yerine gelirken bindiğini gördüğüm kayık. İlki maviye, İkincisi kırmızıya boyalıydı, üçüncüsü ise yeşildi, salağın teki onu yanlış kıyıya çekmediyse bizim kulübemizin önünde dururdu, bu salak da ben olurdum. Şimdi orada duruyordu. İskelenin üzerine tahta bir bank yerleştirilmişti, sıranın üzerinde Jon'un annesi oturuyordu, yanında babam vardı. Birbirlerine iyice sokulmuşlardı. Babam yeni tıraş olmuştu, Jon'un annesinin üzerinde Innbygda'ya giderken giydiği sarı çiçekli mavi elbise vardı. Omuzlarına babamın ceketini atmıştı, babamın kolu, daha bir günden az bir zaman önce benimkinin durduğu yerde, onun omuzlarına dolanmış duruyordu, ama *o* benim yapmadığım bir şey yaptı. Jon'un annesini öptü, kadının ağladığını görebiliyordum ama babam onu öptüğü için ağlamıyordu, babam onu zaten öpüyordu ve o zaten ağlıyordu.

O sıralar belli bir tür hayal gücünden yoksundum belki, bundan hâlâ da yoksunumdur ama tahta bankın üzerinde geçtiğini gördüğüm olay bana öylesine beklenmedik gelmişti ki ağzım açık bakakalmıştım, içim ne soğumuş, ne ısınmıştı, ılık bile değildi ama kafam boşluktan çatlayacak gibiydi; o anda biri beni görseydi kesinlikle zihinsel özürlülerin bulunduğu bir bakımevinden kaçtığımı düşünürdü.

Belki de yanıldığımı düşünmüşümdür. Aslında orada olup bitenleri pek iyi göremediğime, çünkü karşı kıyının çok uzakta olduğuna, gerçekte benim belli belirsiz gördüğüm şeyin çok yakında çocuğunu yitirmiş, şimdi de

kocası millerce uzakta bir hastanede yatan, kendini yalnız ve çaresiz hisseden bir kadını teselli eden bir adam olduğuna inandırmışımdır kendimi. Ama her ne olursa olsun günün garip bir saatiydi ve benim karşı kıyısına baktığım ırmak sonuçta Mississippi değildi, ya da Tuna nehri veya Ren nehri, hatta bizim kendi Glomma nehrimiz bile değildi, yalnızca İsveç sınırından geçip bir yarım daire çizerek akarken vadiden ve bu köyden geçen, birkaç mil güneyde İsveç'e geri dönen, bu yüzden sularının İsveçli mi yoksa Norveçli mi olduğu tartışmalı, içtiğinizde tadı İsveçli gibi gelir mi gelmez mi bilinmez, pek de büyük olmayan bir ırmaktı. Ayrıca benim durduğum iskele ve *onların* karşı kıyıda oturduğu iskele ırmağın en geniş yerinde de sayılmazdı.

Demek ki yanılmamıştım. Sanki yaşamlarında son yaptıkları şey buymuş gibi öpüşüyorlardı, onlara bakamıyordum ama yine de bakıyordum, şu gördüğüm şeyle karşılaşan bir oğulun yapması gerektiği gibi annemi düşünmeye çalıştım ama annemi düşünmek elimden gelmiyordu. Zihnimden kaçıyor, uçup gidiyordu, sanki bununla hiç ilgisi yokmuş gibiydi, ben de yeniden kendimi bomboş hissederek orada oturup bakmayı sürdürdüm, ta ki daha fazla oturamayacağımı hissedene dek. Sazların arkasına gizlenerek yavaşça doğruldum, iskele tahtalarının üzerinde çok sessiz adımlarla yürüyüp patikaya çıktım, biraz ilerledikten sonra arkamı dönüp baktığımda onlar da banktan kalkmış, el ele eve doğru yürüyorlardı.

Bir daha arkama bakmadım, uzun otların arasından çayırı geçtim, patikanın yola dönüştüğü köşeye geldim, biraz önce ahırında oturduğum mandırayı geçip yoluma devam ettim. Şimdi orada oturalı çok uzun zaman olmuş gibi geliyordu bana. Işık farklıydı, hava farklıydı, güneş vadiyi aydınlatıyordu. Hoş bir sıcak vardı. Gırtlağımda garip bir kaşıntı ve yanma duygusu veren bir şey vardı, belli ki yukarı çıkmak istiyordu ama sıkıca yutkunduğumda onu aşağıda tutabiliyordum. Dağ diye anılmasına karşın aslında dağ değil de yalnızca tepesi ormanla kaplı bir yükselti olan Furu Dağı'na ineklerin çıktığını gördüm, sağdan soldan çan sesleri geliyordu, belli ki öteki otlaklardan başka inekler de bu yeşil çayırlara doğru gidiyorlardı.

Kesim yapılan yere gelip kulübemize giden patikayı gördüğümde durup çevremi dinledim. Ağaçlar olmadığından ırmağı rahatça görebiliyordum, buraya doğru gelen bir kayığın sesini duyabileceğimden emindim. Ama o taraftan hiç ses gelmiyordu. Bu ışıkta kulübe daha dost canlısı görünüyordu, pekâlâ oraya gidip ekmek kutusundan ekmeği çıkarabilir, kendime bir dilim tereyağlı ekmek yapabilirdim, çünkü artık acıkmıştım, ama bunun yerine köprüye ve bakkala doğru yola devam ettim. Yirmi dakikamı aldı. Köprüye varmadan hemen önce ırmaktan birkaç metre uzakta bir yükseltinin üzerinde Franz'ın evi vardı. Yoldan baktığımda kapısının açık olduğunu, güneşin içeriye dolduğunu görebiliyordum. Radyoda müzik çalıyordu: Hiç düşünmeden çakıllı yoldan merdivenlere kadar yürüdüm, üç basamağı tırmanıp kapıdan içeri seslendim:

“Selam! Kahvaltı var mı burada?”

“Selam, var elbette. Olmaz olur mu,” diye yanıt geldi içeriden.

9

BÜTÜN GECE rüzgâr çok sert esiyor. Birçok kez uyanıyorum, rüzgârın duvarlar boyunca çaldığı ıslığı ve çok daha fazlasını duyuyorum; evin çatısını öyle bir sarsıyor ki yaşlı kütükler esniyor, evin dört bir yanından gelen sesler var, ormandan yüksek, uğultulu, neredeyse tehdit edici sesler duyuluyor, odunluğun yakınlarında olduğunu sandığım bir yerden metal şangırtıları ve müthiş bir gürültü gelince karanlıkta, gözlerim açık tavana bakarken birazcık endişeleniyorum ama yorganın altı sıcak, şimdi kalkmaya hiç niyetim yok. Sonra, acaba kiremitler yerlerinde kalacak mı yoksa birazdan çatıdan uçup çayırın üzerine savrulur, ya da arabaya çarpıp kaportasını göçertirler mi diye merak ediyorum. Kesinlikle böyle bir şey olmayacağına karar veriyorum ve yeniden uyuyorum.

Bir daha uyandığımda fırtına daha da sertleşmiş, ama şimdi evin çatısına doğru sürüklenip orada ikiye ayrılan rüzgâr uğultu gibi bir ses çıkarıyor, ne bir şangırtı, ne bir tangırtı var, daha çok bir geminin dibinde kazan dairesi yakınlarındaki homurtuyu andırıyor, çünkü karanlıkta her şey homurdanarak öne doğru hareket ediyor, evin yelken direkleri, fenerleri var, sular köpürerek kabarıyor, her şey dalgalanıyor ve bu benim hoşuma gidiyor, gemiyle yolculuk yapmaktan hoşlanıyorum, belki de aslında tam olarak uyanmamışımdır.

Son kez gözlerimi açtığımda saat yedi buçuk olmuş. Benim için geç bir saat, çok geç. Pencerede solgun, gri bir ışık var, camın öteki tarafı tuhaf bir sessizliğe bürünmüş. Hiç kımıldamadan yatıp dinliyorum. Dışarıdaki dünyadan tek bir çıtırtı duyulmuyor, yalnızca su tasına doğru yürüyen Lyra’nın patilerinin mutfak zemininde çıkardığı sesler var. Evren seslerle patlayacakmışçasına doluydu, şimdi her şey boşalmış. Geriye yalnızca sabırlı bir köpek kalmış. Suyunu içtiğini, yutkunduğunu duyuyorum, sonra usulca, zayıf, sızlanır gibi bir ses çıkarıyor, içeride yapamayacağı birtakım şeyleri yapmak için dışarı çıkmak zorunda olduğu anlamına geliyor bu.

Yani, zahmet olmazsa kapıyı açar mısın acaba, diyor bana.

Sırtımın iyi olmadığını hissediyorum, yüzükoyun dönüp yatağın kenarından kayarak önce dizlerimi yere değdiriyor, ardından ağır ağır doğruluyorum. İyi gidiyor ama dünkü işlerden sonra her yanım tutulmuş. Yalınayak mutfağa yürüyorum, köpeğin önünden geçip hole çıkıyorum.

“Gel, Lyra,” diyorum, kuyruğunu sallayarak peşimden geliyor. Dış kapıyı açıp onu alacakaranlığa bırakıyorum. Sonra geri dönüp giyiniyorum, odun sandığını açıyorum, neyse ki içinde bol bol odun varmış. Odun sobasını elimden geldiğince sistemli bir şekilde yakıyorum. Asla ilk denemede başaramıyorum bunu, oysa babam her zaman yapabilirdi, ama eğer zamanınız varsa eninde sonunda yanar. Ablam hiç yakamazdı. Elinin altında kuru odunlar, gazete kâğıtları, iyi çeken bir soba olsa bile kâğıtlardan başka hiçbir şey ateş almazdı. Söylesenize, acaba nasıl oluyor da yangın çıkabiliyor, derdi. Ablamı özlüyorum. O da üç yıl önce öldü. Kanserden. Yapabilecekleri hiçbir şey yoktu, tedaviye çok geç başlanmıştı. Ablam ve karım zaman içerisinde çok iyi dost olmuşlardı. Akşamları sık sık telefonun başına geçip birbirleriyle konuşur, dünyanın gidişatı konusunda yorumlar yaparlardı. Kimi zamanlar yaptıkları yorumlar benim hakkımda olurdu, kahkahalar atarak sarı pantolonlu çocuktan konuşurlardı, bana bu adı takmışlardı. Sen hep sarı pantolonlu çocuk oldun, bunu kesinlikle inkâr edemezsin diyerek gülerlerdi. Sanırım bu adı bana ilk takan ablam olmuştu. Bundan rahatsız olmazdım, kahkahalarında asla kötü niyet yoktu, ikisi de şakalaşmayı severdi, bana takılmak isterlerdi. Benim mizacımda biraz ciddiyet vardı, ama insan elbette bunu da aşırıya kaçırabilir. Sanırım haklıydılar, ben şanslıydım. Bunu daha önce de söylemiştim.

Bir ay içinde ikisi de öldüler, onların ölümünden sonra pek kimseyle konuşmak istemez oldum. Biriyle konuşacak neyim olabilir bilmiyorum. Burada yaşamamın nedenlerinden biri de bu zaten. Bir ikinci neden de orman. Yıllar önce yaşamımda sonraları başka hiçbir şeyin alamadığı bir yeri olmuştu, ardından uzun, çok uzun bir süre uzak kaldım, birden çevremde her şey sessizliğe gömülünce ormanı ne kadar özlemiş olduğumu

anladım. Çok geçmeden başka hiçbir şey düşünemez olmuştum, orman olmazsa ben kendim de orada, o anda ölecektim, ormana gitmem gerekiyordu. Böyle bir duyguydu, bu kadar basitti. Bu duygu bugün de sürüyor.

Radyoyu açıyorum. İkinci kanalda haberler var. Grozni'ye Rus mermileri yağıyor. Yine başlamışlar. Ama asla kazanamayacaklar, uzun vadede kaybedecekleri ortada zaten. Daha Tolstoy *Hacı Murat*'ta anlamıştı bunu ve kitap yüz yıl önce yazılmıştı. Aslında büyük devletlerin şu dersi bir türlü almamış olmaları, sonunda dağılacak olanın kendileri olduğunu anlayamamaları inanılır şey değil. Ama bütün Çeçenistan'ı yakıp yıkabilirler elbette. Bunu yapmaları ihtimali bugün yüz yıl öncesinde olduğundan daha yüksek.

Sobadan güzel çatırtılar geliyor. Ekmek kutusunu açıyorum, iki dilim kesiyorum, kahve suyunu koyuyorum, sonra Lyra’nın sahanlıktan yüksek sesle iki kere kesik kesik havladığını duyuyorum. Bu da onun kapı zili çalma yöntemi, çıkardığı başka seslerden ayırt etmesi çok kolay. Onu içeri alıyorum. Gidip yavaş yavaş çevresini ısıtmaya başlayan odun sobasının dibine yatıyor. Kendime kahvaltı hazırlıyorum, Lyra’nın kabını da çıkarıyorum ama sırasını beklemesi gerekiyor. Efendi benim. Önce ben yerim.

Orman tarafında gün doğuyor artık. Uzanıp pencereden dışarı bakıyorum, sabah ışığında gördüğüm şey karşısında afallıyorum. Avlunun ortasındaki ağacım, kocaman, yaşlı huş ağacı fırtınada devrilmiş, odunlukla arabanın arasında gerçek olamayacak kadar büyük bir dev gibi uzanıyor; en üst dalları neredeyse mutfak penceresine kadar geliyor, öteki dallar arabanın üzerini örtmüş, birkaç dal odunluk çatısının oluğunun üstüne düşüp kocaman bir V şeklinde bükmüş, oluk tam kapının önünde, açılmasını engelliyor. İyi ki içerideki odun sandığını doldurmuşum.

Geceki gümbürtüyü açıklıyor bu. Düşünmeden ayağa kalkıyorum, dışarı çıkmaya hazırlanıyorum ama aslında şu anda bu çok anlamsız. Ağacın bir yere gideceği yok. Yeniden yerime oturuyorum, kahvaltıma devam ederken

pencereden dışarı bakarak avluya uzanmış yatan bu devi oradan nasıl kaldıracağımı planlamaya çalışıyorum. İlkin arabayı kurtarmak zorundayım, orası kesin, sonra uzağa çekmem gerek. Sonra dallar. Odunluğun önündeki dallan da çekmeliyim ki içeri girip giremeyeceğimi görebileyim. Sonuçta odunumun ve binecek bir arabamın olması şart. En önemlileri bunlar. Motorlu testerenin zincirini yeniden zımparalamam gerek, bunu yapmak zorundayım, dün çok uzun süre kullandım, belki daha fazla benzin ve yağ da gerekir, onu da kontrol etmeliyim, çünkü ne kadar kaldığını hatırlayamıyorum, ama eğer yoksa o zaman arabayla gidip almam gerekir ve büyük olasılıkla araba yerinden kımıldayamayacak halde. Birazcık paniğe kapıldığımı hissediyorum, niye böyle olduğunu anlamıyorum. Sonuçta bu bir felaket değil. Ben buraya kendi isteğimle geldim. Buzdolabında yeterince yiyeceğim, musluktan akan suyum var, istersem her yere yürüyebilirim, çevik ve sağlıklıyım, bol bol zamanım var. Zamanım bu kadar bol mu gerçekten? Hiç de öyleymiş gibi hissetmiyorum. Birden zaman daralmış gibi geliyor bana. Her an ölebilirim, sorun da bu zaten ama en azından üç yıldır biliyorum bunu ve hiç mi hiç umurumda bile değildi, şimdi de değil. Dışarıdaki ağaca bakıyorum. Neredeyse bütün avluyu kaplıyor, o kadar büyük ki her şeyin üzerini örtüyor. Hızla masadan kalkıp yatak odasına gidiyorum, üzerimde giysilerimle yatağa yatıyorum, bu yaptığım şey kendi koyduğum kurallara bütünüyle ters düşüyor. Gözlerimi tavana dikiyorum, kafamda düşünceler rulet tekeri gibi dönüp duruyor, top bir kırmızıya, bir siyaha sonra yeniden kırmızıya zıplıyor, sonunda yuvalardan birinin içine düşüyor, bu yuva 1948 yazma ait olan yuva elbette, daha kesin konuşursam yazın bittiği güne ait yuva. Bakkalın önündeki çınarın dibinde durmuş rüzgârın bir esip bir dinmesiyle hışırdayan yaprakların arasından yere dökülen ışıkların oynaşmasına bakıyordum, ışıklar bir an gözlerimi kamaştırdı, sızlayan gözkapaklarımı kırpıştırdığımda gözyaşlarım akmaya başlayınca gözlerimi yumdum, gözkapaklarımın arkasında kırmızı bir sıcaklık hissediyordum, neredeyse iki aydır her gün sesini dinlediğim ırmağı duyuyordum arkamda, şimdi neler olacağını düşündüm, onu artık duymaz olduğumda yani.

Çınarın altı sıcaktı. Kendimi yorgun hissediyordum. Sabah erkenden kalkmış, neredeyse hiç konuşmadan kahvaltı etmiştik, sonra yayla kulübesinden çıkıp köprüye giden çakıllı yoldan yürüdük, açık kapısından içeri dolan güneş kilimden duvarlardan birine kadar uzanan bir ışık şeridi oluşturan Franz’ın evinin önünden geçtik ama Franz ortalarda görünmüyordu, buna üzülmüştüm.

Güneşin altında bekleyen otobüs, dizel motorunu çalıştırdığı için sarsılıyordu. Köyden Oslo’ya, evime kadar uzun bir yolum vardı, Elverum'da otobüsten inip trene binecektim. Bakkalın önünde babam hemen arkamda duruyordu, bir elini başımın üzerine koydu, hafifçe saçlarımı karıştırdı, bana doğru eğildi.

“Kolay olacak. Elverum istasyonuna gelince nerede ineceğini, trenin hangi tarafta durduğunu, *ne zaman* kalkacağını biliyorsun,” dedi, sonra daha bir yığın ayrıntıyı anlattı. Sanki bütün bu söylediklerinin herhangi bir anlamı varmış gibi, sanki on beş yaşında yolu birisi bana anlatmasa kendi başıma yolculuk edemezmişim gibi. Aslında kendimi çok daha büyük hissediyordum ama neler bildiğimi ona anlatmam olanaksızdı, zaten anlatsam da kabul edebilecek durumda değildi.

“Epey zorlu bir yaz geçirdik,” dedi, işte bunda anlaşıyorduk. Hâlâ arkamda, eli saçlarımın arasında duruyordu ama artık saçlarımı karıştırmıyordu, yalnızca neredeyse acıtacak kadar sıkıca yakalamıştı ama bunu fark ettiğini sanmıyorum, ben de saçlarımı bırakmasını söylemiyordum. Yeniden bana doğru eğildi.

“Ama hayat böyle işte,” dedi. “İnsan ancak böyle öğreniyor, bir şeyler olduğu zaman. Özellikle senin yaşında. Bunları aklına yaz, daha sonraları da düşünmeyi unutma ama asla karamsar olma. Anlıyorsun değil mi?”

“Evet,” dedim yüksek sesle.

“Anlıyor musun?” dedi, yeniden evet dedim, onayladığımı göstermek için başımı salladım, o zaman saçlarımı ne kadar sıkı tuttuğunu fark etti, küçük bir kahkaha atıp saçlarımı bıraktı, bunun ne anlama geldiğini

çıkaramamıştım, çünkü yüzünü görmüyordum. Dediklerini duymuştum ama anlayıp anlamadığımı bilmiyordum. Nereden bilebilirdim? Ayrıca niye özellikle *bu* sözleri söylediğini de anlamamıştım, ama sonradan binlerce kez düşündüm, çünkü hemen ardından beni omuzlarımdan kavrayıp olduğum yerde döndürdü, saçlarımı bir kez daha karıştırırken gözlerini kısarak, dudağında o çok hoşuma giden yarım gülümsemesiyle bana baktı.

“Şimdi bu otobüse bineceksin, Elverum'da otobüsten inip trenle Oslo'ya gideceksin, ben de buradaki işleri tamamlayacağım, her şey bitince senin arkandan geleceğim. Tamam mı?” dedi.

“Evet,” dedim. “Tamam.” İçimin derinlerinde buz gibi bir ürperme hissettim, çünkü tamam *değildi.* Bu sözleri daha önce duymuştum, ardından zaman içinde o büyük soruyu kendime defalarca sordum, olanlar onun gücünü aşıyor muydu, yoksa daha o zaman bir daha hiç gelmeyeceğini biliyor muydu? Birbirimizi son kez gördüğümüzü yani.

Otobüse bindim elbette, kucağımda çantamla yerime oturdum, dönüp otobüs penceresinden dışarıya, bakkala, ırmağın üzerinden geçen köprüye, uzun boyu, siyah saçlarıyla orada dikilen, çınarın titreşen gölgelerinin altında çok zayıf görünen babama, bir daha hiç 1948 yazında tam da o köyde olduğu kadar engin ve derin olmayan mavi gökyüzüne baktım, sonra otobüs hareket etti, büyük bir yarım daire çizip yola çıktı. Burnumu cama dayadım, yan tarafta ağır ağır yükselen toz bulutuna gözlerimi diktim, böyle durumlarda, böyle sahneler karşısında bir insanın yapacağı her şeyi yaptım; hızla ayağa kalktım, koltukların arasından en arka koltuklara koştum, dizlerimi koyup üzerlerine çıktım, bakkal, çınar ağacı ve babam bir dönemecin gerisinde gözden kaybolana kadar baktım. Olanların hepsi bana sık sık gördüğümüz o filmlerde bütün ayrıntılarıyla öğretilmişti adeta. Yazgıların değiştiği o vedalaşma ânı, başkahramanların yaşamlarının dönüşü olmayan bir şekilde değiştiği, yepyeni, beklenmedik, kimi zaman hiç de hoş olmayan yönlere doğru yol almaya başladıkları o an; sinema salonunda oturan herkes olayın nasıl gelişeceğini o anda anlar. Kimileri

elini ağzına götürür, kimileri mendilini dişlerken gözlerinden yaşlar akar, kimileri boğazındaki bir yumruyu yutmaya boş yere uğraşırken kıstığı gözlerini bir renk bulamacına dönüşmüş beyazperdeye diker, kimilerinin de tepesi o kadar atar ki neredeyse yerlerinden kalkıp sinema salonunu terk edecek gibi olurlar, çünkü kendi yaşamlarında buna benzer bir şeyler olmuştur ve bunu asla bağışlamamışlardır, sonra *onlardan* biri karanlığın içinde koltuğundan ayağa fırlar:

“Seni lanet olası sersem!” diye seslenir çınar ağacının altında şimdi artık arkadan görünen adama. Bunu hem kendisi için hem benim için yapıyordur, bu desteğe içimden teşekkür ederim. Ama asıl önemli olan benim o günden sonra neler olacağını bilmiyor olmamdı. Bana hiç kimse bunu anlatmamıştı. Biraz önce yaşadığım sahnenin neler içerdiğini bilebilmek için hiçbir ipucu yoktu elimde. Yalnızca birden içimde beliren, amaçsız bir huzursuzlukla koltuğumla arkadaki pencere arasında koşup duruyor, yerime oturur oturmaz hemen ayağa kalkıp başka bir yere yerleşiyor, sonra oradan da kalkıyordum ve otobüsteki tek yolcu ben olduğum sürece bunu sürdürdüm. Şoförün gözlerinin, taşlık yolun dolambaçlarında manevra yaparken bir yandan da aynadan beni izlediğini görüyordum, üzgün olduğu belliydi ama bana bakmadan da edemiyordu ve hiçbir şey söylemiyordu. Sonra Innbygda yolunun ortalarına geldiğimizde, ırmağın bir dönüş yapıp ormana girerek İsveç'e doğru gözden kaybolduğu yerdeki durakta yanlarında çocukları, köpekleri ve torbalarıyla iki aile, bir kafesin içinde taşıdığı tavuğuyla bir kadın bindi. Tavuk gıdaklayıp duruyordu. Ben de kendimi yerimde kımıldamadan oturmaya zorladım, başımı dayadığım pencere camının sarsıntılarıyla ve kulaklarımda dizel motorun homurtusuyla uyuyakaldım.

Gözlerimi açıyorum. Başım yastığa gömülmüş. Uyumuşum. Elimi kaldırıp kol saatime bakıyorum. Yalnızca yarım saat uyumuşum ama bu alışılmadık bir şey. Daha yeni kalkmıştım, üstelik de geç saatte. *O kadar* mı yorulmuşum?

Pencere pervazı apaydınlık. Hızla doğrulup ayaklarımı yatağın kenarından

aşağı sarkıtıyorum, birden başım dönüyor, ileri doğru uçuyorum, durmayı başaramıyorum, gözlerimde yıldızlar uçuşuyor, omzumun üzerine düşüyorum. Yere çarptığımda tuhaf bir inilti çıkarıyorum. Sonra orada yatıp kalıyorum. Üstelik de canım acıyor. Ne baş belası şey. Kendimi gelmeye çalışarak yavaşça soluk alıyorum. Kolay olmuyor. Ölmek için henüz çok erken. Daha altmış yedi yaşındayım, çeviğim. Günde üç kez Lyra ile dolaşmaya çıkıyorum, sağlıklı besleniyorum, yirmi yıldır sigara içmedim. Bu kadarı yeterli olmalı. Şimdiye kadar hareket etmiş olmalıydım, ama cesaretim yok, belki hareket edemem, o zaman ne yaparım? Telefonum bile yok. Buna karar vermeyi erteliyordum, ulaşılabilir olmak istemiyordum. Ama o zaman başkaları da benim için ulaşılabilir olmuyor elbette, bu ortada. Özellikle de şu anda.

Gözlerimi yumup hiç kımıldamadan yatıyorum. Yer yanağıma soğuk geliyor. Toz kokuyor. Lyra'nın mutfakta, sobanın başında soluk alıp verişini duyuyorum. Çoktan gezmeye çıkmış olmamız gerekiyordu ama sabırlı bir köpek, beni sıkıştırmıyor. Biraz midemin bulandığını hissediyorum. Belki bu bana bir şeyler anlatacak olan bir belirti. Ama hiçbir şey anlatmıyor. Yalnızca midem bulanıyor. Sonra sinirleniyorum, gözlerimi sımsıkı yumuyorum, bakışlarımı içime dikip dizlerim altıma gelene kadar dönüyorum, elimle kapı kolundan destek alarak dikkatle ayağa kalkıyorum. Dizlerim titriyor ama yine de başarıyorum. Baş dönmesi tamamen geçene kadar gözlerimi sımsıkı kapalı tutuyorum, sonra açıp aşağı baktığımda, Lyra'nın zeki gözlerinde dikkatli bir ifadeyle mutfakta, tam karşımda bana baktığını görüyorum.

“Akıllı köpek,” derken kendimi hiç de aptal hissetmiyorum. “Şimdi gidiyoruz.”

Böylece gidiyoruz. Bacaklarım biraz titreyerek hole çıkıyorum, ceketimi giyiyorum, çok fazla güçlük çekmeden düğmeleri ilikliyorum, peşimde Lyra'yla sahanlığa çıkıp çizmelerimi ayağıma geçiriyorum. Kendi bedenimi büyük bir dikkatle dinliyorum, yaşlı da olsa ince ayarları çok iyi yapılmış bu makinada ters giden bir şeyler olup olmadığını anlamaya çalışıyorum,

ama emin olmak kolay değil. Mide bulantısı ve ağrıyan bir omuz dışında her şey normal gibi. Belki biraz sersemlemiş gibiyim, ama o kadar uzun süre yerde yattıktan sonra ayağa kalktığım için bu pek de garip bir şey değil herhalde.

Huş ağacına bakmamaya çalışıyorum ama kolay değil, çünkü ne yöne dönersem döneyim bakışlarımı yöneltebileceğim başka bir şey yok, yine de gözlerimi kısıyorum, evin duvarının dibinden yürüyüp en uzun dalların çevresinden dolaşıyorum, bir tanesini kıvırıp uzaklaştırmam gerekiyor, sonra bir tane daha, ardından yola çıkıyorum, sırtımı avluya dönüp ırmağa ve Lars'ın evine doğru hızlı adımlarla yürüyorum, Lyra dans eden bir altın parçası gibi önümden gidiyor. Köprünün yanındaki patikadan dönüyorum, neredeyse ırmağın ağzına kadar suyun kenarından yürüyorum. Kasım ayındayız, dün akşam rüzgârlı karanlıkta oturduğum tahta bankı, ırmağın genişlediği yerin gri sularında yüzen iki beyaz kuğuyu, solgun sabah güneşinin önündeki çıplak ağaçları, gölün öteki yanında güneye doğru uzanan süt gibi bir pusun içinde donuk yeşil çam ormanını görebiliyorum. Alışılmadık bir sessizlik var, küçüklüğümün pazar sabahlarım ya da paskalya cumalarını andırıyor. Parmaklarımı şıklatsam tüfek patlamış gibi ses çıkacak. Ama Lyra'nın soluk alıp verişini duyuyorum, solgun güneş gözlerimi kamaştırıyor, mide bulantım birden karşı konulmaz hale geliyor, patikada durup öne eğiliyorum, solmuş çimenlerin üzerine kusuyorum. Gözlerimi kapatıyorum, başım dönüyor, lanet olsun, hiç iyi değilim. Lyra durmuş bana bakıyor, sonra içimden çıkardıklarımın başına gidip kokluyor.

“Hayır,” diyorum benim için sert bir ses tonuyla, “uzak dur.” Bunun üzerine olduğu yerde dönüyor, patikada ileriye doğru koşuyor, duruyor, dili hevesle ağzından sarkarak dönüp bana bakıyor.

“Tamam,” diye mırıldanıyorum, “tamam. Yolumuza devam edeceğiz.”

Yeniden yürümeye başlıyorum. Bulantım biraz geçmiş, ağırdan alırsam sanırım gölün çevresini dolaşmayı da başarabileceğim. Gerçekten başarabilir miyim? Emin olamıyorum. Bir mendille ağzımın kenarlarını ve alnımdaki teri siliyorum, suyun kenarına kadar gidip tahta banka

çöküyorum. İşte yine burada oturuyorum. Bir kuğu uçarak gelip alçalıyor. Yakında gölün üstü buz tutacak.

Gözlerimi yumuyorum. Birden aklıma bu gece gördüğüm bir rüya geliyor. Tuhaf, uyandığımda aklımda yoktu, ama şimdi çok net. İlk karımla birlikte yatak odasındaydım, ama bizim yatak odamız değildi, kırkımıza daha çok vardı, bundan eminim, vücudum öyle görünüyordu. Biraz önce sevişmiştik, ben elimden gelenin en iyisini yapmıştım ki bu da genellikle yeterince iyi olurdu, en azından ben öyle düşünüyordum. Karım yatakta yatıyordu, ben komodinin yanında dikiliyordum, aynada başım dışında bütün vücudumu görebiliyordum ve rüyamda hiç de fena görünmüyordum, gerçekte olduğumdan daha iyiydim. Karım yorganı yana attı, yorganın altında çıplaktı, o da iyi görünüyordu, gerçekten harikaydı, aslında neredeyse yabancı biriydi, az önce birlikte olduğum kadın gibi değildi. Daima beni ürküten bakışlarla, “Sen diğerlerinden farklı değilsin elbette,” dedi. Doğrulup oturdu, çıplaktı, tavırlarında tanıdığım bir ağırlık vardı, midemi ağzıma getiren bir iğrenme duygusuyla dolduruyordu beni, aynı zamanda korkutuyordu da.

“*Benim* hayatımda değil,” diye bağırdım, ağlamaya başladım, çünkü bir gün bu anın geleceğini biliyordum ve dünyada en çok korktuğum şeyin Magritte'nin tablosunda aynaya bakarken sadece kendi kafasının arkasını gören adam olmak olduğunu anlamıştım.

II

10

IRMAĞIN KIYISINDAKİ kayanın üzerine yapılmış küçük evin mutfağında Franz'la birlikte oturuyordum. Pencereden içeri dolan ak güneş ışığının vurduğu masanın başındaydık, önümüzde beyaz tabaklar ve Franz'ın yaz-kış yaktığı sobanın üzerindeki parlak çaydanlıktan doldurulmuş kahverengi ve altın ışıltılı beyaz kupalar vardı; soba hep yanıyordu, ama yaz olduğu için pencereler açıktı. Mutfak buralarda çok yaygın olan o mavi renge boyanmıştı, çünkü pek çok kişi bu rengin sinekleri uzak tuttuğuna inanıyordu, belki de doğruydu. Franz bütün mobilyalarını kendisi yapmıştı. Burada olmayı seviyordum. Sürahiyi alıp kupama biraz süt koydum. Kahvem biraz donuklaştı, rengi açıldı, yumuşadı. Gözlerimi kısarak pencerenin hemen dışında şırıl şırıl akan suya baktım. Binlerce yıldız gibi ışıldıyor, sonbaharda gecenin içinde sonsuz bir nehir halinde köpük köpük akan Samanyolu'nu andırıyordu. Sırtınıza batan bir kayanın üzerine yatıp fiyordun koyu karanlığında gözleriniz sızlayana kadar, uzay bütün genişliğiyle göğsünüze çöküp nefesinizi kesinceye ya da tersine sizi yukarılara çekip bir daha asla geri dönmeyecek küçücük bir insan eti parçasına dönüştürünceye kadar izleyebilirdiniz bu sonsuz nehri. Yalnızca bunu *düşünmek* bile kaybolmaya yetebilirdi.

Dönüp baktığımda Franz'ın kolundaki kızıl yıldızı gördüm. Güneşte parlıyor, parmaklarını hareket ettirdiğinde ya da yumruğunu sıktığında bir bayrağın ortasındaki yıldız gibi dalgalanıyordu. Franz sık sık yumruğunu sıkıyordu. Herhalde komünistti. Orman işçilerinin çoğu öyleydi ve babam haklı olduklarını söylemişti.

Franz'ın bana anlattığı şuydu:

1942 yılıydı. Babam kuzeydeki ormandan gelmişti, direniş hareketi için İsveç'e birtakım mektuplar ve kâğıtlar götürmesi gerektiğinde kullanacağı, daha sonra görevini yerine getirip izlerini sildikten sonra kalabileceği, sınıra

yakın, korunaklı bir yer arıyordu. Pek çok kez kullanabileceği bir yer. Acelesi yoktu. O sıralar kaçak değildi, ya da öyleymiş gibi davranmıyordu. Kendini gizlemeye hiç çalışmıyordu, karşılaştığı herkese açık ve dostça davranıyordu. Biraz kalıp düşünebileceği bir yere ihtiyacı olduğunu söylemişti ve her nedense hiç kimse bu açıklamadan kuşku duymamıştı. *Şehrin ortasından* geliyordu. *Şehrin ortasına* da gittin mi, derlerdi ender olarak başkente gidip eve geri dönenlere. Oradaki insanlar farklıydı. Bu herkesin bildiği bir şeydi. O zaman mesele yoktu. Kalıp düşünebileceği bir yer istiyordu babam. Başkaları yürürken ya da ayakta düşünürlerdi. Bunda tartışacak bir yan yoktu.

Yalnızca Franz babamın aslında bu yeri ne için kullanacağını biliyordu. İkisi birbirlerini daha önceden tanıyorlardı, ama o gün babam onun merdivenlerini çıkıp kapısını çalarak önceden anlaştıkları o sözleri söyleyene kadar karşılaşmamışlardı.

“Geliyor musun? At çalmaya gidiyoruz.”

Başımı pencereden içeri çevirip gözlerimi Franz'a dikerek sordum:

“Ne demişti babam dedin sen?”

“At çalmaya gidiyoruz, dedi. Bunu kimin bulduğunu bilmiyorum. Belki de baban kendisi bulmuştur. En azından ben bulmamıştım. Ama onun ne diyeceğini biliyordum. Innbygda otobüsüyle bana haber ulaştırmışlardı.”

“Ya,” dedim.

“Onu görür görmez sevmiştim, kesinlikle sevmiştim,” dedi Franz.

Onu sevmeyen var mıydı? Erkekler babamı severlerdi, kadınlar babamı severdi, babamı sevmeyen hiç kimseyi tanımıyorum, belki Jon'un babası dışında ama o başka bir konuydu, aslında birbirlerine hiç de kötü duygular beslemediklerini, koşullar daha farklı olsaydı arkadaş bile olabileceklerini tahmin ediyordum. İşin ilginç yanı, daha sonraları pek çok kez herkesin sevdiği insanların genellikle biraz silik, yumuşak, kimseyi kızdırmamak

için ellerinden geleni yapan insanlar olduğunu görmüştüm, ama babam kesinlikle böyle biri değildi. Tamam çok fazla gülümser ve kahkaha atardı, ama bunu içinden öyle geldiği için yapardı, birilerinin çevresinde uyumlu bir hava estirmek istediği için değil. En azından benim için değil ve *ben* onu çok severdim, kimi zamanlar beni utandırsa bile. Belki de bunun nedeni onu bir oğulun babasını tanıması gerektiği biçimde tanımıyor olmamdı. Arkamızda bıraktığımız yıllarda pek fazla yanımızda değildi, Almanlar ülkeye yerleştiklerinde onu aylarca görmediğim olmuştu, sonunda geri döndüğünde sebebini tam olarak anlayamadığım bir değişiklik olurdu üzerinde. Ama her seferinde biraz değişirdi, onu sabit bir yere yerleştirmek için çok uğraşmam gerekirdi.

Yine de onun kalbinde ablamın ve benim çok özel bir yerimizin olduğundan hiç kuşku duymadım. Belki benim yerim biraz daha büyüktü, çünkü ben oğlandım, o da erkekti. Evde olmadığı zamanlar beni sıklıkla ve uzun süre düşünmediği hiç aklıma gelmemişti. 1942 yılında bu köye geldiği zaman da ben her gün okula gidiyor, Almanlar ülkeyi terk eder etmez, birlikte çıkacağımız yolculukların hayallerini kuruyordum. Demek bu sırada o, kalıp düşünebileceği bir yer aradığını söylerken direniş hareketi için kâğıtlar ve kimi zaman filmler taşıyarak İsveç'e yaptığı yolculuklarda kalabileceği bir üs peşindeydi.

Savaş öncesi bir haciz neticesinde terk edilen ve dört yıldır boş duran bu yayla kulübesini babama gösteren de Franz olmuştu. Barkald daha önce teklif vermiş ve bu yeri kelepir fiyata satın almıştı, yani aslında kulübenin sahibi oydu. Ama hiçbir işine yaramıyordu. Kendi haline bırakmıştı, ahır şimdiden yıkılmıştı, ama zaten içine koyacak hayvan yoktu. Babam bu yeri görür görmez sevmişti. Özellikle de ırmağın doğu yakasında, en yakındaki köprüye yirmi dakika yürüyüş uzaklığında olduğu için ve otlakların gerisinde İsveç sınırına kadar neredeyse hiçbir ev ya da kulübe olmadığı için. Ama yalnızca bu değil. Franz babamın orada kalmayı sevdiğini düşünüyordu. Orada kalmasının dikkat çekmemesi için yapması gereken, ama zaten yapılmayı bekleyen bütün işleri yapmak hoşuna gidiyordu; ot biçmek, ahırın kalıntılarını toparlayıp yakmak, kiremitleri düzeltmek, ırmak

kıyısındaki düzlüğü temizlemek, çatıyı onarmak, tahta panjurları değiştirmek, pencerelerin kırılan camlarının yerlerine yenilerini takmak. Odun sobasını tamir etmişti. Bacayı temizlemişti. Tahtalardan iki yeni sandalye yapmıştı. Bunların hepsi yapmayı özlediği ama Oslo’da, Ljan İstasyonu yakınındaki Nielsen Yokuşu'nda, Oslo ve Bunne Fiyordu'na bakan kocaman, üç katlı İsviçre tarzı villanın ikinci katındaki üç odalı kiralık evimizde yapmaya zaman ve olanak bulamadığı şeylerdi.

Her gelişinde uzun süre kalmayı düşünmüyordu, yalnızca insanların ırmağın karşı yakasında onu çatıya tırmanırken, çayırda dolaşırken ya da kıyıda bir taşın üzerinde oturmuş düşünürken görmeye alışmalarına yetecek kadar kalması gerekiyordu. Onlara düşünmesi için yakınlarda su olması gerektiğini söylemişti. Bu da biraz garip bir şeydi ama kimse bir şey diyemezdi elbette. Innbygda'dan ya da Elverum’dan otobüsün gelmesine yakın Barkald'ın otlağından geçip omzunda boş torbayla bakkala doğru gittiğini ya da torbasında eşyalarla eve döndüğünü görüyorlardı. Ama babam İsveç'e gidip teslim etmesi gerekenleri yerlerine ulaştırdıktan sonra gecenin karanlığında sınırı geçerek geri döndüğü her seferinde, yeniden Oslo'ya gitmeden önce tamir edecek ya da iyileştirecek birkaç şey daha buluyordu. Bunun üzerine biraz daha kalıyor, otları bir kez daha biçiyor ya da yola çıkmadan önce çatıya baca örüyordu, çünkü bacanın dibine kadar çatlamış olduğunu, belki yıkılabileceğini, tuğlalardan birinin kafasına düşebileceğini görüyordu mesela. Böylece bir-iki yıl içinde, Oslo'daki ailesinin, yani bizim hiç bilmediğimiz alternatif bir yaşam kurmuştu kendine. Bu düşünceler, Franz ve ben mutfakta oturmuş konuşurken, Franz bana babamın, Norveç'teki savaşın ikinci yılında, daha sonraları “trafik” adını takacakları, İsveç'e giden posta hattının son halkası için bir barınak sağlasın diye tuttuğu Barkald’ın yıkık dökük yayla kulübesine beş yıl içinde iyice yerleştiğini anlattığı sırada aklıma gelmemişti. Babam için durumun böyle olduğunu ancak yıllar sonra anlayabilmiştim. Bunne Fiyordu'ndaki evimizde ne kadar kalıyorsa ırmak kıyısındaki köyde de o kadar zaman geçiriyordu. Ama biz bunu bilmiyorduk, zaten bilmememiz gerekiyordu; bir yerden ve bu yerin nerede olduğundan haberimiz yoktu. Babamın nerede

olduğunu asla bilmezdik. Çıkıp giderdi, sonra eve geri dönerdi. Bir hafta ya da bir ay sonra dönebilirdi, günleri, haftaları saymadan onsuz yaşamaya alışmıştık.

Franz'ın anlattıklarının hepsi o zaman benim için yeni şeylerdi, ama söylediklerinden kuşkulanmak için hiçbir nedenim yoktu. Niçin o zamanı bana anlatan babam değil de Franz olmuştu, sorusu kafamı kurcalıyordu o konuşurken, ama bunu Franz'a sorup soramayacağımı, alacağım yanıtın beni üzüp üzmeyeceğini bilmiyordum, çünkü o benim bütün bunları bildiğimi, yalnızca başka birinden duymanın hoşuma gittiğini düşünüyordu belli ki. Acaba niye dostum Jon, annesi, babası, bakkalda sık sık konuştuğum o adam, Barkald ya da başka herhangi birileri bana babamın daha dört yıl öncesine kadar bu köyde o kadar sık kaldığından, yayla kulübeleri ırmağın karşı kıyısında olsa bile onun neredeyse köyden biri sayılabileceğinden hiç söz etmedi diye merak ediyordum. Ama bunu da sormadım.

*

Kiliseye ve bakkala en yakın evlerden birine bir Alman Karakolu kurulmuştu. Çiftlik evine el koymuş, bütün aileyi zaten yer darlığı çeken huzurevine kovalamışlardı ve her zaman olmasa da sık sık ırmağın üzerindeki köprünün ağzında bir nöbetçi duruyordu. Omzunda bir kayışa asılı makinalı tüfeği, kendi adamlarından hiçbiri onu görmezken ağzında sigarası olurdu. Kimi zamanlar makinalı tüfeğini önüne, yere koyup bir taşın üzerine oturur, kafasındaki miğferi çıkarıp ezilmiş saçlarını uzun uzun, güzelce kaşırken sigarasını içer, sigara parmaklarının ucunu yakmaya başlayıncaya kadar dizlerinin arasından parlak cilalı botlarına bakardı, ancak bundan sonra yeniden kalkacak gücü bulabilirdi. Arkasında, yatağının daraldığı yerde köpürerek akan ırmağın sesi hiç değişmezdi, yani nöbetçinin fark edebileceği kadar değişmezdi. Burada canları sıkılıyordu, hiçbir şey olmuyordu, savaş başka yerlerdeydi. Ama yine de Doğu Cephesi'nde olmaktan daha iyiydi.

Babam köprünün üzerinden Franz'ın evinin önüne, oradan da ırmağın doğu yakasına giden yolu seçtiği zamanlar önce köprünün başında durup Alman nöbetçiyle konuşurdu, çünkü Almancası çok iyiydi, zaten o zamanlar pek çok kişinin Almancası iyiydi, yetmişli yıllara kadar isteseniz de istemeseniz de okulda bu dili öğretirlerdi. Nöbetçi her seferinde aynı olmazdı ama birbirlerine o kadar benzerlerdi ki çok az kişi onları ayırabilirdi, zaten onlarla ilgilenen de pek yoktu, bunun yerine sanki hiç yoklarmış gibi davranırlardı ve birden okulda öğretilen Almancayı unutuvermişlerdi. Ama babam çok geçmeden her birinin nereden geldiğini, Almanya'da eşleri olup olmadığını, en çok sevdikleri sporun futbol mu, atletizm mi yoksa yüzme mi olduğunu, annelerini özleyip özlemediklerini öğrenmişti. Babamdan on, on beş yaş daha gençtiler, kimileri daha da küçüktü. Onlarla şefkatli bir ses tonuyla konuşurdu, böyle yapan başka pek kimse yoktu. Franz pencereden baktığında babamın gri yeşil üniformalı adamlarla, ya da neredeyse çocuk denecek kadar gençlerle nasıl konuştuğunu, bir birlerine sigara ikram ettiklerini, birbirlerinin sigarasını yaktıklarını, rüzgâr esmese bile kibriti avuçlarının içinde nasıl koruduklarını, küçük alevin üzerine sırdaş bir tavırla eğildiklerini, akşamsa yüzlerine vuran sarı parıltıyı, akşam sakinliğinde çakılların üzerinde durup sigaralarını sonuna kadar içtiklerini, yere atıp botlarının topuklarıyla söndürdüklerini, sonra babamın elini kaldırıp “*gute Nacht*” dediğini, karşılığında minnettar bir “*gute Nacht*” aldığını görebiliyordu. Kendi kendine gülümseyerek köprüyü geçer, sırtında yıpranmış gri çantasıyla ve o çantanın içindekilerle yaylaya doğru yoluna devam ederdi. Ama beklenmedik bir şey yaparsa, aniden geri dönerse ya da koşmaya başlarsa o dost tavırlı Alman çocuğun makinalı tüfeğini şimşek hızıyla omzuna kaldırıp “*Halt!*” diye bağıracağını, eğer bunu duyup da durmazsa arkasından kurşun yağdıracağını ve belki onu öldüreceğini de kesinlikle biliyordu.

Başka zamanlar biraz daha dolu bir çantayla anayoldan gider, Barkald'ın çiti boyunca gitmek üzere otlak yönüne döner, ırmağı kayıkla geçerdi. Gördüğü herkese ister Alman ister Norveçli olsun el sallardı ve hiç kimse onu durdurmazdı. Kim olduğunu biliyorlardı; Barkald'ın yayla kulübesine

yerleşen adamdı, Barkald'a sormuş, bunun doğru olduğunu öğrenmişlerdi. Kulübeye üç kez gitmiş, çok sayıda alet ve Hamsun'un iki kitabını bulmuşlardı; *Pan* ve *Açlık*, ki bunları kolayca kabul edebilirlerdi, ama asla kuşku uyandıracak bir şey bulamamışlardı. Düzenli aralarla otobüse binip köyden ayrılan, uzun bir süre geri dönmeyen bir adamdı, çünkü bu türden çok sayıda projesi vardı ve sınırda ikamet belgesinde ya da öteki kâğıtlarında hiçbir terslik yoktu.

Babam iki yıl boyunca yaz-kış bu hattı işletti, *kendisi* kulübede olmadığı zamanlar gerektiğinde sınıra kadar olan son yola köyden birileri gidiyordu; kimi zamanlar Franz, fırsat bulduğu zamanlar Jon'un annesi. Ama bu kesinlikle tehlikesiz bir iş değildi, çünkü köyde herkes birbirini tanıyor, ne işle uğraştığını biliyordu, göze batanlar fark ediliyor, başkalarının yaşamları için tuttuğumuz kayıt defterine sonradan kullanmak üzere kaydediliyordu. Ama sonra babam geri geliyordu, trafiği bilmemesi gerekenlerin hiçbir şeyden haberi olmuyordu. Bunların arasında *ben* de vardım, annem ve ablam da. Kimi zamanlar babam “posta”yı otobüsten kendisi alıyordu ya da yatma zamanından önce ya da sonra bakkal aracılığıyla alıyordu, başka zamanlar postayı alan Jon'un annesi oluyor, sık sık yaptığı gibi Barkald’ın isteği üzerine yemek getirmek için kayıkla ırmaktan yukarı çıkarken yanında getiriyordu, çünkü babamın doğru dürüst yemek yemesi gerekiyordu, ya da öyle görünmesi gerekiyordu, sanki babam kuzineyle kendisi başa çıkamazmış, bir kadının yardımına ihtiyacı varmış gibi. Bana kalırsa bu biraz tuhaftı, yani başka her şeyi becerebilirken bu konuda yardıma ihtiyacı olması. Gerçekte, gerektiği zamanlar yemek yapmakta annem kadar iyiydi, bunu çok iyi biliyordum, çünkü onu yemek yaparken görmüş ve pek çok kez pişirdiklerini yemiştim, belki bu tür şeylerde biraz tembeldi yalnızca, onun için babamla yalnız kaldığımızda “kolay bekâr yemekleri” dediğimiz şeyleri yerdik. Genelde sahanda yumurta olurdu bu. Benim de hiç itirazım olmazdı. Annem mutfağa girdiğinde “adam gibi yemekler” dediği şeyleri hazırlardı, en azından paramız olduğu zamanlar. Ama paramız her zaman olmazdı.

Jon'un annesi haftada bir-iki kez yemeklerle ya da yemeksiz, “posta”yla ya da “posta”sız ırmaktan kayıkla gelir, babama bir tür aşçılık yapardı ki babam arada sırada adam gibi yemekler yesin de yalnız yaşayan erkeklerin genellikle yedikleri tek tür yemekler yüzünden hasta ve zayıf düşüp işlerini yapamaz duruma gelmesin. En azından Barkald bakkalda bunları söylüyordu.

Jon'un babası direniş hareketine katılmamıştı. Karşı değildi, karşı olduğuna dair bir şey söylediği duyulmamıştı, en azından Franz duymamıştı ama “trafık”le bir ilgisinin olmasını istemiyordu. Ne zaman bir şey olsa başka tarafa bakıyordu, karısı elinde sepetiyle ırmağa doğru giderken, babamın yanına gitmek için kırmızı boyalı sandala binerken de başka tarafa bakıyordu. Hatta kucağında tıka basa doldurulmuş bir bavul, kafasında şehirli şapkasıyla hiç tanımadığı bir adam güneş doğarken kendi samanlığına getirildiğinde, adam oraya hiç uymayan giysileriyle gün boyunca hiç konuşmadan karanlığın çökmesini bekleyerek yalnız başına el arabasının üzerinde oturduğunda bile başka tarafa bakmıştı. Sonra aynı adam bahçeden geçirilip iskeleye indirildiğinde, çıt çıkarılmadan bir kayığa bindirilip götürüldüğünde de aynı şeyi yapmıştı, hem de bu adam daha sonra gelecek olan çok sayıda adamdan ilki olmasına karşın, çünkü artık köyden geçirilip İsveç sınırına taşınan yalnızca posta değildi.

Sonbaharın bitimine doğruydu, kar vardı ama sular henüz buz tutmamıştı, ırmağın üzerinden kürek çekilebiliyordu daha. Bu iyi bir şeydi, çünkü bir sabah, Franz'ın deyişiyle daha horozlar ötmeden takım elbiseli bir adam karanlıkta anayola bırakıldı, sırtında çantasıyla çiftlik yolundan kar üstünde yürüyüp Jon ve ailesinin avlusuna kadar geldi. Adamın ayağında ince tabanlı yazlık ayakkabılar vardı, bol paçalı pantolonuyla soğuktan donuyordu ve bacakları o kadar titriyordu ki Jon'un annesi omuzlarında bir şal, elinde bir battaniyeyle sahanlığa çıktığında pantolonunun paçaları kalçalarından başlayarak dalgalanıyordu. Jon'un annesi 1945 Mayısında İsveç'ten eve döndüğünde Franz’a adamın çok garip göründüğünü,

neredeyse bir sirk palyaçosunu andırdığını anlatmıştı. Battaniyeyi adama verdi, her yerin beyaza kestiği gündüz boyunca, akşam olana kadar yaklaşık on iki saat boyunca samanların arasında gizlenmesi için onu samanlığa götürdü, çünkü o sıralar hava yaklaşık olarak saat beşte kararıyordu ve adam yoldan yürüyüp geldiğinde de saat sabahın beşiydi. Ama adam bu kadar bekleyemedi. İçeride delirmişti, diye anlatıyordu Jon'un annesi, saat iki sularında iyice kendi kaybedip çıldırdı. Bağıra çağıra garip şeyler söylüyordu, bir demir boru kapıp her yana savurmaya başladığında çevreye uçuşan samanlar ve talaşlar tavana kadar yükseldi, arka tarafta duran saman arabasının tahtalarından birçoğu kırılmıştı. Sesi dışarı taşıyor, avludan kolayca duyuluyordu, belki ırmak boyundan da onu duyuyorlardı, çünkü hava çok sakindi, sesi suların öteki tarafına gidiyor olabilirdi, hatta Almanların günde en azından iki-üç kez arabayla geçtikleri, ellerinden geldiğince tetikte olmaya çalıştıkları yoldan bile duyulabilirdi. Sonra yan taraftaki ahırda hayvanlar huzursuzlanmaya başladılar. Bramina kişniyor, koşumlarını çekiştiriyordu, inekler sanki ilkbahar gelmek üzereymiş de bir an önce otlağa çıkmak istiyormuş gibi yemliklerinde böğürüyorlardı, bir şeyler yapmak gerekiyordu, hem de bir an önce.

Samanlıktan çıkarılması gerekiyordu. Kayıkla, ırmak üzerinden hemen gönderilmeliydi. Ama dışarısı aydınlıktı, çıplak ağaçlar ve yamaçtaki karlar her şeyi belirgin siluetlere dönüştürdüğü için çok uzaklar bile kolayca görülüyordu ve ilk dönemece gelene kadar, yoldan bakıldığında ırmak da görülüyordu. Ne olursa olsun gönderilmeliydi. Jon daha okuldan dönmemişti, ikizler mutfakta oynuyorlardı. Jon'un annesi ikizlerin gülüştüklerini, yerlerde yuvarlandıklarını, her zaman yaptıkları gibi boğuştuklarını duyuyordu. Sessizce üzerine kalın giysiler giydi, şapkasını ve eldivenlerini taktı, merdivenlerden inip avluyu geçerek samanlığa gitti, bu sırada divanda uyuklayan kocası uyanmış, ayağa kalkmıştı ve tam burada benim biraz aşırıya kaçtığım, içeride olan biteni asla bilemeyeceğim kesinlikle doğru, ama yine de mesela bir hayalet gibi yabancı bir yaratığın odaya girip Jon'un babasını dürttüğüne, gece gelenlerin karanlıkta yollarını bulabilmeleri için küçük pencerenin önündeki lambanın hiç

söndürülmediği, duvarda bir çivide altın yaldızlı çerçeve içinde uzun sakallı babasının resminin asılı olduğu hole onu iterek çıkardığına, afallamış bir şekilde ayağında çoraplarıyla, kötü havalarda içeri kar girmemesi için dışarı doğru açılan kapının önünde durduğuna ve *artık* başka tarafa bakmak elinden gelmediği için karısının gittiği yola gözlerini diktiğine eminim. Karısı arkasında onun durduğunu açıkça hissetmişti, bu onu şaşırtmış, kötü bir şeylerin olacağı duygusu vermişti, ama yine de arkasını dönmedi, kilidin çubuğunu çekip kocaman samanlık kapısını açtı, içeri girdi, sonsuz gibi gelen bir süre boyunca orada kaldı. Kocası hâlâ kapıda durmuş bakıyordu. Sonunda kadın arkasında yabancı adamla dışarı çıktı, kendi üzerinde kalın botları ve ceketi, adamın üzerinde yazlık ayakkabıları ve takım elbisesi vardı, gri çanta sırtına asılıydı. Giysilerinin içine giymesi için adama bir kazak verdiğinden ceketi biraz dar geliyor, şişkinlik yapıyordu, artık hiç de zarif görünmüyordu. Elinde sağa sola savuracağı bir silah yoktu artık, kadın neredeyse elinden tutmuş götürüyordu onu, artık boynu büküktü, adeta felç olmuş gibiydi, belki de o kadar tepinmeye alışkın olmayan vücudu bitkin düşmüştü. Avludan köprüye giden yolun yarısında Jon'un annesi birden dönüp arkasına baktı. Ayak izleri karda açıkça görülüyordu, ilkin yabancı adamın çiftlik yolundan yukarı çıkan ayak izlerini, sonra kendisinin evden çıkan ayak izlerini, sonunda avluda ikisinin bıraktıkları ve şimdi durdukları noktaya kadar gelen izleri gördü. Kentli tarzı yazlık ayakkabıların izleri dikkat çekiyordu, buralarda yılın bu zamanında görebileceğiniz türden değildi. Jon'un annesi düşündü, yere baktı, dudağını ısırdı, adam orada daha fazla durmak istemiyordu, ceketinin kolunu çekiştirmeye başlamıştı.

“Gel haydi,” dedi alçak, ince bir sesle, “gitmemiz gerek artık.” Şımarık bir çocuk gibi konuşuyordu. Jon’un annesi hâlâ kapının ağzında duran kocasına baktı. İri bir adamdı, kapı aralığını tümüyle dolduruyordu, ışık bile geçmiyordu. Kocasına seslendi.

“Ayak izlerini silmek zorundasın. Başka çıkar yolun yok.”

Kadın bu sözleri söylediğinde adamın yüzünde bir kasılma oldu, ama karısı bunu görmedi çünkü takım elbiseli adam sabırsızlanıyordu, kolunu

bırakmış, neredeyse iskeleye kadar inmişti şimdiden. Jon'un annesi hızla adamın peşinden gitti, ikisi birlikte evin çevresini dolaşıp gözden kayboldular.

Jon'un babası ayağında çoraplarıyla durmuş avluya bakıyordu. Sessizce kayığa bindiklerini, küreklerin ıskarmozlara takıldığını, suya ilk değdiklerinde çıkardıkları boğuk şapırtıyı, karısının, geride kalmış geceler ve yıllar boyunca sayısız kucaklaşmadan o kadar iyi tanıdığı güçlü kollarıyla kürek çekmeye başlamasıyla tahtaya sürtünen demirin çıkardığı gıcırtıyı duydu. Bir kez daha Oslo’dan gelip yaylaya yerleşen adamı ziyaret etmek için ırmaktan yukarı doğru kürek çekiyordu karısı. Ne zaman bir terslik çıksa oraya gitmesi gerekiyordu, ne zaman önemli bir şey olsa oraya gitmesi gerekiyordu ve şimdi de büyük olasılıkla aynı şehirden gelmiş tavşan gibi titreyen bir sersemi kayığına bindirmiş, günün ortasında, karlar keskin bir ışık saçarken yine oraya gidiyordu. Adam avluya son bir kez baktı, pişman olacağı bir yol seçti, kapıyı arkasından kapatıp salona girdi ve oturdu. İkizler hâlâ mutfakta oynuyorlardı, duvarın arkasından seslerini kolayca duyabiliyordu. Her şeyin eskisi gibi olduğunu sanıyorlardı.

11

TAHTA BANKIN ÜZERİNDE uzun süre oturup gölü seyrediyorum. Lyra sağa sola koşturuyor. Neler olduğunu bilmiyorum. Bir şeyler elimden kayıyor. Mide bulantım geçmiş, zihnim daha berrak. Kendimi ağırlıksız hissediyorum. Selamete çıkarılmak gibi bir duygu. Kazazede olmaktan, saplantılı düşüncelerden, kötü ruhlardan. Bir şeytan kovucu buraya uğradı, giderken yanında bütün pislikleri de götürdü. Özgürce soluk alıyorum. Hâlâ bir gelecek var. Müziği düşünüyorum. Sanırım bir CD çalar satın alacağım.

Peşimde Lyra'yla köprüden yukarı tırmanıyorum, Lars'ın benim avlumda durduğunu görüyorum. Bir elinde bir motorlu testere tutuyor, öteki eliyle huş ağacının dallarından birini kavramış. Ağacı sarsıyor ama görebildiğim kadarıyla ağaç yerinden kıpırdamıyor. Yalnızca dal eğiliyor. Güneş şimdi daha sarı, keskin ışığı yüzüme geliyor. Lars'ın başında siperlikli bir şapka var, kulaklarına kadar indirmiş, geldiğimi duyunca dönüyor, siperliğin altından beni görebilmek için başını arkaya atıyor, gözlerimiz karşılaşıyor. Poker ve Lyra evin çevresinde, avluda boylu boyunca uzanan huş ağacının izin verdiği kadarıyla birbirlerinin peşinden koşuyorlar, oyun olsun diye boğuşup havlıyorlar, hırlıyorlar, homurtular çıkararak odunluğun arkasındaki otların üzerinde yuvarlanıyorlar, çok eğleniyorlar.

Lars gülümsüyor, yeniden dalı sarsıyor.

“Şunun hakkından gelelim mi?” diyor.

“Büyük bir memnuniyetle,” diyerek, elimden geldiğince coşkuyla gülümsemeye çalışıyorum. Gerçekten de kendimi coşkulu hissediyorum. Derin bir nefes alıyorum. Bakarsın Lars'ı severim. Bundan pek emin değildim ama pekâlâ olaylar öyle de gelişebilir. Bu beni hiç şaşırtmazdı.

“Ama o zaman şu dalı kesmen gerekecek sanırım,” diyorum, saçağı aşağı

çeken ve durduğu yerden odunluğun kapısını iten dalı göstererek, “çünkü benim testerem içeride.”

“Onu hallederiz,” diyor, Jonsered değil Husqvama marka testeresinin tutacağını çıkarıyor ki bu da beni rahatlatıyor, biraz da gülünç geliyor; sanki aslında izin verilmeyen ama yine de eğlenceli olduğunu bildiğimiz bir şeyi yapar gibiyiz. Testerenin ipini çıkarıyor, tutacağı yeniden yerine takıyor, ipi sıkıca kavrıyor, bir yandan çekerken bir yandan testereyi aşağı indiriyor, testere tatlı bir homurtuyla çalışmaya başlıyor, göz açıp kapayıncaya kadar dal dört parçaya bölünüyor. Kapı artık açılabilir. Bu insanı mutlu eden bir manzara. Sallanan oluğu kenara itiyorum, içeri girip taburenin üzerine bırakmış olduğum testeremi ve iki bölmeli sarı benzin bidonunu alıyorum. İçinde biraz kalmış. Testereyi yan tarafa, otların üzerine bırakıyorum, çömelip oturuyorum, benzin kapağını açıyorum, boşaltıyorum, depo ağzına kadar dolduğu sırada bidon da boşalıyor. Tek bir damla dışarı taşırmıyorum, ellerim titremiyor. Birisi durmuş bakarken böyle yapabilmek iyi bir şey.

“Benim odunluğumda bir-iki bidon benzin var,” diyor Lars, “biz işimizi bitirene kadar yeter yani. Şimdi yapılacak bir işimiz varken yarıda kesip köye kadar arabayla gitmenin manası yok.”

“Kesinlikle yok,” diyorum, benim de canım şimdi köye gitmeyi hiç istemiyor. Bakkaldan bir şeye ihtiyacım yok, sosyalliğin de sırası değil bugün. Jonsered'i çalıştırıyorum, neyse ki ilk denemede çalışıyor, Lars ve ben iki yandan ağaca saldırıyoruz; altmış-yetmiş yaşlarında, kulaklıktı, hafiften romatizmalı iki adam. Ağacın üzerine eğiliyoruz, ölümcül tehlikeli zincirin bizim irademizin bir uzantısı olmasını güvenceye almak için kollarımızı bedenimizden biraz uzakta tutuyoruz, yoksa biz testerenin bir parçası oluruz. Önce dalları gövdeyle birleştikleri yerin tam dibinden kesiyoruz, uygun büyüklükte parçalara ayırıyoruz, yakacak olarak kullanamayacağımız her şeyi buduyoruz, kasım karanlığında kocaman bir ateş yakmak için bir kenara yığıyoruz.

Lars'ı çalışırken izlemek güzel. Hızlı değil, ama sistemli çalışıyor, ağır testereyi kavrayan eliyle huş ağacına sokulurken Poker’le yolda

giderkenkinden daha zarif hareketleri var. Onun tarzı bana da bulaşıyor, zaten ben hep böyleyimdir; önce hareketi yapanın, sonra anlarım, çünkü bir süre sonra eğilişinde, yerini değiştirmesinde, arada sırada sağa sola kıvrılmasında ya da arkaya yaslanmasında bedenin ağırlığıyla gövdeye giren testerenin çekimi arasındaki yumuşak denge çizgisini koruyan mantıksal bir yan olduğunu fark ediyorum ve bütün bunların hepsi testereye hedefe giden en kolay yolu sağlamak, insan bedenine en az tehlike yaratacak şekilde çalışmak. Ne de olsa beden her şeye açık; bir an yenilmez güç sahibidir, hemen sonra bir darbeyle oyuncak bir bebek gibi paramparça olabilir ve bir daha asla düzelmeyebilir. Lars'ın bu kadar doğal hareketlerle testereyi yönlendirirken böyle düşünüp düşünmediğini bilmiyorum. Herhalde düşünmüyordur ama *ben* defalarca düşünüyorum, bir kere aklıma gelince bir yana bırakamıyorum ve bu da hızımı artıran bir şey değil kesinlikle. Yine de pek sakıncalı sayılmaz, ben böyle şeylere alışkınım, ama eminim Lars'ın annesi 1944 yılı sonbaharının son günlerinden birinde bütün gücüyle ırmakta kürek çekerken kafasından böyle düşünceler geçiyordu mutlaka. O sırada Lars ikiz kardeşi Odd'la mutfakta boğuşarak yerlerde yuvarlanıyordu, çevresinde olup bitenlerden hiç haberi yoktu, bunların sonuçlarının neler olabileceğini bilmiyordu, üç yıl sonra ağabeyi Jon'un tüfeğiyle Odd'a ateş edip canını alacağını, bedenini paramparça edeceğini bilmiyordu. Hiç kimse bilemezdi ve dışarıda hâlâ karla kaplı tepelere düşen çelik grisi ışığıyla gündüz sürüyordu, ırmakta annesi yaylaya her zaman yaptığı ziyaretlerden birine çıkmış gibi görünmeye çalışıyordu.

Gözümün önüne getirebiliyorum.

Mavi eldivenler kürekleri sımsıkı kavramış, botlar kayığın tahtasına sağlamca basıyor, kesik soluklar aldığında ağzından beyaz buharlar çıkıyor, yabancı adam ayaklarında yazlık ayakkabılarıyla kayığın dibine çökmüş, kolları hiç bırakmak istemediği gri çantaya sarılı, takım elbisesinin ince pantolonuyla şimdi daha da çok üşüyor. İnanılmaz titriyor, kayığın tahtaları bilinmeyen türden iki zamanlı bir motor çalışıyormuş gibi sarsılıyorlar, kadın böyle bir şeyi hiç görmemiş, yeni motorunu karadan duyacaklarından korkuyor.

Gözümün önüne getirebiliyorum.

Üç kişilik Alman motosikleti karları yeni kürenmiş anayoldan sakin sakin ilerliyor, sonra hiç neden yokken tam da o eve doğru bir dönüş yapıyor, hiç kimse motosikleti sürenin aslında ne istediğini anlayamadı bir türlü. Belki de kendini yalnız hissetmişti, konuşacak birilerini arıyordu, ya da bir sigara yakacaktı, son kibriti ateş almadı, bir kutu kibrit ödünç almak, sigara içip manzarayı ve ırmağı seyrederken biriyle gevezelik etmek istiyordu, tam o anda her biri kendi ülkesinden gelmiş, bütün kötülüklerden ve savaştan uzakta, masum bir sigara üzerinden dostluk kuran iki adamdan biri olmaktan başka bir niyeti yoktu veya ne o zaman ne daha sonra hiç kimsenin anlayamadığı başka bir neden vardı. Her ne olursa olsun, motosikletini avluda durdurup indi, sakin sakin çiftlik evinin kapısına doğru yürüdü. Ama oraya kadar gidemedi. Birden olduğu yerde durdu, gözünü yere dikti, sonra ileri geri yürümeye başladı, bir daire çizdi, yere çömeldi, sonunda evin önünden aşağı, ırmağa indi, iskeleye kadar gitti. O anda zihninin derin karanlıklarında bir ışık yanmıştı. Jeton doğru yere düşmüş, klik diye bir ses çıkarmıştı. Şimdi her şeyi anlıyordu. Zamanı dardı. Koşarak yukarı tırmandı, motosikletine atladı, pedala var gücüyle bastı ama lanet olası motor çalışmak istemiyordu, tekrar tekrar çalıştırmayı denedi, son denemesinde motor çalışınca bir mermi gibi ileri atıldı, Alman motosiklete abanıp son hızla çiftlik yolundan aşağı indi, kayarak dönüp anayola çıktı, dönüş yaparken yandaki boş koltuk öyle bir sarsılmıştı ki çevreye karlar fışkırdı. Tam da dönemeçte koltuğunun altında okul çantasıyla eve dönen Jon vardı, motosikleti duydu ama motorun onu ezmemesi ve belki de ömrü boyunca sakat bırakmaması için kendini yolun kenarına atmaktan başka bir şey yapmaya zaman bulamadı. Düştüğü zaman çantasının kilidi açıldı, kitapları dört bir yana saçıldı. Ama asker bunlara aldırmıyordu bile, motora daha fazla gaz verip bakkalın ve kilisenin olduğu kavşağa, ırmağın üzerinden geçen köprüye doğru gözden kayboldu.

Gözümün önüne getirebiliyorum.

Jon yol kenarındaki karların arasından kitaplarını toplarken annesi hâlâ

ırmağın üzerinde, kayığın dibinde de takım elbiseli adam büzülmüş oturuyor. Yılın bu zamanında akıntı zayıf olsa da kayıkta iki kişi varken akıntıya karşı kürek çekmek kolay değil, hızlı ilerlemiyor. Jon'un annesinin ona doğru geldiğinden habersiz, odunlukta bir tahtanın üzerine eğilmiş marangozluk yapmakta olan babamın yayla kulübesine epey bir yol var daha. Kayıktaki adam titriyor, kendi kendine sövüp sayıyor, sonra biraz ağlıyor, yeniden sövüp saymaya başlıyor, kürek çeken kadın ince bir sesle ondan susmasını istiyor ama adam çantasının kayışlarını sımsıkı yakalıyor, kendi dünyasından başka bir şeyi görmüyor gözü.

Franz kendi evinin mutfağında, pencereyi açmış oturuyordu, çünkü ormanda çalışmaktan dönünce sobayı öyle bir yakmış ki odanın içi çok sıcak olduğundan biraz havalandırması gerekmişti. Dışarısı henüz aydınlık. Franz durmuş sigara içerken niçin şimdiye kadar evlenmemiş olduğunu bulmaya çalışıyordu. Her yıl soğuklar bastırmaya başladığında bu konuya kafa yormaya başlar, Noel'i biraz geçene kadar böyle devam eder ama yeni yılla birlikte bu düşünceyi kafasından atardı. Evlenmemesinin nedeni kimsenin onu istememesi değildi ama açık pencerenin önünde durmuş sigara içerken nedenin ne olduğunu bir türlü bulamıyordu ve tam o anda bu durum, böyle yalnız yaşaması gözüne çok anlamsız görünüyordu. Sonra ırmağın karşı yakasından bir motosikletin son hızla geldiğini duydu. Köprü onun evinden elli metre uzaktaydı, karşı yakada, yirmi metre daha ileride uzun, gri yeşil paltosu, omzundan ucu görünen makinalı tüfeğiyle nöbetçi duruyordu, üşümüştü, canı sıkılıyordu. Motosikleti *o da* duymuştu, giderek yükselen sese doğru döndü, o yönde birkaç adım attı. Şimdi Franz motosiklet sürücüsünün ileride bir tümseğin arkasında beliren miğferli kafasını belli belirsiz seçebiliyordu, sonra bütün motosikleti ve havanın direncini azaltmak için motorun üzerine eğilmiş olan sürücüyü görebildiğinde kavşağa elli metreden az kalmıştı. Bütün gün sisli ve bulutlu geçmişti, şimdiyse güneş batmadan biraz önce güneybatıdan kafasını çıkarmış, eğik açılı, altın rengi ışıklarını vadinin üzerine saçıyor, ırmağı ve onun üzerindeki her şeyi aydınlatıyor, Franz’ın gözlerini kamaştırıyor, onda

olası evliliklerin düşüncelerini uyandırıp gözünün önüne onunla evlenmek için sırada beklediklerini düşündüğü sarışınlardan ve koyu renk saçlı güzellerden uzun bir sıra diziyordu ki birden yolun üzerinde gördüğü şeyin ne olduğunun farkına vardı. Sigarasını pencereden dışarı fırlattı, olduğu yerde dönüp hole doğru koştu, bu sırada kemerindeki bıçağını çıkardı, dizüstü çöküp kilimi rulo yaparak kenara itti. Bıçağını yerdeki bir çatlağın içine bütün gücüyle bastırıp tahtaları kanırttı, birbirine çivilenmiş dört yer tahtası yukarı fırladı, onları kenara itip elini tahtaların altındaki boşluğa daldırdı. Bugünün geleceğini hep biliyordu. Hazırlıklıydı. Tereddüde yer yoktu, Franz bir an bile tereddüt etmedi. Aşağıdaki küçük boşluktan bir detonatör çıkardı, bağlantıların birbirlerine karışmış olup olmadığını yokladı, dizlerinin arasına yerleştirdi, derin bir soluk aldı, kolu sıkıca kavrayıp hızla bastırdı. Bütün ev sarsıldı, pencere pervazları titredi, Franz soluğunu bıraktı, detonatörü yeniden küçük boşluğa koydu, dikdörtgen açıklığın üzerine döşeme tahtalarını yerleştirdi, yumruğuyla vurarak yerlerine çaktı, kilimi yuvarlayıp açtı, her şey biraz önce nasılsa öyle olmuştu. Ayağa kalktı, pencereye koşup dışarı baktı. Köprü paramparça olmuştu, patlamadan sonra birden çöken sessizlikte tahta parçaları ağır çekim filmlerdeki gibi döne döne yere inmeyi sürdürüyorlardı, tahtalardan kimileri tuhaf bir şekilde ses çıkarmadan kıyıdaki taşların üzerine düştü, başkaları suyun üzerine inip akıntıyla sürüklenmeye başladılar. Pencerenin açık olmasına karşın Franz her şeyi camın arkasından seyrediyormuş gibi hissetmişti.

Yıkılan köprünün öteki tarafında nöbetçi, Franz'ın onu son gördüğü yerden epey uzakta, burnu karlara gömülü bir şekilde yüzüstü yatıyordu. Zamanında yetişemeyen motosiklet şimdi hızını kesmişti, yerde yatan adama adeta kararsız bir şekilde ağır ağır yaklaşıp durdu. Sürücü yerinden kalktı, miğferini başından çıkardı, bir cenazeye gider gibi kolunun altına sıkıştırdı, son metreleri yürüyüp nöbetçinin başına gitti, kafasını eğip ona baktı. Hafif bir esinti saçlarını savuruyordu. Daha çocuk sayılırdı. Nöbetçinin başına diz çöktü, kim bilir belki de onun en iyi arkadaşıydı. Ama o sırada nöbetçi ellerinin ve dizlerinin üzerinde doğruldu, ölmemişti.

O şekilde bir süre kaldı, kustuğu belliydi, ardından makinalı tüfeğinden destek alarak ayağa kalktı, motosikletli de ayağa kalktı, öne eğilip bir şeyler söyledi ama nöbetçi başını sallayıp kulaklarım gösterdi. Hiçbir şey duymuyordu. İkisi de artık yerinde olmayan köprüye dönüp baktılar, sonra motosiklete koştular, sürücü yerine geçti, nöbetçi de yan tarafa oturdu, yeniden motoru çalıştırdılar, dönüp oradan ayrıldılar. Karakoldaki askerlerin geri kalanıyla birlikte kaldıkları çiftliğe doğru gitmiyorlardı, motosikletin biraz önce geldiği yola geri dönmüşlerdi, sürücü gaz verip duruyordu, şimdi yan tarafta bir yolcusu olduğu için motosiklet ağırlaşmıştı, ama sonra yokuşa geldiler, hız arttı, birkaç dakika sonra Barkald'ın çiftliğinin önünden geçerken gerçekten hızlı gidiyorlardı. Hemen sonra bir dönemeç vardı, ikisi birden şiddetli rüzgârda giden bir yelkenlinin yana devrilmeden dönmesini sağlamak istermişçesine bütün ağırlıklarıyla yana yattılar. Yan tekerlekler bir an için yerden kalktı, karla kaplı otlağa yöneldiler, dosdoğru çite sürdüler, kapıyı açmakla zaman harcamadan ezip geçtiler, her yana tahta parçaları uçuştu, miğferlerine çarptı ama durmadılar, kapının direkleri arasından zorlukla sıyrılıp girdiler. Çayırda çitin direklerini yanlarından sürükleyerek dikenli telin yakınına kadar gittiler, motosiklet çayırdaki girintilere bata çıka, bir o yana bir bu yana savrularak babamın “posta”yı almak için bakkala giderken kullandığı patikadan ırmağa inmeye başladı. Babamdan yalnızca dört yıl sonra ben de bir gün, kardeşlerinden biri öteki kardeşine Jon'un emniyetini kapamayı unuttuğu tüfekle ateş edip onun canını aldığı için yaşamımdan kayboluveren arkadaşım Jon'un peşinde bu yoldan gidiyordum. O zaman yaz ortasıydı, kardeşlerine göz kulak olması gerekiyordu, bir anda her şey değişip mahvolmuştu.

*

Irmağın öteki tarafında Jon'un annesi tam o sırada kayığı koyun içine, babamın kayığının yanına çekmiş, akıntının sürükleyip kayığı kesinlikle gitmemesi gereken karşı kıyıya götürmemesi için biraz daha yukarı çekmek için karaya atlamıştı, takım elbiseli adam da ayağa kalkmış, daha Jon'un annesinin işi bitmeden atlamaya çalışmak gibi bir yanlışlık yapmıştı. İşler ters gitti. Kadın kayığı çekince öne devrildi, kafasını tahtalardan birine

çarptı çünkü kendini elleriyle korumak yerine çantaya sımsıkı yapışmıştı. Kadın neredeyse ağlamak üzereydi.

“Canın cehenneme lanet olası, tek bir şeyi bile doğru yapamaz mısın sen!” diye bağırdı, oysa bütün yaşamı boyunca bir tek kötü söz bile kullandığı duyulmamıştı ve bağırmasının yanlış olduğunu biliyordu ama bağırmadan edememişti. Adamı yakasından sıkıca yakalayıp boş bir çuval gibi kayıktan dışarı sürükledi. Doğrulduğunda karşı tarafta çayın geçip gelen motosikletin hem sesini duydu hem kendisini gördü, babam kulübenin odunluğundan fırtına gibi dışarı fırladı çünkü sesi o da duymuş, duyar duymaz da bir terslik olduğunu anlamıştı. Onları patikanın ucunda, suyun kenarında gördü. Şapkası ve eldivenleriyle Jon'un annesi, kayığın yanında emekleyen takım elbiseli yabancı adam, ırmak kıyısına varmadan önce üzeri çakıllar ve taşlarla kaplı son tümsekte duran motosiklet.

“Ayağa kalk!” diye bağırdı Jon'un annesi takım elbiseli adamın kulağına. Adam kalkmak için elinden geleni yaparken o da ceketinden tutmuş çekiştiriyordu, bu sırada Alman üniformalı oğlan, peşinde nöbetçiyle tümsekten aşağı doğru koşarken *“Halt!”* diye bağırdı; aynı zamanda Almanca yalvarırcasına “lütfen” demiş olduğu da doğru olabilir mi? Franz doğru olduğunu düşünüyordu, genç askerin “*Bitte, bitte*” diye bağırdığından emindi. Ne olursa olsun askerler suyun kenarına gelince durmuş, suya girmek istememişlerdi. Çok soğuktu, çok derindi, karşı kıyıya yüzmeye kalksalar bir süre için çaresiz birer hedef olacaklardı, hem zaten karşı kıyıya çok daha aşağılarda bir yerden çıkacaklardı çünkü akıntı yılın bu mevsiminde çok değilse de yeterince güçlüydü. Arkalarındaki tepede motosiklet durmuş, soluk soluğa bir hayvan gibi tıkırdıyordu, makinalı tüfeklerini omuzlarından aldıklarını gören babam seslendi;

“Durmayın, koşun!” Sonra kendisi de henüz hiçbiri kesime kurban gitmemiş ağaçların arasından uçar gibi ırmağa doğru koşmaya başladı. Ağaçların kalın gövdelerini siper edip zikzaklar çizerek koşuyordu ve tam o anda karşı kıyıdaki Alman askerleri ateş etmeye başladılar. İlk önce kayıktan çıkmakta çok yavaş davranan iki kişinin başlarının üzerinden uyan

atışları yaptılar. Jon'un annesi mermilerin ağaçlara büyük bir güçle saplandığını duyduklarını, o çok özel sesi bir daha asla unutmayacağını anlatmıştı sonradan. Hiçbir şey onu bu duyduğu sesten daha çok korkutmamıştı o güne kadar. Sanki köknarlar inliyordu. Sonra askerler doğrudan onlara ateş etmeye başladılar ve takım elbiseli adam anında vuruldu. Koyu renk ceketi belli ki beyaz yamaçta açık hedef olmuştu. Çantasını düşürdü, karların içine yuvarlandı, adeta kendi kendine konuşur gibi, Jon'un annesinin zorlukla duyacağı kadar alçak bir sesle, “Ooof. Bunu biliyordum ben,” dedi.

Sonra yamaçtan aşağı, kayığa doğru kaymaya başladı, ırmağın üzerine uzanan eğilmiş çamın önünden geçti, yazlık ayakkabılarından biri suya batana kadar durmadı. Ona bir kez daha ateş ettiler, başka bir şey söyleyemedi.

Babam hemen yukarıda, bir köknarın gerisinde duruyordu. Seslendi:

“Çantayı al, yukarı, buraya doğru koş!” Jon'un annesi mavi eldiveniyle çantayı yakaladı, iki büklüm, zikzaklar çizerek yukarı koştu, belki şimdiye kadar hiç kimseyi öldürmemiş oldukları için iki asker birden o kadar yoğun ateş etmez olmuşlardı, belki de koşan bir kadın olduğu için. Her ne olursa olsun yaptıkları atışlar daha çok korkutmak içindi. Jon'un annesi hiçbir yeri zarar görmeden patikaya ulaştı, oradan babamla birlikte kulübeye kadar koştular. Hızla içeri daldılar, yanlarına en önemli şeyleri ve babamın gizlediği belgeleri aldılar. Pencereden baktıklarında yoldan iki arabanın son hızla çayıra yöneldiğini, arabalardan fırlayan askerlerin ırmağa doğru koştuklarını gördüler. Babam ihtiyaçları olan her şeyi takım elbiseli adamın çantasına doldurdu, çantayı beyaz bir çarşafa sardı. Sonra giysilerinin üzerine babamın uzun, beyaz kışlık iç çamaşırlarını geçirip evin arka tarafındaki pencereden dışarı çıktılar, neredeyse el ele İsveç’e kaçtılar.

Güneş yoluna devam etmişti, mavi mutfak artık o kadar aydınlık değildi, kupamdaki kahve soğumuştu.

“Babam şimdiye kadar hiç söz etmemişken sen şimdi bana bütün bunları niye anlatıyorsun?” diye sordum.

“Çünkü baban öyle yapmamı istedi,” dedi Franz. “Uygun bir zaman olduğunda. Şimdi de tam öyle bir zaman.”

12

LARS VE BEN huş ağacıyla uğraşırken hava yavaş yavaş soğumuş, güneş bulutların ardında kalmıştı. Şimdi rüzgâr esiyor. Gri bir bulut tabakası gökyüzünü yorgan gibi kaplıyor, mavi şerit doğudaki yamaca doğru itiliyor, sonunda bütünüyle gözden kayboluyor. Durup bir soluk alıyoruz, ağrıyan sırtlarımızı doğrultuyoruz, canımız yanmıyormuş gibi yapmaya çalışıyoruz. Pek başarılı olduğumuz söylenemez, biraz olsun dik durabilmek için bir elimle belime destek vermem gerekiyor, bir an için ikimiz de ormanda değişik yönlere bakıyoruz. Sonra Lars bir sigara sarıp yakıyor, odunluğun kapısına yaslanıp sakin sakin sigara içiyor. Yorucu bir bedensel çalışmadan sonra işi paylaştığın kişiyle ya da kişilerle birlikte içilen bir sigaranın ne kadar güzel geldiğini hatırlıyorum, uzun yıllardır ilk kez sigarayı özlüyorum. Biraz önce huş ağacının serilip yattığı yerdeki odun yığınlarına bakıyorum. Lars da o yana bakıyor.

“Fena değil,” diyor sakince, gülümsüyor. “Yarıladık sayılır.”

Lyra ve Poker de yorulmuşlar. Sahanlıkta yan yana yatarken hızlı hızlı soluyorlar. Motorlu testereler kapatılmış. Her şey sessiz. Sonra kar yağmaya başlıyor. Saat öğlenin biri. Gökyüzüne bakıyorum.

“Lanet olsun,” diyorum yüksek sesle.

Lars benim bakışlarımı izliyor. “Bu kar tutmaz, çok erken daha, yerler yeterince soğuk değil,” diyor.

“Eminim öyledir,” diyorum, “ama yine de beni endişelendiriyor. Niye böyle olduğunu tam olarak bilemiyorum.”

“Karda mahsur kalmaktan mı korkuyorsun?”

“Evet,” diyorum ve kızardığımı hissediyorum. “O da var.”

“O zaman kendine senin için karları küreyecek birini bulman gerek. *Ben*

öyle yaptım. Åslien, şu yolun aşağısında yaşayan bir çiftçi. Ne zaman olursa olsun gelir hep, yıllardır benim karlarımı o kürüyor. Bir kere dışarı çıktı mı çok fazla zamanını almıyor. Tek yaptığı şey bizim yola çıkmak, kar küreme makinasıyla aşağı kadar inmek. En fazla çeyrek saatini alıyor."

"Evet," diyorum, hafifçe öksürüp devam ediyorum, "o olmalı. Dün Kooperatif dükkânındaki telefon kulübesinden ona telefon ettim ben de. Olur, dedi, her seferinde yetmiş beş kron alacakmış. Sen de mi o kadar ödüyorsun?"

"Evet," diyor Lars, "ben de aynısını ödeyeceğim. Öyleyse güvendesin demektir. Bu kış sorun olmayacak. Ama şu yukarıdaki var ya," diyor neredeyse felaket haberi verir gibi. Başını arkaya atıp gökyüzüne bakıyor. "Hele bir insin aşağıya." Şeytanca bir gülümseme beliriyor yüzünde.

"Ne dersin, yeniden işe girişelim mi?" diye soruyor.

Onun coşkusunun bana da bulaştığını hissediyorum, yeniden işe girişmek istiyor canım. Ama bu beni aynı zamanda şaşırtıyor ve endişelendiriyor. Böylesine basit ve gerekli bir işi yapmak için gereken gücü bulma konusunda başka birine bağımlı oluverdim. Benim yeteri kadar zamanım var oysa. İçimde bir şeyler değişiyor, *ben* değişiyorum, çok iyi tanıdığım, gözüm kapalı güvendiğim, sevenlerinin sarı pantolonlu çocuk diye çağırdığı, ne zaman elini cebine daldırsa bir avuç parlak bozuk para çıkaran birinden çok daha az tanıdığım, elini cebine daldırdığında ne çıkaracağını bilmediğim birine dönüşüyordum. Acaba bu değişiklik ne kadar zamandır sürüyordu. Belki üç yıldır.

"Elbette," diyorum. "Öyle yapalım."

Daha sonra onu içeri davet ediyorum, yardımlarından sonra bunu yapmam gerek. Kar lapa lapa yağıyor ama aslında pek tutmuyor. En azından şimdilik. Dışarıda, odunluğun duvarının önüne epey bir odun istifledik, yanlarında da kurumuş çamın odunları var, avlu da temizlendi, geriye yalnızca kocaman kök kaldı, onu da yarın arabaya zincirle bağlayıp

çekmeye karar verdik. Zincirler aşağıda, Lars'ın garajında. Ama şimdilik bu kadar yeter, yorulduk, acıktık, canımız kahve istiyor. Güne öyle kötü başlamışken bu kadar ağır iş yapmanın akıllıca bir şey olup olmadığını düşünüyorum ama kendimi bedenen iyi hissediyorum, gerçekten, yorgunum ama iyi bir yorgunluk bu, sırtım dışında ki o her zaman böyledir, ayrıca Lars'ın benim avlumu yalnız başına temizlemesine müsaade edemezdim.

Filtreye kahveyi ölçerek koyuyorum, soğuk suyu dolduruyorum, kahve makinasını çalıştırıyorum, ekmeği dilimleyip bir sepete yerleştiriyorum, buzdolabından tereyağı, et ve peynir çıkarıyorum, tabakları masaya koyuyorum, sarı bir sürahiye kahve için süt dolduruyorum, hepsini masaya getiriyorum, iki kişi için kupa, çatal ve bıçak çıkarıyorum.

Lars sobanın yanındaki odun sandığının üzerinde oturuyor. Ayağında çoraplarıyla çok genç görünüyor, aslında böyle ayakları yere değmeden oturan herkes olduğundan küçük görünür. Benim tersime saçları kuru çünkü kafasında siperlikli şapkası vardı. İçeri girdiğinden beri hiçbir şey söylemedi, yalnızca gözlerini yere dikip oturdu. Kafası bir şeye takılmış gibi görünüyor. Aslında ben de pek konuştum sayılmaz ve konuşmaktan kurtulduğuma da seviniyordum, küçük gevezeliklere eskisi kadar alışkın değilim artık.

“Sobayı yakayım mı?” diye soruyor.

“İyi olur,” diyorum, “yak,” çünkü içerisi biraz serinledi gerçekten, aynı zamanda onun kendini benim evimde böyle rahat hissetmesinden, neyi nasıl yapacağım hakkında fikir yürütmesinden biraz rahatsız oluyorum, ben böyle bir şeyi asla yapmazdım, ama önce sormayı ihmal etmedi, o zaman sorun değil. Lars odun sandığından aşağı atlıyor, kapağı açıyor, üç tane odun ve kullanmak için sandığa koyduğum geçen haftanın *Dagbladet* gazetesinden birkaç sayfa alıyor, kısa zamanda sobayı tutuşturmayı başarıyor, benden çok daha çabuk yapıyor bunu, bütün yaşamı boyunca yapmış olmalı, sonra tezgâhın üzerindeki kahve makinasından sesler gelmeye başlıyor: bunca zamandır yanımda olan eski dostum kahve makinası. Biraz sonra gidip kahveyi termosa dolduruyorum. Termos elimde

bir an durup uzun yıllar boyunca her sabah birlikte kahve içtiğim kadını düşünmeye çalışıyorum ama kadın parmaklarımın arasından kayıyor, onu gözümün önüne getirmeyi başaramıyorum. Bunun yerine pencereden dışarı, büyük kökün çevresindeki küçük, sarı talaş yığınları dışında temizlenmiş olan avluya, sessizce aşağı doğru uçan, gizemli bir şekilde ortadan kaybolmadan önce birkaç saniye yerde kalan dev kar tanelerine bakıyorum. Sabaha kadar böyle devam ederse kesin tutar.

Bu sabah kahvaltı ettim mi ben? Hatırlamıyorum, çok uzun zaman önceymiş gibi geliyor. Sabahtan bu yana her türlü şey oldu. En azından şimdi çok açım. Pencereden Lars'a doğru dönüyorum, elimle masayı gösteriyorum.

“Buyur, yemek hazır,” diyorum.

“Eline sağlık,” diyor odun sandığını kapatıp. Biraz utangaç bir tavırla masanın başına oturup yemeye başlıyoruz.

İlk dakikalarda hiçbir şey söylemiyoruz. Yemek inanılmaz güzel geliyor, ekmek kutusuna gidip satın aldığım ekmeğin bakkaldan her zaman aldığımdan başka bir tür mü olduğuna bakmam gerekiyor ama hep aldığım ekmek. Yeniden yerime oturuyorum, yemeye devam ediyorum ve yemeğin gerçekten tadını çıkardığımı söylemem gerek. Biraz ağırdan almaya çalışıyorum ki çabucak bitmesin. Lars gözlerini tabağına dikmiş yiyor. Benim için sorun değil, sohbet etmeye o kadar da meraklı değilim zaten. Yine de başını kaldırıp, “Aslında çiftliği ben devralacaktım,” diyor.

“Hangi çiftliği?” diyorum ama aslında söz konusu olabilecek yalnızca bir çiftlik var. Ama şimdi benim düşüncelerim orada değil. Acaba uzun bir süre yalnız yaşayınca insan böyle mi oluyor, bir düşüncenin ortasında birden konuşmaya mı başlıyor, konuşmakla konuşmamak arasındaki ayrım siliniyor mu, içimizde kendimizle sürdürdüğümüz hiç bitmeyen sohbet hâlâ görüşmeyi sürdürdüğümüz insanlarla yaptığımız konuşmaların içine mi sızıyor, insan çok uzun süre tek başına yaşayınca birini ötekinden ayıran sınır bulanıklaşıyor mu, bu sının geçtiğini fark etmez duruma mı geliyor, diye düşünüyorum. Benim geleceğim de böyle mi olacak?

“Bizim evin olduğu çiftliği. Köydekini yani.”

Norveç'te kesinlikle yüz bin köy vardır, biz de şimdi onlardan birindeyiz ama onun hangi köyden söz ettiğini bildiğim ortada.

“Niye yukarıdaki köyde değil de burada yaşadığımı merak etmişsindir sen de, öyle değil mi?” diyor.

Aslında hiç merak etmemiştim, yani onun dediği şekilde, ama belki de etmem gerekirdi. Benim asıl merak ettiğim şey bunca yıldan sonra nasıl olup da kendimi onunla aynı köyde bulabildiğim. Böyle bir şeyin nasıl mümkün olduğu.

“Evet, yani biraz merak ettim,” diyorum.

“Çiftliği ben devralacaktım, sonuçta evde bir tek ben kalmıştım. Jon denizdeydi, Odd ölmüştü, ben bütün yaşamım boyunca her gün o çiftlikte çalışmıştım, insanların şimdilerde yaptıkları gibi tatil bile yapmadım. Babam bir daha asla geri dönmedi, hastalandı. Gerçek sorununun ne olduğunu hiç kimse anlayamadı. Bacağı kırılmış, omzuna bir şeyler olmuştu, Innbygda'daki hastaneye götürülmüştü, 1948 yılıydı, sen o yılı hatırlarsın, ben daha çocuktum o sıralar. Ama bir daha hiç geri dönmedi. Sonra yıllar geçti, Jon denizden döndü. Onu gördüğümde tanıyamadım. Sanki hiçbiri yaşamıyordu artık. Onları düşünmüyordum. Sonra Jon bir gün otobüsten inip yoldan yukarı yürüdü, kapıdan içeri girdi, çiftliği devralmaya hazır olduğunu söyledi. Yirmi dört yaşındaydı. Bunun onun hakkı olduğunu söyledi. Annem hiçbir şey söylemedi, araya girip beni savunmadı, ama bakışlarını hatırlıyorum, gözlerini benden nasıl kaçırdığını hatırlıyorum. Tanıdığım, bildiğim tek şey o çiftlikti. Jon denizden bıkmıştı, her şeyi gördüğünü söylüyordu. Olabilir elbette. Yıllar içerisinde Port Said ve ona benzer yerlerden birkaç kartpostal göndermişti; Aden, Karaçi, Madras gibi insanın atlasa bakmadıkça nerede olduğunu çıkaramadığı yerler işte. Teknelerden birinin adı M/S Tijuka'ydı, zarfları çok iyi hatırlıyorum, çünkü teknenin adı zarfın ön yüzünde yazılı olurdu ve hiç böyle bir ad görmemiştim. Bana sorarsan Jon sağlıklı görünmüyordu. Zayıf ve çelimsizdi, bir çiftliği idare edemez, diye düşünmüştüm. Şimdilerde Oslo'da

gördüğün şu esrarkeşlere benziyordu, sinirli ve gergindi. Ama benim yapabileceğim hiçbir şey yoktu. Onun hakkıydı.”

Sonra Lars susuyor. Onun için çok uzun bir konuşma bu. Yeniden yemek yemeye başlıyor, benim kadar hızlı yemedi ama o da yemeğin güzel olduğunu düşünüyor. Kupasına kahve dolduruyorum, süt teklif ediyorum, küçük sarı sürahiyi alıp kupasına biraz süt koyuyor, yemeğini bitirene kadar hiç konuşmuyor. Tabağı boşalınca içeride bir sigara içip içemeyeceğini soruyor.

“İçebilirsin elbette,” diyorum, kırmızı tütün paketinden bir sigara sarıyor, yakıp içine çekiyor, oturduğu yerde gözlerini sigaranın ateşine dikiyor. Bunun üzerine ben, “Peki sonra ne yaptın?” diye soruyorum.

Lars bakışlarını sigaradan uzaklaştırıyor, sigarayı ağzına götürüp derin bir nefes alıyor, dumanı ağır ağır üflerken sanki kendini bir palyaço maskesinin arkasına saklamak ister gibi kabaca yüzünü buruşturuyor ve bu o kadar beklenmedik bir şekilde oluyor ki bütünüyle hazırlıksız yakalanıyorum, oturduğum yerde ağzım açık bakakalıyorum, onu daha önce hiç böyle görmedim. Aslında ilginç denebilecek kadar gülünç bir manzara; tıpkı sirkte gülmekten kırılan insanları bir saniye içinde gözyaşlarına boğan bir palyaço, korkunç bir ikilemde kalmış Chaplin ya da eski sessiz filmlerin her zaman gözlerini kırpıştıran yıldızları gibi. Lars'ın lastik gibi bir yüzü var gerçekten ama bu benim o anda gülebileceğim bir şey değil. Ağzını gerip bir çizgiye dönüştürüyor, gözlerini sımsıkı yumuyor, sonra bütün yüzünü kırk beş derece sağa ve aşağı kıvırıyor, en azından bana öyle görünüyor, az buçuk tanımaya başladığım yüz çizgileri kırışıkların arasında kayboluyor, böyle kendini sıkarak epey bir süre durduktan sonra gözlerini açıyor, yüzünün her bir parçasını ait olduğu yere yerleştiriyor, bu arada sigarası dudaklarının arasında duman çıkarmaya devam ediyor ve ben ne tür bir gösteriye tanık olduğumu anlayamıyorum. Ağır ağır soluk alıp veriyor, dosdoğru bana bakarken gözleri nemli.

“Ayrıldım. Yirmi yaşımı doldurduğum gün. O günden beri eve hiç gitmedim. Beş dakikalığına bile.”

Mutfağıma bir sessizlik çöküyor, Lars da ben de ses çıkarmıyoruz. Sonra, “Çok berbat bir durummuş,” diyorum.

“Yirmi yaşımdan beri annemi hiç görmedim,” diyor.

“Yaşıyor mu hâlâ?” diye soruyorum.

“Bilmiyorum,” diyor Lars. “Hiç araştırmadım.”

Pencereden dışarı bakıyorum. Bunun bilmek istediğim bir şey olduğundan emin değilim. İçime ağır bir yorgunluk çöktüğünü, üzerimi örtüp beni aşağı çektiğini hissediyorum. Soruyorum çünkü sormam gerektiğini düşünüyorum, çünkü Lars için bütün bunları bana anlatmanın önemli olduğu ortada ve aslında birçok bakımdan bunların beni de ne kadar ilgilendirdiğini bilmiyor, ama yine de aslında bunları bilmek istediğimden o kadar emin değilim. Çok fazla yer kaplıyorlar. Dikkati toplamak zorlaşıyor, çünkü Lars'la karşılaşmam benim dengemi bozdu, burası için yaptığım planlar bulanıklaştı, dikkatimi toplamadığım anda neredeyse önemsizleşiyorlar, bunu itiraf etmek zorundayım. Keyfîm tavan arasıyla bodrum arasında gidip gelen bir asansör gibi bir iniyor bir çıkıyor, günlerim artık benim düşündüğüm gibi geçmiyor. Ufacık bir şeyi büyütüp felaket boyutlarına getiriyorum. Devrilen huş ağacı küçük bir sorun olduğu için değil, bunu demek istemiyorum, işlerin iyi gitmediğini de söylemek istemiyorum çünkü Lars'ın da yardımıyla her şey çok iyi gitti, ama ben aslında yalnız kalmak istiyordum. Sorunlarımı birer birer kendi başıma, temiz bir kafayla, iyi aletlerle çözmek, belki bir zamanlar babamın yaylada yaptığı gibi yapmak istiyordum. Her işi adım adım ele alırdı, kendisine gereken aletleri önceden hesaplanmış bir sıraya göre dizerdi, eline aldığı işin bir ucundan başlayıp öteki ucuna kadar giderdi, bu sırada hem düşünür hem ellerini kullanırdı, yaptığı işten zevk alırdı, benim de yaptığım işten zevk almayı istemem gibi; günlük sorunları çözmek zaman zaman gayet karışık bir iş olabilir ama sınırları açıkça belli, görebildiğim bir başlangıç ve son var, böylece akşamları yorgun oluyorum ama tükenmiş olmuyorum, sabahları dinlenmiş kalkıyorum, kendime kahve hazırlıyorum, sobayı yakıyorum, ormanın üzerinden göle düşen pembe ışıklara bakıyorum,

giyiniyorum, Lyra ile patikalar boyunca gezmeye çıkıyorum, sonra o gün yapmaya karar verdiğim işlerle uğraşmaya başlıyorum. Benim istediğim şey bu, tek başıma kalabileceğimi biliyorum, içimde var bu yetenek ve korkacağım hiçbir şey yok. Çok şey gördüm, şimdi ayrıntısına girmek istemediğim çok şey geçti başımdan, çünkü ben şanslıydım, sarı pantolonlu çocuktum ben, ama artık biraz dinlenmek güzel olacaktı.

Ama şimdi Lars var, büyük olasılıkla sevmeden edemeyeceğim Lars; masadan kalkıyor, siperlikli şapkasını alıp kafasına geçiriyor, ama dışarısı artık alacakaranlık, en azından güneş yok artık. Biraz tutuk ve resmi bir tavırla yemek için teşekkür ediyor, sanki biraz önce bir Noel yemeği yemişiz, o da bir an önce buradan uzaklaşmak isteyen bir konukmuş gibi. Belli ki elinde bir balta ya da testereyle dışarıda olmayı burada, benim evimin içinde olmaktan daha çok seviyor, bu benim için sorun değil, onu anlıyorum. Konuk olan ben olsaydım, onun evinde olsaydık ben de aynı şeyi hissederdim.

Hole geçip Lars için kapıyı açıyorum, onunla birlikte sahanlığa çıkıyorum, Poker orada oturmuş bekliyor. İyi akşamlar, diyorum, yardımı için teşekkür ediyorum, o huş ağacının altından iyi kalktık, diyor, yarın da kökü zincirle çekeriz. Sonra köpek aramıza giriyor, oturup gözlerini sahibine dikiyor, hırlamaya başlıyor ama Lars bakışlarını bir an bile ona çevirmeden arkasını dönüyor, hiç bakmadan önünden geçip iki basamağı iniyor, çayırdan yukarı, yaşadığı kulübeye doğru yürümeye başlıyor. Poker dili dışarıda, ne yapacağını şaşırmış duruyor, kapıya sırtımı dayamış dururken bana bakıyor, bekliyor ama benim ona vereceğim bir emir yok, bunun üzerine birden başını yere eğiyor, isteksiz adımlarla, kuyruğu sarkmış, neredeyse ayaklarını sürükleyerek Lars'ın peşinden gidiyor, onun yerinde olsaydım bir an önce davranışlarımı düzeltmeye karar verirdim.

Otların üzerinde ince bir kar tabakası var. Ne zaman tutmaya başladığını fark etmemişim ama ısı düşmüş, kar yağmayı sürdürüyor, hızı azalmış gibi görünmüyor. İçeri girip kapıyı arkamdan kapatıyorum, ışığı yakıyorum. Lars iş eldivenlerini unutmuş, ayakkabılıkta, bıraktığı yerde duruyorlar,

onları alıyorum, kapıyı açıyorum, arkasından sesleneceğim ama bu çok anlamsız, yarın takacak onları, herhalde şimdi eldivenlere ihtiyaç duyacağı bir işe kalkışmayacak.

Lars, Jon denizdeyken onu bir kere bile düşünmediğini söylüyor ama gittiği şehirleri ve limanları, eve gönderdiği zarfların üzerinde ne yazdığını, çalıştığı gemilerin adlarını hatırlıyor, bu gemilerin izlediği rotaları bulmak için okul atlasına bakmış. Daha o zamandan zayıflayıp çelimsizleşmiş olan Jon, M/S Tijuka'nın güvertesinin en önünde, küpeşteyi sıkıca kavramış, inatçı, kısılmış bakışları yaklaşan kıyıya çevrili. Marsilya'dan geliyorlar, Lars'ın parmağı gemiyi Sicilya'dan İtalya çizmesinin burnuna, oradan eğik bir hatla Yunan adalarına izlemiş, Girit'in güneydoğusunda havada yeni bir şey var, sanki daha bir gün öncesine göre farklı bir uyum hissediliyor ama Jon henüz bunu, havadaki bu yeni şeyin Afrika olduğunu anlamamış. Sonra Lars'ın parmağı onun Akdeniz'in en içlerindeki Port Said'e girişini izliyor, burada yük boşaltıp dolduracaklar, ardından gemi ağır ağır aşağı doğru inip iki yanında çöller uzanan, milyarlarca kum taneciği güneşte parladığı için havasında tuhaf bir sarılık olan Süveyş Kanalı'nı geçip sıcaktan kavrulan Djibouti boyunca Kızıldeniz'de ilerleyerek bir dünyayı ötekinden ayıran dar boğazın karşı tarafındaki Aden'e gidiyorlar; bütün bu süre boyunca eskisinden farklı biri olmak, unutuş ve ölüm yolunda bir çöl kâşifi gibi her şeyi arkasında bırakmak için yaklaşık yetmiş yıl önce buralardan geçmiş olan genç şair

Rimbaud'nun yolunu izliyorlar, *ben* de bunu biliyorum, çünkü bir kitapta okumuştum. Ama ırmak kıyısındaki evin mutfak masasında, atlasın karşısında oturan Lars bunu bilmiyor, *Jon* da bilmiyor, Port Said'de masmavi basık gökyüzünün altında ilk Afrika palmiyesini görüyor o. Kentin alçak çatılarını görüyor, limana kadar uzanan bütün sokaklara kurulan, M/S Tijuka'nın yanaştığı rıhtımın yanı başındaki pazarları, çarşıları görüyor. Bu kentte pazardan başka bir şey yok; her dilde bağırarak sana bir şeyler satmak isteyen, özellikle yukarıda elleri küpeşteyi sıkıca kavramış, gözleri iki çizgiye dönüşmüş olan *sana* geminin merdivenlerinden aşağı inip eğer senin için neyin iyi olduğunu biliyorsan mutlaka sahip olman

gereken bir şeyi satın almanı, bunun yaşamını değiştireceğini, seni düşünemeyeceğin kadar mutlu edeceğini, üstelik de sırf senin için ucuza bırakacağını söyleyen sesler var; bütün bunlar kulakları sağır ediyor, insanı serseme çeviriyor, ziller, davullar çalıyor, kokular neredeyse başını döndürüyor; fazla olgunlaşmış sebzelerin, bu dünyada olduğundan bile haberinin olmadığı ne idüğü belirsiz etlerin karışımı. Baharatlar, kokulu otlar, rıhtımın en ucunda görebildiği bir ateşten gelen kokular var, orada ne yakıldığını bilmiyor ama keskin bir koku bu. Gemiden ayrılmıyor, yük boşaltmada üzerine düşen işi yapıyor, gençliğinin bütün gücünü kullanıyor ama geminin merdivenlerinden aşağı inmiyor. Ne kendi nöbeti sırasında, ne başka bir nöbette. Karanlık birdenbire çökünce güvertede durup elektrik ışıklarının ve canlı ışıkların bir karışımının içinde biraz daha ağır bir tempoda sürüp giden yaşamı izliyor, şimdi her şey gündüzün göz alıcı ışığında olduğundan daha çekici görünüyor, ama aynı zamanda dalgalanan gölgeler, daracık sokaklar yüzünden daha ürkütücü. Jon on beş yaşında, Port Said'de gemiden ayrılmıyor, Aden'de ve Djibouti’de de öyle.

Gece uyanıyorum, yatakta oturup pencereden dışarının karanlığına bakıyorum. Kar yağmaya devam ediyor, rüzgâr esiyor, dışarıda bir kargaşa var, kar taneleri pencereye doğru uçuyorlar. Yolun ırmağa indiği yer sınırları belirsizleşmiş kocaman, beyaz bir örtü yalnızca. Yataktan kalkıyorum, mutfağa gidiyorum, ocağın üzerindeki küçük lambayı yakıyorum. Lyra siyah sobanın dibinde yattığı yerden başını kaldırıyor ama onun içinde işleyen ilkel saat şaşmıyor, şimdi dışarı çıkmayacağımızı biliyor, saat daha gecenin ikisi. Koridorun yan tarafındaki banyoya, daha doğrusu küçük bölmeye gidiyorum, buraya bir çamaşır leğeni, dev bir su testisi ve dışarı çıkıp evin arkasına gitmeyi istemeyeceğim kadar kötü havalar için yere bir kova koymuştum. İşimi orada hallediyorum, kazağımı, çoraplarımı giyiyorum, küçücük bir bardak içkiyle *İki Şehrin Hikâyesi*'nin son sayfalarını okumak üzere mutfak masasına oturuyorum. Sydney Carton'un yaşamı sonuna yaklaşıyor, her yanından kanlar akıyor, kırmızı bir peçenin arkasından giyotinin düzenli bir tempoyla inip kalktığını, düşen

kafalarla dolan sepetlerin içlerinde daha fazlasına yer kalmayınca yenileriyle değiştirildiklerini görüyor, örgü örerek gösteriyi seyreden kadınların on dokuz, yirmi, yirmi bir, yirmi iki diye saydıklarını duyuyor, kuyrukta önünde duran kadını öpüyor, elveda, zamanın ya da buradaki gibi acıların bulunmadığı bir ülkede buluşacağız, diyor, birazdan geriye yalnızca o kalacak. Kendine ve dünyaya “Bugüne dek yaptığım her şeyden çok, çok daha iyi bir şey bu,” diyor. Böyle bir durumda ona karşı çıkmak kolay değil. Zavallı Sydney Carton. Gerçekten de insanın moralini yerine getiren bir kitap, bunu söylemem gerek. Kendi kendime gülümsüyorum, kitabı alıp odaya gidiyorum, rafta, Dickens'ın öteki kitaplarının arasındaki yerine koyuyorum, mutfağa geri dönüp küçük bardaktaki içkimi bir yudumda dikiyorum, ocağın üzerindeki lambayı söndürüp yatak odasına gidiyorum ve yatıyorum. Kafamı yastığa koyar koymaz uyuyakalıyorum.

Saat beşte evime doğru gelen bir traktörün homurtusu ve kar küreyicinin kulak tırmalayıcı takırtılarıyla uyanıyorum. Pencereye düşen ışıkları görür görmez bunun ne olduğunu anlıyorum, arkamı dönüp yeniden uyuyorum, tek bir olumsuz şey bile düşünecek zaman bulamıyorum.

13

FRANZ’LA GEÇİRDİĞİM o sabahtan sonra vadi gözüme farklı görünüyordu. Orman farklıydı, çayırlar farklıydı, ırmak belki aynıydı ama yine de başka bir ırmaktı, babam da öyle. Franz'ın onun hakkında anlattıklarını ve özellikle de ırmak kıyısında, Jon'un evinin önündeki iskelede onu gördüğümde neler yaptığını düşündüğüm zaman babam da değişmişti. Şimdi bana daha mı yakın, daha mı uzak, onu anlamam daha mı kolay, daha mı zor bilmiyordum ama farklı olduğu kesindi ve onunla bunları konuşamazdım, çünkü bu kapıyı açan *o* değildi, öyleyse içeri girmeye hakkım yoktu ve bunu isteyip istemediğimi de bilmiyordum zaten.

Artık ne kadar sabırsızlandığını görebiliyordum. Telaşlı ya da aksi değildi kesinlikle. Otobüsle buraya geldiğimizden beri hep böyleydi, onu düşündüğümde içimde büyük bir değişiklik hissettiğim doğru olsa bile herhangi bir değişiklik göremiyordum. Ama artık daha fazla beklemek istemiyordu. Tomrukları bir an önce göndermek istiyordu. Gün içinde ne yapmış olursak olalım, ister bakkala giderken dönüşte kayıktan balık avlamak için köprüye kadarki kısa yolu kürek çekerek geçmiş olalım, ister çimenlerin üzerinde marangozluk yapalım, ister ellerimizde eldivenlerle kesim alanında dolaşalım ve gelecekte arkamızdan buranın darmadağınık görünmesini istemediği için sağa sola saçılan yaprak ve dal yığınlarını toplayıp ileride hava güzel olursa ateş yakmak için dallan bir yere yığmış olalım, akşamları en az iki kez kıyıda duran iki tomruk istifine bakmak, suya olan açılarını ve uzaklıkların hesaplamak için ırmak kıyısına iniyordu; tomrukların itildiklerinde doğru açıyla inip inmeyeceklerini görmek istiyor, her şeyin üzerinden bir kez daha geçiyordu. Bana sorarsanız bu bütünüyle gereksizdi, çünkü tomrukların dosdoğru ırmağa ineceklerini, yolda hiçbir engele takılmayacaklarını herkes görebilirdi ve o da biliyordu bunu. Ama yine de gidip bakmadan edemiyordu. Kimi zamanlar yalnızca orada durup tomrukları kokluyordu, evet, burnunu ağacın kabuğunun soyulduğu

yerlerdeki hâlâ reçine kokusu sızan yarıklara dayıyor, bütün gücüyle soluğunu içine çekiyordu, bunu hoşuna gittiği için mi yapıyordu bilmiyorum, bu koku *benim* hoşuma gidiyordu, yoksa burnu biz diğer ölümlülerin anlayamadığı birtakım bilgiler mi alıyordu içeriden. Eğer öyleyse bu aldığı bilgilerin iyi mi kötü mü olduğunu da bilmiyordum ama her ne olursa olsun bütün bunlar onun sabırsızlığını azaltmıyordu.

İki gün boyunca yağan yağmurların ardından akşamüzeri babam konuşmak için Franz'a gitti ve çok uzun süre kaldı. Geri döndüğünde ben üst ranzada yatmış, küçük bir gaz lambasının ışığında kitap okuyordum, çünkü akşamları artık hava daha karanlık olmaya başlamıştı. Odaya girdiğinde benim yatağıma dayanıp, “Yarın şansımızı deneyeceğiz,” dedi. “Tomrukları gönderiyoruz.”

Babamın sesini duyar duymaz Franz’ın bu konuda ondan farklı düşündüğünü anlamıştım. Kitabın içine bir ayraç koyup yatağın kenarından eğildim, kolumu aşağı uzatıp kitabı yatağın yanındaki sandalyenin üzerine bıraktım.

“Çok iyi. Buna sevindim,” dedim. Doğruydu, gerçekten sevinmiştim. İşin bedensel yanı, kollarımda hissedeceğim ağırlık, tomrukların direnci ve sonunda teslim olmaları hoşuma gidiyordu.

“Güzel,” dedi babam. “Franz gelip yardım edecek. Şimdi uyu da yarın için gücünü topla. Çocuk oyunu olmayacağı ortada, çünkü yalnız üçümüz olacağız ve çok fazla tomruk var. Şimdi benim biraz aşağılarda dolaşıp düşünmem gerek, bir saat içinde geri dönerim.”

“Tamam,” dedim.

Irmağa inip bir taşın üzerine oturacak, dalgın dalgın suları seyredecekti, buna alışkındım, onun için söylediğinin gerçekliğinden kuşku duymadım, çünkü o taşın üzerine sık sık giderdi.

“Lambayı söndüreyim mi?” diye sordu, olur, dedim, eğildi, elini gaz lambasının üzerine koyup cam fanusun içine üfledi, alev ufaldı, giderek zayıflayıp kırmızı bir şeride dönüştü, sonra tümüyle söndü, ortalık karanlık

oldu ama tam karanlık değildi. Pencereden ormanın gri şeridine, yukarıdaki gri gökyüzüne baktım, babam, iyi geceler Trond, yarın görüşürüz, dedi, ben de ona iyi geceler, yarın görüşürüz dedim, odadan dışarı çıktı, ben de yüzümü duvara döndüm. Çünkü uyurken alnımı kaba kütüklere dayayıp oradan sızan hafif orman kokusunu içime çekmeyi seviyordum.

Gece bir kere uyandım. Yavaşça ranzadan aşağı indim, kapıyı gözden kaçırmamak için hiç sağıma soluma bakmadan yürüdüm, tuvalete gitmek için kulübeden dışarı çıktım. Dışarıda bacaklarım çıplak, üzerimde yalnızca şortumla, yükseklerden esen rüzgâra karşı durdum, tepemdeki gri bulutları gördüğümde yağmurdan ağırlaşmış olduklarını, birazdan çiselemeye başlayacağını düşündüm ama gözlerimi yumup yüzümü gökyüzüne çevirdiğimde yüzüme tanıyabildiğim hiçbir şey gelmedi. Yalnızca tenimi okşayan esintiyi hissettim, hava reçine ve odun kokuyordu, adını bilmediğim bir kuş çalılara konmuştu, sağa sola zıplayıp yaprakları hışırdatıyor, birkaç metre uzaktaki sık yaprakların arasında hiç bitmeyecekmiş gibi görünen ince bir sesle ötüyordu. Gecenin içinde tuhaf, yalnız bir sesti bu, ama kuşun mu yalnız olduğunu düşünüyordum yoksa kendimin mi bilmiyordum.

Yeniden içeri girdiğimde babam söylediği gibi yatağına yatmış uyuyordu. Alacakaranlıkta kımıldamadan durup yastığın üzerindeki başına baktım: koyu renk saçları, kısa sakalı, kapalı gözleri, rüyasında kulübede, benim yanımda değil bambaşka bir yerlerde dolaşan sert yüzü. Şimdi ona hiçbir şekilde erişemezdim. Sanki dünyada tek bir tasası ya da kaygısı yokmuş gibi sakin ve huzurlu soluk alıp veriyordu, belki de gerçekten yoktu, aslında benim de olmaması gerekiyordu ama huzursuzdum, hiçbir şeye anlam veremiyordum, onun için soluk almak kolay olabilirdi ama benim için değildi. Ağzımı sonuna kadar açtım, üç-dört kez olabildiğince güçlü soluk aldım, ancak o zaman göğsüm genişledi. Odanın alacakaranlığında soluk soluğa ayakta dururken eminim çok garip görünüyordum, sonra babamın yanından yukarı tırmanıp yorganın altına girdim. Hemen uyumadım,

yattığım yerden tavanda belli belirsiz görebildiğim çizgileri seyretmeye başladım, bütün budak delikleri görünmez bacakları olan ufacık böcekler gibi ileri geri hareket etmeye başlamıştı sanki, bedenim başlangıçta kaskatıydı, ama dakikalar, belki de saatler ilerledikçe gevşedi. Bunu anlamam olanaksızdı çünkü hareket edenin zaman mı yoksa içinde yattığım oda mı olduğunu anlayamaz olmuştum, her şey göbeği başıma, kenarı ayağıma kadar gelen dev bir tekerleğin çubukları gibi dönüyordu. Bu başımı döndürdü, arkasından gelecek mide bulantısını engellemek için gözlerimi kocaman açtım.

Bir daha uyandığımda pencereden içeri ışık doluyordu, çoktan sabah olmuştu, fazla uyumuştum, yorgun ve keyifsizdim, yataktan kalkmak bile istemiyordum.

Salona bakan kapı da merdivenlere bakan kapı da açıktı, dirseğime dayanıp doğrulsam kapının aralığından içeri dolan eğik güneş ışıklarının cilalanmış zeminde parladıklarını görebilirdim. Kulübenin içinde kahvaltı kokuları vardı, babamın dışarıda, çimenlerin üzerinde Franz'la konuştuğunu duydum. Birbirlerine söyledikleri sözlerde kısık, huzurlu, neredeyse tembel bir ton vardı, demek ki dün bir şeyler konusunda aralarında anlaşmazlık vardıysa bile en azından şimdi çözülmüştü, belki de bu tomruk taşıma işinin babam için ne kadar önemli olduğu konusunda aynı görüşteydiler, bu yüzden şanslarını denemeye karar vermişlerdi ve bu konuda iyi olduklarında anlaşıyorlardı; yani şanslarını deneme konusunda, oysa *ben* aslında tomrukların niçin bir-iki ay daha, hatta ilkbahara kadar bekleyemeyeceklerini pek anlayamamıştım.

Her ne olursa olsun, çayırda güneşin altında durmuş, aceleye getirmeden plan yaptıklarını duyabiliyordum, çünkü bugün her ne yapacaklarsa belki de bunu daha önce benim hiç haberim yokken defalarca yapmışlardı.

Başımı yeniden yastığa koydum, beni bu kadar ağırlaştıran, keyfimi kaçıran şeyin ne olduğunu bulmaya çalıştım ama aklıma hiçbir şey gelmiyordu; hiçbir cümle, hiçbir resim, yalnızca gözkapaklarımın arkasındaki eflatun

renk ve boğazımda kuru bir sızı, sonra aklıma ırmak kıyısında yığılı tomrukların her an yola çıkabilecekleri ve benim de buna katılmak istediğim geldi. Tomrukların birer birer yuvarlanıp suya çarpmalarını, kıyının boşalmasını görmek istiyordum, mutfaktan gelen kokular birden beni kurt gibi acıktırmıştı, kapıdan dışarı seslendim:

“Kahvaltı ettiniz mi?”

Dışarıdan ikisi birden gülmeye başladılar, yanıt veren Franz oldu.

“Yok, yalnızca burada oyalanıp seni bekliyoruz.”

“Zavallıcıklar,” diye seslendim, “öyleyse şimdi geliyorum, yani eğer yemek varsa.” Aslında çok keyifli olduğuma, kendimi kuş gibi hafif hissettiğime karar verdim. Kendimi topladım, her zaman yaptığım gibi ellerimle yatağın kenarını yakalayıp kalçamı ve bacaklarımı havaya fırlatarak aşağı zıpladım, bir kayakçı gibi yere iniş yaptım. Ama bu kez bacaklarım çarpmaya yeterince hazır değillerdi, sağ dizim yere çarptı, yan tarafa devrildim. Dizim o kadar acımıştı ki neredeyse çığlık atacaktım. Kulübenin önündekiler de gürültüyü duymuş olmalılar ki babam seslendi:

“İçeride bir terslik yok değil mi?” Neyse ki Franz’ın yanında durduğu için içeriyi göremiyordu. Gözlerimi yumup seslendim.

“Yok canım. Burada her şey yolunda,” oysa aslında hiç de öyleymiş gibi hissetmiyordum. Yatağın yanındaki sandalyeye oturdum, dizimi iki elimle birden kavradım. Sağına soluna bastırdığımda içeride bir şeyler zarar görmüş gibi gelmedi bana ama verdiği acı yüzünden biraz afallamıştım, kulaklarım zonkluyor, hafiften başım dönüyordu ve pantolonumu giymek zor oldu çünkü sağ bacağımı dik tutmak zorundaydım, elimden gelseydi neredeyse vazgeçip yeniden yatağıma çıkacaktım. Ama sonunda pantolonu giymeyi başardım, babam ve Franz konuşmalarını bitirip içeri girmeden önce oturup ayağımı masanın altına dimdik uzattım.

Kahvaltıyı geç ettiğimiz için iki adam hemen bulaşığa giriştiler, çünkü

babam yorgun argın eve döndüğünde ortalığı tertemiz bulmak istediğini, pis ve dağınık bir yere gelmek istemediğini söylüyordu, niye olduğunu anlamadım ama aslında Oslo'daki ablam yanımızda olmadığı zamanlar bulaşığı yıkamak benim görevim olduğu halde oturmama ses çıkarmadılar. Zaten tam da o anda bu işi yapmaktan kurtulmaya hiç itirazım yoktu.

Sırtları masaya dönük tabak çanakları yıkarken konuşup şakalaşıyorlardı. Franz bir ağacın tepesine asılı bir kurt adamla ilgili babasından öğrendiği bir şarkıyı mırıldanıyordu. Babamın da bu şarkıyı bildiği ve onun da babasından öğrenmiş olduğu anlaşıldı, ikisi avazları çıktığı kadar koro halinde şarkı söylerken bulaşık bezi ve bulaşık fırçasıyla tempo tutuyorlardı, çam ağacının tepesine asılmış, çaresiz bir şekilde sallanan kurt adamı görür gibi oluyordum, bu fırsattan yararlanıp başımı masaya, ellerimin üzerine dayadım, çünkü taşıması çok zor ve ağır geliyordu, belki oturduğum yerde biraz da uyumuşumdur. Ama sonra babam, “Artık bu kadar dalga geçmek yeter, şimdi gerçekten hemen işe koyulmalıyız, öyle değil mi Trond?” dediğinde onu çok iyi duydum, başım eğik, ağzım tükürük dolu yanıtladım.

“Elbette, yapmamız gereken bu,” diyerek başımı kaldırdım, ağzımın kenarlarını sildim, birden kendimi daha iyi hissetmeye başlamıştım.

Avluda onların peşinden odunluğa yürürken elimden geldiğince topallamamaya çalışıyordum, içeriden kendime uzun bir sırık aldım, omzuma bir kangal halat astım, babamın yanında bir sırık, iki balta, bir çakı, Franz'ın yanında bir demir çubuk ve yeni bilenmiş bir testere vardı, bunların hepsi ve daha başka pek çok şeyimiz odunlukta dururdu: çok sayıda testere ve çekiç, iki orak, mengeneler, duvar boyunca çakılmış çivilere asılı boy boy keskiler, çeşitli eğeler, köşebent demirleri ve ne işe yaradığını bilmediğim başka bir yığın alet, çünkü babam odunlukta iyi donanımlı bir marangoz atölyesi oluşturmuştu, aletlerini sever, onları temizler, bileyler, güzel koksunlar ve uzun süre dayansınlar diye çeşitli yağlarla yağlardı. Her birinin durduğu ya da asıldığı bir yeri vardı ve her zaman kullanılmaya hazırlardı.

Babam odunluğun kapısını kapadı, kapı mandalını yerine taktı, üçümüz birlikte, koltuklarımızın altında veya omuzlarımıza asılı aletlerimizle en önde babam, en arkada ben olmak üzere patikadan ırmak kıyısındaki iki tomruk istifine doğru yola çıktık. Son günlerdeki yağmurlardan kabarmış, hızla akan ırmağın üzerinde güneş parlıyordu, hâlâ çok kötü topallıyor olmasaydım ve bir de içimde, ruhumun çok yakınındaymış gibi gelen, beni yorgun ve bitkin düşüren, bacaklarımı ve ayaklarımı birden artık beni eskisi gibi taşıyamaz hale getiren o şey olmasaydı, birlikteliğimizin ve o yazın kusursuz bir tablosu olurdu bu.

Kıyıya ulaştığımızda yanımızda getirdiklerimizi oradaki taşların üzerine bıraktık, babam ve Franz ilk istifin çevresini dolaştılar, sırtları gürül gürül akan ışıltılı ırmağa dönük, başları yana eğik, elleri kalçalarında, dik duran iki sağlam kalasa dayalı ağır tomrukları incelediler. İstifin ırmak tarafında iki kalasa dik olarak dayanmış iki tomruk vardı, diğer ucu toprağa gömülü eğik tomruklar çekilince dikey kalasların ırmağa doğru devrilmesi, onlara dayalı duran istifin dağılması, tomrukların artık demiryolu rayları gibi ırmağa kadar uzanan bu iki kalasın üzerinden aşağıya kadar yuvarlanması gerekiyordu, yani eğer uzaklık ve eğim doğruysa. Babam ve Franz her şeyin doğru hesaplanmış olduğunu düşünüyorlardı. Şimdi toprağa gömülü tomrukları daha kolay çekip çıkarmak için diz çökmüş, onların diplerindeki taşlan ve çakılları temizliyorlardı. Bu iş bitince ikisi de kendi halatlarını birer tomruğa bağladılar, halatların uçları ellerinde, istiften iyice uzaklaştılar, çünkü istif devrildiğinde tomrukların yolunda kalmak istemiyorlardı. Bu işi yapmanın pek çok yöntemi vardı, böylesi Franz'ın kendi bulduğu bir yöntemdi. Şimdiye kadar hiç bütün tomrukları tek seferde suya kadar indirmeyi başaramadığını söylüyordu, şimdi yapabileceğini de sanmıyordu, çünkü bunun için çok özel bir eğim gerekiyordu ki bu da büyük bir ağırlık anlamına geliyordu ve bu ağırlığa dayanabilecek kalasların epeyce sağlam olması, fazladan destekler yapılması, üstüne üstlük bir hayli de şans gerekiyordu, yani kısacası riskli bir işti bu. Ama sonradan rahat etmek isteyen birinin arada sırada birtakım büyük riskler de alması gerekir, diyordu Franz.

İkisi de birer uçtan kendi halatlarını gerip ayaklarını toprağa sıkıca bastırdıktan sonra birlikte saymaya başladılar; beş, dört, üç, iki, bir, aynı anda tüm güçleriyle öyle bir asıldılar ki halatlardan ses çıktı, ikisinin de alın damarları kabardı, suratlarının rengi koyulaştı. Hiçbir şey olmadı. Tomruklar oldukları yerde duruyorlardı. Franz bir daha saydı, Şimdi, diye haykırdı. Birlikte soluk soluğa halatlara asıldılar, dişlerini sıkmış, gözlerini iyice kısmış iki adamın yüz çizgilerinden başka hiçbir şey hareket etmiyordu. Ama yüzlerini ne kadar buruştururlarsa buruştursunlar, var güçleriyle ne kadar asılırlarsa asılsınlar bir işe yaramıyordu. Tomruklar oldukları yerde duruyorlardı.

“Lanet olasıcalar,” dedi babam.

“Hay kör şeytan,” dedi Franz.

“Baltayla indirmek zorundayız,” dedi babam.

“Bu çok tehlikeli,” diye karşı çıktı Franz, “bütün tomruk istifi kafamıza inebilir.”

“Biliyorum,” dedi babam. Gidip alet yığınından baltalarını aldılar, istifin ön tarafına geri döndüler, planlarının ilk denemede başarısızlığa uğramasının verdiği öfkeyle dolup taşan kolları ve bedenleriyle tomruklara giriştiler. Bu tür başarısızlıklara hiç alışkın değillerdi. Franz yeniden, “Hay kör şeytan,” diye bağırdı, sonra, “Gel aynı anda vuralım,” dedi.

Babam, “Tamam, öyle yapıyoruz,” deyince tempolarını değiştirdiler, balta darbelerinin sesi net gümlemeler halinde geliyordu şimdi. Böyle çalışmaktan hoşlandıklarını görebiliyordum, çünkü Franz birden gülümsedi, sonra bir kahkaha attı, babam da gülümsüyordu, onlar gibi olmak isterdim, Franz gibi bir arkadaşım olsun, birlikte balta sallayalım, güçlerimizi kullanalım, gülelim, tam bu ırmak gibi her zaman aynı kalan ama yine de şimdiki gibi yepyeni olabilen bir ırmağın başında baltalarımızı aynı tempoda vuralım isterdim, ama bunları yapabileceğim tek arkadaşım uzaklara gitmişti ve artık hiç kimse ondan söz etmiyordu. Tamam, babam vardı, ama aynı şey değildi. *Benim* bildiğim hayatının gerisinde başka, gizli

bir hayatı olan bir adam olmuştu, belki bunun da gerisinde bir tane vardı, artık onun güvenilecek biri olup olmadığından emin değildim.

Şimdi tomruğa indirdiği darbelerin temposunu hızlandırmıştı, Franz da aynı şeyi yaptı, ardından babam da kahkaha atmaya başladı, baltayı daha bir güçlü savuruyordu, birden baltanın çarptığı yerin çatırdamaya başladığını duydum. “Koş, kaç çabuk!” diye seslenip yana dönerek kendini açığa fırlattı. Franz koca bir kahkaha atıp aynı şeyi yaptı. İki tomruk arka arkaya kırıldı. Tomruklar kırıldığında kalaslar tam planlandığı gibi kusursuz biçimde öne devrildiler, ardından istif dağılırken yüzlerce büyük çan sesini andıran bir ses çıktı, suyun üzerinde, ormanın içlerinde gerçekten çanlar çalıyormuş gibi oldu, tomrukların en az yarısı yoldan yuvarlanıp neredeyse sıçrayarak suya düştüler. Sular havaya yükseldi, tomrukların ve suyun yarattığı görkemli bir girdap oluştu, o anda orada olup da bunları gördüğüme gerçekten seviniyordum.

Ama geriye çok fazla tomruk kalmıştı, hepsinin gönderilmesi gerekiyordu. Üçümüz birden ellerimizde sırıklarımızla işe koyulduk, asıldık, ittik, çektik, kimi zamanlar sıkışmış tomrukları birbirinden ayırmak için demir çubuktan kullandık, başka zamanlar birbirlerine karıştıklarında halatla çektik, birer birer ayırdık. İki uçlarına geçip ırmağa yuvarladık, çevrelerine sular saçarak düştükten sonra birden yavaşlıyor, akıntıyla saygıdeğer bir şekilde vadiyi geçip İsveç’e doğru yola koyuluyorlardı.

Çabuk yorulduğumu hissettim. Beni havalara uçuracağını, sarhoş edeceğini, iş için gereken fazladan gücü vereceğini, her şeyin kolayca altından kalkmamı sağlayacağını beklediğim duygu, umduğum gibi kollarımdaki, bacaklarımdaki ya da başka bir yerdeki kaslarıma yayılmamıştı hiç. Bunun yerine kendimi boş ve ağır hissediyordum, ötekilerin ne durumda olduğumu anlamamaları için dikkatimi toplamam, işleri birer birer yapmaya özen göstermem gerekiyordu. Dizim ağrıyordu, sonunda babam bağırarak ara verme zamanı geldiğini söylediğinde rahatladım. İstifin çoğu ırmağa indirilmişti, geriye yalnızca ufak parçalar kalmıştı, ama göndermemiz gereken bir istif daha vardı. Franz'ın 1944 yılının bir kış gecesinde Oslo'dan

gelen, bol, ince bir pantolon giymiş adamın Alman mermileriyle öldürülmesi üzerine gövdesine tahta bir haç çaktığı köknarın oraya gittim, ağacın dibindeki yosunların üzerine uzandım, başımı kocaman köklerden birine dayadım ve hemen uykuya daldım.

Uyandığımda Jon'un annesi önümde diz çökmüştü, güneş başının arkasında kalıyordu, bir eliyle saçlarımı karıştırıyordu, üzerinde mavi çiçekli pamuklu elbisesi, yüzünde büyük bir ciddiyet vardı, bana acıkıp acıkmadığımı sordu. Bir an için bol pantolonlu adam oldum, her şeye karşın ölmemişti, kendine geldiğinde kadının onun başından ayrılmamış olduğunu görmüştü, sonra yavaşça silinip kayboldu. Gözlerimi kırpıştırdım, kızardığımı hissettim, bir anda bunun nedeninin rüyamda onu görmem olduğunu anladım ama nasıl bir rüya olduğunu hatırlamıyordum, yalnızca rüyamda yoğun ve tanımadığım bir sıcaklık vardı ki şimdi onun gözleri benimkilere dikiliyken buna izin veremezdim. Başımı salladım, gülümsemeye çalıştım, dirseğimin üzerinde doğrulmaya başladım.

“Geliyorum,” dedim.

“İyi, ama çabuk gel, yemek hazır,” diyerek öyle beklenmedik bir şekilde gülümsedi ki gözlerimi başka yerlere çevirmek, onun arkasında karşı kıyıya kadar gürül gürül akan suya, kıyıda birden ortaya çıkan, kulaklarını havaya dikmiş, yaklaşan felaketleri haber veren hayalet atlar gibi tepinerek bizi seyreden Barkald'ın iki atına bakmak zorunda kaldım.

Dizlerimi kıvırmış otururken kayar gibi bir hareketle, sanki dünyanın en kolay işini yaparcasına ayağa kalktı, babamın ya da Franz'ın ilk istifin eskiden durduğu yerde yaktığı, çatırtılar çıkaran ateşe doğru yürüdü. Oradan keskin bir kızarmış et ve kahve kokusu geliyordu, ayrıca duman kokuyordu, tomrukların, yosunların, güneşin altında ısınmış kayaların kokusu ve bu ırmaktan başka hiçbir yerde duymadığım özel bir kokunun karışımı vardı havada, belki de bu özel koku tam burada bulunan her şeyin bir karışımıydı; ortak böleniydi, toplamıydı ve buradan uzaklaşıp geri dönmezsem bir daha bu kokuyu asla duymayacaktım.

Ateşin biraz uzağında Lars su kenarındaki bir taşın üzerine oturmuştu, elinde bir tomar çubuk vardı, onları eşit uzunlukta kırdı, hemen ırmağın kıyısına, taşın yanındaki küçük bir çimenliğe bu çubukları yığdı, önlerine de barikat olarak iki sivri uçlu çubuk dikti. Çubukların hepsi bu barikata dayanıyordu. Tomruk istifinin tam bir minyatürüydü, çok güzel görünüyordu. Yanına gidip yere çömeldim. Biraz uyuduktan sonra bacağım çok daha iyi olmuştu, demek sakatlanmamıştım.

“İstifin çok iyi olmuş.”

“Bunlar yalnızca çubuk,” diye yanıtlarken sesi alçak ve ciddiydi, arkasını dönmemişti.

“Tabii canım,” dedim, “öyleler. Ama yine de iyi olmuş. Gerçek bir minyatür gibi.”

“Minyatür nedir bilmiyorum,” dedi Lars alçak sesle.

Durup düşündüm. Aslında ben de bilmiyordum ama yine de bir şeyler söyledim.

“Büyük bir şeyin tam aynısı ama küçücük bir şeye deniyor galiba. Yalnızca çok küçük oluyor. Anladın mı?”

“Yok. Bunlar yalnızca çubuk.”

“Tamam, öyle,” dedim. “Yalnızca çubuk bunlar. Bir şeyler yemeyecek misin?”

Başını sallayıp “Hayır,” derken sesi zorlukla duyabileceğim kadar alçak çıkmıştı. “Bir şeyler yemeyeceğim.” Benim sözlerimi aynen yinelemişti, başka zamanlarda olsaydı, “Yok, kamım acıkmadı,” derdi.

“Peki,” dedim. “Sen bilirsin, zorla değil ya.” Ağırlığımı sol bacağıma vererek yavaşça ayağa kalktım.

“Ama *ben* acıktım,” diyerek arkamı ona döndüm, bir-iki adım attığım sırada arkamdan konuştuğunu duydum.

“Ben kardeşimi vurdum, gerçekten.”

Dönüp yeniden yanına gittim. Ağzım kurumuştu. Neredeyse fısıldıyordum.

“Biliyorum. Ama bu senin suçun değildi. Tüfeğin dolu olduğunu bilmiyordun.”

“Hayır,” dedi, “bilmiyordum.”

“Bir kazaydı.”

“Evet. Bir kazaydı.”

“Bir şeyler yemeyeceğinden emin misin?”

“Evet,” dedi. “Ben burada oturacağım.”

“Peki, sorun değil,” dedim, “birazdan karnın acıktığında gelirsin nasıl olsa.” Saçlarının arasından çok az görünen yüzüne baktım, lanet olsun, daha on yaşındaydı ama yüzünde hiçbir şey hareket etmiyordu, söyleyecekleri bitmişti.

Ateşin başına, geriye kalan tomruklardan birinin üzerinde sırtı ırmağa dönük, Jon'un annesinin yanında rahat rahat oturan babamın yanına gittim. O sabah iskelede yaptıkları gibi birbirlerine sokulmamışlardı ama yine de çok yakınlardı, arkadan bakıldığında o kadar kendilerine güveniyormuş gibi görünüyorlardı ki bu bana neredeyse küstahlık gibi geldi, birden sinirlerimi bozdu. Franz onların karşısında bir tomruğun üzerinde kendi başına oturuyordu, elinde teneke bir tabak vardı. Alevlerin ve saydam dumanların arasından sakallı yüzünü görüyordum, ekmeği şimdiden dilimlemişlerdi.

Franz biraz endişeli bir sesle “Gel, otur şuraya Trond,” deyip *kendi* tomruğunun yanı başındaki tomruğa elini vurdu, “şimdi yemen gerek. Daha çok işimiz var. Altından kalkabilmek için bir şeyler yemek zorundayız.”

Ama ben onun gösterdiği tomruğa oturmadım. O zamana dek duyulmadık bir şey yaptım ve bugün bile öyle olduğunu düşünüyorum, çünkü hızla babamla Jon'un annesinin arkasına geçtim, bir ayağımı üzerinde oturdukları tomruğun öteki tarafına attım, doğruca aralarına oturdum. Aslında bana yer yoktu onun için onların bedenlerinin arasına sıkışmıştım, özellikle benim sert, biraz saldırgan hareketlerimin karşısında Jon'un annesinin ne kadar

yumuşak olduğunu hissediyordum, böyle yaptığıma üzülüyordum ama yine de yapmıştım, Jon'un annesi benden uzaklaşmadı, babam da bir taş gibi kaskatı oturuyordu.

“Burası rahatmış,” dedim.

“Öyle mi sence?” diye sordu babam.

“Öyle ya,” dedim. “Böyle iyi dostlar arasında.” Dosdoğru Franz'a bakıyor, gözlerimi ondan ayırmıyordum. Franz bakışlarını kaçırmaya başladı, sonunda dudaklarında garip bir gülümsemeyle gözlerini tabağına dikti, lokmasını çiğnemeye çalıştı. Kendime bir tabak ve bir çatal aldım, öne eğildim, ateşin kenarındaki bir taşın üzerine güzelce yerleştirilmiş olan tavadan tabağımı doldurmaya giriştim.

“Vay canına, yemek de çok güzel görünüyor,” diyerek güldüğümde sesimde kulak tırmalayıcı bir ton olduğunu ve düşündüğümden çok daha yüksek çıktığını duydum.

14

RÜYAMDA ışığa ulaşmaya çalışıyorum, ışığı tepemde görüyorum. Suyun altında olmak gibi; yukarıda mavi ışıltılı yüzey, çok yakın, yine de alabildiğine ulaşılmaz, çünkü aşağıdaki leylak rengi derinliklerde hiçbir şey hızlı hareket etmiyor, ben buraya daha önce de gelmiştim ama şimdi zamanında yukarı çıkabilecek miyim bilmiyorum. Bütün gücümle kollarımı yukarı uzatıyorum, yorgunluktan başım dönüyor, birden avuçlarımda serin havayı hissediyorum, ayaklarımı kullanarak hız alıyorum, yüzüm suyun yüzeyine değiyor, ağzımı açıp havayı içime çekiyorum. Sonra gözlerimi açıyorum, o zaman ışık kayboluyor, suyun derinleri kadar karanlık. Hayal kırıklığı ağzımda bir kül tadı bırakıyor, ben buraya gelmek istemiyordum. Yeniden derin bir soluk alıyorum, dudaklarımı sımsıkı kapatıyorum, tekrar dalmaya hazırlanıyorum, o sırada üzerimde yorganımla yatağımın içinde yattığımı, mutfağın yanındaki yatak odasında olduğumu, sabahın çok erken bir saati olduğu için henüz zifiri karanlığın sona ermediğini, soluğumu daha fazla tutmak zorunda olmadığımı anlıyorum. Soluğumu bırakıyorum, rahatlamış bir şekilde yastığa yüzümü dayayıp gülüyorum, sonra neye uğradığımı anlamadan ağlamaya başlıyorum. Bu yeni bir şey, en son ne zaman ağladığımı hatırlayamıyorum, ağlamam epey sürüyor, bir yandan da düşünüyorum; bir sabah suyun yüzeyine ulaşmazsam bu benim ölüyor olduğum anlamına mı gelecek?

Ama ağlamamın nedeni bu değil. Ölüme olabildiğince yakınlaşmak için, *bunun* nasıl bir duygu olduğunu anlamak için dışarı çıkıp soğuk beni uyuşturuncaya kadar karların arasında yatabilirdim. Pekâlâ kendimi hazırlayabilirdim. Ama benim korktuğum şey ölüm değil. Dönüp küçük komodinin üzerindeki fosforlu saate bakıyorum. Saat altı. Zamanım gelmiş. Şimdi harekete geçeceğim. Yorganı yana atıp yerimde doğruluyorum. Bu kez sırtım daha iyi, yatağın kenarına oturuyorum, ayaklarım bu soğuk mevsimde karşılaştıkları şok çok büyük olmasın diye yere serdiğim kilimin

üzerinde. İleride zemini değiştirip yalıtım yapmam gerek. Belki ilkbahara, yeterince para olursa. Yeterli para var elbette. Bunun için kaygılanmayı ne zaman bırakacağım? Yatağın yanındaki lambayı yakıyorum. Sandalyeye asılı pantolona uzanıyorum, elim ona değiyor, yakalıyorum, sonra duruyorum. Bilmiyorum. Sanırım kafam çok berrak değil. Yapacağım şeyler var. Birileri boşluklara basıp ayağını sakatlamadan önce merdivenlerin çok sayıda tahtasını değiştirmem gerek, aslında bugün yapmayı düşündüğüm şey buydu. İşlenmiş tahtalar ve on santimlik çiviler satın aldım, bu uzunluk yeterliydi, on beşliklerin biraz aşırıya kaçmak olduğunu düşünüyorum sanırım, sonra kuru çam ağacının iri kütüklerinin sobaya sığabilir bir büyüklüğe getirilmesi işi var, bunu henüz yapmadım ama çok fazla bekletemeyeceğim de ortada, artık kış iyice bastıracak gibi görünüyor. En azından şimdilik manzara böyle, biraz sonra da Lars gelecek, büyük kökü zincire bağlayıp arabayla çekeceğiz. Aslında bu işin altından kalkmak eğlenceli olacak sanırım. Pencereden dışarı bakıyorum. Kar yağmıyor artık. Yol kenarına yığılmış kar yığınlarının yumuşak çizgilerini görüyorum. Belki de bugün dışarıda çalışmak o kadar kolay olmaz.

Pantolonumu bırakıp başımı yeniden yastığa koyuyorum. Şu rüyada bir şey vardı, iyi bir şey değildi bu. Eğer istersem bunun ne olduğunu bulabileceğimi biliyorum, bu konuda çok iyiyimdir; rüyayı yeniden bulup çıkarmakta eskiden iyiydim hiç değilse, ama bunu yapmak isteyip istemediğimi bilmiyorum. Erotik bir rüyaydı, bunları sık sık gördüğümü itiraf ediyorum, sonuçta yalnızca gençlerin hakkı değil ya. Bu rüyada Jon'un annesi vardı, 1948 yazındaki gibiydi, ben şimdiki gibiyim, altmış yedi yaşındayım, elli yıldan fazla olmuş, belki arkalarda bir yerlerde babam da vardı gölgelerin arasında, bana öyleymiş gibi geliyor ve rüyayı şöyle böyle hatırlamaya başlamak bile midemde sert bir yumrunun oluşmasına neden oluyor. Sanırım bununla uğraşmayı bırakmam, eski yerine düşmesine, diplerde bıraktığım, dokunamadığım bütün öteki şeylerle birlikte sakin sakin durmasına izin vermem gerekiyor. Yaşamın rüyalardan yarar görebildiğim dönemi kapandı. Artık daha fazla şeyi değiştirmeyeceğim, ben burada kalacağım. Yani becerebilirsem. Plan böyle.

Sonra yataktan kalkıyorum. Altıyı çeyrek geçiyor. Lyra ocağın yanındaki yerinden kalkıp mutfak kapısına gidiyor, bekliyor. Kafasını çevirip bana bakıyor, bakışlarında hak edip etmediğimden emin olamadığım bir güven var. Belki de konu hak edip etmemek değildir, belki bu güven senin kim olduğundan, neler yaptığından bağımsız olarak bulunan bir şeydir, terazinin ne bir kefesine ne ötekine koyulması gerekir. Böyle olsa iyi olurdu. *Good dog*, Lyra, diye düşünüyorum, *good dog.* Kapıyı açıp onu hole, oradan da merdivenlere çıkarıyorum. Dışarının lambasını içeriden yakıyorum, Lyra'nın peşinden dışarı çıkıyorum, durup çevreme bakıyorum. Lyra dosdoğru karların içine atlıyor, Åslien'in açtığı karları kürenmiş büyük daire dışındaki kar yığınlarından altın ışıklar saçılıyor. Arabamın birkaç santim yakınına kadar karları temizlemiş, sürekli engel çıkartan kökü ileri geri ittikten sonra bir kenara bırakmış, kök daha sonra taşınmaya hazır bekliyor. Åslien evin bir duvarı boyunca uzanan bir de yol açmış, burası dışarıdaki tuvaleti çok fazla doldurmamak için orman kenarına işemeye giderken kullandığım yol. Belki de ileride arabamı traktörün yoluna engel olmaması için buraya koymamı öneriyor, yoksa onun da mı tuvaleti evin dışında acaba?

Lyra'yı avluda yeni, beyaz dünyayı koklayarak kendi başına dolaşmaya bırakıyorum, kapıyı kapatıp odun sobasını yakmak için içeri giriyorum. Bugün hiç sorun çıkarmıyor, çok geçmeden siyah demir levhaların arkasından güven verici, neşeli çıtırtılar gelmeye başlıyor, tavan lambasını hemen yakmıyorum, oda alacakaranlık, sobanın sarılı kırmızılı alevlerinden duvarlara, yerlere belirgin ve titreşen bir parlaklık yansıyor. Bu manzara soluğumu yavaşlatıyor, beni sakinleştiriyor, eminim binlerce yıldır insanları böyle sakinleştirmiştir: Bırakın kurtlar ulusun, ateş yanan yerde güven vardır.

Kahvaltıyı hazırlıyorum, lambayı daha yakmıyorum. Sonra birlikte dışarı çıkmadan önce sobanın yanında yatıp ısınsın diye Lyra'yı içeri alıyorum. Masaya oturup pencereden dışarı bakıyorum. Kapının kenarındaki lambayı söndürdüğüm için yalnızca her şeyin kendi yüzeyi parlıyor, ama gün ışığı için henüz çok erken, göle uzanan ağaçların üstünde hafif bir pembeleşme

olmuş yalnız, çok sert uçlu bir kuru boya kaleminin belirsiz çizgileri gibi, yine de kar yüzünden her şey öncesine göre daha net; gökyüzüyle yeryüzü arasında belirgin bir ayrım var ve işte bu sonbahar için yeni bir şey. Sonra yavaş yavaş karnımı doyuruyorum, rüyayı daha fazla düşünmüyorum, yemeğim bitince masayı toplayıp hole çıkıyorum, kalın botlarımı giyiyorum, eski, sıcacık gocuğumu üzerime geçiriyorum, kulaklıktı şapkamı, eldivenlerimi takıyorum, en az yirmi yıldır kullandığım yün atkıyı boynuma bağlıyorum, bunu bir zamanlar, yalnız, eşinden ayrılmış bir adamken birisi örmüştü, kadının adı bir türlü aklıma gelmiyor ama birlikte olduğumuz günlerde ellerinin nasıl göründüğünü hatırlıyorum; hiç durmazlardı. Oysa *bunun dışında* çok hareketsizdi, içine kapanık biriydi; sessizliğin içinde yalnızca örgü şişlerinin tıkırtısı duyulurdu, bütün bu sakinlik benim için çok fazlaydı, ilişkimiz ağır ağır, farkına bile varmadan tükenmişti.

Lyra kapının önünde kuyruğunu sallayarak bekliyor, raftan el fenerini alıyorum, arkasını açıp rafta duran yeni pilleri takıyorum, sonra dışarı çıkıyoruz. Önce ben, sonra çıkmasına izin verildiğinde Lyra. Sonuçta patron benim, ama Lyra neşeyle bekliyor, çünkü sistemimizin nasıl işlediğini biliyor, ancak bir köpeğin gülümseyebileceği gibi gülümsüyor, alçak sesle, “Gel!” dediğimde neredeyse bir metre havaya zıplıyor, bütün merdivenleri bir anda aşıyor, kucağıma inecekmiş gibi ayaklarının üzerine düşüyor. Yavru köpek hallerini hiç bırakmadı.

El fenerini yakıyorum, Åslien'in küçük ırmağın üzerindeki köprüye, sonra karşı tarafta Lars'ın evine ve oradan da köknarların arasından anayola kadar karlarını küreyip kenarlarda düzgün yığınlar oluşturduğu yoldan aşağı yürümeye başlıyoruz, sonra duruyoruz, fenerin ışığını her zaman ırmak boyundan göle doğru indiğimiz patikaya çeviriyorum. Şimdi orada çok fazla kar var, o yoldan karlara bata çıka gitmeye gücüm var mı bilmiyorum. Ama o zaman yürünecek tek bir yön kalıyor, o da dosdoğru ileri. Buradan daha önce hiç birlikte gitmemiştik; anayola kadar giden son kısmı geçip anayolda beraber yürümemiştik, çünkü o zaman arabalar yüzünden Lyra'ya tasma takmam gerekiyor ve bu ikimiz için de pek eğlenceli bir şey

sayılmaz. Böyle yapacak olduktan sonra pekâlâ şehirde yaşamayı sürdürebilirdim, üç yıl boyunca gidip geldiğim aynı hüzünlü sokaklarda dolaşabilirdim, artık bu işin bir son bulması gerek, bir şeyler olmalı artık yoksa ben bittim, diye düşünmüştüm. Kendi kendime şöyle diyorum: Niye *benim* yorulmamam gerekiyor, daha başka ne yapacağım ki güçlerimi korumaya çalışıyorum? Karla kaplı patikaya doğru sapıyorum, fenerimi yakıp yürümeye başlıyorum, kimi yerlerde rüzgâr karları uçurup temizlemiş, zemin sertleşmiş, rahat yürünüyor, başka yerlerde yüksek kar yığınları var, kalın botlarımı giymekle gerçekten akıllılık etmişim, ayağımı iyice yukarı kaldırmam ve ileri atmam gerekiyor, önce sağ ayağımı atıyorum, iyice karlara batana kadar bekliyorum, sonra sağ ayağımı ileri atıp karlara daldırıyorum, sonra yine aynı hareketleri yineliyorum, böylece en zor yerlerde sürünür gibi ilerliyorum. Yukarıda hava açılıyor, gökyüzünde yıldızlar beliriyor, gecenin sonu olduğu için biraz solgunlar ama artık daha fazla kar yağmayacak bugün için. Şafak sökerken güneş parlayacak, tam şimdi aklıma gelen 1945 yılının haziran sonlarındaki bir günde olduğu kadar keskin bir parlaklık yaymayacak, havayı titreştiren bir sıcak olmayacak ama yine de güneş olacak. O gün ablam ve ben ikinci katta, Oslo Fiyordu'na, Nesodd Burnu'na ve Bunne Fiyordu'na bakan pencerenin önünde duruyorduk, yazdı, suyun üzerinde göz kamaştırıcı bir ışık vardı, özgürlüğüne kavuşan Norveç’te pupa yelken zikzak yaparak deli gibi bir o sahile bir bu sahile giden tekneler coşkudan devrilecekmiş gibi oluyorlardı ama asla yorulmuyorlardı, güvertedekiler hiçbir şeyden çekinmeden şarkı söylüyorlardı, elbette güzel bir şeydi bu onlar için. Ama ben daha şimdiden bütün bunlardan yorulmuştum, beklemekten bıkmıştım, bu insanları şehirde Studenterlunden'de, Doğu Ormanı'nda, Ingierstrand Sahili'nde, kiraladığımız bir tekneyle gittiğimiz Fagerstrand'da ve daha başka birçok yerde eğlencenin bittiğini asla kabul etmeyecekmişçesine gürültülü kutlamalar yaparken o kadar çok görmüştüm ki. Bu yüzden biz fiyort tarafına bakmıyorduk, oradan gelmesini beklediğim hiçbir şey yoktu. O gün ablamla ben Ljan istasyonundan çıkan dik Nielsen Yokuşu'na bakıyorduk. Savaştan sonra İsveç'ten evine dönen, çok geç kalmış, çok ağır adımlarla yürüyen, üzerinde eski gri bir elbise, sırtında ucundan balık oltası

gibi bir şey çıkan gri bir çantayla, ayağını sürüklemeden, topallamadan yürüyen, yine de görebildiğimiz kadarıyla hiçbir yerinde bir sakatlık olmamasına karşın sanki bir boşluğun içindeymiş gibi son derece sessiz ve yavaş yaklaşan babama bakıyorduk ve o gün niye pencerede bekliyorduk, niye tren gelmeden çok önce istasyona gitmemiştik ya da onu karşılamak için sokağa çıkmamıştık hatırlayamıyorum şimdi. Belki de utanıyorduk. En azından benim utanıyor olmam gerektiğini biliyorum, ben her zaman öyleydim zaten, annem de birinci katın kapı aralığında durmuş, dudağını ısırıyor, elindeki sırılsıklam mendili buruşturuyor, ayaklarını kımıldatmaktan kendini alamıyordu. Sanki tuvalete gitmesi gerekiyormuş gibi ayak değiştiriyordu, sonra daha fazla dayanamadı, bedenini kapının pervazından çekip kurtardı, yola doğru koştu, pek çok bahçeden onu izleyen tanıkların gözleri önünde kendini babamın üzerine attı. Elbette böyle yapacaktı, böyle yapması gerekiyordu, o günlerde henüz gençti, çevikti, ama ben onu daha sonraki haliyle hatırlıyorum: Acılı, buruşuk, çok daha ağır.

Babam böyle bir karşılama bekliyor olmalı, başka türlüsünü düşünemiyorum. Sekiz aydır onu görmüyorduk ve daha iki gün öncesine kadar tek bir haber almamıştık, sonra geleceğini öğrendik. Ablam paldır küldür merdivenlerden inip yola doğru koşarken annemin yaptığı en küçük hareketleri bile kopya ettiğinden çok utanmış, yavaş adımlarla arkasından gidiyordum; kendini salıvermek kolay bir şey değil, ben öyle biri değildim. Posta kutusuna yaslandım, yolun ortasında babama sarılmış olan annemle ablama baktım. Omuzlarının üzerinden babamın bakışlarını gördüm; başlangıçta şaşkın ve çaresizdi, sonra gözleri benimkileri araştırdı, benimkiler de onunkileri. Yavaşça başımı salladım. O da bana başını sallayıp hafifçe gülümsedi, yalnızca bana ayrılmış bir gülümseme, sırdaş bir gülümseme ve o andan itibaren ikimizin arasında çok özel bir şey olduğunu anladım, gizli bir anlaşmamız vardı. Onca zamandır uzaklarda olmasına karşın o gün babam bana savaş başlamadan öncekinden daha yakın gelmişti. On iki yaşındaydım, bir bakışıyla yaşamımın ağırlığı bir noktadan başka bir noktaya, annemden *ona* geçmiş, yeni bir yöne girmişti.

Ama belki de biraz fazla heveslenmiştim.

Suyun ya da şimdi içimden taktığım adıyla Kuğu Gölü’nün kıyısında, karlar altında kalmış banka zorlukla ulaşıyorum. Çocuklar gibi ad taktığım Kuğu Gölü fenerin ışığında kapkara uzanıyor. Henüz buz tutmamış, daha o kadar soğuk olmadı. Bu saatte ortalıkta kuğu da görünmüyor. Herhalde gece boyunca sık sazların arasında, kuru yerlerde oluyorlar. Kuştüyü kaplı beyaz kurdeleler gibi kıvırdıkları boyunlarıyla, kanatlarının altına soktukları kafalarıyla onları görür gibi oluyorum, güneş ışıkları kıyıyı yalamaya başlamadıkça henüz buz tutmamış sularda yüzmeye çıkmazlar. Sular buz tuttuğunda ne yaptıklarını hiç düşünmemiştim, niye güneyin buzsuz göllerine uçup ilkbahara kadar orada kalmıyorlar? Norveç'te kışın kuğu oluyor mu? Bunu öğrenmem gerek.

Kolumla bankın üzerindeki karları süpürüyorum, geniş, dairesel hareketler yapıyorum, bütün karlar gidene kadar eldivenlerimi silkeliyorum, gocuğumu kalçamın altına çekiyorum ve oturuyorum. Lyra burnuyla karları karıştırıyor, mutluluk içinde eşiniyor, bir ara kendini yere atıyor, ayakları havada birçok kez ileri geri yuvarlanıyor, burada ondan önce her kim vardıysa onun kokusunun kürküne iyice işlemesi için yattığı yerde kıvrılarak sırtını yerlere sürüyor. Belki de bir tilki vardı. Eğer öyleyse eve döndüğümüzde yıkanması gerek, çünkü bu ilk kez olmuyor ve mutfağa girdiğimizde nasıl bir koku saçtığını biliyorum. Ama hava henüz karanlık, burada, Kuğu Gölü'nün kıyısında oturup biraz düşünebilirim.

15

YOKUŞU ÇIKIP eve dönüyorum. Kızıllı sarılı bir şafak söküyor, hava ısınıyor, bunu yüzümde hissedebiliyorum, belki de birkaç gün içinde bu karların çoğunun eriyip gideceğinden kuşkum yok. Daha önce ne düşünmüş olursam olayım bu biraz hayal kırıklığı yaratıyor.

Avluda benim arabamın yanında başka bir araba duruyor. Yokuşun aşağısından onu kolayca görebiliyorum, beyaz bir Mitsubishi Spacewagon, benim de bir zamanlar sağlam görünüşünden ötürü taşınacağım yere uygun olacağını düşünerek almak istediğim arabaya benziyor. O sıralar, kararımı yeni verdiğimde durum bana böyle görünüyordu; biraz sıkı ve sağlam. Böylesi hoşuma gidiyordu, kendimi de sıkı ve sağlam hissediyordum, en küçük hareketin her şeyi yıkıp devirdiği camdan yapılma bir salonda geçen üç yıldan sonra buraya taşınmadan önce satın aldığım ilk gömlek siyah beyaz kareli, kalın bir pamuklu gömlekti, ellili yıllardan beri kullanmadığım türden bir şey.

Beyaz Mitsubishi'nin önünde biri duruyordu, görünüşe bakılırsa bir kadındı. Koyu renk palto, şapka yok, saçlar açık renk, doğal ya da teknik nedenlerle kıvırcık. Kontağı kapatmamış çünkü avlunun ötesindeki koyu renk ağaçların önünde beyaz egzoz dumanlarının sessizce yükseldiğini görebiliyorum. Sakin bir şekilde duruyor, bir elini alnına ya da saçına götürmüş benim tırmandığım yokuşa bakarak bekliyor. Tanıdık bir yan var bu siluette, daha önce görmüş olduğum bir şey. Lyra onu fark edince fırtına gibi önden koşmaya başlıyor. Bir arabanın geldiğini duymadım, patikadan yola çıktığımda karda araba izleri de fark etmedim, ama zaten bir araba da beklemiyordum günün bu saatinde. Saat en fazla sekiz olmalı. Kol saatime bakıyorum, sekiz buçuk olmuş, pekâlâ.

Orada duran benim kızım. İki kızımdan büyük olanı. Adı Ellen. Bir sigara yakmış, her zaman yaptığı gibi gergin parmaklarıyla vücudundan uzakta

tutuyor, sanki birine verecek, ya da kendisinin değilmiş gibi yapmaya çalışıyor. Onu tanımam için bu kadarı yeterli olabilirdi. Hızla hesaplayıp şimdi 39 yaşında olması gerektiğini buluyorum. Hâlâ güzel bir kadın. Bana çekmiş olduğunu sanmıyorum ama annesi güzeldi gerçekten. Ellen'i en az altı aydır görmüyorum, buraya taşındığımdan beri, belki çok daha öncesinden beri hiç konuşmadık aslında. Dürüst olmak gerekirse onu pek fazla düşünmedim, kardeşini de öyle. Başka öyle çok şey vardı ki. Yokuşu tırmanıyorum, Lyra, Ellen'in önünde durmuş kuyruğunu sallıyor, başını okşatıyor, ikisi birbirlerini tanımıyorlar ama Ellen köpekleri sever, onlar da görür görmez ona güvenirler. Küçüklüğünden beri böyleydi hep. Hatırladığım kadarıyla en son evine gittiğimde onun da bir köpeği vardı. Kahverengi bir köpek. Aklımda yalnızca bu kadarı kalmış. Üzerinden epey zaman geçmiş olmalı. Duruyorum, elimden geldiğince gülümsüyorum, Ellen doğruluyor, bana bakıyor.

“Demek sensin,” diyorum.

“Evet, öyle. Şaşırmış gibisin.”

“Şaşırmadım diyemem,” diyorum. “Çok erkencisin.”

Yüzünden ağır ağır silinen yarım bir gülümsemeyle sigarasından bir nefes çekiyor, yavaşça üflüyor, sigarayı neredeyse ileri uzattığı koluyla kendinden uzakta tutuyor. Artık gülümsemiyor. Bu beni biraz endişelendiriyor.

“Erken mi?” diyor. “Belki öyledir. Nasıl olsa gözüme uyku girmiyordu, ben de pekâlâ erken yola çıkabilirim diye düşündüm. Saat yedi gibi yola çıktım, o saatte dışarıda işleri olanlar evden çıkmış oluyorlar. Ben bugün kendime izin verdim, buna uzun zaman önce karar vermiştim. Buraya kadar arabayla gelmek bir saatten fazla almıyormuş meğer. Ben daha fazlasına hazırlamıştım kendimi. Aslında daha uzak olmaması biraz tuhaf geliyor insana. Daha yeni geldim. On beş dakika önce.”

“Arabayı duymadım,” diyorum. “Ormandaydım, göl kıygındaydım. Güzel kar yağmıştı oraya.” Arkamı dönüp parmağımla gösteriyorum, daha ben geri dönmeden sigarasını avluma atıp söndürmüş, aramızdaki iki-üç adım

uzaklığı geçip kollarını boynuma dolayarak bana sarılmış oluyor. Güzel kokuyor, boyu eskisi gibi. Bunda bir gariplik yok, insanlar 30 yaşla 40 yaş arasında büyümezler zaten, ama daha önceleri yılın büyük bir bölümünde evde olmadığım, Norveç'in dört bir yanına gidip geldiğim zamanlarda ne zaman eve gelsem iki kızım da büyümüş olurdu ya da kanepede yan yana oturmuş içeri gireceğim kapıya gözlerini dikmiş beklerken onları gördüğümde bana öyle gelirdi ve bu kafamı karıştırırdı, sonunda eve geldiğimde onları öyle utangaç ve beklenti dolu bulmak zaman zaman beni çok duygulandırırdı. Şimdi de birazcık duygulandım çünkü bana sımsıkı sarılmış, “Merhaba babacığım, seni gördüğüme öyle sevindim ki,” diyor.

“Merhaba kızım, ben de öyle,” diyorum ama beni bırakmıyor, öylece duruyor, çok alçak sesle boynuma fısıldıyor.

“Seksen milden daha geniş bir alan içindeki bütün muhtarlıklara telefon etmem gerekti senin nerede yaşadığını bulmak için. Haftalardır uğraşıyorum. Bir telefonun bile yok.”

“Telefonum yoktu değil mi, haklısın.”

“Hayır, yok, kesinlikle haklıyım. Ah sen yok musun,” diyor, sırtımı pek çok kez yumrukluyor, hem de epey sertçe.

“Dur dur, unutma, ben yaşlı bir adamım,” diyorum. Ağlıyormuş gibi geliyor bana ama emin değilim. En azından boynuma öyle sıkı sarılmış ki soluk almam bile zor ama onu kendimden uzaklaştırmıyorum, yalnızca şimdilik soluğumu tutuyorum, kollarımı ona doluyorum, belki biraz fazla çekinerek yapıyor olabilirim. Beni bırakana kadar öylece bekliyorum, sonra ellerimi iki yana bırakıyorum, bir adım geri çekilip soluğumu veriyorum.

“Artık şu kontağı kapatabilirsin herhalde,” diyorum, havayı koklayarak küçük homurtular çıkaran Mitsubishi’yi gösteriyorum. Güneşin ilk ışıkları yeni cilalanmış, beyaz kaportada parlayıp gözümü alıyor. Yanan gözlerimi yumuyorum.

“Aa, evet,” diyor, “kapatabilirim elbette. Sonunda buradayım artık. Arabanı bile tanıyamamıştım, yanlış yere geldiğimi sandım.”

Karların içinde kendi arabasının çevresini dolaştığını duyuyorum, iki adım geri çekilip gözlerimi açıyorum, arabanın kapısını açıyor, içeri eğilip anahtarı çeviriyor, ışıkları kapatıyor. Ortalığa bir sessizlik çöküyor. Biraz ağlamış belli ki, bunu görebiliyorum.

“İçeri girip bir kahve içersin herhalde,” diyorum. “Benim biraz oturmam gerekiyor gerçekten, karda dolaştıktan sonra ayaklanın tutmaz oldu. Dediğim gibi yaşlı bir adamım ben. Kahvaltı ettin mi?”

“Hayır,” diyor. “Kahvaltıya zaman harcamadım.”

“Öyleyse biraz yemek hazırlayalım. Gel.”

“Gel” emrini duyan Lyra merdivenin yanına gidiyor, iki basamağı çıkıp kapının önünde beklemeye başlıyor.

“Ne güzel bir köpek,” diyor kızım, “ne zaman aldın onu? Pek yavru sayılmaz.”

“Yaklaşık altı ay önce. Oslo'da sahipsiz hayvanlara ev buldukları yere uğramıştım. Oranın adı neydi hatırlamıyorum. Görür görmez emin olmuştum, dosdoğru yanıma gelip kuyruğunu sallamaya başladı. Adeta kendisini takdim ediyordu,” diyorum, küçük bir kahkaha atmayı deniyorum. “Ama kaç yaşında olduğunu ya da hangi cins olduğunu bilmiyorum.”

“Oraya Hayvan Yerleştirme Çiftliği deniyor. Bir kez ben de gitmiştim. Köpeğinde her cinsten bir şeyler varmış gibi görünüyor. İngiltere’de bunlara İngiliz Standardı deniyor, sokaklarda karşına çıkabilecek her tür köpeğin bir karışımı olduğunu söylemenin güzel bir yolu. Ama gerçekten güzel bir köpek. Adı ne?”

Ellen iki yıl İngiltere'de okula gitmişti, bundan çok yararlandı. Ama ancak büyüdükten sonra. Ondan öncesinde yıllarca hiçbir şeyden pek yararlanamadı.

“Adı Lyra. Ben koymadım. Boynundaki tasmada yazıyordu. Onu seçtiğime memnunum gerçekten,” diyorum. “Bir an bile pişman olmadım. Çok iyi anlaşıyoruz, yalnız yaşamayı benim için çok kolaylaştırıyor.”

Son sözlerim kulağa biraz yakınma gibi geliyor, buradaki yaşamıma sadakatsizlik ediyorum, bunu hiç kimseye karşı savunmam ya da açıklamam gerekmiyor, kızıma bile, üstelik onu çok sevmeme karşın. Sabahın erken saatinde, Oslo'nun en dışında bir yerden, daha doğrusu Maridal'dan kalkıp Mitsubishi Spacewagon arabasıyla nerede yaşadığımı bulmak için karanlık yollardan çok sayıda kasabayı geçip buraya gelmiş, çünkü büyük olasılıkla nerede yaşadığımı ona söylememiştim, böyle bir şey aklıma bile gelmemişti; yani söylemem gerektiği. Bu biraz tuhaf görünebilir, şimdi anlıyorum böyle olduğunu, onun gözleri yeniden ıslak ıslak parlamaya başlıyor, biraz sinirim bozuluyor.

Kapıyı açıyorum, Lyra kapının önünde oturmayı sürdürüyor, Ellen ve ben hole girdikten sonra da oturduğu yerde kalıyor. Bunun üzerine küçük bir el işaretiyle onu içeri sokuyorum. Kızımın paltosunu alıp boş bir kancaya asıyorum, onun peşinden mutfağa giriyorum. İçerisi hâlâ biraz ılık. Sobanın küçük kapağını açıyorum, içeri bakıyorum, epey bir kor var.

“Bu kurtarılabilir,” diyorum, odun sandığının kapağını açıp korların üzerine biraz talaş, birkaç kâğıt atıyorum, hepsinin üzerine orta büyüklükte üç odun yerleştiriyorum. Hava akımı olması için kül kapağını açıyorum, sobadan çıtırtılar gelmeye başlıyor hemen.

“Burası çok güzelmiş,” diyor Ellen.

Sobanın kapağını kapatıyorum, çevreme bakınıyorum. Bu dediğinin doğru olup olmadığını bilmiyorum. Ben de zaman içerisinde güzel olacağını düşünmüştüm, iyileştirme planlarımın çoğunu yaşama geçirdiğim zaman yani. Ama içerisi temiz ve düzenli. Belki de bunu demek istiyordu, yalnız başına yaşayan, ihtiyar bir adamdan başka türlü bir şey beklemişti, gördükleri onu şaşırtıp mutlu etmişti. Eğer öyleyse birlikte geçirdiğimiz zamanlardan pek bir şey kalmamış aklında. Ben dağınıklıkta rahat edemem, hiçbir zaman edemedim. Aslında çok düzenli bir insanım; her şeyin kendi yeri olmalı ve kullanılmaya hazır olmalı. Toz ve kir beni sinirlendirir. Temizliği bir kere atlarsan ipin ucunu kaçırmak işten değil, özellikle bu eski evde. Çok sayıda korkumdan bir tanesi de yırtık pırtık ceketi, düğmeleri

iliklenmemiş pantolonu, gömleğinde yumurta lekeleri ve aynaya bakmayı bıraktığı için başka kim bilir nelerin lekeleriyle Kooperatif Bakkalı'nın önünde duran adam olmaktır. Rotasını yitirmiş bir gemi gibi, zamanın sırasını yitirmiş kendi düşüncelerinden başka demir atacak bir yeri kalmamış bir adam.

Ellen'e masaya oturmasını söylüyorum, kahve için taze su doldurup kabı ocağın üzerine koyuyorum, çaydanlık hemen cızırdamaya başlıyor. Anlaşılan bu sabah kullandıktan sonra ocağı kapamayı unutmuşum, bu çok ciddi bir unutkanlık aslında ama Ellen'in sesin farkına vardığını sanmıyorum, bu yüzden hiçbir şey olmamış gibi davranıyorum, birkaç dilim ekmek kesip bir sepete koyuyorum. Birden sinirlendiğimi, hafiften midemin bulandığını hissediyorum, ellerimin titrediğini görüyorum, şeker, süt, mavi peçeteler ve bir sofra için gereken bütün öteki şeyleri getirmek üzere yanından geçerken kupamı Ellen'in elimin titrediğini göremeyeceği bir açıyla tutuyorum. Aslında ben ihtiyacım olan yemeği iki saat önce yemiştim, daha acıkmadım, ama yine de sofrayı ikimiz için hazırlıyorum, çünkü yalnız başına oturup yemek yerse kendini biraz rahatsız hissedebilir. Ne de olsa birbirimizi çoktandır görmüyoruz. Ama aslında hiçbir şey yemek istemediğimi fark ediyorum, masaya getireceğim başka bir şey de kalmamış, artık oturmak zorundayım.

Bir süre göle bakan pencereden dışarıyı seyrediyor. Onun baktığı tarafa bakıyorum.

“Oraya Kuğu Gölü adını taktım,” diyorum.

“Yani orada kuğular mı var?”

“Olmaz olur mu? Görebildiğim kadarıyla iki ya da üç aile var.”

Sonra bana dönüyor. “Anlatsana. Gerçekten kendini nasıl hissediyorsun?” diyor, sanki yaşamımın iki ayrı versiyonu varmış gibi. Şimdi gözleri ıslak ıslak parlamıyor kesinlikle, ama sesinde bir savcı sertliği var. Bana rol yapıyor, bunu biliyorum, oynadığı rolün arkasında her zaman nasılsa öyle, en azından ben öyle olduğunu umuyorum; yaşamın onu bir *kocakarıya*

dönüştürmediğini umuyorum, bu sözü kullanmamı bağışlarsanız. Ama bir soluk alıp kendimi topluyorum, ellerimi bacaklarımın altına sokuyorum, buradaki günlerimi, her şeyin ne kadar iyi gittiğini, marangozluk yaptığımı, ağaç kestiğimi, Lyra ile uzun yürüyüşlere çıktığımı, başım sıkıştığı zamanlar sorunları birlikte çözebileceğimiz bir komşum olduğunu anlatıyorum, adının Lars olduğunu, motorlu testere kullanmakta çok usta olduğunu söylüyorum. Pek çok ortak yanımız var, diyorum ve gizemli olmasını umduğum bir şekilde gülümsüyorum ama bundan pek bir şey anlamadığını görebiliyorum, o yüzden sürdürmüyorum; şimdi kış iyice yaklaşmışken çok fazla kar yağarsa ne olur, diye biraz korktuğumu ama bunun da çözümünü bulduğumu anlatıyorum, arabayla eve doğru gelirken onun da fark etmiş olması gerektiğini söylüyorum, çünkü buradaki çiftçilerden biriyle bir anlaşma yaptığımı açıklıyorum. Bir traktörü olduğu için ne zaman gerekse benim karlarımı da küreyebiliyor, deyip gülümsüyorum, bu kez başarıyorum. Sonra radyo dinliyorum, diyorum, sabahları içerdeysem öğlene kadar radyo dinliyorum, akşamları da çeşitli şeyler okuyorum ama genellikle Dickens.

Şimdi yüzünde duru bir gülümseme beliriyor, gözlerinde ıslak parlaklıklar, sesinde keskin iniş çıkışlar yok.

“Evdeyken de hep Dickens okurdun,” diyor, “bunu iyi hatırlıyorum. Elinde bir kitapla koltuğuna gömülür, her şeyden kopardın, yanına gelip kolunu çekiştirerek sana ne okuduğunu sorduğumda ilk önce benim kim olduğumu çıkaramamış gibi bakardın, sonra gözlerinde ciddi bakışlarla *Dickens* derdin, o zamanlar ben *Dickens* okumanın başka kitaplar okumaya benzemediğini düşünürdüm; belki de bu biraz alışılmadık bir şeydi, herkesin yaptığı bir şey değildi, bana öyle gelirdi en azından. *Dickens*'ın senin elindeki kitabı yazan adamın adı olduğunu bile anlamazdım. Yalnızca *bizim* evde bulunan çok özel kitaplar olduğunu sanırdım bunların. Kimi zamanlar yüksek sesle okuduğunu hatırlıyorum.”

“Öyle mi yapardım?”

“Evet, yapardın ya. Sonradan, büyüyüp de kitapları kendim okumam

gerektiğini anladıktan sonra *David Copperfield'i* okuduğunu anlamıştım. Sanırım o sıralar *David Copperfıeld* okumaktan hiç bıkmıyordun.”

“Son okuduğumdan bu yana epeyce zaman geçti.”

“Ama yanında var değil mi?”

“Elbette, yanımda var.”

“Öyleyse bana sorarsan onu bir daha oku,” diyor, dirseğini masaya dayayıp çenesini avucuna yerleştiriyor ve ezberden okuyor:

“'Kendi yaşamöykümün kahramanı ben mi olacağım, yoksa bu yeri başka birisi mi ele geçirecek, bu sayfalarda göreceğiz bunu.'“

Yeniden gülümsüyor. “Bu başlangıcın biraz ürkütücü olduğunu düşünmüşümdür hep, çünkü bizim gerçekten de kendi yaşamlarımızın başkahramanı olmayabileceğimizi düşündürüyordu insana. Böyle bir şeyin nasıl olacağını anlayamazdım, bu kadar berbat bir şeyin; benim yerimi alan kişiye bakmaktan başka hiçbir şey yapamadığım bir tür hayalet yaşamda belki de o kişiden nefret edecektim, onu çok kıskanacaktım, ama elimden hiçbir şey gelmeyecekti, çünkü şu ya da bu zamanda yaşamımın dışına düşmüş olacaktım, tıpkı bir uçak koltuğu gibi, diye düşünmüştüm, havaya fırlamış, boşlukta uçuyordum, geri dönmeyi başaramıyordum ve başka biri o yerin benim olmasına rağmen uçak koltuğunda kemerini bağlamış oturuyordu, oysa bilet benim elimdeydi.”

Buna karşı bir şey söylemem kolay değil. Böyle düşündüğünü bilmiyordum. Bana hiç anlatmamıştı. Konuşmaya ihtiyacı olduğunda benim yanında olmayışım gibi çok basit nedenleri olabilir bunun, ama benim de *David Copperfield'in* ilk satırlarını okuduğumda kim bilir kaç kez tam olarak aynı şeyleri düşündüğümden, bu yüzden neredeyse korkudan kaskatı kesilmiş biçimde, sonunda her şeyin yerli yerinde oturduğunu görmem gerektiği için sayfaları birbiri ardına okumak zorunda kaldığımdan hiç haberi yoktu. Gerçekten de sonunda her şey yerli yerine otururdu ama kendimi güvende hissetmem her seferinde çok uzun zaman alırdı. Gerçek yaşamda durum farklıydı. Gerçek yaşamda artık her şey öyle bir duruma

geldi ki Lars'a o çok açık soruyu sormaya cesaretim yok.

Aslında benim yerimi mi aldın sen? Yaşamda bana ait olması gereken yılları mı aldın elimden?

Babamın kendine yeni bir yaşam kurmak için Güney Afrika ya da Brezilya gibi ülkelere veya Vancouver ya da Montevideo gibi kentlere gitmediğinden hiç kuşkum yoktu zaten. Başka pek çok insanın yaptığı gibi öfkenin ya da tutkunun ona yaptırdığı eylemlerden veya yazgının acımasız oyunlarına kurban gitmiş bir yaşamdan kaçmamıştı, o sessiz yaz gecesinde Jon'un yaptığı gibi gözlerini korkuyla kısıp başını eğerek gitmemişti. Babam denizcilikten anlamazdı. Irmak kıyısında kalmıştı, bundan eminim. Zaten istediği şeydi bu. Lars'ın yanıma geldiğinde babamdan hiç söz etmemiş olmasının, birbirimizi tanıdığımız süre boyunca babamla ilgili tek bir cümle bile etmemesinin nedeni, benim huzursuz olacağımı fark etmesi olmalı, veya belki o da benim gibidir, ben ve kendisi de dahil olmak üzere belli insanlar konusunda düşüncelerini bir araya getiremiyordur, tek bir noktaya toplayamıyordur, çünkü zihninde bunları anlatabilecek sözcükler yoktur. Bunu çok iyi anlayabilirim. Ben de yaşamımın büyük bir kısmında aynı şeyi hissetmişimdir.

Ama benim şimdi düşünmek istediğim şey bu değil. Çabucak masadan kalkıyorum, kalkarken çarptığım için sarsılıyor, kupalar zıplıyor, kahve masa örtüsüne damlıyor, sarı süt sürahisi devriliyor, masaya dökülen süt kahveyle karışıyor, hepsi bir araya gelip Ellen'in kucağına doğru yol alan bir nehir oluşturuyorlar ve bunun nedeni mutfak zemininin eğik olması. Zeminin ölçülerini alalı çok oluyor. Bunun için de bir şeyler yapmam gerekirdi ama yerleri yeniden kaplamak büyük bir proje. Beklemesi gerekiyor.

Küçük nehir masanın kenarına ulaşmadan Ellen sandalyesini hızla geri çekip ayağa kalkıyor, masa örtüsünün ucunu tutup kıvırıyor, iki peçeteyle nehrin önüne set yapıyor.

“Kusura bakma. Sanırım biraz aceleci davrandım,” derken ağzımdan çıkan sözcüklerin sanki koşmuşum da soluk soluğa kalmışım gibi kesik kesik

çıktığını duyarak şaşırıyorum.

“Ziyanı yok canım. Yalnız masa örtüsünü bir an önce toplayıp lavaboda yıkayalım. Birazcık deterjanla hallolmayacak bir şey değil.” Burada daha önce hiç kimsenin yapmadığı biçimde durumu denetimi altına alıyor ve ben karşı çıkmıyorum; çabucak masanın üzerindeki her şeyi mutfak tezgâhına taşıyor, masanın üzerindeki örtüyü çekip musluğun altına götürüyor, kirlenen yerini yıkıyor, örtüyü dikkatle sıkıyor, kuruması için sıcak sobanın önünde bir sandalyenin üzerine asıyor.

“Böylece daha sonra çamaşır makinasına atabilirsin,” diyor.

Odun sandığını açıp sobaya iki odun atıyorum.

“Şey, aslında benim çamaşır makinam yok,” diyorum ve böyle deyince o kadar yoksulmuşum gibi geliyor ki sırıtmam gerekiyor ama küçük kahkaham da pek işe yaramıyor, Ellen'in bütün bunları yakaladığını çok iyi görebiliyorum. Böyle bir durumda takınmam gereken doğru tavrı bulmak kolay iş değil.

Masayı bir bezle siliyor, akan suyun altında bezi birçok kez duruluyor, çünkü her yanı süt içinde kaldığından sonradan kokmaması için iyice temizlenmesi gerek. Sonra birden kaskatı duruyor, sırtı bana dönük soruyor:

“Aslında hiç gelmemiş olmamı mı isterdin?” Böyle bir şeyin olabileceğini ancak anlayabilmiş sanki. Ama bu iyi bir soru. Yanıt vermeden önce biraz oyalanıyorum. Düşüncelerimi toplamaya çalışırken odun sandığının üzerine oturuyorum, bunun üzerine yeniden soruyor:

“Belki de yalnızca kafanı dinlemek istiyorsundur. Bu yüzden buralara geldin, öyle değil mi, bu yüzden buraya taşındın, çünkü kafanı dinlemek istiyorsun, sonra sabahın köründe *ben* arabamla avlunun ortasına kadar gelip seni rahatsız ediyorum, sana kalsa böyle bir şeyin olmasını hiç mi hiç istemezdin aslında, öyle mi?”

Bütün bunları sırtı bana dönük söylüyor. Bezi lavaboya bırakmış, iki eliyle bulaşık leğeninin kenarlarını kavramış, bana dönmüyor.

“Yaşamımı değiştirdim,” diyorum, “önemli olan bu. Firmadan geri kalan her şeyi sattım, buraya taşındım çünkü bunu yapmak zorundaydım yoksa durumum kötüye gidiyordu. Artık devam edemiyordum.”

“Bunu anlıyorum,” diyor, “gerçekten anlıyorum. Ama niye bize hiçbir şey söylemedin?”

“Bilmiyorum. İnan bana bu doğru.”

“Gelmesem daha mı iyi olurdu senin için?” diye soruyor yeniden.

“Bilmiyorum,” diyorum ve bu da doğru; buraya gelmesi hakkında ne düşüneceğimi bilmiyorum, planın bir parçası değildi, sonra birden fark ediyorum; şimdi buradan gidecek ve bir daha asla gelmeyecek. Bu düşünceyle bir anda içimi öyle bir korku kaplıyor ki aceleyle yanıt veriyorum.

“Hayır, bu doğru değil. Gitme.”

“Gitmeyi düşünmemiştim,” diyor bunun üzerine, şimdiye kadar yüzünü tezgâhtan bana doğru çevirmemişti, “en azından henüz değil, ama sana bir öneride bulunmayı düşünebilirim.”

“Neymiş o?”

“Kendine bir telefon al.”

“Bunu düşüneceğim,” diyorum, “söz.”

Saatlerce kalıyor, yeniden arabasına bindiğinde hava kararmaya başlamış bile. Bu arada Lyra ile kendi başına yürüyüşe çıktı, çünkü kendisi böyle istiyordu, ben de yatakta yarım saat dinlendim. Evim farklı şimdi, çayır farklı. Arabanın kapısını kapamadan motoru çalıştırıyor.

“Artık nerede yaşadığını biliyorum,” diyor.

“İyi,” diyorum, “buna sevindim.” Çabucak el sallıyor, arabanın kapısı kapanıyor, yokuştan aşağı inmeye başlıyor. Merdiveni çıkıyorum, dışarının

ışığını yakıyorum, holden mutfağa giriyorum. Lyra ayağımın dibinden geliyor ama onun arkamda olmasına karşın içerisi biraz boş geliyor bana. Çayıra doğru bakıyorum, karanlık camda kendi yansımamdan başka bir şey görmüyorum.

16

TOMRUKLAR gönderildikten sonra Franz sık sık bize gelir oldu. Kendine izin verdiğini söyleyip gülüyordu. Elinde sigarası ve kahvesiyle, üzerinde kısa pantolonuyla kapının önünde sahanlıkta otururdu, beyaz bacakları garip görünüyordu. Gökyüzü masmaviydi; akıl almayacak kadar kısa bir süre içinde açık maviden keskin bir maviye dönüştüğü söylenebilirdi ve bana sorarsanız şimdi biraz yağmur yağsa hiç fena olmazdı.

Babam da aynı şeyi düşünüyordu. Huzursuzluğu geçmemişti henüz. Elinde bir kitapla ırmağın kıyısına gidiyor, okumak için kayığın en arka tahtasına dayadığı bir yastığa başını koyup yatıyor ya da haç çivilenmiş ağacın altında kayalara uzanıyordu, tam orada 1944 yılının bir kış gününde neler olduğunu hiç düşünmüyormuş gibi görünüyordu ama belki de tam o olanlar yüzünden böyle yapıyor, huzurlu, dengeli bir ruha sahip, günlerinin tadını çıkaran bir adamın nasıl görünebildiğim sergilemek için umursamaz bir yüz takınmaya zorluyordu kendini. Ama hiç kimseyi kandıramıyordu. Aslında onun düşündüğü şey tomruklardı, başını kaldırıp ırmağa gönderdiği bakışlardan anlayabiliyordum bunu ve öfkeleniyordum bu kadar önemsiyor olmasına. Anlaşmamız vardı ya bizim. *Ben* de oradaydım sonuçta, yazın geriye kalanı bir daha gelmemek üzere geçmeden tadını çıkarmalıydık. Buraya otobüsle geldiğimizin ertesi günü babam üç günü at sırtında geçirmemizi önermişti; bu düşüncenin hoşuma gidip gitmediğini sordu, ben ona hangi atlara binmeyi düşündüğünü sorduğumda Barkald'ınkiler diye yanıt verdi, o zaman birden heveslendim, bunun *çok* iyi bir fikir olduğunu söyledim. Tamam, atlar konusunda ben ondan önce davranmıştım ama Jon ve ben otlağa çıktığımızda pek fazla ata binememiştik, üstelik pek de iyi bir sonu olmamıştı, en azından benim için, aslında ata binişimizden hemen önce olanları ve her şeyin daha sonra nasıl değiştiğini düşünürsek Jon için de iyi olmamıştı, zaten o günden beri babam önerisiyle ilgili hiçbir şey söylememişti. Bu yüzden bir sabah gözlerimi açtığımda açık pencereden

kulübenin arkasındaki yeşillikten kişnemeler, yere vuran nal sesleri geldiğini duyunca çok şaşırdım. Orada çok kötü bir iş çıkarmıştım, kısa saplı orakla ısırganları biçmeye cesaret edememiştim çünkü canımı yakacaklarından korkuyordum. Bunun üzerine babam hiçbir şey söylemeden onları çıplak elleriyle yolmuş, bana da, “Ne zaman canını yakacağına ancak sen kendin karar verirsin,” demişti.

Ellerimle yatağın kenarından destek alarak pencereye doğru ranzadan aşağı sarktım, yüzüm camın önüne geldiğinde çayırda iki atın otladığını gördüm. Bir tanesi siyah, öteki kahverengiydi, görür görmez bunların Jon ve benim bindiğimiz atlar oluğunu anlamıştım, o sabah birisi gelip bana bunun iyiye mi yoksa kötüye mi işaret olduğunu sorsa yanıt veremezdim.

Ranzadan her zamanki gibi aşağı atladım, bacaklarımı ya da vücudumun başka bir parçasını sakatlamadan iki ayağımın üzerine kusursuz bir iniş yaptım. Artık dizim iyileşmişti, geçmesi yalnızca iki gün sürmüştü. Pencereden aşağı yuvarlanmadan ne kadar dışarı sarkabilirsem o kadar sarktım. Babamın kollarının arasında bir eyerle odunluktan çıktığını, bunu taburenin üzerine bıraktığında iki yandan üzengilerin sallandığını gördüm, ona seslendim:

“At *çalmaya* mı gittin?” Durdu, bir an kımıldamadı, sonra bana döndü, pencereden dışarı sarktığımı gördü, şaka yaptığımı anlayınca gülümseyerek seslendi:

“Topla pılını pırtını, hemen buraya gel.”

“Baş üstüne şef,” diye bağırdım.

Sandalyenin üzerindeki giysilerimi aldım, odadan dışarı koşarak çıktım, hızımı kesmeden elimden geldiğince çabuk giyiniyordum, önce bir ayağımın sonra ötekinin üzerinde sekerek pantolonumu giydim, ayakkabılarımı ayağıma geçirmek için bir an duraklayıp, kör gibi merdivenlere koşarken gömleğimin kolları başımın üzerinde uçuşuyordu. Yeniden yüzüm ortaya çıktığında babamın odunluğun kapısında durmuş bana baktığını gördüm, gördüklerine kahkahalarla gülüyordu ve kucağında

bir eyer daha vardı.

“Bunu *sen* kullanacaksın,” dedi. “Yani hâlâ ata binmekle ilgileniyorsan tabii? Hatırladığım kadarıyla ilgileniyordun eskiden.”

“İlgilenmez olur muyum,” dedim. “Hemen şimdi gidiyor muyuz? Nereye gidiyoruz?”

“Nereye gidersek gidelim, önce kahvaltı,” dedi babam, “sonra atların hazırlanması gerek. Biraz zaman alacak, çünkü doğru dürüst yapılması gerek, öyle atların üzerine atlayıp gitmek olmaz. Tam üç günlüğüne ödünç aldık onları. Barkald'ı tanırsın, sahip olduğu şeyler konusunda şakaya gelmez. Zaten niye evet dediğini bile anlayamıyorum.”

Ama bu benim için gizemli bir şey değildi. Barkald babamı severdi, her zaman sevmişti, Franz’ın bana anlattıklarını da duyduktan sonra aralarındaki güven ilişkisinin benim başlangıçta sandığımdan daha da güçlü olduğunu anlamıştım. Belki babam bizim yaşadığımız kulübeye bile para ödememişti, belki Barkald kulübeyi öylesine vermişti, çünkü birlikte yaşadıkları şeyler yüzünden savaştan sonra çok iyi dost olmuşlardı. O zamanlar her şey farklıydı, öyle değil mi, yani buraya ilk geldiğimiz zaman orman ve ırmak benim için yabancıydı, bakkal yeniydi, köprü yeniydi, daha önce hiç tomrukların sarı sarı parlayarak bir ırmağın akıntısında yolculuk ettiklerini görmemiştim, Barkald kuşkuyla baktığım bir adamdı çünkü toprakları ve parası vardı, oysa bizim yoktu ve babamın da benim gibi hissettiğini sanıyordum. Ama belli ki öyle hissetmiyordu, şimdi söylediklerini de aslında olayların nasıl bağlantılı olduklarını örtbas etmek ya da her şeyi hafife almak için söylemiş olmalıydı.

Her ne olursa olsun biraz can sıkıcıydı, ama şimdi bununla uğraşamazdım, yaz bitiyordu, en azından bizim için, tomrukları gönderdiğimiz gün üzerime çöken ve neredeyse dizimi kırmama neden olan ağırlık, gizemli bir şekilde vücudumu terk edip yok olmuştu. Şimdi babam kadar sabırsızdım, geriye kalan günlerimizi sonuna kadar değerlendirmek, Oslo'ya geri dönmeden önce ırmakta ve çevremizde ne varsa hepsinin tadını çıkarmak zorunda hissediyordum kendimi.

İşte şimdi de bunu yapacaktık; ormandaki patikalardan, Köknar Dağı'nın kayalarına vuran güneşin son sıcağını damla damla içimize çekecek, göz kamaştırıcı huş ağacı gövdelerine vuran yansımasının Kızılderili okları gibi dalların arasından fışkırmasına bakacak, dar, taşlık yolun kenarları boyunca İncil'de anlatılan hurma yaprakları gibi sallanan koyu yeşil yapraklı ısırganların arasına dalacaktık. Atları yayladan aşağı sürdük, daha çok yakınlarda bir gece kaldığım, kütüklerden yapılma eski ahırın önünden geçerken vücudumda aniden bir sıcaklık hissettim, bu kez sıcaklık bacağıma değen sağrıdan geliyordu, yüzümdeki sıcaklık da güney rüzgârınınkiydi. Yolun ucunda ırmağın bizim tarafımızdaki doğu kıyısına geldik, kahvaltımızı etmiş, heybelere yolluklarımızı doldurmuş, gecelemek için battaniyelerimizi rulo yapıp yanımıza almıştık, yağmurluklar da battaniyelerle birlikte rulo yapılmıştı, atlar kaşağılanmıştı, yeleleri pırıl pırıl parlıyordu. Vadinin yukarısında, batıda tepelerde öbek öbek bulutlar vardı, ama yağmur yağacağa benzemiyor, demişti babam, başını hayır der gibi sallayıp eyeri sıkmayı sürdürmüştü.

Aşağıda, ahırın önündeki çayırda sütçü kız leğende sodalı suyla kaplarını ve kovalarını yıkıyordu, güneş metallerin ve kovalara doldurulurken sıçrayan buz gibi suyun üzerinde göz kırpıyordu. Sütçü kıza el salladık, o da elini kaldırıp bize doğru salladı, bunu yaptığında parlak bir su şeridi havada bir yay çizip yere indi. Atlar kişneyip başlarını salladılar, kız geçenlerin kim olduğunu anlayınca bir kahkaha attı ama kötü niyetli bir kahkaha değildi bu, yüzüm hiç kızarmadı.

Güzel bir sesi vardı, kim bilir belki gerçekten gümüş bir flütün sesini andırıyordu. Babam eyerin üzerinde arkasına dönüp bana baktı. Ben hâlâ eyere doğru oturmanın yolunu bulmaya çalışıyordum. Kalçalarını gevşek bırak, demişti babam, kalçaların atın bir parçası olsunlar. Kalçaların bilye yatağı gibidir, demişti. Kullan onları. Gerçekten öyle olduğunu hissediyordum, bedenim, eğer istersem rahatça ata binecek şekilde oluşturulmuştu.

“*Onu* da tanıyorsun, öyle mi?” diyordu babam şimdi.

“Tanımaz mıyım, birbirimizi çok iyi tanıyoruz biz,” dedim, “pek çok kez onu ziyarete gittim.” Aslında bu kesinlikle doğru değildi ama babam *onu da* derken kimi düşündüğünü, Jon'un annesinden mi söz ettiğini anlamamıştım ve söyleyişi bana o gün tomruk istifinin başındaki kızgınlığının henüz geçmemiş olduğunu düşündürmüştü, ardından ekledi:

“Kendi yaşıtın bililerine ne dersin?”

“Burada öyle biri yok ki,” dedim, en azından bu doğruydu. İki yazdır kilometrelerce çaplı bir alanda kendi yaşımda tek bir kız görmemiştim ve bundan hiç şikâyetçi değildim. Kendi yaşımda biriyle hiç işim yoktu, onunla ne yapabilirdim? Böylesi iyiydi, kendi sesimin sert ve itici çıktığını fark ettim. Babam dosdoğru gözlerimin içine bakarak gülümsedi.

“Bak işte bunda sonuna kadar haklısın,” deyip önüne döndü, güldüğünü duyuyordum.

“Neye gülüyorsun?” diye seslenir seslenmez buna pişman olmuştum ama arkasını dönmeden havaya konuşur gibi yanıt verdi.

“Kendime gülüyorum.” En azından böyle dediğini sanıyorum ve pekâlâ doğru da olabilir. Bunu yapabilirdi elbette; kendine gülmek. *Benim* pek beceremediğim bir şeydi bu, halbuki *o* sık sık yapardı. Ama niye tam şimdi kendine güldüğü anlaşılır gibi değildi. Sonra topuklarıyla atın sağrısını hafifçe dürttü, at hızını arttırıp dörtnala gitmeye başladı.

“Şimdi yola çıkıyoruz,” diye seslendi, onun arkasından benim atım da dörtnala gitmeye başlayınca kalçalarımdaki bilye yataklarını eyere doğru yerleştirmeye uğraşmaktan başka bir şey düşünemez oldum, mandıra arkamızdaki ağaçların arasında gözden kayboldu, sütçü kız eteğinin altından çıkan parlak, kahverengi dizleri, havaya kaldırdığı güçlü, kahverengi kollarıyla çayırda kaldı.

Yolun daralıp küçük bir patikaya dönüştüğü yere kadar indik, ama ırmağa ve bir gece garip bir ışığın içinde oturup babamın yaşamda yaptığı en son

şey huymuşçasına Jon'un annesini öptüğünü gördüğüm kuytu, küçük iskeleye giden dönemece sapmadık. Atları başka bir patikaya doğru sürdük, bu patika çok geçmeden doğuya doğru kıvrıldı, bir süre sonra başınızı arkaya attığınızda yapraklarının arasından sızan ışıkları gördüğümüz, tepeleri rüzgârlı, yaşlı, dev huş ağaçlarının arasından zikzaklar çizerek ilerleyen bir geyik yoluna dönüştü. Enseme kramp girip gözlerim yaşarana kadar yukarı baktım. Suyun buz gibi soğuk göründüğü derin bir kaynağı geçtik. Atların bacaktan suyun içine daldığında pantolonuma sıçrayan sular bacaklarıma değince gerçekten soğuk olduğunu anladım, dörtnala suyun üzerinden geçerken birkaç damla yüzüme kadar geldi. Atlar bunu sevmişlerdi. Sonra Köknar Dağı'na doğru arazi değişti. Dik yamaçlar sıkı, balta girmemiş çam ormanlarıyla kaplıydı, patikayı izleyerek vadinin tepesine kadar çıktık, en yüksek noktada bir an durduk, arkamıza bakmak için atların başını çevirdik; ağaç tepelerinin ötesinde yeni biçilmiş otlakların arasından gümüş bir kurdele gibi kıvrılarak uzanan ırmağı, vadinin öteki tarafında yamacın üzerindeki öbek öbek bulutları gördük. Çok güzel bir manzaraydı, Oslo'daki fiyort manzarasından daha iyiydi. Aslında fiyort o anda umurumda bile değildi, asıl önemli olan buydu ve vadiyi bir daha asla şimdiki gibi göremeyecektim, bunu çok iyi biliyordum, ama beklenebileceği gibi hüzün vermiyordu bana, adeta rahatız ediyor, hatta biraz öfkelendiriyordu. Devam etmek istiyordum. Babamın yüzünü batıya çevirmiş halde gereğinden çok oturduğunu düşünüyordum, atımın başını çevirdim, vadiye arkamı döndüm.

“Burada böyle oturup kalmayacağız herhalde.”

Babam bana baktığında yüzünde silik bir gülümseme vardı, sonra o da atını çevirdi, doğuya doğru yöneldi, İsveç'in o tarafta olduğunu biliyordum. Oraya vardığımızda her şey tıpkı sınırın bu tarafında olduğu gibi görünecekti ama farklı bir duygu verecekti, bundan emindim, çünkü hiç İsveç'e gitmemiştim. Yani eğer oraya gidiyorsak. Babam bu konuda hiçbir şey söylememişti. Yalnızca tahmin ediyordum.

Yanılmamışım. Vadinin karşı tarafına geçmek için derin ve dar bir geçitten

aşağı indik, atlar dikkatle ilerliyorlardı çünkü yolumuz taşlarla, yuvarlanmış kayalarla doluydu, üstelik çok dikti. Eyerde ağırlığımı arkaya vermiş, bacaklarımı germiş, ayaklarımı üzengilere sımsıkı bastırmıştım ki atın boynuna doğru kayıp oradan aşağı yuvarlanmayayım. Demir nalların sesi geçidin iki tarafında çınlıyor, bir de üstüne yankı yapıyordu, bu yüzden sessizce ilerlediğimiz söylenemezdi. Ama bu tehlikeli bir şey olmamalı, diye düşündüm, çünkü peşimizden kimse gelmiyordu, makinalı tüfekli ve dürbünlü Alman nöbetçiler yoktu, kurt köpekli sınır polisleri yoktu, kendisi kadar sıska atının üzerinde peşimizden gelen suratsız bir Amerikan şerifi yoktu; aradaki uzaklığı hiç değiştirmeyen, ne uzaklaşan, ne yaklaşan, sabırla doğru ânı, sinirlerimizin iyice zayıf düşmesini, tetikte olmayı bırakıp bir an için gevşememizi bekleyen bir şerif. İşte o anda saldırıya geçecekti. Hiç kararsızlık göstermeden. Acımadan.

Yavaşça eyerin üzerinde arkaya dönüp gerçekten de gri ve sıska atının üzerinde peşimizden gelmediğini görmek için baktım, kulak kabartıp çevremi dinledim, ama dar geçitte kendi atlarımızın çıkardığı ses o kadar yüksekti ki başka hiçbir şey duyulmuyordu.

Geçidin dibinde bir otlağa çıktık, yamacın gölgeleri arkamızda, güneş sırtımızda, atların sırf rahatladıkları için biraz dörtnala gitmelerine izin verdik. Babam kozalaklı bir köknar ağacının yalnız başına bir heykel gibi durduğu bir çıkıntıyı işaret edip seslendi:

“Şu köknarı görüyor musun?”

Tam orada görülecek başka da pek bir şey yoktu zaten, bağırarak yanıtladım:

“Görüyorum elbette.”

“Oradan sonrası İsveç!” Sanki görmekte zorlanacağımı düşünüyormuş gibi hâlâ ağacı gösteriyordu.

“Pekâlâ,” diye bağırdım. “Öyleyse oraya kadar yarışalım!” diyerek topuklarımı atın sağrısına bastırdım, at bir anda ileri fırladı, üzengiler ayağımdan kaydı, ani hareketle adeta sırtüstü uçtum, atın kalçasından aşağı

yuvarlanıp yere iniş yaptım. Arkamdan babam seslendi:

“Muhteşem! Bir daha yapsana şunu Da Capo!” Sonra hızla yanıma geldi, koca bir kahkaha atarak kaçan atın peşine takıldı. Birkaç yüz metre sonra atı yakaladı, yanından geçerken eğilip dizginlerini tutmuş, otlakta geniş bir çember çizdikten sonra bütün dünyaya elinden bu işin de geldiğini anlatan bir tavırla geri dönüyordu. Ama bütün dünya ortalarda yoktu, yalnızca uzun otların arasına boş bir çuval gibi fırlatılmış yatan ben vardım. İki atla yanıma geldiğinde hiçbir yerim pek fazla acımıyordu ama yine de yattığım yerden kalkmadım. Atından indi, iyice yanıma gelip önümde yere çömeldi.

“Güldüğüm için özür dilerim, ama gerçekten öyle gülünç görünüyordu ki, tıpkı sirklerdeki gibiydi. Tamam, biliyorum, senin için hiç gülünç değildi. Gülmekle inanılmaz saçma davrandım. Çok acıyan bir yerin var mı?”

“Yok sanırım,” dedim.

“Yalnızca ruhun biraz acıyor, değil mi?”

“Belki birazcık.”

“Bırak kaybolup gitsin Trond,” dedi. “Hiç dokunma. Hiçbir yerde işine yaramaz zaten.”

Beni kaldırmak için elini uzattı, tuttum, neredeyse canımı acıtacak kadar sıktı ama beni çekip kaldırmadı. Bunun yerine birden diz çöktü, kollarını bana dolayıp göğsüne doğru çekti. Ne halt edeceğimi bilemiyordum, gerçekten çok şaşırmıştım. Onunla iyi arkadaştık ikimiz, en azından eskiden öyleydik ve yine öyle olacağımız kesindi. Hemen her konuda kendime örnek aldığım yetişkin erkek oydu, aramızda hâlâ gizli bir anlaşma vardı, bundan çok emindim ama birbirimize sarılmak gibi bir alışkanlığımız yoktu. Şakadan güreşip birbirimize sarıldığımız olurdu, böyle çocuksu şeyler için yeterince geniş bir alan olduğundan yayladaki otların üzerinde deli gibi yuvarlanırdık ama bu bir boğuşma değildi. Tam tersiydi. Daha önce hiç böyle bir şey yaptığını hatırlamıyordum ve bu bana yanlış geliyordu. Ama ellerimi nereye koyacağımı bulmaya çalışırken onun bana sarılmasına izin verdim, çünkü onu itip kendimden uzaklaştıramazdım,

onun bana sarıldığı gibi ben de ona sarılamazdım, böylece ellerim havada kalmıştı. Ama uzun süre düşünmek zorunda kalmadım, çünkü beni bırakıp doğruldu, yeniden elimi yakaladı, beni çekip ayağa kaldırdı. Şimdi gülümsüyordu ama bu gülümsemenin bana yönelik olup olmadığını bilmiyordum ve ne diyeceğimi şaşırmıştım. Atımın dizginlerini uzattı, gömleğimin önündeki tozlan dikkatle silkeledi ve her şey yeniden eskisi gibi oldu.

“Şu İsveç'e bir gidelim bakalım,” dedi, “bütün topraklar sular altında kalıp da geriye yalnızca Bottenvika ve karşı tarafta Finlandiya kalmadan önce. Zaten şimdi Finlandiya bir işimize yaramaz.” Söylediklerinden hiçbir şey anlamamıştım ama ayağını üzengiye koyup atın üzerine sıçradığını gördüğümde ben de aynısını yaptım. Bu kez zarif hareket etmeye falan çalışmıyordum çünkü bütün vücudum tutulmuştu ve sızlıyordu. Heykel gibi görünen kozalaklı köknar ağacına kadar gittik, oradan sının geçip İsveç’e girdik ve düşündüğüm doğru çıktı, sınırı geçer geçmez her şey aynı görünse bile farklı bir duygu veriyordu.

O gece önceden de ateş yakılmış bir kaya çıkıntısının altında uyuduk. Üzerinde yatmak için toplanmış iki çam dalı yığını bulduk ama bütün çam iğneleri kahverengileşmiş ve çoktan dökülmüşlerdi, onun için eskilerini oradan atıp daha kısa süre önce büyük bir hevesle kullandığım küçük baltayla çevredeki ağaçlardan yeni dallar kestik, bunları yığıp kayanın altına iki yumuşak yatak hazırladık. Yatıp yüzümü içine gömdüğümde yataktan keskin ve güzel bir koku geliyordu. Battaniyelerimizi getirdik, taşlardan bir dairenin ortasında ateş yaktık, alevlerin iki tarafına oturup karnımızı doyurduk. Yanımızdaki halattan birbirine bağlayıp elde ettiğimiz uzun halatı aralarında yeterli uzaklık olan dört çam ağacına bağladık, böylece atları serbest bırakabileceğimiz bir alan oluşturduk. Ormanın yumuşak zemininde yürüdüklerini ateşin başında oturduğumuz yerden duyabiliyorduk, zaman zaman ayaklarının taşlara çarptığı duyuluyor, boğazlarından yumuşak sesler çıkarıyorlardı ama onları çok rahat göremiyorduk çünkü artık ağustos ayı gelmişti, akşamlar daha karanlık oluyordu. Alevlerin ışığı üzerimizdeki kayaya vuruyor, rüyalarımın

derinlerine işleyip düşüncelerimi renklendiriyordu, gece uyandığımda önce nerede olduğumu, niye burada olduğumu anlayamamıştım. Ama ateşten hâlâ dumanlar ve alevler çıkıyordu, yaklaşan günün de ışığıyla birlikte ortalıkta yeterince aydınlanmıştı. Ayağa kalktım, yavaşça atlara doğru yürüdüm, sonra hafızam geri geldi, kökler ve küçük taşlar çıplak ayaklarımı keserken her şey yavaş yavaş akan bir ırmak gibiydi, halatın öteki tarafında ses çıkarmadan duran atlarla sessizce konuştum, söylediklerimi daha söylerken unutuyordum, sonra onların uzun, güçlü boyunlarını okşadım. Ardından parmaklarımdan onların kokusunu aldım, içimin ne kadar huzur dolu olduğunu hissettim, sonra bir taşın arkasına gidip beni uykumdan uyandıran işi hallettim. Geri dönerken o kadar uykum vardı ki birçok kez tökezledim, kayanın altına girer girmez hemen battaniyeyi üzerime çektim ve anında uykuya daldım.

O günler en son günlerdi. Şimdi burada, geride kalan yıllarımda yaşanabilir bir yere dönüştürmek üzere taşındığım bu eski evin mutfağında oturuyorum. Kızım şaşırtıcı bir ziyaret yaptı, yoldan aşağı doğru giderken sesini, sigaralarını ve arabasının sarı ışıklarını da götürdü ve ben dönüp geçmişe bakıyorum, o zamanların topraklarındaki her hareketin nasıl kendinden sonra gelenden renkler aldığını, ondan ayrılamaz olduğunu görüyorum. Kimileri geçmişin bilinmeyen bir ülke olduğunu, orada her şeyin farklı yapıldığını söylediğinde belki ben de aynı şekilde hissediyordum, çünkü böyle yapmak zorundaydım ama artık böyle yapmıyorum. Yalnızca dikkatimi toplayabilirsem hafızamın deposuna girip doğru rafta doğru filmi bulabilirim, onun içinde kendimi yitirip babamla birlikte ormana yaptığımız o at gezisini hâlâ vücudumda hissedebilirim; ırmaktan çok yukarılara, yamacın tepesine çıkışımız, sonra öteki taraftan yine aşağı inişimiz, İsveç sınırını geçişimiz, en azından benim için gerçekten yabancı olan bir ülkeye girişimiz. Arkaya yaslanabilirim, kendimi kayanın altındaki o ateşin başında ikinci kez uyanmış, babamın gözleri kocaman açık, kımıldamadan yatmış tepemizdeki dağı seyredişine bakarken bulabilirim; hiç kımıldamıyordu, ellerini başının altına koymuştu, korların

kırmızı ışığı alnına ve kirli sakallı yanaklarına düşüyordu, çok istemiştim ama sabah olmadan önce gözlerini yumup yummadığını görmeye yetişemedim. Her ne olursa olsun benden çok önce kalkmış, atlara su vermiş, ikisini de taramıştı, bir an önce yola çıkmak istiyordu; hareketleri telaşlı görünüyordu neredeyse, ama duyabildiğim kadarıyla sesi sert değildi. Daha rüyalarımı kafamdan çıkaramadan eşyalarımızı topladık, atları eyerledik, henüz çok basit şeyleri düşünebildiğim sırada yola çıkmıştık bile.

Irmağı görmeden önce sesini duydum, bir tepenin çevresini dolaştığımızda ağaçların arasından neredeyse beyaz sularını gördüm, havada bir şeyler değişmiş, soluk almak kolaylaşmıştı. Bunun bizim kendi ırmağımız olduğunu görür görmez anlamıştım, yalnızca daha güneydeydi, İsveç'in içlerine doğru uzanıyordu, suların akışlarından onları tanımak olanaksız olsa bile ben tam bunu yapmıştım.

Kıyıya indik, güneye doğru gidebildiğimiz kadar gittik, babamın gözleri suyun aşağılarında, yukarılarında ve karşı kıyıda dolaşıyordu, ilk önce bir koyun dibinde ileri geri salınan tek bir tomruk gördük, sonra biraz daha ileride sığ bir yerde takılmış çok sayıda tomruk gördük. Bunun üzerine babam baltayı aldı, iki küçük köknardan kalın sopalar kesti, ayakkabılarımızla suya girdik; benim spor ayakkabılarım vardı, babam kaba kar botlarını giymişti. Sopaları tomrukları itmek için kullanarak onları yeniden akıntıya bıraktık. Ama artık endişelenmeye başladığını görebiliyordum, çünkü suyun seviyesinin durumu iyi değildi, tomrukları taşımaya kesinlikle yetmezdi, bu yüzden hemen ırmak boyunca ilerlemek istedi babam. Böylece atlarımıza bindik, ellerimizdeki uzun sopalarımızı Ivanhoe ve silah taşıyıcısının bir düelloya ya da eski İngiltere'nin sahte Normanlarına karşı önemli bir savaşa giderken mızraklarını diktikleri gibi atlarımızın yanında havaya dikip yola koyulduk. Hayal gücümü dizginlemeye çalışıyordum ama kıyı boyunca at sırtında ilerlerken bunu yapmak kolay değildi, çünkü düşman her an ortaya çıkabilirdi. Irmağın bir dönüş yaptığı yere geldik, kıvrımı döndüğümüzde bir tomruğun alçalan

suların ortasında çıplak ve kupkuru duran iki kayanın arasına sıkışıp yolu kestiğini gördük. Ardından gelen çok sayıda tomruk buraya gelip yığılmıştı. Şimdi orada sapasağlam duran koca bir yığın vardı. Bu babamın görmek istediği bir şey değildi. Eyerin üzerinde biraz çöker gibi olmuştu, onu böyle görmek beni rahatsız ediyor, huzurumu kaçırıyordu, attan yere atladım, suyun yanına koştum, tomruk yığınına baktım, kıyı boyunca biraz koştum, yine ırmağa baktım, koşarak geri döndüm, sonra yine biraz koştum, yerimde duramıyor zıplıyordum, yığına dört bir tarafından bakmadan duramıyordum. Sonunda babama seslendim:

"Şuradaki tomruğa bir halat bağlarsak," dedim elimle sorunun anahtarını işaret ederek, "taşlardan biraz geriye çekeriz, o zaman sıkışıklık çözülür, ötekiler de onun arkasından giderler kesin."

"Oraya kadar gitmek kolay değil," dedi. Sesi şimdi donuktu, neşesinden eser kalmamıştı, "o tomruğu bir milim bile yerinden oynatamayız," dedi.

"Biz yapamayız," diye bağırdım, "ama atlar yapar."

"Tamam," dediği zaman birden rahatladığımı hissettim. Atımın yanına koştum, eyere bağlı halatı çözdüm, babamınkini de aldım, ikisini birbirine bağlayıp bir ucuna kement halkası yaptım, başımdan ve omzumdan geçirip kollarımın altına, göğsümün üzerine yerleştirdim, arkadaki düğümden biraz sıktım.

"Öteki ucu senin tutman gerek," diye seslendim, böyle doğrudan emir almayı nasıl karşıladığını görmemek için arkamı dönmeden yürüdüm, kıyıdan yeterli olduğunu düşündüğüm uzaklığa gelene kadar koştum, soğuk şokunu çabuk atlatmak için kendimi suyun içine fırlattım. Başlangıçta neredeyse yerde emekliyordum, sonra birden derinleşti, ırmağın ortasına doğru yüzmeye başladım. Burada akıntı güçlü değildi ama yine de beni çekiyordu, iyice açığa geldiğimde daha hızlı ilerlemeye başlamıştım. Ellerim ilk tomruğa değene kadar kendimi akıntıya bıraktım, ağırlığımı çekip çekmediğini yokladıktan sonra ona tutundum, spor ayakkabılarımın tabanlarını gövdeye dayadım. Her şeyin yerli yerinde olduğunu hissedene kadar orada asılı kaldım, ardından bir elimde halatı havada tutarak

tomruktan tomruğa sıçramaya başladım, iç içe girmiş tomrukların arasından öteki uca kadar gidip geri döndüm, bacaklarımdaki tempoyu hissetmek için, eskisi gibi olup olmadıklarını anlamak için bütünüyle gereksiz sıçramalar yaptım, tomruklardan kimileri üzerlerine iniş yaptığımda dönüp yerlerini değiştiriyorlardı ama o sırada ben onların üzerinden sıçramış olduğum için dengemi yitirmiyordum. Babam kıyıdan seslendi:

“Sen ne yapmaya çalışıyorsun orada?”

“Uçuyorum,” diye cevap verdim.

“Bunu yapmayı ne zaman öğrendin?” diye sordu bağırarak.

“Sen bakmazken,” diye bağırdım, güldüm, sorun çıkaran tomruğa kadar uzun bir sıçrayış yaptım, orada halatın düğümünü takacağım ucu gördüm. Suyun iyice içine girmişti.

“Aşağı inmem gerek,” diye bağırdım. Babam bir şey söylemeye fırsat bulamadan yeniden suya atladım, ayaklarım dibe değene kadar battım. Akıntının sırtıma çarptığını, kollarımı çektiğini hissediyordum, gözlerimi açtığımda tomruğun ucunun tam karşımda olduğunu gördüm, düğümü başımın üzerine kaldırdım, tam istediğim yere taktım. Her şey o kadar iyi gitmişti ki orada yalnızca soluğumu tutup ellerimi tomruğa dayayarak ağırlıksız bir şekilde uzun bir süre kalabileceğimi hissediyordum. Ama sonra tomruğu bırakıp yukarı çıktım. Babam halatı germişti, yapmam gereken tek şey halata tutunup kıyıya çıkmaktı. Sığ yere gelince üzerimden sular damlayarak ayağa kalktım.

Babam “Vay canına, hiç fena iş çıkarmadın,” dedi, gülümsedi, halatı ben ırmaktayken yaptığı geçici bir kancayla eyere bağladı, dizginleri yakaladı, “Çek bakalım!” diye bağırıp atın önünden yürümeye başladı, at bütün gücüyle asıldı ama hiçbir şey olmadı. Babam yeniden “Çek!” diye bağırdı, at çekti, açıktan kulak tırmalayıcı bir ses geldi, bir şeyler kırıldı, bütün tomruk yığını öne devrildi. Tomruklar birbiri ardına suya döküldüler, alt taraftan gelen akıntıya kapılıp ilerlemeye başladılar. O anda babam neredeyse gerçekten mutlu olmuş gibi görünüyordu, bana bakışlarından

benim de öyle göründüğümü anladım.

III

17

SANKİ BİR PERDE İNİP bir zamanlar tanıdığım her şeyi örtmüştü. Yaşama yeniden başlamak gibiydi. Renkler farklıydı, kokular farklıydı, şeylerin içimde yarattığı duygular farklıydı. Yalnızca soğuk ve sıcak, aydınlık ve karanlık, mor ve gri farklı değildi, korkmam ve mutlu olmam bile değişmişti.

Kimi zamanlar gerçekten kendimi mutlu hissettiğim oluyordu, yayladan ayrıldıktan sonraki ilk haftalarda bile. Bisikletime binip dimdik Nielsen Yokuşu'ndan aşağı inerek Ljan İstasyonu'nu geçip Mosse Yolu'na çıktıktan sonra Oslo merkezine kadar yirmi mil pedal çevirirken mutluydum, beklenti doluydum, ama aynı zamanda huzursuzdum, hiçbir neden olmadan gülmeye başlayabiliyordum, dikkatimi toplamakta zorlanıyordum. Yol boyunca fiyortta gördüğüm her şeyi önceden tanıyordum ve hiçbir şey aynı değildi. Nesodden, Ingier Sahil’inin içlerine giren Bunne Fiyordu, Roald Amundsen'in evi aynı değildi, daracık suyun üzerindeki güzel köprüsüyle Kurt Adası ya da hemen arkasındaki Malm Adası aynı değildi, Vippetangen'deki buğday silosu ya da Amerika Gemisi'nin demirlediği limanın öteki tarafındaki gri kale duvarları da aynı değildi. Kentin üzerindeki ağustos sonu göğü bile aynı değildi.

Neredeyse bembeyaz güneş ışıklarının altında Doğu İstasyonu'na kadar bütün yolu pedal çevirerek geçerken gözümün önüne getirebiliyorum kendimi; gri kısa pantolonla, yakası açık gömleğim arkamda dalgalanarak Bekkelaget'in önünden geçiyorum; buradan tren rayları boyunca sola, fiyorda gelince yine sola, doğru Ekeberg Tepesi'nin en yukarısına; martıların çığlıkları, demiryolu boyunca kömür kokusu sinmiş villalar, titreşen havada tuzlu suyun keskin kokusu. Aslında yaz bitmişti ama ağustos sonunda hava hâlâ ılıktı, adeta bir sıcak dalgası vardı havada, ter içindeki göğsüme çarpan yakıcı rüzgâra karşı gücümün yettiği kadar hızla pedal çeviriyor, ya da güneşin altında kupkuru kayar gibi gidiyordum, kimi

zamanlar kendimi şarkı söylerken buluyordum.

Bisikleti geçen yıl babam vermişti, o sıralarda bütün ülkede tek bir yeni bisiklet yoktu. Bu bisikleti yıllarca kullanmıştı ama uzun süredir bodrumda duruyordu, çünkü neredeyse hiç evde olmuyordu ve artık ihtiyacı kalmamıştı, yeni bir dönemdeyiz, diyordu, yeni planları vardı ve bisiklet bu planların bir parçası değildi. Sanırım yalnızca öylesine söylüyordu ama bisikleti bana verdiğine sevinmiştim, iyi bakıyordum. Bana onsuz yapamayacağım bir özgürlük ve geniş bir alan sağlamıştı. Pek çok kez parçalarını birer birer söktüm, sonra babamın bana gösterdiği gibi yeniden yerlerine taktım. Bütün bağlantıları ve zincirinin her bir halkası yıkanmış, temizlenmiş, yağlanmıştı, pedalların bağlandığı yerden tekerleğin göbeğine gidip oradan parlatılmış zincir kasasına kadar geri dönen zincir hiç ses çıkarmıyordu. Üzerine oturup evin önündeki yokuştan aşağı doğru pedal çevirmeye başladığım andan, Doğu İstasyonu'nun deniz tarafına dönüp onu bisiklet askısına takıp bırakana kadar sessizce yolculuk ettim. Sonra bir kez daha keskin güneş ışığından yüksek kapıların arkasındaki loş, toz kokulu bekleme salonuna girip trenlerin geliş saatlerini gösteren tabelayı inceledim. Başka pek çok kişiyle birlikte parmaklıklar boyunca yürüdüm, saydam cam çatının insanların ve tren vagonlarının tepesinde bir kubbe oluşturduğu peronların önündeki levhalara baktım, ama sanırım üniformalı bir kondüktörü kolundan çekiştirip ona Elverum'dan gelen her bir trenin Oslo'ya varış saatlerini ayrıntılı olarak soran bir tek ben vardım. Bana uzun uzun baktı, beni tanıyordu, ona daha önce de sormuştum, birçok kez hem de, yalnızca şimdiden incelediğim tabelayı göstermekle yetindi. Gizli bilgiler verilmiyordu, bir köşeye sıkışmış herhangi bir tabela yoktu.

Her zamanki gibi vaktinden önce gelmiştim. İstasyonun büyük bekleme salonunda günün hiçbir saatinde değişmeyen, gündüze, akşama, sabaha, geceye uymayan o garip alacakaranlıkta beklemek için bir sütunun önünde durdum. İnsanların ayakkabılarının sesleri, konuşmaları yankılanıyordu ama hepsini bastıran büyük bir sessizlik vardı her yerde, yüksek çatının yukarılarında gri, beyaz, benekli, kahverengi güvercinler sıra sıra durmuş bana bakıyorlardı. Çatının demirlerinin her yanına yuva kurmuşlardı, bütün

ömürleri boyunca burada yaşıyorlardı.

Ama o gelmedi.

O 1948 yazının sonlarında Elverum trenini beklemek için bu yolculuğu kaç kere yapmışımdır bilmiyorum. Her seferinde aynı heyecan ve beklentiyle dolu oluyordum, evet Nielsen Yokuşu'ndan aşağı doğru pedal çevirip bütün o yolu giderken, orada durup beklerken neredeyse mutluydum bile.

Ama gelmiyordu işte.

Sonunda herkesin beklediği yağmurlar geldi, ben neredeyse iki günde bir bisikletimle Oslo’ya gidip onun tam o gün Elverum'dan gelen trenden inip inmediğine bakmayı sürdürdüm. Üzerimde yeleğim ve yağmurluğum vardı, sarı giysilerimle Lofoten'dan gelmiş bir balıkçıya benziyordum, lastik çizmelerim de vardı, tekerleğin iki yanından sular fışkırıyor, Ekeberg Tepesi'nden yolun sağ yanındaki tren raylarına sel gibi dökülüyordu, sonra raylar bir tünelin içinde gözden kayboluyor, biraz ileride sol taraftan yine ortaya çıkıyordu, bütün evler ve binalar hiç olmadıkları kadar grileşmişlerdi, yağmurun altında gözden kaybolmuşlar, ne gözleri, ne kulakları, ne sesleri kalmıştı, artık bana hiçbir şey anlatmıyorlardı. Sonra vazgeçtim. Bir gün istasyondan içeri girmedim, ertesi gün ve daha ertesi gün de öyle. Sanki bir perde inmişti. Yaşama yeniden başlamak gibiydi. Renkler farklıydı, kokular farklıydı, şeylerin içimde yarattığı duygular farklıydı. Yalnızca soğuk ve sıcak, aydınlık ve karanlık, mor ve gri farklı değildi, korkmam ve mutlu olmam bile değişmişti.

Sonbaharın sonlarına doğru bir mektup geldi. Elverum'dan postalanmıştı, üzerinde annemin adı ve Nielsen Yokuşu'nun adresi yazıyordu ama içindeki mektup kâğıdı üçümüze birden yönelikti, adlarımızla birlikte soyadlarımız da yazılıydı ki aslında üçümüzün de soyadı aynıydı. Tuhaf görünüyordu. Kısa bir mektuptu. Birlikte geçirdiğimiz zamanlar için teşekkür ediyordu, o günleri mutlulukla andığını söylüyordu ama şimdi zaman değişmişti, buna karşı elinden bir şey gelmiyordu: Artık eve gelmeyecekti. İsveç'te Karlstad'da bir bankaya yazın kesip ırmak yoluyla gönderdiğimiz tomrukların parasını yatırmıştı. Şimdiden bankaya mektup yazmış, bu

mektupta annemin oraya gidip kimliğini göstererek parayı çekebileceğini bildirmişti. Mutluluklar dilerim. Son. Bana özel bir selam yok. Bilmiyorum. Aslında ben bunu hak ettiğimi sanıyordum.

“Tomruklar mı?” Annemin söylediği tek şey bu oldu. Şimdiden vücudu yaşamının geri kalanı boyunca taşıyacağı ağırlığı üstlenmişti, bu yalnızca kollarında, kalçalarında, yürüyüşündeki bir ağırlık değildi, sesi, bütün mimikleri, hatta gözkapakları bile ağırlaşmıştı, uyumak üzereymiş, olan biteni tam olarak izleyemiyormuş gibi. Sorun şu ki babamla benim o yaz başımızdan geçenlerle ilgili hiçbir şey anlatmamıştım anneme. Tek bir söz bile. Yalnızca babamın en kısa zamanda geri geleceğini söylemiştim, düzenlenmesi gereken işler biter bitmez.

Annem 1943 yılında Sörlandet'te bir karakoldan kaçarken Gestapo tarafından vurulmamış olan ağabeyinden borç para aldı. Ona Amund Amca derdik. Vurulan Ame Amcaydı. İkizlerdi. Her yerde birlikteydiler, birlikte okula gitmiş, birlikte kayak yapmış, birlikte ava çıkmışlardı ama şimdi Amund Amca yalnız bir avcıydı. Şehirde, Vâlerenga'da, Ame ile paylaştıkları dairede yaşıyordu ve evli değildi. O sıralar ancak otuz iki yaşlarında olmalıydı ama dairesi ihtiyar adam kokuyordu, en azından onu ziyarete gittiğim zamanlar bana öyle gelirdi.

Borç aldığı paralarla annem Stockholm treninden Karlstad için bilet aldı. Güzergâhı incelemiştim: Doğu İstasyonu'ndan sabah erken saatte kalkış, Kongsvinger’e kadar Glomma boyunca yukarı, sonra dosdoğru güneye, İsveç sınırına, Charlottenberg'e, Glafs Fiyordu yoluyla Arvika’ya, oradan aynı yönde Karlstad'a; büyük Vâner Gölü kıyısındaki Vârmland bölgesinin başkentine, bu göl öylesine büyüktü ki Karlstad bir liman kenti olmuştu. Aynı gün öğleden sonra geri dönüş. Annem ablamın evde kalmasını, benim onunla gitmemi istiyordu. Ablam, her zamanki gibi, dedi, bu dediği doğruydu elbette ama canı cehenneme, burası beni ilgilendirmiyordu.

Bu kez Mosse Yolu boyunca Doğu İstasyonu'na bisikletle inmek yerine Ljan İstasyonu'ndan banliyö trenine binip fiyort boyunca gittik. Fiyortta

artık yaz bitmişti, neredeyse dalgaların tepesine değecek kadar alçalmış gri bir gökyüzü, kamçısıyla suları köpürtüp adaların arasında beyaz danteller oluşturan korkunç bir rüzgâr. Peronda durmuş rayların üzerine doğru uçan bir kadın şapkasına, yayladakilere benzeyen uzun köknarların rüzgârda savrulup tehlikeli ölçüde yan yatmalarına bakıyordum. Ama devrilmeyeceklerdi. Küçükken onların yana devrileceklerini, köklerinin havaya dikileceğini ne çok kez düşünmüştüm ikinci katın penceresinden endişeyle rüzgârın fiyorda doğru inen yokuşlardaki evlerin çevresinde sağa sola savurduğu ince, kırmızılı sarılı gövdelere bakarken. Onlar da iyice eğilirlerdi ama asla devrilmediler.

Doğu İstasyonu'nda bütün trenlerin hangi peronlara geldiklerini ezbere biliyordum, trenlerin ne zaman gideceklerini biliyordum, annemi doğru perona götürdüm, doğru vagonu buldum, sağda solda daha önceden konuştuğum insanları selamladım; taşımacılar, kondüktörler, büfedeki kadın, yalnızca ortak bir şişeden anlatılamaz iğrençlikte bir şey içmek için içeride duran ve her gün dışarı kovulan, yine de her gün şaşmaz bir şekilde geri dönen iki adam.

Pencere kenarındaki koltuğa oturdum, sırtım gideceğimiz yöne dönüktü, çünkü annem ters oturduğu zaman midesinin bulandığını söylüyordu, pek çok insan da böyleydi ama benim için hiç sorun değildi. Tren Glomma boyunca ilerliyordu, Blaker İstasyonumda ve Åmes'te dışarıdaki direklerden tıkırtılar geldi; ping, ping, ping, ping, tekerlekler raylara vuruyorlardı; dungadung, dungadung, dungadung, gözkapaklarımın önünde ışıklar titrerken oturduğum yerde uyuyakaldım; güneş ışığı değildi bu, ırmağın üzerindeki gökyüzünün gri beyaz ışığıydı, rüyamda yaylaya gittiğimi, otobüsün içinde olduğumu gördüm.

Uyandım, gözlerimi kısıp Glomma’ya baktım, hâlâ içimde olduğunu hissettim; suyla dosttum, akan suyla, bizim ters yönümüzde kabararak akan büyük ırmak beni kendine çekiyordu, çünkü biz kuzeye gidiyorduk, halbuki ırmak güneye, deniz kıyısındaki kentlere doğru akıyor, büyük ırmakların hep yaptıkları gibi giderek ağırlaşıp genişliyordu.

Bakışlarımı Glomma'dan tam karşımdaki koltukta oturan, yol boyunca geçtiğimiz tabelalar, direkler, küçük köprüler ve ağaçlardan yüzü bir solup bir parlayan anneme çevirdim. Gözleri kapalıydı, ağır gözkapakları yuvarlak yanaklarının üzerinde dinleniyordu, bu yüz için sanki uyumaktan başka hiçbir şey doğal değilmiş gibiydi, bunun üzerine düşünmeye başladım; lanet olası babam çekip gitmişti, beni *annemle* geride bırakmıştı.

Of, annemi seviyordum elbette, başka bir şey demek istemiyorum, ama karşımdaki yüzde okuyabildiğim gelecek benim düşündüğüm şey değildi. Bu yüze aralıksız on dakika bakmak bile dünyanın iki yandan omuzlarıma çöküp beni ezmesine yetiyordu. Göğsümü sıkıştırıyordu. Yerimde oturamaz oldum. Koltuktan kalktım, kapıyı çekip açtım, koridora çıktım, trenin öteki tarafındaki pencerelere gittim, burada önümden akıp giden biçilmiş tarlalar donuk sonbahar ışığında boş ve kahverengi görünüyordu. Bir adam durmuş dışarıyı seyrediyordu. Sırtında tanıdık bir şeyler vardı. Sigarasını içiyordu, çok uzaklara dalıp gitmiş gibiydi. Pencerenin önünde durduğumda neredeyse rüyalı bir yüzle bana döndü, dostça başını sallayıp gülümsedi. Kesinlikle babama benzemiyordu. Kompartıman kapıları boyunca koridorda vagonun sonuna kadar yürüdüm, duvardaki büyük su kabının önüne gelince geri döndüm, sigara içen adamın önünden yere bakarak geçtim, öteki uca kadar gittim, orada boş bir kompartıman buldum. İçeri girdim, kapıyı kapadım, pencere kenarına, yüzüm gidiş yönüne dönük oturdum, şimdi bana doğru akıp arkamda gözden kaybolan ırmağı seyretmeye başladım, yüzüm pencereye dönük biraz ağlamış da olabilirim. Sonra gözlerimi yumdum, kondüktör kapıyı gürültüyle açıp Karlstad'a geldiğimizi söyleyene kadar derin derin uyudum.

Peronda omuz omuza duruyorduk. Arkamızdaki rayların üzerinde tren şimdilik hareketsizdi ama birazdan yine çalışmaya başlayacak, tangırtılar çıkararak Stockholm'e doğru yolculuğuna devam edecekti. Bir kapaktan hava üflendiğini, istasyon boyunca dikilen direklere gerilen kabloların rüzgârla uğuldadığını duyduk, peronda bir adam karısına İsveççe, “Gelsene

artık be!” diye seslendi ama kadın bavulların başında dikildiği yerden kımıldamadı. Annem şaşkın görünüyordu, yüzü uyumaktan şişmişti. Daha önce hiç yurtdışına çıkmamıştı. Yalnızca *ben* çıkmıştım, ama ormandaydım o zaman. Karlstad Oslo'dan farklıydı. Burada farklı konuşuyorlardı, bunu iner inmez duymuştuk, yalnızca kullandıkları sözler değil vurgulan da farklıydı.[{1}] İstasyondan bakıldığında şehir Oslo'dan daha düzenli görünüyordu ve çok daha az yıpranmış gibiydi. Ama nereye gideceğimizi bilmiyorduk. Yanımızda yalnızca bir çanta vardı, çünkü burada gecelemeyecektik ya da büyük gezilere çıkmayacaktık. Aslında yalnızca bankaya kadar gidip gelecektik. Bankanın adı Warmlandsbanken’di, şehrin merkezinde bir yerlerdeydi, sonra bir de yemek yiyecektik elbette. Bankadan sonra buna paramızın yeteceğini düşünüyorduk; bankaya gidip babamın yatırdığı paraları çektikten sonra bir kereliğine bir kafede karnımızı doyurmak güzel olurdu, ama annemin her ihtimale karşı yolluk hazırlayıp çantaya koyduğunu biliyordum.

İstasyon binasına yürüdük, parke taşlı zemini boydan boya geçtik, dışarı çıktık, demiryolunun yanı sıra uzanan yoldan karşıya geçtik. Järvägs Caddesi'ni yürüyüp şehir merkezine geldik. İki yandaki evlere bakıp çantamızda oraya verilecek bir mektup taşıdığımız bankanın tabelasını aradık, ama göremedik, kısa aralıklarla birbirimize soruyorduk; *sen* görebiliyor musun? Her seferinde *hayır* diyorduk birbirimize.

Çanta benim kolumun altındaydı, yolun sonuna kadar yürümeyi sürdürdük, burada cadde kuzeyden, yukarıdaki büyük ormanlardan gelip bir burnun çevresinde ikiye ayrılan Klara Nehri'ne açılıyordu. Şimdi biz de bu burnun üzerinde duruyorduk, iki yanımızdan Karlstad'a doğru akan nehir şehri üç parçaya ayırıyor, sonunda bir delta yapıp büyük Vänem Gölü’ne dökülüyordu.

“Burası güzelmiş,” dedi annem, belki dediği doğruydu, ama aynı zamanda çok soğuktu, nehirden buz gibi bir rüzgâr esiyordu. Trende uyuduktan sonra dosdoğru bu rüzgârlı sonbahar havasına çıktığım için her yanım donuyordu, buraya bizi getiren işi bir an önce bitirmenin iyi olacağını düşünüyordum,

böylece hesapları sonuna kadar kapatabilecektik, birileri sütunun altına iki çizgi çekecekti; Elinizde bu kadar vardı. Bu kadarını birilerine verdiniz. Bu kadarı kaldı.

Geri döndük, nehir kenarında, bizim geldiğimize paralel başka bir caddeden yürümeye başladık.

“Üşüyor musun?” dedi annem. “Çantamda bir atkı var, kullanabilirsin. Kadın atkısı falan değil, utanmana gerek yok.”

“Yok, üşümüyorum,” dedim ve sesimde sabırsız, sinirli bir ton olduğunu fark ettim. Daha sonraki yaşamımda bu konuda çok eleştirildim, özellikle de kadınlar tarafından, çünkü bu ses tonunu kadınlara karşı kullanıyordum. Bunu itiraf ediyorum.

Biraz sonra yün atkıyı çantadan çekip çıkardım. Babamın atkısıydı, ama yine de boynuma doladım, çenemin altında bağladım, uzun uçlarını ceketimin içine soktum ki göğsümü olabildiğince korusun. Bir anda kendimi daha iyi hissetmiştim.

“Birilerine sormamız gerek,” dedim kararlı bir sesle. “Böyle sokaklarda dolaşıp duramayız.”

“Of, buluruz eminim,” dedi annem.

“Kesinlikle buluruz sonunda ama bunun için bir yığın zaman harcamak çok saçma.”

Birilerine sorarsa onun ne dediğini anlamayacaklarından korktuğunu biliyordum, bu onu şaşırtacaktı, büyük şehre gelmiş bir köylü kadın gibi çaresiz gösterecekti, bir keresinde bununla ilgili bir şey anlatmıştı ve ne olursa olsun başına böyle bir şey gelsin istemiyordu. Anneme göre köylüler halkın geri kalmış parçasıydı.

“Ben birine soracağım,” dedim.

“Öyle istiyorsan sen bilirsin. Ama eminim birazdan buluruz zaten,” dedi. “Yakınlarda bir yerde olmalı.”

Tabii, tabii, diye düşündüm, kaldırımda gözüme çarpan ilk adamın yanına gittim, Wärmlandsbanken'i bulmak için bize yardımcı olup olamayacağını sordum. Çok normal biri gibi görünüyordu, ayyaşın teki olmadığı kesindi, çünkü giysileri güzeldi ve paltosu yepyeniydi. Çok anlaşılır konuştuğumdan, derdimi açıkça anlatacak sözler seçtiğimden emindim, ama adam sanki ben Çin'den gelmişim, sivri şapkam, çekik gözlerim varmış gibi, ya da kitaplarda okuduğum kikloplar gibi alnımın ortasında tek bir gözüm varmış gibi ağzı açık suratıma bakakalmıştı. Birden içimde bir öfke dalgasının kabardığını, göğsüme bir kor gibi saplandığını hissettim, yüzüm kızardı, boğazım yandı.

“Sağır mısın sen?” dedim.

“Ha?” Sesi bir köpeğin havlaması gibi çıkmıştı.

“Sağır mısın?” dedim. “İnsanlar seninle konuştuklarında duymaz mısın? Kulaklarında bir sorun mu var senin? Bize Wärmlandsbanken'i nerede bulacağımızı söyleyebilir misin? O bankayı bulmamız gerekiyor. Anlamıyor musun bunu?”

Anlamıyordu. Söylediklerimden hiçbir şey anlamamıştı. Bu çok gülünç bir durumdu. Yüzünü yavaş yavaş sağa sola oynatıyordu, bana diktiği gözlerinde endişeli bir bakış belirmişti, sanki karşısında tımarhaneden kaçmış bir budala vardı da şimdi en önemli mesele nöbetçiler yetişip kimse bir zarar görmeden onu geldiği yere geri götürene kadar karşısındakini oyalayıp zaman kazanmaktı.

“Suratına bir tane yapıştırmamı ister miydin?” dedim. Nasıl olsa söylediklerimi anlamadığına göre içimden ne gelirse söyleyebilirdim ben de. Üstelik boyum onun kadar uzundu, yazdan sonra çok da güçlenmiştim, çünkü vücudumu yüksek tempoda çeşit çeşit işler yapmakta kullanmıştım. Her yöne esnetmiş, germiştim, bir yığın ağırlık kaldırmış, taşları çekip sürüklemiş, ırmakta kayıkla ileri geri kürek çekmiştim, yaz sonunun büyük bir bölümünde sayısız kere Nielsen Yokuşu ile Doğu İstasyonu arasında bisikletle gidip gelmiştim. Şimdi kendimi güçlü hissediyordum, tuhaf bir yenilmezlik duygusu vardı içimde ve karşımdaki adamın da pek sporcuya

benzer bir yanı yoktu, ama son cümleyi öncekilerden daha iyi anlamış olabilirdi pekâlâ, çünkü gözleri yusyuvarlak açılmış, dikkat kesilmişti. Teklifimi yineledim:

“Suratına bir tane yapıştırmamı istersen hemen yapabilirim bunu, çünkü canım çok istiyor,” dedim. “Söylemen yeter.”

“Hayır,” dedi.

“Ne?” diye sordum.

“Hayır,” dedi, “suratıma bir tane yapıştırmanı istemiyorum. Eğer bana vurursan polis çağırırım.” Bir tiyatrocu gibi tane tane konuşuyordu. Bu beni korkunç sinirlendirmişti.

“Bunu yapıp yapamayacağını hemen anlayabiliriz,” dedim, bir elimin kendiliğinden yumruk olduğunu hissettim. Bütün eklemlerinde bir sıcaklık, gerginlik ve tuhaf bir duygu vardı, kendi ağzımdan çıktığını duyduğum cümlelerin nereden geldiklerini bilmiyordum. Hiç kimseye böyle şeyler söylememiştim daha önce. Tanıdığım insanlara böyle şeyler söylemezdim, hele tanımadıklarıma hiç. Üzerinde durduğum küçük kaldırım taşından her yana doğru özenle çizilmiş bir şema gibi çizgiler uzandığını, bunların ortasında bir dairenin üzerinde durduğumu fark ettim bir anda; bugün, üzerinden 50 yıldan fazla zaman geçmişken gözlerimi kapadığımda ışıklı oklar gibi duran bu çizgileri açıkça görebiliyorum, o sonbahar günü Karlstad'da bunları o kadar açık görememiş olsam bile yine de orada olduklarını biliyordum, bundan emindim. Bu çizgiler gidebileceğim yollardı, bunlardan birini seçtiğim anda, kapı gürültüyle aşağı iniyor, birileri asma köprüyü yukarı kaldırıyor, hiç kimsenin durduramayacağı zincirleme bir tepki başlıyordu, ayak izlerini takip edip geri dönme olanağı yoktu. Kesin olan bir şey vardı; karşımda duran adama vurursam bir seçim yapmış olacaktım.

“Lanet olası salak şey,” dedim ve o anda her şeye karşın adama dokunmamaya karar verdiğimi anladım. Sağ yumruğum ağrıyarak çözüldü, karşımdaki yüzde çok açık bir hayal kırıklığı dalgası uçuştu. Benim

anlamadığım nedenlerden dolayı bağırıp polisi çağırmayı yeğliyordu, ama aynı anda annemin caddenin aşağılarında bir yerden, “Trond!” diye seslendiğini duydum.

“Trond! Görebiliyorum, burada. Wärmlandsbanken *burada!*” diye bağırıyordu, gerekenden biraz daha yüksek bir sesle. Ama neyse ki caddenin benim durduğum ucunda başıma neler gelmek üzere olduğunu görmemişti ve çemberin dışına çıktığım anda ışıklı oklar artık parlamaz oldular, şema ve çizgiler eriyip birbirine karıştı, kaldırım boyunca ince, gri bir derecik gibi akıp en yakındaki atık su kapağının altında gözden kayboldular. Sağ avucumda tırnaklarım kırmızı izler bırakmıştı ama seçim yapılmıştı. Karlstad'da o adama vurmuş olsaydım, yaşamım başka bir yaşam olacaktı, ben de başka bir adam olacaktım. Pek çok kişinin yaptığı gibi bunun da sonunun aynı olacağını söylemek aptalca olurdu. Çünkü öyle olmayacaktı. Şansım vardı. Bunu daha önce de söylemiştim. Ama doğru.

Bankadan içeri girmek istemiyordum, dışarıda, pencerelerin arasında, bir omzum gri taş duvara dayalı, boynumda babamın yün atkısıyla durdum; ekim ayı yüzüme çarpıyordu, Klara Nehri'nin arkamda, yakınlarda bir yerde olduğunu, her şeyi üzerinde sürüklediğini açıkça hissedebiliyordum, uzun bir koşudan sonra soluğumun çoktandır düzelmiş olmasına karşın yorgunluğumun geçmediği anlarda olduğu gibi bir ürperti vardı karnımda. Birilerinin söndürmeyi unuttuğu bir lamba.

Annem, elinde babamın verdiği yetki belgesiyle bankaya yalnız başına girdi; aksi ve kararlıydı, bu görevi bir an önce tamamlamak istiyordu ama dil konusundaki utangaçlığı onu ağırlaştırmıştı. Neredeyse yarım saat içeride kaldı. Lanet olsun, sokak o kadar soğuktu ki hasta olacağımdan emindim. Sonunda annem yüzünde şaşkın, neredeyse rüyadaymış gibi bir ifadeyle dışarı çıktığında sanki nehirden gelen soğuk bedenimi bilinmeyen bir maddeden yapılmış ince bir zarla kaplamış, beni çevremden biraz koparmış, tenimi eskisine göre birazcık kalınlaştırmış gibi geliyordu bana. Yaslandığım yerden doğrulup sordum:

“İçeride işler iyi gitti mi? Söylediklerini anlamadılar mı, yoksa parayı mı vermek istemediler? Belki de hesap falan yoktu, öyle mi?”

“Yok canım,” dedi, “her şey çok iyi gitti. Bir hesap vardı, oraya yatırılan paraları aldım.” Sonra sinirli bir şekilde güldü.

“Ama yalnızca 150 kron vardı. Bilmiyorum ama sence de bu çok az değil mi? Ben pek anlamam ama insanlar böyle tomruklardan acaba ne kadar para kazanabiliyordur dersin?”

On beş yaşımda bu konuda uzman sayılmazdım ama bunun en az on katının olması gerektiğinden emindim. Franz tomruk taşımacılığının babamın istediği yöntemle daha önce hiç yapılmadığını, bunun umutsuz bir proje olduğunu, yalnızca babamla dostluğu yüzünden ve babamın ne kadar umutsuz bir durumda olduğunu bildiği için yardım ettiğini asla gizlememişti. Babam ve ben eve dönüş yoluna çıkmadan önce ırmağın üzerindeki bir sıkışıklığı çözmüştük ama bu kadarı yeterli değildi. Irmak her yana acımasızca engeller koymuştu; su seviyesi yağmurlardan sonra temmuz ayında son hızla düştüğünden tomruklar sağa sola sıkışıp zamanı geldiğinde ancak dinamitle dağıtılabilen büyük yığınlar oluşturmuşlar, taşlık kıyılara gömülmüşler ya da sığ sularda acıklı bir şekilde dibe oturmuş, yerlerinden bile kımıldamamışlardı, tomrukların ancak onda biri çok geç olmadan yerine ulaşabilmişti. Bunların da değeri yüz elli İsveç Kronu'ndan fazla etmiyordu.

“Bilmiyorum,” dedim. “İnsanın tomruktan ne kadar para kazanabileceğini bilmiyorum. Hiçbir fikrim yok.”

Wärmlandsbanken’in önündeki kaldırımda durmuş birbirimize bakıyorduk; eminim anneme karşı sık sık yaptığım gibi çok asık suratlı ve uzak davranıyordum, o da şaşkındı, ne yapacağını bilemiyordu ama o gün kesinlikle kırgın değildi. Dudaklarını kemirdi, birden gülümsedi.

“Ne yapalım, en azından birlikte bir gezi yapmış olduk, sen ve ben, bu her gün yaptığımız bir şey değil, ne dersin?” Sonra güldü. “En gülünç yanı ne biliyor musun?”

“Bunda gülünç bir yan da mı var?” dedim.

“Bu paraları burada kullanmak zorundayız. Öylesine yanımıza alıp Norveç'e geri dönmemize izin vermiyorlar.” Bir kahkaha attı. “Benim aslında biliyor olmam gereken birtakım döviz kısıtlamaları var. Korkarım olayları pek yakından izlemiyordum. Ama şimdiden sonra bunu yapmak zorundayım.”

Ama bunu asla başaramadı, çok hayalci bir insandı, zamanının çoğunu kendi düşüncelerinin içinde kaybolarak geçirirdi. Yalnızca o gün birden uyanmış gibiydi. Yeniden bir kahkaha attı, beni omzumdan yakaladı.

“Gel. Buraya gelirken gördüğüm bir şeyi göstereceğim sana.”

Caddeden tren istasyonuna doğru yürüdük. Artık o kadar üşümüyordum. Uzun süre hareketsiz durmaktan bacaklarım tutulmuş, bütün vücudum uyuşmuştu ama hareket etmeye başlayınca geçti.

Bir giysi mağazasının önünde durduk.

“İşte burası,” diyerek beni itip kapıdan içeri soktu. Tezgâhın arkasında duran adam yanımıza geldi, eğilip selam verdi, hizmete hazır beklemeye başladı. Annem gülümsedi, tane tane konuştu.

“Bu genç adama bir takım elbise alacağız.” Elbette orada bunun adı takım elbise değildi. Bizim o anda tahmin etme şansımız olmayan bambaşka bir şey olmalıydı ama annem çok sade bir hareketle olduğu yerde döndü, şimdi hiç utangaçlığı kalmamıştı; bir anlık bir zarafetle, topukları yerde tıkırtılar çıkararak takım elbiselerin asılı olduğu yere yürüdü, aralarından bir tanesini seçti, askıdan çekip çıkardı, göstermek için sol koluna asıp başıyla beni işaret etti.

“Şöyle bir şey, şuradaki delikanlı için.” Gülümsedi, elbiseyi yerine astı, adam da gülümseyerek başını salladı, benim belimden, kalçamdan, bacaklarımdan ölçü aldı, gömleklerde hangi numarayı kullandığımı sordu ki bunu daha önce hiç düşünmemiştim ama annem biliyordu. Sonra sıra sıra elbiselerin yanına gitti, bana uyacağını düşündüğü lacivert bir takım çıkardı,

mağazanın arka tarafındaki soyunma odasını işaret etti, bu sırada hep gülümsüyordu. Soyunma odasına girdim, elbiseyi bir kancaya astım, soyunmaya başladım. İçeride bir boy aynası ve bir tabure vardı. Mağazanın içi o kadar sıcaktı ki karnımın ve kollarımın derisi karıncalanıyordu. Başım döndü, gözlerim karardı, tabureye oturdum, dirseklerimi dizlerime, başımı da ellerime dayadım. Üzerimde yalnızca mavi gömleğim ve şortum vardı, eğer annem seslenmeseydi öylece uyuyakalmam işten bile değildi.

“İçeride işler iyi gidiyor mu Trond?”

“Tabii,” diye bağırdım, ayağa kalktım, takım elbiseyi giymeye başladım; önce pantolon, sonra mavi gömleğin üzerine ceket. Üzerime tastamam oturmuştu. Durup aynada kendime baktım. Eğildim, ayakkabılarımı giydim, doğruldum, yine kendime baktım. Başka biriymiş gibi görünüyordum. Ceketin en üst iki düğmesini ilikledim. Ellerimle gözlerimi ovuşturdum ve yüzümü tekrar tekrar sıvazladım, parmaklarımla saçlarımı sertçe arkaya doğru yatırdım pek çok kez, kâkülümü yana çektim, şakaklarımdaki saçları iyice kulaklarımın arkasına attım. Parmak uçlarımla dudaklarımı ovdum, dudaklarım karıncalanmıştı, yüzüm karıncalanıyordu, aynada birçok kez kendime baktım. Gözlerimi kıstım, dudaklarımı gerdim. Bir yana dönüp omzumun üzerinden aynaya baktım, sonra öteki yana dönüp aynısını yaptım. O güne kadarkinden bambaşka bir insana dönüşmüşüm gibi geliyordu bana. Kesinlikle çocuk gibi görünmüyordum. Soyunma odasından dışarı çıkmadan önce saçlarımı bir-iki kez daha arkaya yatırdım ve annemin beni görünce kızardığına yemin edebilirim. Hızla dudağını ısırdı, yeniden tezgâhın arkasına geçmiş olan adamın yanına giderken hâlâ o çevik adımlarıyla yürüyordu.

“Bu takımı satın almak istiyoruz,” dedi.

“Fiyatı seksen dokuz kron,” dedi adam yüzünde kocaman bir gülümsemeyle.

Soyunma odasının önünde durmuş bekliyordum. Annemin sırtının çantaya eğildiğini gördüm, kasanın sesini, adamın, “Çok teşekkürler hanımefendi,” dediğini duydum.

“Üzerimde kalabilir mi?” dedim biraz fazla yüksek bir sesle. İkisi de dönüp bana baktılar, aynı anda başlarını salladılar.

Eski giysilerim bir kesekâğıdına kondu, rulo yapıp kolumun altına sıkıştırdım. Kaldırıma çıkıp istasyona ve belki bir şeyler yiyebileceğimiz bir kafeye doğru yürürken annem öteki koluma girdi, böyle kol kola girmiş, boyları birbirine uyan bir çift gibi çevik adımlarla yürümeye devam ettik, o gün annemin topuklarından yolun iki tarafındaki evlerin duvarlarında yankılanan bir tıkırtı çıkıyordu. Neredeyse dans etmek gibi, diye düşündüm, oysa yaşamım boyunca hiç dans etmemiştim.

Bir daha hiç öyle birlikte yürümedik. Oslo'ya geri döndüğümüzde annem yeniden kendi ağırlığının içine gömüldü ve yaşamının sonuna kadar orada kaldı. Ama Karlstad'da o gün sokakta kol kola yürümüştük. Yeni takım elbisem üzerime tam oluyor, attığım her adımda sanki üzerimde hiçbir şey yokmuş gibi hareketlerime uyum sağlıyordu. Evlerin arasından esen nehir rüzgârı hâlâ buz gibiydi, elimi sımsıkı yumruk yaptığım zaman avucuma batırdığım tırnaklarım yüzünden elim şişmişti, acıyordu ama yine de tam o anda her şey harika geliyordu bana; takım elbisem güzeldi, bu şehrin parke taşlı kaldırımlarında yürümek güzeldi. Canımızın ne zaman acıyacağına gerçekten kendimiz karar veririz.

[1] İsveççe ve Norveççe genelde birbirlerine çok fazla benzeyen iki dil ya da aynı dilin bir anlamda iki değişik lehçesi olduklarından iki ülkenin insanları ufak bir-iki anlaşmazlık dışında birimleriyle rahatça konuşabilirler, -*ç.n.*